2020

2020 TARİH DERS NOTLARI

Hamza EREN

- 750 Soru
- Kronoloji
- Tarih Sözlüğü

Nokta Atışı Bilgiler

@hamza.eren.37

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ:

TÜRK İSMİ VE ANLAMI:

- Türk ismi tarihi süreçte birçok topluluğun kaynağında geçmiştir. Türkler göçebe bir yaşam tarzına sahip olduğu için pek çok toplumu etkilemiş aynı zamanda etkilenmiştir birçok tolumdan.
- Çin Kaynaklarında: **MİĞFER**
- Kaşgarlı Mahmut: **OLGUNLUK ÇAĞI**
- Wambery: **TÜREMEK**
- Ziya Gökalp: **KANUN-NİZAM SAHİBİ**
- Göktürk-Uygur: **GÜÇ, KUVVET**
- Dorfer: **DEVLETE BAĞLI HALK**
- Arap Kaynaklarında: **TERKEDİLMİŞ**
- İran kaynaklarında: **GÜZEL İNSAN**

- Türk adı 552'de bağımsızlığını kazanan Kök Türk devletiyle resmi bir kimlik kazanmıştır.
- Türkiye adı coğrafi isim olarak ilk kez 6.yy Bizans kaynaklarında Orta Asya için kullanılmıştır.
- Marco Polo seyahatnamesinde Orta Asya için **"Büyük Türkiye"** Anadolu için **"Küçük Türkiye"** ifadelerini kullanmıştır.
- Türk adını siyasi ad olarak ilk kez Göktürkler kullanmıştır.
- Türk adı ilk kez **Çin** kaynaklarında geçer **Kuzey Şansi** antlaşması (Çin-Hun)
- Orhun abidelerinde Türk adı Türük olarak geçmektedir.

NOT: Çin, İran (Pers), Bizans kaynaklarında Türk adına sıkça rastlanması bu toplumlarla etkileşim halinde olduklarını gösterir.

NOT: Türklerin yazıyı geç kullanmaları, konargöçer yaşam tarzına sahip olduklarından dolayı Türklere ait bilgileri daha çok yabancı kaynaklarda görmek mümkün

TÜRKLERİN ANA YURDU:

- Türklerin ilk ana yurdu Orta Asya'dır. Doğuda Kingan dağları, Batıda Hazar denizi, güneyde Himalaya dağları, Kuzeyde Sibirya Altay dağları.
- Türklerin **kutsal şehri** sayılan ve **"Toprak Ana" "Dünyanın Merkezi" "Türklerin Ortaya Çıktığı Yer" "İl İdare edilecek yer" "Türk memleketlerinin yüreği"** olarak ifade edilen**ÖTÜKEN**

TÜRK GÖÇLERİNİN SEBEPLERİ:

- İklim şartlarının elverişsiz olması (Ekonomik)
- Yeni Yurtlar edinme, yeni yerler bulma (Siyasi-Sosyal)
- Boylar arasındaki siyasi çekişmeler (Siyasi)
- Nüfus artışı (Sosyal-Ekonomik)
- Hayvan hastalıları (Ekonomik-Sosyal)
- Cihan hâkimiyeti (Siyasi)

SONUÇLARI:

- ✓ Orta Asya'da nüfus azalmıştır.
- ✓ Türk Kültürü geniş bir alana yayılmıştır.
- ✓ Boyları arasında dini, siyasi, kültürel farklılıklar meydana gelmiştir.
- ✓ Türkler gittikleri yerlerde toplumları askeri teşkilat anlamında etkilemişlerdir.
- ✓ Türklerin birçok alana yayılmaları, birçok devlet kurmaları Türk tarihini bir bütün olarak incelemeyi zorlaştırmıştır.
- ✓ Uzak yerlere göç eden bazı Türk toplulukları milli benliklerini kaybetmişlerdir.

NOT: Türklerin atı evcilleştirmesi, atlı araba kullanmaları Türk göçlerini kolaylaştırmıştır.

NOT: Divan-ı Lügatit Türk'te **"Türkün Kanadı"** ifadesi at için kullanılmıştır.

Hamza EREN

NOT: Yakut- Çuvaş Türkleri anayurtlarından ayrılan ilk Türk topluluklarıdır. Yakutlar Sibirya Çuvaşlar Ural dağlarının güneybatısına göç etmişlerdir.

ORTA ASYA KÜLTÜR MERKEZLERİ:

ANAV: Orta Asya'nın en eski kültür merkezidir. At ilk kez bu kültürde görülmüştür. Atın ilk kez görüldüğü kültür merkezi.

AFENESYEVO: Türklere ait en eski kültür merkezi. Çakmak taşından ok uçları, bıçaklar kemik iğneler görülür.

ANDRONOVA: Türklerin ataları tarafından meydana getirilmiştir. İlk tunç altın eşyalar görülür.

KARASUK: İlk demir işlemeciliği görülür. İskit kültürünü oluşturan atlı göçebe kültürünü Orta Asya'ya yayılmasını sağlamışlardır.

TAGAR: En gelişmiş kültür merkezi. Tunçtan ok uçları küçük hayvan heykelleri ağaç evler yapılmıştır.

KELTEMİNAR: İnsanlar balıkçılık avcılıkla uğraşmışlardır

KONARGÖÇER YAŞAM ÖZELLİKLERİ:

- Bozkır kültürü hakim
- Ekonomik faaliyet hayvancılık, ticaret
- Yaşam şekillerinin zorluğu askeri yapılarını güçlendirmiştir.
- Sosyal sınıf farklılığı yok
- Sosyal devlet anlayışı ve kadın erkek eşitliği var
- Bağımsızlık milliyetçilik duyguları gelişmiştir.
- Sözlü hukuk kuralları gelişmiştir.
- Hapis cezaları kısa süreli olmuştur.
- Taşınabilir malzemeler yapılmıştır.
- Yazı geç kullanılmıştır.
- Çok fazla din ve inançla tanışmışlardır.

İLK TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI:

İSKİTLER-SAKALAR:

- ✓ Bilinen il Türk topluluğudur.
- ✓ En önemli hükümdarı **Alp Er Tunga**
- ✓ Atı evcilleştiren ilk Türk topluluğudur.
- ✓ At koşum takımları ve at arabalarını kullanmışlardır.
- ✓ Pers toplulukları ile yaptıkları mücadeleler Firdevsi'nin Şahneme eserine konu olmuş ve Alp Er Tunga **Afrasiyab** olarak nitelendirilmiştir.
- ✓ Alp Er Tunga, Şu destanları mevcut
- ✓ Tomris adında kadın hükümdarları mevcut
- ✓ **"Bozkırın Kuyumcuları"** olarak bilinirler.
- ✓ Amazon kadın savaşçılarının İskit soyundan olduğu söylenir.
- ✓ Tarihçi Herodot İskitler için "**Kısrak Sağanlar"** tabirini kullanmıştır. Herodot İskitlerin atın, gücünden, etinden, sütünde istifade ettiğini dile getirir.

ASYA HUN DEVLETİ (BÜYÜK HUN)

- Bilinen teşkilatlı ilk Türk devletidir.
- "Hun" insan, halk anlamına gelmektedir.
- Kurucusu Teoman **Şany-yu, Tan-hu** (Genişlik –büyüklük anlamına gelir) unvanını alarak başa geçmiştir.
- Kutlu vatan, Toprak Ana, Türk memleketlerinin yüreği, il idare edilecek yer olarak tanımlanan Ötüken'de kurulmuştur.
- Çin seddi Teoman döneminde inşa edilmeye başlanmıştır.
- Teoman oğlu Mete Han ile yaptığı mücadeleyi kaybederek öldürülmüştür.

Hamza EREN

METE HAN DÖNEMİ:

- Mete Han da "büyüklük" "genişlik" anlamına gelen Şanyu, Tanyu unvanını kullanmıştır.
- Mete Han ilk kez Türk siyasi birliğini sağlamıştır. (**Türkleri ilk kez tek çatı altında toplayan hükümdardır**)
- Asya Hun devletine en parlak dönemini yaşatmıştır.
- Peiteng savaşı ile Çin ordularını yenilgiye uğratmıştır. Anacak Çin nüfusunun kalabalıklığı sebebiyle asimile olma endişesi ile Çin topraklarına yerleşmemiştir.
- İlk düzenli Türk ordusunu kurmuştur.
- Onlu sistemi oluşturmuştur.

NOT: Mete Han'ın M.Ö 209 Tahta çıkış tarihi **Kara kuvvetlerinin kuruluş tarihi** olarak kabul edilir.

NOT:"Toprak milletindir, onu kimse veremez." Diyerek Vatan sevgisinden ilk kez söz eden hükümdar Mete Han

- Islıklı okun mucididir.
- Mete Han oğuz kağan olarak da bilinir.
- Töte Kanalını kullanmışlardır.
- Çin Seddi tamamlanmıştır.
- Çin ile Kuzey Şansi antlaşması yapılmış ve Çin vergiye bağlanmıştır.
- İkili yönetim anlayışı (Devlet yönetimini kolaylaştırma)

➢ Mete Handan sonra oğlu Kİ-OK geçmiştir. Devletin gücünü korumaya çalışmıştır. Çin entrikaları sonucunda Hun iktidarı zayıflamıştır. Ho-Han-Yeh ile kardeşi Çİ-Çİ arasındaki mücadeleyi Ho-Han-Yeh kazandı ve Çin egemenliğine girmiştir.

NOT: Çi-çi ilk Türk milliyetçisi olarak bilinir.

NOT: İlk serbest ticaret pazarı **Asya Hun** ile **Çin** arasında kurulmuştur.

KAVİMLER GÖÇÜ(375)

➢ Asya Hun devletinin dağılmasından sonra Hunlar doğudan gelen Çin baskıları sebebiyle Karadeniz'in Kuzeyine hareket ederek bu bölgede bulunan Ostrogot, Vizigot, Vandal, Frank'lar gibi kavimlere baskı uygulamışlardır. Bu kavimler batıya göç etmek zorunda kalmışlardır. Yıllarca süren bu göç hareketlerine kavimler göçü adı verilmiştir.

KAVİMLER GÖÇÜNÜN SONUÇLARI:

- ✓ İlk çağ kapandı, Orta Çağ başladı
- ✓ Roma imparatorluğu Doğu-Batı olarak ikiye ayrıldı. (395) Batı Roma imparatorluğu 476'da yıkıldı.
- ✓ Avrupa'nın ektik siyasi yapısı değişti bugünkü Avrupa milletlerinin temelleri atıldı.
- ✓ Avrupa'da feodalite ortaya çıkmıştır.
- ✓ Skolastik düşünce ortaya çıkmıştır.
- ✓ Türk kültürü Avrupa'da yayılmıştır.
- ✓ Avrupa'da Balamir önderliğinde Avrupa Hun devleti kurulmuştur.
- ✓ Avrupa coğrafyası kargaşa içine sürüklenmiştir.

AVRUPA HUN DEVLETİ (375-469)

- Kurucu Balamir
- Balamir'den sonra Avrupalıların "Baltazar unvanını verdiği Alipbi geçmiştir. Alipbi'nin ölümünden sonra Uldız başa geçmiş ve **Anadolu'ya ilk Türk akınlarını düzenlemiştir**.
- Avrupa Hun devletinin en parlak dönemi **Atilla** devri olmuştur.

NOT:"İstersem güneşin battığı yere kadar her yeri zapt ederim." Sözü Uldız'a aittir.

Hamza EREN

Atilla Dönemi (434-453)

- ✓ Bizans ile 434'te **Margos antlaşması** yapmıştır. Buna göre Bizans'ın Hunlara ödediği vergi artacak, Hunlar tarafından esir edilen Romalılar ve çeşitli sebeplerden dolayı ülkelerini terk eden Hunları Bizans kabul etmeyecek, Bizans Hun düşmanları ile ittifak yapmayacak.
- ✓ 447'de Bizans ile **Anatolios barışı** imzalanmıştır. Bizans'ın ödediği vergi artırılmış, Bizans Hunlara savaş tazminatı ödeyecek.
- ✓ 452'de Atilla İtalya seferine çıkmıştır. Romalılar Papa I.Leo'yu Atilla'ya elçi olarak göndermiştir. Leo Roma'nın bağışlanmasını istemiş Atilla da kabul etmiştir. Atilla'nın bu isteği kabul etmesinde;
  - Batı Roma'nın gücünü kırdığına inanması
  - Sasani üzerine sefer yapmayı planlaması
  - Roma Hıristiyan dünyası için kutsal sayılması etkili olmuştur.

NOT: Attila "**Tanrının Kırbacı**""**Cesur Kavmin Efendisi"** Almanların Nibelungen destanında **"Etzel"** olarak bilinir. Ayrıca Atilla'nın savaş tanrısı **Ares'in kılıcına** sahip olduğu bu nedenle tüm dünyaya hükmedeceği inancı da vardır.

- ➢ Atilla'nın ölümünden sonra üç oğlu İlek, Dengizik, İrnek arasında taht mücadeleleri yaşandı ve çözülme dönemine girdi.

I.GÖKTÜRK DEVLETİ (552-659)

- Bumin Kağan öncülüğünde **Ötüken**'de kurulmuştur.(552'de hayatını kaybetti) Avar devletine son vererek kurulmuştur.
- Bumin kağan **"İl Kağan"**unvanını almıştır.
- Bumin Kağan dağınık haldeki Türk topluluklarını tek çatı altında toplamıştır.
- Ülkeyi Doğu-Batı olarak ikiye ayıran Bumin Kağan Batıya "**Yabgu"**unvanı ile kardeşi İstemi Kağan'a vermiştir.
- Bumin Kağan Avarlar'da çıkan Töles isyanını bastırmıştır.

NOT: Ergenekon destanına göre Göktürk devletini **"Aşına"** adıyla bilinen bir kabile kurmuştur.

- **Mukan Kağan** döneminde (553-572) devlet en parlak devrini yaşamıştır. Avar devletine son vermiştir.
- Göktürkler (İstemi Yabgu) ipek yolu hâkimiyeti için Sasani devleti ile işbirliği yaparak Akhun devletinin yıkılmasını sağlamıştır. Daha sonra Göktürkler Sasanilerin İpek Yolunda güçlenmesi üzerine Bizans ile ittifak yaparak Sasanileri yenilgiye uğratmışlardır.

NOT: İstemi Yabgu Bizans'a ilk elçi gönderen hükümdardır. (**Maniakh**). Daha sonra Bizans tarafından da Göktürklere elçi gönderilmiştir heyetin başında **Zemarkhos** bulunmuştur.

- Mukan Kağan'dan sonra Tapo Kağan (**Taspar Kağan**)gelmiştir. Göktürk inancı ile örtüşmeyen Budizm dinini benimsemiştir.
- 582'de Göktürk devleti Doğu-Batı olarak ikiye ayrılmış Doğu Göktürk 630'da Batı Göktürk devleti ise 659'da Çin egemenliğine girmiştir.

NOT: Batı Göktürk hükümdarı Tardu **"Yedi iklimin ve yedi ırkın hükümdarı"**unvanını almıştır.

NOT: 630-682 Göktürkler için **Matem Devri** olarak bilinir. Göktürklerin bağımsızlıklarını kaybettiği dönemdir. Matem devrinde Kürşat Bağımsızlık mücadelesini başlatmış (639) ancak başarılı olamamıştır. Bağımsızlık için ilk isyan olarak bilinir.

NOT:Tölesler: Göktürklere bağlı yaşayan dağınık Türk boyları

Hamza EREN

II.GÖKTÜRK (KUTLUK) DEVLETİ (682-774)

- Kutluk Kağan önderliğinde Çin'e karşı bağımsızlıklarını elde etmişlerdir.
- Kutluk Kağan'a devleti derleyen toparlayan anlamında **"İlteriş"**unvanı verilmiştir.
- Kutluk Kağan Çin'e 46 sefer düzenlemiştir.
- Merkezi Ötüken'dir.
- Devletin merkezi daha sonra Karakurum'a taşınmıştır.
- Kutluk Kağan'dan sonra tahta **Kapgan Kağan** geçmiş ve Türkleri bir çatı altında toplamıştır. Çin' yirmiden fazla sefer düzenlemiştir.

NOT: Kapgan Kağan, **"Otuz boyun Kağanı"** unvanını almıştır. Türkleri tek çatı altında toplamıştır.

- İlteriş oğullarından **Bilge kağan** hükümdar olmuş, **Kültigin** ise orduların başına geçmiştir.
- Batı yazarlar tarafından **"Türklerin Bismarck"**ı olarak adlandırılan ve "**Apa Trakan"**unvanını alan **Tonyukuk** bu dönemde başdanışman yapılmıştır.
- Bilge Kağan döneminde Göktürk devleti en parlak dönemini yaşamıştır.
- Bilge Kağan 716'da Uygurlar ile Kargan Savaşını yapmıştır.
- Bilge Kağan 720'de Çin ile **Şantan savaşı** yapılmış Çin vergiye bağlanmıştır.
- Bilge Kağan'dan sonra devletin başına geçen kağanlar yetersiz olmuş devleti zaafa uğratmışlardır
- Basmil, Karluk ve Uygurlar birleşerek Göktürklerin varlığına son vermişlerdir.

NOT: Bilge Kağan Çin etkisinde kalarak Budizm dinini getirmeyi düşünmüş ancak Kurultayda red edilmiştir.

GÖKTÜRKLERİN TÜRK TARİHİNDEKİ ÖNEMİ:

- ✓ Türk adıyla kurulan ilk devlettir.
- ✓ Günümüze ulaşan en önemli eseri Orhun Abideleri
- ✓ Değişim aracı olarak parayı kullanmışlardır.
- ✓ En önemli sözlü eserleri Ergenekon, Bozkurt destanları
- ✓ İlk milli alfabeyi oluşturmuşlardır.
- ✓ Orta Asya'da en geniş sınırlara ulaşan devlettir

NOT: Göktürklerin, Bağımsızlık için isyan etmeleri, milli alfabeyi kullanmaları ve Türk adıyla kurulmaları milliyetçi bir yapıda olduklarını kanıtlar.

UYGURLAR (744-840)

- Kurucusu **K**utluk **B**ilge **K**ül **Kağandır**.
- Başkent Karabalgasun (**Türk hakanlarının şehri**)
- Yerleşik kültürün ilk görüldüğü başkent **Ordubalık**
- Uygur adı Çin kaynaklarında **Şahin gibi dolaşan** anlamına gelmektedir.
- Kutluk Bilge Kül Kağandan sonra oğlu Moyen Çor (Bayan Çur Kağan) geçmiştir.
- **Moyen Çur Kağan** Uygurlara en parlak devrini yaşatmıştır.
- **Bögü Kağan** devrinde Mani dini kabul etmişler ve yerleşik hayata geçmişlerdir.

NOT: Mani dini Uygurları zayıflatan en büyük etken olmuştur. Onları hareketsizliğe, et yememeye, savaşmamaya teşvik etmiştir. Ancak bilim sanat ve edebiyatta ilerlemelerine vesile olmuştur.

Hamza EREN

NOT: Seyyah İbn-i Bahr Uygurlar **için " Buranın 12 Demir kapısı var. Nüfus çok kalabalık ziraat oldukça gelişmiştir."** der

- 840 yılında **Kırgızlar** tarafından yıkılmışlardır.

UYGURLARIN TÜRK TARİHİNDEKİ ÖNEMİ:

- ✓ Yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
- ✓ Uygur alfabesini oluşturmuşlardır.
- ✓ Türk tarihine ait ilk şehirleşme ilk mimari eserleri meydana getirmişlerdir.
- ✓ Moğolları en fazla etkileyen Türk devletidir.
- ✓ İlk kütüphaneleri oluşturmuşlardır.
- ✓ Hareketli harf sistemini kullanmışlar
- ✓ Mani dini etkisiyle hükümdar isimlerinin başına **"Ay kün**" "**Ay tengri**" unvanlarını kullanmışlardır.
- ✓ **Göç, Türeyiş** destanları mevcut.
- ✓ Yoğun tarımsal faaliyetler görülmüştür.
- ✓ İlk kez örgün eğitimi uygulamışlar.
- ✓ Orta Oyununu sergileyerek Türk tiyatrosunun temellerini atmışlardır.
- ✓ Türk töresini yazılı hale getirmişlerdir.
- ✓ Karabalgasun, Sine-Uşi, Moyen Çur yazıtları mevcuttur.
- ✓ Vakıf sistemine benzer uygulamalar görülmüştür.
- ✓ Din değiştiren ilk Türk devletidir.
- ✓ Burkan adı verilen tapınaklar inşa etmişlerdir.

NOT: Yoğun tarımsal faaliyetler, mimari eserler, duvar resimleri (Fresk), tohumluk tahıl ambarları, yerleşik hayata geçildiğine kesin kanıt oluşturur.

AVARLAR (560-805)

- Göktürk kaynaklarında **Apar**, Çin kaynaklarında **Juan-Juan,** Arap ve Bizans kaynaklarında **Avar** olarak adlandırılmıştır.
- Bayan Han önderliğinde Orta Avrupa'da kurulmuştur.
- Bayan Han döneminde Sasanilerle işbirliği yapılarak 619 ve 626 yıllarında **İstanbul'u iki kez kuşatmışlardır.**
- İstanbul'u ilk kez kuşatan Türk devleti.
- Hristiyanlığı kabul etmişler ve zamanla milli benliklerini kaybetmişlerdir.
- Hem orta Asya hem de Avrupa'da devlet kurmuşlardır.
- Germen ve Slav topluluklarının yönetim, askerlik ve sanat alanlarında etkilemişlerdir.
- Prostovats Altın Hazineleri Avarlar'a ait
- 805'te Franklar tarafından varlıklarına son verilmiştir.

BULGARLAR:

- ➢ Bulgar kelimesi **"Karışık"** anlamına gelmektedir.
- ➢ İtil Volga- Tuna Bulgarları olmak üzer ikiye ayrılmışlardır.
- ➢ Madara Kaya Kabartmaları, Şankızı destanı Bulgarlara aittir.

TUNA BULGARLARI:

- ✓ Asparuh yönetiminde kurulmuştur.
- ✓ **Kurum Han** dönemi en parlak dönemidir. Bu dönemde 804-814) İstanbul kuşatılmıştır.
- ✓ **Boris Han** döneminde Hristiyanlığı kabul etmişlerdir.
- ✓ Simon ilk kez Çar unvanını kullanmıştır.

İTİL –VOLGA BULGARLARI:

- Almış Han döneminde ticari ilişkiler neticesinde İslamiyet'i kabul etmişlerdir (921)
- Doğu Avrupa'da (Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Yunanistan,

Hamza EREN

Romanya vb.) Türk-İslam kültürünün temsilcisi olmuşlardır.
- İlk Müslüman Türk devleti olarak bilinir.
- 1237'de Altın Orda devleti tarafından yıkılmışlardır

HAZARLAR (630-968)

- ✓ Kafkaslar bölgesinde hâkimiyet kurmuşlardır.
- ✓ Çift hâkimiyet anlayışı mevcut
- ✓ İslam'ın Kafkas bölgesine yayılmasını engellemişler Hz. Osman döneminde **Belencer savaşı** yaşanmıştır.
- ✓ Dini hoşgörüleri ile sembol haline gelmişlerdir.
- ✓ Bulan Han döneminde Museviliği benimsemişlerdir.
- ✓ Museviliği benimseyen ilk ve tek Türk devletidir.
- ✓ Paralı askerlere yer veren İslamiyet öncesi tek Türk devletidir.
- ✓ Rus saldırıları sonucu yıkılmışlardır.

MACARLAR:

- **İlk Türkoloji enstitüsünü** kurmuşlardır.
- Balkan halklarının Germenleşmesini engellemişlerdir.
- Hristiyanlığı benimsemişler ve milli benliklerini kaybetmişlerdir.
- Hala günümüzde Türk Kurultayı Macaristan'da düzenleniyor.

PEÇENEKLER:

- ✓ Devlet kuramamışlardır.
- ✓ Rusların Karadeniz'e inmesini engellemişlerdir.
- ✓ Bizans ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır. **1071 Malazgirt savaşında saf değiştirmişlerdir.**
- ✓ Divan-ı Lügati't Türk'te "**Rum diyarına yakın oturan Türklerden bir bölük"** olarak söz edilir.
- ✓ Szentmiklos hazineleri mevcut
- ✓ Çaka Bey'i ile anlaşarak İstanbul'u kuşatmışlardır.
- ✓ Kıpçaklar tarafından varlıklarına son verilmiştir.

KIPÇAKLAR (KUMMANLAR)

- Karadeniz'in Türkleşmesine katkıda bulundular
- Rusların güneye inmesini engellemişler
- Kıpçak-Rus mücadeleleri **İgor destanına** konu olmuştur.
- Oğuzlar ile yapılan mücadeleler **Dede Korkut** Hikâyelerine konu olmuştur.
- **Codex Comanicus** sözlükleri mevcut, Türkçe, Farsça, Latince. Venedik'te San Marco Kütüphanesinde bulunur.
- Eyyubi, Memlük ordusunda görev yapmışlardır
- Alton Orda devletinin Türkleşmesinde etkili olmuşlardır.

SABİRLER-SABARLAR:

- ✓ Sapan yol değiştiren, başıboş kalan anlamlarına gelir
- ✓ Silah yapımında oldukça ileri gitmişlerdir.
- ✓ Karadeniz'in kuzeyine yerleşmişler
- ✓ En önemli hükümdarı Balak Han'dır bu dönemde Sasanilerle ittifak kurup Bizans'a karşı mücadele etmişlerdir.
- ✓ Anadolu'ya seferler düzenleyen ikinci Türk devletidir. Ankara, Kayseri ve Konya dolaylarına kadar gelmişler ancak kalıcı olamamışlardır
- ✓ Balak Han'ın eşi Boarık Hatun da devleti bir süre yönetmiştir.

Hamza EREN

OĞUZLAR:

- **"Oğuz"** kelimesi boy, kabile anlamına gelmektedir.
- Göktürk, Uygur hâkimiyetinde yaşamışlardır.
- 1071 Malazgirt savaşında Selçukluların safına geçmişlerdir.
- En kalabalık Türk topluluğudur.
- Onlar için **"Türkiye Türklerinin Atası"** ifadesi kullanılmıştır.
- Oğuzlardan ilk kez Orhun Abidelerinde söz edilir.

TÜRGİŞLER:

- ✓ İlk hükümdarları **Baga Tarkan**'dır.
- ✓ Baga Tarkan kendi adına para bastıran ilk Türk hükümdarıdır.
- ✓ Çar unvanını da kullanmışlardır.
- ✓ Sulu Kağan döneminde Emevilerle mücadele edilmiş Maveraünnehir bölgesinin İslamlaşmasını engellediler.
- ✓ Sulu Kağan Arap kaynaklarında zahmet, sıkıntı veren anlamına gelen **"Ebu Müzahim"** olarak geçer
- ✓ 766 yılında Karluklar tarafından yıkılmışlardır.

KARLUKLAR:

- 751 Talas savaşında Arapların yanında yer almışlardır.
- İslamiyet'i kabul eden ilk Türk topluluğudur.
- Karahanlı devletinin kurulmasında etkili olmuşlardır.
- Cengizhan'a itaat eden ilk Müslüman Türk topluluğudur.
- "Üç kabile yabguluğu"unvanı verilmiştir.

KIRGIZLAR:

- ✓ 840 yılında Uygurlara yıkıp Ötüken'de kurulmuştur.
- ✓ Orta Asya'da kurulan son Türk devletidir.
- ✓ Moğol hakimetine giren ilk Türk devletidir.
- ✓ İlk kez milletler arası yarışmalar düzenlemişler
- ✓ Ölülerini kısa bir dönem de olsa yakma geleneği olmuştur.
- ✓ Manas Destanı en önemli eserleridir.

<u>Türk Devletlerinin Yıkılmasında</u>;

- ➢ Düzensiz veraset anlayışı
- ➢ İkili teşkilatlanma
- ➢ Kut anlayışı
- ➢ Çin entrikaları

Etkili olmuştur.

İSLAM ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİNDE KÜLTÜR MEDENİYET:

<u>DEVLET TEŞKİLATI:</u>

- ➢ İslamiyet öncesi Türk devletlerinde devlet **"il"** olarak adlandırılmıştır. Devlet, **millet, ülke, hâkimiyet (oksızlık) ve teşkilat** gibi birimlerden meydana gelmiştir.

<u>NOT:</u> "İL" Barış anlamında da kullanılmıştır.

HÜKÜMDAR:

- ➢ İslam öncesi Türk devletlerinde hükümdarlık yetkisi Gök Tanrı tarafından verildiğine inanılmıştır. Bu inanca **Kut** adı verilmiştir. Kut'un hanedanın tüm erkeklere geçtiğine inanılırdı.

Hamza EREN

- Tanrı Bağışı olarak hükümdara çeşitli yetkilerin verildiğine inanılırdı;

KUT: Siyasi iktidar. (Baht, saadet, ikbal)

ÜLÜG/ÜLÜŞ: Tanrının verdiği iktisadi güç (**İkili yönetimin dayanağı olmuştur)**

KÜÇ: Askeri güç

HÜKÜMDARIN GÖREVLERİ:

- Halkı korumak
- Adaleti sağlamak
- Töreyi uygulamak
- Toy düzenlemek
- Orduyu komuta etmek
- Yeni yurtlar kazanmak
- Yüksek mahkemelere başkanlık etmek

HÜKÜMDAR ÜNVANLARI:

- ✓ Han
- ✓ Hakan
- ✓ Kağan
- ✓ Yabgu
- ✓ İlteber
- ✓ İlteriş
- ✓ Şanyu
- ✓ Tanhu
- ✓ Ay Tengri
- ✓ İdikut

HÜKÜMDAR SEMBOLLERİ:

- Sorguç (Kotuz)
- Örgin (Taht)
- Yarlığ (Emir)
- Tuğ (Sancak)
- Otağ (Çadır)
- Nevbet (Davul)
- Yay
- Kur (Kemer)
- Berge (Kamçı)
- Kılıç

NOT: Sultan, Padişah, Halife Unvanları yok.

KURULTAY (TOY-KENEŞ-KENGEŞ)

- İlk Türk devletlerinde devlet meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı yerdir.
- Kanun yapma, savaşa barışa karar verme, hakan seçme gibi görevleri olmuştur.
- Kağan başkanlığında toplanır. O yoksa Ayguci (vezir) başkanlığında toplanır. Hatun başkanlık etmez.
- Kurultay üyelerine Toygun adı verilir.
- Hakan, Hatun, boy beyleri, buyruk, ayguci, bitikçi, komutanlar tudun gibi görevliler kurultaya katılmıştır.
- Kurultayda son söz hakana aitti. Bu da kurultayın danışma görevi gördüğüne kanıttır.
- Kurultayda alınan kararları Ayuki (Hükümet) uygular.

NOT: Hatun devlet işlerinde söz sahibidir. Gerektiğinde devlet reisliği yapar ve kağana vekâlet eder. Ancak Kurultaya başkanlık etmez.

BAZI TÜRK DEVLETLERİNDE KURUL-MECLİSLER:

- **Avrupa Hun**Seçkinler Meclisi
- **Tamgaçlar**Nazırlar Meclisi
- **Peçenekler**Komenton
- **Hazarlar**İhtiyarlar Meclisi
- **Tuna Bulgarları**Millet Meclisi
- **Oğuzlar**Tırnek Meclisi

KAVRAMLAR:

- **AYUKİ**: Hükümet
- **AYGUCİ-ÜGE:** Vezir
- **BUYRUK**: Bakan
- **ŞAD:** Hükümdar soyundan olan taşrada görevli
- **TAMGACI:** Mühürdar
- **TUTUK:** Askeri vali

Hamza EREN

- **TUDUN-AĞICI-İMGA:** Vergi memuru
- **YARLIĞ**: Hükümdar emri
- **APA**: Sivil yönetici
- **SÜBAŞI**: Ordu komutanı
- **ATAMAN/İNAL**: Kağan çocuklarının eğitmeni
- **AĞICI**: Hazinedar
- **EMÇİ/OTACI**: Doktor
- **TİLMAÇ**: Tercüman
- **BAHŞİ:** Öğretmen
- **KÜN:** Halk
- **BİTİKÇİ**: Kâtip
- **YALVAÇ:** Elçi
- **TİGİN-ELİG:** Hükümdar erkek çocuğu

ORDU YAPISI:

- ✓ Orta Asya iklim şartları Türklere dayanıklılık ve askeri bir karakter kazandırmıştır.
- ✓ Türklerde ordu-millet anlayışı mevcuttu ve askerlik ayrıcalıklı bir sınıf değildi.
- ✓ Ordu, Türklerin büyük devletler kurmalarında etkili olmuştur.
- ✓ Ordu genelde sürekli ve süvarilerden oluşurdu
- ✓ Hazarlar hariç ücretli askerlik görülmemiştir.
- ✓ Türk tarihinin ilk düzenli ordusunu Mete Han kurmuştur.
- ✓ Ordu komutanlarına, Tarkan, Sübaşı, Böri, Noyan gibi isimler verilirdi.
- ✓ Asker başlıklarına Börk, Tolga isimleri verilmiştir.
- ✓ Atlar ve askerleri korumak için Yarık adı verilen zırhlar kullanılmıştır.
- ✓ Sahte Ricat (Geri çekilme), Pusu, Turan taktikleri uygulanmıştır.
- ✓ Düşman durumlarını öğrenmek için **Yelme** adı verilen keşif birlikleri oluşturulmuştur.
- ✓ Gözetleme kulelerine Kargu adı verilmiştir.

NOT: Dünyada ilk kez Konserveyi yapan Türklerdir. Askerlikle ilgilidir.

NOT: Peçenekler ve Kummanlar Bizans ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır.

TOPLUMSAL YAPI:

- Eski Türklerde sosyal yapının temel unsurunu Oğuş (Aile) oluşturmuştur.
- Türklerde çekirdek aile tipi görülmüş Anneye Ög, Babaya Kang denilmiştir.
- Ataerkil bir aile yapısı görülür ve tek eşlilik söz konusu (Monogami)
- Her boyun bir siyasi kimliği mevcut idi ve askeri gücü belirli toprakları kendilerine özgü damgaları mevcuttu.
- Evlenen kıza Yumuş adı verilen çeyiz verilmiştir. Düğün yemeklerine Törün adı verilmiştir. Başlık parasına Kalıng denilmiş eş için evdeş ifadesi kullanılmıştır.
- Belli zamanlarda Toylar düzenlenirdi sosyal birliği güçlü kılmıştır.
- At yarışları, güreş, okçuluk, çevgen adı verilen atlı top oyunları mevcuttu.
- Toplumsal birliğin sağlanmasında bayramlarda önemli bir yer tutmuştur. Divan-ı Lügati' Türk eserinde bayram **"Yengi Kün**" olarak geçer
- Türklerde toplumsal yapıyı oluşturan unsurlar büyükten küçüğe;

İl (Devlet)

Budun (Millet)Devletin kurucusu temel unsuru

Bod (Boy-Ok)

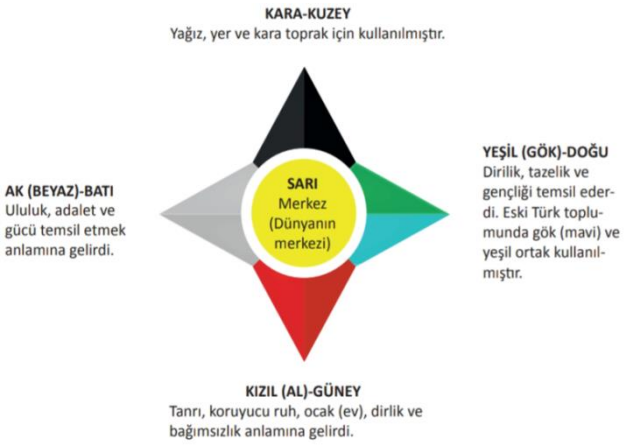
Urug (Soy)Aile Birliği

Oğuş (Aile)

NOT: Ele- güne karşı değiminde geçen "EL" Devlet, "Gün" (Kün) Halk demektir.

Hamza EREN

- Eski Türk devletlerinde renklerin dili

EKONOMİK YAPI:

- ✓ Türklerde iklim ve yer şekillerine bağlı olarak temel geçim kaynağı hayvancılık olmuştur.
- ✓ Özellikle Uygurlarda tarım faaliyetleri yoğun olarak görülmüştür.
- ✓ Hayvancılığa bağlı olarak dokumacılık da gelişmiştir.
- ✓ Türkler ticaretle de uğraşmışlardır.
- ✓ Kürk ve ipek yolu önemli ticaret yolları idi.
- ✓ Türklerde ticaret değiş tokuş esasına dayanıyordu. Türkler değiş tokuş için en çok at kullanmışlardır.
- ✓ Ayrıca değerli madenlerden oluşturulan kap kacaklarda ödeme aracı olarak kullanılmıştır.
- ✓ Türkler Satir adı verilen diske benzeyen gümüş paraları da ticarette kullanmışlardır.
- ✓ Ayrıca Türkler serbest ticaret pazarları da kurmuşlardır. İlk serbest ticaret pazarı Asya Hun devleti ile Çin arasında oluşturulmuştur.
- ✓ Uygurlarda Bez paraya **Böz- Kuanpo** adı verilmiştir. Kâğıt para **Çav**, Madeni paralara **yarmak** adı verilmiştir. Ayrıca Uygurlarda Kağanın mührünün bulunduğu alışverişte kullanılan bez paraya da **Kamdu** adı verilmiştir.
- ✓ Türklerin ihraç ürünleri arasında, Dokuma malzemeleri, canlı hayvan, hayvansal ürünler, madeni araçlar kullanılmıştır.
- ✓ İthal ürünleri arasında, İpek kumaş, tarım ürünleri, Tarım aletleri bulunmuştur.

İNANÇ SİSTEMİ:

- Türklerde Gök Tanrı inancı en yaygın olan inançtı.
- Ay, Yıldız, Güneşe önem verilmiştir.
- Din adamlarına önem verilmiş ancak din adamları siyasi meselelere karışmamıştır.
- Atalar kültü, Totemizm, Şamanizm, Hristiyanlık, Musevilik, İslamiyet önemli din ve inançları arasında yer almıştır.
- Cennete Uçmağ, Cehenneme Tamu adı verilmiştir.
- Din adamlarına, Kam, Baksı, Şaman adı verilmiştir.
- Yuğ adı verilen cenaze törenleri düzenlenmiştir.
- Ölüler kurgan adı verilen mezarlara gömülürdü.
- Mezar taşlarına Balbal adı verilmiştir.
- Kefene, Eşük, şeytana Yek, oğuzlarda tanrıya Çalap, Göktanrıya, Ülgen, adı verilmiştir.
- Can, Ruh için **"TİN"** Kavramı kullanılmıştır.

NOT: Balbal, Kurgan, Ölen kişinin eşyaları ile gömülmesi, Uçmağ, Tamu, eski Türklerde ahret inancının olduğuna kanıttır.

Hamza EREN

HUKUK SİSTEMİ:

- ✓ **"İl gider töre kalır"** sözünden de anlaşılacağı gibi töre sayesinde yıkılan devletlerin yerine yenisini kurmak zor olmamıştır.
- ✓ İslamiyet öncesi Türk devletlerinde sözlü hukuk kurallarına **Töre** adı verilmiştir. Ayrıca yöneten ve yönetilenler arasındaki görev ve sorumlulukları belirten sözlü anlaşmaya da **Tüz** adı verilmiştir.
- ✓ Törenin temeli gelenek ve göreneklerdir.
- ✓ Örf adet, gelenekler, Kurultay kararları, Hakanın emirleri Kut anlayışı törenin kaynakları arasında yer almıştır.
- ✓ Kutadgu Bilig eserine göre Törenin değişmez hükümleri:
  Adalet (**Könilik**)
  Eşitlik (**Tüzlük**)
  İyilik (**Uzluk**)
  İnsanlık (**Kişilik**)
- ✓ Kağan dahil herkesin töreye uyma zorunluluğu vardır.
- ✓ Siyasi meseleler **Yargu** adı verilen yüksek mahkemelerde görülürdü kağan başkanlık etmiştir Ayrıca Yargu'da Töre hükümlerini uygulamakla görevli **Yargan** adlı kişiler de vardır
- ✓ İsyan, vatana ihanet, adam öldürme, bağlı atı çalma suçlarına idam cezası verilmiştir.
- ✓ Genelde kısa süreli hapis cezaları görülmüştür.
- ✓ Uygurlar tarafından hukuk yazılı hale getirilmiştir.

YAZI DİL VE EDEBİYAT:

- Türkler Göktürk, Uygur, sogd, Kiril, Arap, Latin alfabeleri kullanılmıştır.
- Göktürk ve Uygur alfabeleri milli alfabeler arasında yer almıştır.

NOT: Divan-ü Lügati't Türk eserinde "Türk alfabesi" ifadesi Uygur alfabesi için kullanılmıştır.

- Sözlü edebiyat arasında Sav (Atasözü), Sagu (Ağıt), Koşuk (Sazla söylenilen şiir), Destan yer almaktadır.
- Aprıncur Tigin ilk Türk Şairi olarak kabul edilir. (Uygur)

DESTANLAR:

UYGUR: Göç, Türeyiş

GÖKTÜRK: Ergenekon, Bozkurt.

ASYA HUN: Oğuz kağan

İSKİTLER: Alper Tunga, Şu

BULGARLAR: Şan kızı

AVRUPA HUN: Atilla

KIRGIZLAR: Manas

OĞUZLAR: Dede Korkut hikâyeleri

YAZILI EDEBİYAT:

GÖKTÜRK KİTABELERİ:

- ✓ Türk tarihinin ilk yazılı milli kaynaklarıdır.
- ✓ Tonyukuk (725), Kül Tigin (732), Bilge Kağan (735) adına dikilmiştir.
- ✓ Tonyukuk ve Yolluğ Tigin tarafından yazılmıştır.
- ✓ Türk tarihinin ilk Nutku ve siyasetnamesidir.
- ✓ Rus tarihçisi Yadrintsev tarafından bulunmuş, Wilhelm Thomsen ve Radlof tarafından okunmuştur.

Hamza EREN

- ✓ Kitabeler Günümüzde Moğolistan sınırlarında bulunur.
- ✓ Göktürk Kitabelerinin varlığından ilk kez Cüveyni'ye ait olan Tarihi Cihangüşa eserinde söz etmiştir.
- ✓ Vezir Tonyukuk ilk Türk tarihçisi ve yazarı kabul edilmektedir.
- ✓ Kitabelerde, Devlet ve milletin hak ve ödevlerine Sosyal devlet anlayışına değinmiştir.

NOT: Karabalgasun (Orhun Alfabesi ile yazıldı) Moyen Çur,(Şine Usi), Taryat, yazıtları Uygurlara aittir.

NOT: Orhun Abideleri, Bugut yazıtları Göktürklere aittir.

NOT: Yenisey yazıtları Kırgızlara aittir.

KÜLTÜR SANAT BİLİM:

- Türkler, 12 Hayvanlı Türk takvimi(Türklerin kullandığı ilk takvim) Hicri, Celali, Rumi, Miladi takvimlerini kullanmışlardır.
- Otacı adı verilen şifacılar halkın tedavisi ile uğraşmışlardır.
- Sanatta taşınabilir malzemeler üzerine hayvan üslubu kullanılmıştır. Kılıç kabzaları, kemer tokaları üzerine, Hayvan bitki motifleriyle süslenmiştir.
- Türklerde resim sanatının temeli Uygurlara dayanmaktadır. Uygurlarda ressamlara Bedizci adı verilmiştir.
- Türklerde ilk heykel örneklerini Balballar oluşturur.
- Esik kurganında bulunan altın elbiseli adam zırhı ve pazırık kurganında bulunan pazırık halısı önemli sanat eserleri arasında yer alır.
- Türklerde madencilik sanatı da gelişmiştir. Ruslar Altay bölgesine "Demirciler Aladağı" adını vermişler.
- Türkler müzikle de uğraşmışlar. Uygurların resmi çalgılarına **Kövrük** denilmiştir. Türklerin Milli sazları **Kopuz**'dur. Küg (Melodi), Ir (Beste), Irçı (Türkü söyleyen)Kudüm (Bas Davul), Çevgan (Çıngıraklı asa), Obua (Zurna) Köpürge (Davul)

TÜRK İSLAM TARİHİ:

- ➢ Türkler ile Müslümanlar Hz. Ömer döneminde komşu olmuşlardır.
- ➢ Hz. Osman döneminde Türkler ile Araplar arasında ilk savaş yaşanmıştır Hazarlarla Belencer savaşı.
- ➢ Emeviler döneminde Türgişlerle savaşlar yapılmıştır.
- ➢ Abbasiler döneminde Türk-Arap ilişkileri dostluk boyutuna ulaşmıştır. Türkler islamiyeti kitleler halinde kabul etmiştir.

TALAS (ATLIK) SAVAŞI- (751)

- ➢ 744 yılında Göktürk devleti yıkıldıktan sonra Orta Asya'da siyasi bir boşluk meydana gelmiş bunu fırsat bilen Çinliler Orta Asya'ya doğru bir genişleme siyaseti izlemiştir.
- ➢ Çin ile Abbasiler arasında meydana gelen savaşta Türkler İslam ordularına yardım etmiştir.

SAVAŞIN SONUCUNDA;

- Orta Asya Çin egemenliğinden kurtulmuştur.
- Türkler ve Araplar arasında dostane ilişkiler kuruldu
- Türkistan'da İslamiyet yayıldı

Hamza EREN

- Çin'de imal edilen kağıt Çin dışında ilk defa Semerkant'ta üretilmeye başlandı
- Türkler Abbasilerin idari kadrolarında görev almaya başladı.

TÜRKLERİN İSLAMİYETE GEÇİŞİNİ KOLAYLAŞTIRAN ETMENLER:

- ✓ Ahlak anlayışının benzer olması
- ✓ Ahret inancının var olması
- ✓ Türklerin Müslüman tüccarlar ile etkileşimi
- ✓ Her iki dinde tek tanrı inancının var olması
- ✓ Abbasilerin hoşgörü politikası
- ✓ İslam'daki Cihat anlayışı ile Türklerdeki Cihan anlayışının benzer olması
- ✓ Din adamlarının ayrıcalıklı bir sınıfa sahip olmaması
- ✓ Temizliğe önem verilmesi

NOT: Abbasiler Türklerin askeri gücünden faydalanmak için onları Samarra Ordugahı ile Bizans sınırındaki Avasım şehirlerine yerleştirmiştir.

TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ:

KARAHANLILAR (840-1212)

- Hakaniye, Ali Efrasiyab, Müluki Türkistan, Buğra Hanlılar, ilig Hanlar gibi isimlerle adlandırılmıştır.
- Karluk, Yağma, Çiğil, Tuhsi Türklerinin birleşmesiyle Batı Türkistan'da (Balasagun) kurulmuştur.
- Kurucusu **Bilge Kül Kadir Han.**
- Satuk Buğra Han zamanında İslamiyet'i kabul etmişlerdir. Satuk Buğra Han'a İslamiyet'e yaptığı katkılardan dolayı **EL-Mücahit, El-Gazi**unvanları verilmiştir.
- Ebu Nasr Ahmet döneminde Gaznelilerle anlaşarak Samanoğullarının varlığına son vermişlerdir.

NOT: Ebu Nasr Ahmet Abbasi halifesi tarafından İslam hükümdarı olarak tanınan ilk Karahanlı hükümdarıdır.

- En parlak dönemini Yusuf Kadir Han döneminde yaşamıştır.
- 1042'de doğu batı olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. Doğu Karahanlılar 1130 yılında Karahitaylarla yaptıkları savaş sonucu yıkılmışlar. Batı Karahanlılar 1212'de Harzemşahlarla yaptıkları savaş sonucu yıkılmışlardır.

KARAHANLILARIN ÖZELLİKLERİ:

- ✓ Orta Asya'da kurulan ilk Müslüman Türk devletidir.
- ✓ Türk-İslam kültür ve mimarinsin temellerini atmışlardır.
- ✓ Milli kimliklerini korumuşlardır.
- ✓ İlk düzenli posta teşkilatını kurmuşlardır.
- ✓ Bimarhane adı verilen hastaneler kurmuşlardır.
- ✓ İlk burslu eğitim sistemini başlatmışlardır.
- ✓ İkili yönetim anlayışını uygulamışlardır.
- ✓ Resmi dil Türkçe
- ✓ Uygur alfabesini kullanmışlardır.
- ✓ İlk medreseleri inşa etmişlerdir.
- ✓ Ribat adı verilen ilk kervansaraylar inşa etmişlerdir.
- ✓ Gulam sistemini ilk kez uygulamışlardır.

Hamza EREN

GAZNELİLER (963-1187)

- Afganistan'ın Gazne şehrinde kurulmuştur.
- Devletin temellerini Alp Tigin atmıştır.
- Samanoğullarına bağlı olarak yaşayan Gazneliler Sebük Tigin döneminde bağımsız olmuşlardır.
- Sebükteginiler, Yeminiler adıyla da bilinirler.
- Sebük Tigin'den sonra oğlu Gazneli Mahmut tahta çıkmıştır.
- Gazneli Mahmut döneminde devlet en parlak devrini yaşamıştır.
- Gazneli Mahmut Abbasi halifesini Şiibüveyoğullarına karşı korumuştur bu yüzden kendisine "Sultan" ünvanı verilmiştir.
- Sultan Mahmut Hindistan'a 17 sefer düzenlemiştir. Kast sistemine darbe vurmuştur.
- Nesa, Serahs savaşları ile B.S.D yenilmişlerdir.
- 1040'da B.S.D ile yaptıkları savaşta zayıflamışlardır
- 1187'de Gurlular tarafından yıkılmışlardır.
- İmparatorluk özelliğine sahiptir.
- Saray dili Türkçe, Bilim dili Arapça, edebiyat dili Farsça olmuş bu da Türk dilinin gelişimini yavaşlatmıştır.

NOT: Seyfüddevle (Devletin Kılıcı), "Hindistan Fatihi" ölümünden sonra "Alemin Aslanı, Zamanın Yeganesi" ifadeleri Gazneli Mahmut için Kullanılmıştır.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ (1040-1157)

- Büyük Selçuklu devleti üç ok kolunun Kınık boyuna mensuplar.
- Selçuk Bey Oğuz Yabgu devletinde Sübaşı olarak görev yapan "**Demir yaylı"** Dukak Bey'in oğludur.
- Selçuk Bey kendisine bağlı Kınık boyu ile İran'ın Cend şehrine gelerek yerleşmiştir.
- Selçuk Bey burada İslamiyet'i kabul etmiştir.
- Selçuk Bey'den sonra torunları (Mikailin oğulları) Tuğrul ve Çağrı Beyler geçmiştir.
- Çağrı Bey döneminde 1015'te Anadolu'ya ilk Türk akınları düzenlenmiştir keşif amaçlı
- Tuğrul Bey dönemi (1040-1063)
- Tuğrul Bey döneminde Merv, Nişabur ele geçirilmiştir. Gaznelilerle 1035'te Nesa, 1038'de Serahs savaşları yapılmış ve B.S.D zafer elde etmiştir.
- 1040 Gaznelilerle **"Devlet Kuran Meydan Muharebesi"** olarak da geçen Dandanakan Savaşı yapılmış ve Gazneliler yıkılış dönemine geçmiştir.
- 1048'de Bizansla ilk savaş olan Pasinler savaşı yapılmıştır.
- Tuğrul Bey Şiibüveyhoğulları baskısı altında olan Abbasi halifesi Kamim Bi Emrillah'ı bu baskıdan kurtarmış ve 1058'de kendisine Abbasi halifesi tarafından "**Doğunun ve Batının Sultanı"** unvanı verilmiştir.
- 1060'ta Çağrı Bey, 1063'te Tuğrul Bey hayatını kaybetmiş ve yerine Çağrı Bey'in oğlu Alp Arslan geçmiştir. (Tuğrul Beyin oğlu olmadı)

NOT: Siyasi güç Türklerin eline geçmiştir. B.S.D İlk Sultan unvanını kullanan Çağrı Bey. İlk Selçuklu medresesi 1046 Tuğrul Bey döneminde Nişabur'da açılmıştır.

Hamza EREN

- Sultan Alp Arslan 1064'te Ani kalesini almış bu yüzden kendisine "Ebul Feth" unvanı verilmiştir.
- 1071'de Romen Diyojen komutasındaki Bizans ordusu ile Alp Arslan arasında Malazgirt savaşı yapılmıştır. (Yurt Açan Savaş, Yurt Kuran))
- Sultan Alp Arslan Galip gelmiş ve Romen Diyojen Sultan Alp Arslan'a esir düşmüştür.
- Malzagirt savaşı ile Anadolu kapıları Türklere açıldı ve Anadolu'da Türk tarihi başlamıştır.
- Sultan Alp Arslan'ın "**Toprak fethedenin malıdır"** politikası neticesinde ilk Türk beylikleri kurulacak ve Anadolu'nun Türkleşmesi hız kazanacaktır.

NOT: Abbasi halifesi tarafından Alp Arslan'a **"İslam Ülkelerinin Sultanı**" unvanı verilmiştir.

NOT: Alp Arslan döneminde 1066'da Vezir Nizamülmülk desteği ile Nizamiye Medreseleri açılmıştır.

- 1072'de Alp Arslan'ın ölümünden sonra yerine oğlu Melikşah geçmiştir.
- Melikşah B.S.D en parlak dönemini yaşatmıştır.
- Melikşah döneminde Ömer Hayyam başkanlığında Celali Takvimi hazırlanmıştır.
- Bu dönemde Hasan Sabbah önderliğinde Batinilik faaliyetleri başlamıştır.
- Melikşah döneminde ilk kez ikta sistemi uygulanmıştır.
- 1141 Sultan Sencer döneminde Karahitaylar ile Katvan savaşı yapılmış ve B.S.D yıkılış sürecine girmiştir.
- 1157 Sultan Sencer'in ölümü ile B.S.D yıkılmıştır.

NOT: Sultan Sencer **"Sultan-ı Azam" "İskender-i Sani"** Ünvanlarını almıştır.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİNİN YIKILMA SEBEPLERİ:

- ✓ "Ülke hanedanın ortak malıdır" anlayışı
- ✓ Atabeylerin bağımsız hareket etmesi
- ✓ Batinilik faaliyetleri
- ✓ Türkmenlerin küstürülmesi
- ✓ Sınırların genişlemesi ile devletin otoritesini koruyamaması
- ✓ 1141 Karahitaylılarla yapılan Katvan savaşı
- ✓ Haçlı seferlerinin başlaması
- ✓ Abbasi halifelerinin kaybettikleri nüfusu elde etmek için yaptığı faaliyetler.

B.S.D'NİN YIKILMASINDAN SONRA KURULAN DEVLETLER:

- Türkiye Selçukluları
- Suriye Selçukluları
- Kirman Selçukluları (İran)
- Irak Selçukluları

B.S.D YIKILDIKTAN SONRA KURULAN ATABEYLİKLER:

- ✓ Salgurlular (Fars)
- ✓ İldenizoğulları (Azeri)
- ✓ Böriler (Şam)
- ✓ Zengiler (Musul)

HARZEMŞAHLAR (1097-1231)

- Devlet Orta Asya'da Harezm bölgesinde kurulmuştur.
- Ataları Anuş Tigin, Kurucusu İl Arslan, Tam bağımsız olmaları ve en parlak dönemleri Alaaddin Tekiş.
- Kendilerini Büyük Selçuklu devletinin varisi olarak görmüşler.

Hamza EREN

- Moğollarla Harzemşahlar arasında Otrar olayı yaşanmıştır.
- 1230 Anadolu Selçuklu devletiyle yaşanılan Yaasıçemen savaşı sonucu zayıflamışlar.
- 1231'de Moğollar tarafından kesin olarak yıkılmışlardır.

BABÜRLÜLER (1526-1858)

- ✓ Devlet Babür şah tarafından Hindistan'da kurulmuştur.
- ✓ Devletin merkezi Agra kentidir.
- ✓ Hindistan'da İslamiyet'in kalıcı olmasını sağlamışlardır.
- ✓ 18. Yüzyılda İngilizlerin himayesine girmişlerdir.
- ✓ Babür hükümdarı Şah Cihan eşi Mümtaz Mahal (Banu Begüm) adına Tac Mahal'ı yaptırmıştır. Eserin yapımında Osmanlı devletinin önemli mimarlarından Muhammed İsa, İsmail Efendi ve hattat Settar efendi de görev almıştır.
- ✓ Babür Şah kendi yazdığı Babür Name eserinde kendi hayatını anlatmıştır.

MISIR'DA KURULAN TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ:

TOLUNOĞULLARI (868-905)

- Mısır'da kurulan ilk Türk-İslam devletidir.
- Kurucusu Tolunoğlu Ahmet'tir.
- Fustat (Kahire) şehrinde kurulmuştur.
- Halkın çoğunluluğu Arap yöneticiler Türk. Bu da devletin kısa sürede yıkılmasında etkili olmuştur.
- Türk-İslam mimarisinin Mısır'daki ilk örneklerini vermişlerdir.
- Maristan adı verilen hastaneler kurmuşlardır.
- Abbasiler tarafından 905'te yıkılmışlardır.
- Tolunoğlu Ahmet Cami e Ulu Cami önemli eserleri arasında yer alır.
- Tevaifi Mülük devletleri arasında yer alır.
- Mısır'ı bayındır hale getirmişler ekonomik yönden refaha kavuşturmuşlardır.

NOT: Tuluniye Cami Mısır'da Türk usulü yapılan ilk camidir.

NOT: Tolunoğlu Ahmet Cami İslam sanatında minare geleneğini başlatan ilk eser olmuştur

İHŞİDİLER (AKŞİTLER) (935-969)

- ✓ Mısır'da kurulan ikinci Türk devletidir.
- ✓ Tevaifi Mülük devletidir.
- ✓ Abbasilerin Mısır valisi Muhammed in bin Togaç tarafından kurulmuştur.
- ✓ Başkent Fustat (Kahire)
- ✓ Abbasi halifesi El Razi Billah tarafından Muhammed Bin Togaç'a "Akşit" (Beyaz Güneş) unvanı verilmiştir.
- ✓ Hicaz bölgesine hakim olan ilk Türk-İslam devletidir.
- ✓ Halkı Arap yöneticiler Türk bu da yıkılmalarını hızlandırmıştır.
- ✓ 969'da Fatımiler tarafından varlıklarına son verilmiştir.

EYYUBİLER (1174-1250)

- Selahaddin Eyyubi tarafından Mısır'da kurulmuştur.
- 1187'de Hıttin savaşıyla Kudüs'ü Haçlılardan geri almıştır.
- Kudüs'ün haçlılardan geri alınması 3.Haçlı seferine sebep olmuştur.
- Devlet 1250'de Memlükler (Aybeg) tarafından yıkılmıştır.

Hamza EREN

NOT: M.Akif Ersoy Selahaddin Eyyubi için **"Şarkın en sevgili sultanı"** ifadesini kullanmıştır. Fransız Tarihçi Şondög ise "**İslam'ın en saf kahramanı"** ifadesini kullanmıştır. Ayrıca **"Kudüs Fatihi"**unvanını almıştır ilk kez **"Hadimül Harameyn"**unvanını kullanan Türk İslam hükümdarıdır.

MEMLÜKLER (1250-1517)

- ✓ Eyyubi komutanlarından Aybeg tarafından Mısır'da kurulmuştur.
- ✓ 1260 Aynı Calut savaşında sultan Kotuz ile Hülagu karşı karşıya gelmiş ve Moğollar yenilmişlerdir ve Suriye'nin büyük bir kısmı alındı.
- ✓ 1277'de Sultan Baybars döneminde Moğollarla Elbistan savaşı yapıldı.
- ✓ Düzenli bir veraset anlayışı ve kut inancı yok her emirin hükümdar olma hakkı mevcuttur.
- ✓ Tarihte Moğolları yenilgiye uğratan tek Türk devletidir.
- ✓ 1516 Mercidabık ve 1517 Ridaniye savaşları sonucu Osmanlılar tarafından yıkılmıştır.
- ✓ "ed-Devletü't Türkiye" veya "Devletü't Etrak" olarak da bilinir.

NOT: Baybars döneminde saltanatına dini meşruiyet kazandırmak adına Abbasi ailesinden birini halife ilan ederek Abbasi hilafetini Mısır'da yeniden kurmuştur.

ASYA VE YAKINDOĞUDA KURULAN DİĞER DEVLETLER:

MOĞOLLAR (1196-1227)

- 1196'da Cengizhan (Timuçin) tarafından kurulmuştur.
- Başkent Moğolistan bölgesindeki Karakurum'dur.
- Cengizhan yayılmacı bir politika izlemiştir.
- Orta Asya'yı yağmalamışlardır. Olumlu yanı Anadolu'nun Türkleşmesi.
- Harzemşahlarla Otrar Faciası yaşanmıştır.
- Uygurlardan çok etkilenmişlerdir.
- Kut anlayışı mevcut, kurultay adı verilen danışma meclisleri vardır.
- Orduda onlu sistem uygulanıştır.
- Töreler yazılı hale getirilerek Cengiz Yasaları oluşturulmuştur. (Yasaname-i Büzürg)
- Ülke hanedanın ortak malı kabul edilmiştir.
- Cengizhan ölmeden ülkeyi oğulları arasında bölüştürmüştür.

NOT: Moğol imparatorluğu dünyanın %22'sine yayılmış 34 milyon kilometrekareden fazla bir alanı kapsayan ve tarihin sınırları bitişik oluşmuş en büyük imparatorluktur.

ALTIN ORDA DEVLETİ (1227-1502)

- Cengiz Han'ın torunu Batu Han tarafından Karadeniz'in kuzeyinde kurulmuştur.
- Berke Han döneminde İslamiyet'i kabul etmişlerdir.
- İslamiyet'i kabul eden ilk Türk-Moğol devletidir.
- Devletin Türkleşmesinde Kıpçaklar etkili olmuştur.

Hamza EREN

- Rusların güneye inmesini engellemişlerdir.
- Timur devleti tarafından yıkılmıştır. Ve Ruslar büyük bir güç haline gelmişlerdir.

İLHANLI DEVLETİ (1256-1336)

- ✓ Cengiz Han'ın torunu Hülagu Han tarafından İran'da kurulmuştur.
- ✓ 1256'da Alamut Kalesini (Kartal Yuvası) ele geçirmişler. Batiniliğe son vermişlerdir.
- ✓ 1258'de Bağdat'ı alarak Abbasi devletine son vermişlerdir.
- ✓ Gazan Han döneminde İslamiyet'i benimsemişlerdir.
- ✓ 1243 Kösedağ savaşıyla A.S.D mağlup etmişlerdir.
- ✓

ÇAĞATAY HANLIĞI (1227-1369)

- Cengiz Han'ın torunu Çağatay tarafından Doğu Türkistan'da kurulmuştur.
- İslamiyet'i kabul etmişlerdir.
- Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgede kuruldukları için Türkleşmişledir.
- Timur devletinin hakimiyeti altına girmişlerdir.

KUBİLAY HANLIĞI (1280-1368)

- ✓ Cengiz Han'ın torunu Kubilay Han tarafından Pekin'de kurulmuştur.
- ✓ Çin Kültürü etkisinde kalmışlardır.
- ✓ Türkleşmeyen ve İslamiyet'i benimsemeyen tek Moğol devletidir.
- ✓ İtalyan Seyyah Marco Polo Seyahatnamesinde onlardan söz etmiştir.

TİMUR DEVLETİ (1369-1507)

- Timur tarafından Çağatay topraklarında kuruldu
- Başkent Semerkant
- Altın Orda devletine son vererek Rusların güçlenmesine olanak sağlamıştır.
- Ülke hanedanın orta malıdır anlayışı hakim ve hanedan üyelerine "Mirza" unvanı verilmiştir.
- İkta sistemini uygulamışlar savaşta yararlılık gösterenlere "Suyurgal" adlı toprak verilmiştir.
- Ali Şir Nevai, Hüseyin Baykara, Ali Kuşçu bu dönemde yaşamıştır.
- "Bilge Hükümdarlar" devleti olarak da bilinir.
- 1402 Ankara savaşında Osmanlı devleti mağlup edilmiş ve Osmanlı devleti fetret devrine girmiştir.
- Devlet 1507'de Özbekler (Şeybaniler) tarafından yıkıldı.

İLK TÜRK –İSLAM DEVLETLERİNDE KÜLTÜR MEDENİYET:

DEVLET YÖNETİMİ: (Hükümdar)

- ➢ Türk-İslam devletlerinde ülke hanedanın ortak malı sayılmıştır. Bu da sık sık taht kavgalarının yaşanmasına ve merkezi otoritenin bozulmasına sebep olmuştur.
- ➢ Devleti yönetme yetkisinin hükümdara kut anlayışı doğrultusunda verildiğine inanılırdı.
- ➢ Memlukler'de geleneksel veraset anlayışı uygulanmamıştır.

Hamza EREN

- Hükümdar geniş yetkilere sahip idi ancak hükümdar yetkileri şeri ve örfi hukuk ile sınırlandırılmıştır.
- Hükümdar yasama, yürütme, yargı yetkilerini kullanmışlardır.
- Hükümdar Adaletin, Ordunun, Sarayın ve hükümetin başında bulunurdu.
- Hükümdarda eşit davranan, kahraman, bilge, cesur, adil, fetheden, onuru koruyan gibi özellikler aranırdı.
- Hükümdarların çocuk yaşta olması durumunda devletin idaresi naiplere verilir.
- Hükümdar çeşitli unvan ve semboller kullanmışlardır.

HÜKÜMDAR ÜNVANLARI:

HAN	KADİR
HAKAN	SULTAN
BEY	MELİK
ŞAH	PADİŞAH
GAZİ	ARSLAN
KARA	İLİG
SULTAN-I AZAM	SULTAN-I ŞAHANE
EMİR	ŞAHİNŞAH

HÜKÜMDARLIK SEMBOLLERİ:

OTAĞ (Çadır)	TUĞ
NEVBET (Davul)	HUTBE
HİLAT (Hediye)	TIRAZ (Giysi)
ASA	ÇETR (Şemsiye)
MÜHÜR (Tuğra)	PARA BASMA
SANCAK (Alem)	KILIÇ KUŞANMA

SARAY TEŞKİLATI:

- ✓ Türk-İslam devletlerinde Saray çok fonksiyonlu olmuştur.
- ✓ Memur yetiştirme, idari merkez, sultanın kaldığı yer
- ✓ Karahanlılar Saraya "Kapu", Gaznelilerde "Dergâh" "Derbar", Selçuklularda "Bergah" adı verilmiştir.
- ✓ Saray teşkilatında önemli devlet görevlileri bulunurdu.

CAMEDAR	Hükümdarın elbiseleri ile ilgilenir
EMİRİ AHUR	Atların bakımından sorumlu
EMİRİ ALEM	Savaşlarda bayrağı muhafaza eden görevli
CANDAR	Hükümdar ve sarayın güvenliğinden sorumlu
CAŞNİGİR	Hükümdar yiyeceklerini ilk tadan görevli
ABDAR	Hükümdarın temizlik işlerinden sorumlu
DEVADDAR	Hükümdarın yazı takımını taşıyan koruyan görevli
VEKİLİ HAS	Sarayın genel işlerinden sorumlu
KISSADAR	Dilekçelerin hükümdara sunulmasından sorumlu
HANSALAR	Sarayın mutfağı ve hükümdar sofrasından sorumlu
KAPUCUBAŞI	Hacipten sonraki en önemli görevli, saray hizmetlerinin yürütülmesini sağlamıştır
EMİRİ ŞİKAR	Hükümdarın av işlerinden sorumlu

Hamza EREN

HARES EMİRİ	Devlete karşı suç işleyenleri cezalandırır.
SİLAHTAR	Silahlardan sorumlu görevli
SERHENK	Törenlerde yol düzenini sağlayan görevli
HACİBÜL HÜCCAP	Hükümdar ve vezirlerden sonraki en rütbeli görevlidir.Hükümdar ile halk, hükümdar ve divan üyeleri arasında görüşme buluşma yarlar.
ŞARABDAR **İDİŞÇİBAŞI**	Hükümdarın içecekleriyle ilgilenen görevli
BAZDAR	Sultanın kuşlarına bakan görevli
İNAK	Hükümdar ile sohbet eden güvenilir kişiler.

HÜKÜMET:

- ✓ Hükümdardan sonraki görevli vezirlere;
- ✓ Selçuklularda "Sahib-i Divanı Devlet"
- ✓ Karahanlılarda "Yuğruş"
- ✓ Gaznelilerde "Hace-i Büzürg" adı verilirdi.
- ✓ Vezirlerin atamasını bizzat sultanlar yapmıştır.

NOT: Kutadgu Bilig'e göre Vezir "Sultanın eli" demektir.

NOT: Büyük Divanlara Karahanlılarda "Meclis-i Ali" Gaznelilerde "Divan-ı Vezaret", Selçuklularda "Diva-ı Ala" "Divanı Saltanat" adı verilmiştir. Bu divanlar genel olarak vezir başkanlığında toplanır.

DİVANLAR

DİVA-I İNŞA	Devletin iç ve dış yazışmalarından sorumlu başkanı "Tuğrai" "Münşi"
DİVAN-I İSTİFA	Devletin mali işlerinden sorumlu. Başkanı "Müstevfi"
DİVAN-I İŞRAF	Teftiş kuruludur. Mali ve idari işleri kontrol eder. Başkanı "Müşrif"
DİVAN-I ARZ	Ordunun ihtiyaçları ve asker maaşları ile ilgilenir. Başkanı "Emir-i Arz" "Arzül Ceyş"
DİVAN-I MEZALİM	Ağır siyasi suçluların yargılandığı yüksek mahkeme. Başkanı "Sultan"

NOT: Posta Haberleşmeden Divan-ı Berid sorumlu Başında sahibi Berid bulunur.

NOT: Gaznelilerde yazışmalardan sorumlu olan divan "Divan-ı Risalet"

NOT: "Niyabeti Saltanat" ilk kez Anadolu Selçuklu devletinde görülmüştür.

TAŞRA YÖNETİMİ:

- ➢ Türk-İslam devletlerinde ülke Eyalet, Kaza, ve köylerden oluşmuştur.
- ➢ Bu bölgelere valiler ya da hanedan üyeleri görevlendirilmiştir.

TAŞRADA FEVLET GÖREVLİLERİ:

MELİK: Eyaletlerde hanedan üyesi yönetici

ŞIHNE: Hanedan üyesi olmayan eyaletlerde bulunan askeri yönetici.

Hamza EREN

AMİL: Vergi görevlisi

MUHTESİP: Belediye işleri ile ilgilenir.

SÜBAŞI: Askeri komutan

ULAK: Haberci saray ve taşra yönetimi arasında

AMİD: Eyaletlerdeki Sivil yönetici

ATABEY: Meliklerin eğitiminden sorumlu

SAHİBİ ŞURTA: Askeri yetkili

ORDU:

- ✓ Türk-İslam devletlerinin temeli güçlü ordulara dayanmıştır.
- ✓ Ordu büyük ölçüde Türklerden oluşmuştur.
- ✓ İslamiyet öncesinde olduğu gibi ordu-millet anlayışı da mevcut olmuştur.

Hassa Askerleri:

- Ordunun savaşçı kısmını oluşturmuştur.
- Türklerden seçilir
- Maaş yerine ikta geliri alırlar.

Gulamı Saray:

- ✓ Sultan ve sarayı korumuşlardır.
- ✓ Yılda 4 kez maaş almışlardır. (Bistegani)
- ✓ İlk kez Karahanlılar tarafından kullanılmıştır.
- ✓ Farklı milletlerden seçilip özel yetiştirilmişlerdir.

İkta Askerleri:

- İkta verilen kişilerin beslemek zorunda olduğu askerlerdir. (Cebelü)
- Devletten maaş almazdı
- Tamamı Türk ve Müslümanlardan oluşur.
- İlk kez B.S.D tarafından oluşturulmuştur.

Türkmenler:

- ✓ Türkmenlerden sınır boyunda olan ve savaş zamanı orduya katılan akıncı birliklerdir.

Eyalet Askerleri:

- Melik ve eyalet valilerinin askeri birlikleridir.

Yardımcı Kuvvetler:

- ✓ Bağlı devlet ve beyliklerin savaş zamanı gönderdikleri askerlerdir.

SOSYAL EKONOMİK HAYAT:

- ➢ Türk-İslam devletlerinde sınıf farklılığı yoktur. Herkese karşı hoşgörülü bir politika izlenmiştir.
- ➢ Halk yöneten ve yönetilen olarak ikiye ayrılmıştır.
- ➢ Toplumun temeli adalet eşitlik gibi ilkeler üzerine tesis edilmiştir.
- ➢ Köylüler tarımla, konargöçerler hayvancılıkla ve şehirliler ticaret ve zanaatla uğraşmışlardır.
- ➢ Ticaretin artırılması için, kervansaraylar inşa edilmiş yol güvenlikleri sağlanmış ticarete uygun bir ortam hazırlanmıştır.

Hamza EREN

KAVRAMLAR:

ARASTA: Çarşıda aynı işi yapan esnafın bir arada bulunduğu yerdir.

BEDESTEN: Kumaş mücevher gibi ürünlerin satıldığı kapalı çarşı.

KAPAN: Genellikle aynı tür gıda maddelerinin toplandığı yer

İMARATHANE: Aşevi

SEBİL: Çeşme

KÜMBET: Anıtmezar

KÜLLİYE: Yapılar topluluğu

DARÜŞŞİFA-DARÜSSIHA-MARİSTAN: Hastane

TEKKE: Din eğitimi verilir.

ZAVİYE: Tekkenin küçüğü tarikat yapılarına verilen isim.

TÜRBE: Devlet adamları veya din alimleri için yapılan mezar.

HUKUK SİSTEMİ:

- Türk-İslam devletlerinde hukuk şeri ve örfi olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- Şeri hukuk temelini İslam hukukundan almıştır. Miras, boşanma, evlenme, vakıf, ticaret konuları bu kapsama girer. Şeri hukukun başında Kadi'l Kudat bulunur.
- Örfi hukuk temelini töre oluşturur. Yönetim, askerlik ülke güvenliği bu kapsamda yer alır. Örfi hukukun başında Emir-i Dad (Dadbeg) bulunur.

NOT: Askeri davalara Kadıleşker bakmıştır.

TOPRAK SİSTEMİ:

- Türk-İslam devletlerinde toprak Miri ve Mülk olarak ikiye ayrılmıştır.
- Miri toprak kendi içinde Has, ikta, vakıf olarak üç bölüme ayrılmış; mülk topraklar ise Öşri ve Haraci olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

MİRİ ARAZİ:

Has Toprak: Geliri hükümdar ve ailesine ayrılan topraktır.

İkta Arazi: Devlet görevlilerine verdikleri hizmet karşılığı verilen toprak.

Vakıf Arazi: Hayır kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamak için ayrılan toprak

MÜLK ARAZİ:

- Mülkiyeti şahıslara aittir. Her türlü tasarruf hakkı sahibine aittir.

Öşri Arazi: Müslümanların elinde olan topraklardır.

Haraci Arazi: Gayrimüslimlere ait olan topraklardır.

DİL VE EDEBİYAT:

KARAHANLILAR DÖNEMİ:

- Karahanlı devletinde resmi dil Türkçe olmuştur.

KUTADGU BİLİG:

- Yusuf Has Hacip tarafından kaleme alınmıştır.
- Mutluluk veren bilgi anlamına gelmektedir.
- Türk-İslam edebiyatının ilk yazılı örneği olarak bilinir.

Hamza EREN

- Türk-İslam tarihinin ilk siyasetname örneğidir.
- Çinliler "Ebedül Mülük" İranlılar "Şehname-i Türki" adını vermişlerdir.
- Uygur alfabesi ile yazılmıştır.
- Tamgaç Buğra Han'a sunulmuştur. (Uluğ Kara Buğra Han)
- Eserde dört soyut kavram üzerinde durulmuştur:

✓ Adalet
✓ Devlet
✓ Akıl
✓ Akıbet

- Bazı akademisyenler Türk-İslam döneminin ilk tiyatro eseri kabul eder.
- Didaktik bir özellik taşır.

DİVAN-I LÜGATİ'T TÜRK:

✓ Kaşgarlı Mahmut kaleme almıştır.
✓ İlk Türkçe ansiklopedik eser olarak kabul edilir. Türk tarihinin ilk sözlüğü.
✓ İlk gramer kitabı olarak kabul edilir ve ilk filolog olarak da Kaşgarlı Mahmut kabul edilir.
✓ Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu ortaya koymak için yazılmıştır.
✓ Sonunda ilk Türk dünya haritası bulunur.
✓ Eser Abbasi halifesi El Muktedi bi Emrillah'a sunulmuştur.

DİVANI HİKMET:

- Ahmet Yesevi (Piri Türkistan) tarafından yazılmıştır.
- Türk tasavvuf edebiyatının ilk örneğidir.
- Türkçenin tarikat dili olarak kabul edilmesi ve yayılmasını sağlamıştır.
- Dini ve ahlaki öğütler içerir.

ATABETÜL HAKAYIK:

✓ Edip Ahmet Yükneki tarafından kaleme alınmıştır.
✓ Uygur alfabesi ile yazılmıştır.
✓ Ahlaki değerler anlatan bir eserdir.
✓ "Hakikatlerin eşiği" anlamına gelmektedir.
✓ Eser Karahanlı hükümdarı Muhammed Sipehsalar Bey'e sunulmuştur.

GAZNELİLER DÖNEMİ:

➢ Ordu ve sarayda Türkçe, bilim dili Arapça, edebiyat dili Farsça olmuştur.
➢ Şahname eseri bu dönemde Firdevsi tarafından kaleme alınmış Sultan Mahmut'a sunulmuştur.
➢ Tarihi Yemin, Utbi tarafından kaleme alınmış Gazneli Mahmut'a sunulmuştur.

NOT: B.S.D Siyasetname eserini Nizamülmülk kaleme almıştır ve Melikşah'a sunulmuştur. Ayrıca Ömer Hayyam Rubaileri ile ün kazanmış Enveri ise kasideleri ile ün kazanmıştır.

NOT: Timur devleti döneminde Ali Şir Nevai **"Muhakemetül Lügateyn"** eserini kaleme almış Türkçenin Farsça kadar zengin bir dil olduğunu ortaya koymak için yazmıştır.

Hamza EREN

BİLİM ADAMLARI VE DÜŞÜNÜRLER:

FARABİ:

- Batıda "Alfarabyus" **"Abunazar"** olarak bilinir.
- Felsefe, astronomi, mantık ve müzikle uğraşmıştır.
- Muaalimi sani (ikinci öğretmen) olarak bilinir.
- BM fikrini ilk kez ortaya atmıştır.
- İhsaül Ulum eseri ile pozitif bilimleri ilk kez sınıflandırmıştır.
- Elmedinetül Fzıla, Kitabul Musiki en önemli eserleridir.
- İslam dünyasında siyaset felsefesinden ilk kez söz eden kişidir.
- Müzik alanında ud, kanun gibi müzik aletlerinden ilk kez söz eden kişidir.

İBN-İ SİNA:

- ✓ Avrupa'da **"Avicenna"** olarak bilinir.
- ✓ Ayrıca **"Şeyh el Reis"**olarak da bilinir
- ✓ Muallimi salis (üçüncü öğretmen) olarak bilinir.
- ✓ Kitabbüşşifa, El Knun Fittıp eserleri vardır.
- ✓ Tıbbın hükümdarı olarak kabul edilir.
- ✓ Tıp, botanik, felsefe, fizik astronomi alanları ile ilgilenmiştir.
- ✓ Uluslararası astronomi bilimi Ay'daki kraterlere bilim insanlarının ismini verir. İbn-i Sina ismini de vermiştir.

HAREZMİ:

- Matematikçi, filozoftur.
- Cebir alanında eser yazan ilk Türk-İslam bilginidir.
- Matematikte ilk kez sıfır rakamını kullanmıştır
- Batıda alkharismus olarak bilinir.

BİRUNİ:

- ✓ Gazneli Mahmut "Sarayımın en değerli hazinesi" ifadesini Biruni için kullanmıştır.
- ✓ Enlem boylam değerlerini tespit etmiştir.
- ✓ Asarül Bakiye, Kitabül Cevahir önemli eserleri Arafsında yer alır.

GAZALİ:

- Nizamiye Medreselerinde Başmüderislik yapmıştır.
- Kimyayı Saadet, Tehafüt, İhyaül, Ulumiddin eserleri vardır.
- İslam dünyasında Haccetül İslam (İslamın ispatlayıcısı) olarak bilinir.

İBN-İ RÜŞT:

- ✓ Batıda "Averros" olarak bilinir.
- ✓ Gazali ile fikirsel çatışma içindedir. Gazali'nin Tehafüt eserine karşı "Tehafütü Tehafüt" eserini kaleme almıştır (Tutarsızlığın tutarsızlığı)
- ✓ Avrupalılara Aristo'yu tanıtmıştır.

ULUĞ BEY:

- Timur imparatorluğu sultanı astronomi bilginidir.
- Ali Kuşçu uluğ Bey'in öğrencisidir.
- En önemli eseri Uluğ Bey Ziyci'dir (Yıldızlar Cetveli)

ZAMAHŞERİ:

- ✓ En önemli eseri Mukadimetül Edep
- ✓ Harzemşahlar döneminde yaşamıştır.
- ✓ Allah'ın komşusu anlamına gelen "Carullah" denmiştir. Mekke Medine'de çok kaldığı için

Hamza EREN

MİMARİ

DİNİ MİMARİ:

CAMİ	MEDRESE
TÜRBE	TEKKE
KÜLLİYE	KÜMBET
MESCİT	ZAVİYE

SİVİL MİMARİ

SARAY	KERVANSARAY
KÖŞK	ÇEŞME
HAMAM	KÖPRÜ
DARÜŞŞİFA	ARASTA
BEDESTEN	KAPAN

ASKERİ MİMARİ

SUR	KALE
BURÇ	ORDUGÂH
KIŞLA	KULE
HİSAR	

SÜSLEME SANATLARI:

HAT	Güzel yazı yazma sanatıdır. Amasyalı Yakut ilk
TELEKARİ	Altın gümüş gibi maden işlemeciliğine dayanan sanat
MİNYATÜR	Kitaplara işlenilen küçük resimler. Minyatür sanatçılarına “Nakkaş” ya da “Musavvir” denir
TEZHİP	Kitap süsleme sanatıdır.
ÇİNİ	Fırınlanmış toprak üzerine işlenilen renkli motiflerden oluşan seramik
KÜNDEKARİ	Ahşap işçiliği. Uğraşanlara “Neccar” adı verilir.
FRESK	Yaş alçı üzerine yapılan renkli duvar resmi
VİTRAY	Renkli cam süsleme sanatı
MOZAİK	Küçük cam ve taş parçalarının haç içerisine yerleştirilmesi
MALAKARİ	Duvar kabartma sanatı
KAKMACILIK	Ahşap ve madenlerin içine renkli malzemelerin yerleştirilmesi
OYMACILIK	Ahşap, alçı vb. zeminlerin oyulmasına dayanan süsleme sanatı

Hamza EREN

NOT: Ayşe Bibi Türbesi, Degeron Cami, Arap Ata Türbesi Karahanlılar devri önemli mimari eserleri

NOT: Zafer Kuleleri, Leşkeri Bazar Cami, Arusul Felek Cami Gaznelilere ait.

NOT: İsfahan Mescidi Cuması, Damgan Minaresi, Kümbeti Ali B.S.D ait mimari eserlerdir.

TÜRKİYE TARİHİ:

- Malazgirt savaşından sonra kurulan Türk beylikleri ile "Türkiye Tarihi" adı verilen dönem başlamıştır.

Türkiye Tarihinin Bölümleri:

- İlk Türk beylikleri dönemi
- Anadolu Selçuklu devleti dönemi
- II.Türk beylikleri dönemi
- Osmanlı devleti dönemi
- Türkiye Cumhuriyeti dönemi

TÜRKLERİN ANADOLU'DAKİ SİYASİ SÜRECİ KRONOLOJİK OLARAK:

1072	Saltuklu Beyliğinin kurulması	
1077	Anadolu Selçuklu Dev. Kurul.	
1080	Danişmentli Bey. Kurulması	
1080	Mengücek Beyliğinin Kurul.	
1081	Çaka Beyliğinin Kurulması	
1093	Çaka Beyliğinin Yıkılması	
1096-1099	I. Haçlı Seferi	
1102	Artuklu Beyliğinin Kurulması	
1141	Katvan Savaşı
1147-1149	II.Haçlı Seferi
1157	Büyük Selç. Dev. Yıkılması
1174	Eyyubi Devletinin Kurulması
1176	Miryokefalon Savaşı
1178	Danişment Bey. Yıkılması
1189-1192	III.Haçlı Seferi
1196	Moğol İmp. Kurulması
1202	Saltuklu Bey. Yıkılması
1202-1204	IV.Haçlı Seferi
1227	Moğol İmp. Parçalanması
1228	Mengücek Bey. Yıkılması
1230	Yassıçemen savaşı
1240	Babailer isyanı
1243	Kösedağ savaşı
1250	Eyyubilerin Yıkıllması
1250	Memlük Dev. Kurulması
1260	Aynı Calut savaşı
1270	Haçlı seferlerinin sona ermesi
1277	Karamanoğlu Mehmet Bey resmi dili Türkçe ilan etmesi
1308	Anadolu Selç. Dev. Yıkılması

Hamza EREN

ÖNEMLİ SAVAŞLAR:

SAVAŞIN ADI	SAVAŞIN TARAFLARI	SAVAŞIN ÖNEMİ
PASİNLER SAVAŞI (1048)	Büyük Selçuklu - Bizans	Bizans'la yapılan ilk savaştır. "Yurt Tanıyan Savaş
MALAZGİRT SAVAŞI (1071)	Büyük Selçuklu-Bizans	Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı "Yurt Açan Savaş"
MİRYOKEFALON SAVAŞI (1176)	Anadolu Selçuklu-Bizans	Anadolu'da Türk hakimiyeti kesinleşti "Yurt Tutan Savaş" "Anadolu'nun Tapusu"
KÖSEDAĞ SAVAŞI (1243)	Anadolu Selçuklu-Moğollar(İlhanlı)	Anadolu'da ikinci Türk beylikleri kuruldu.

ANADOLUDA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİ:

SALTUKLULAR (1072-1202)

- Ebul Kasım Saltuk Bey tarafından Erzurum-Kars çevresinde kurulmuştur.
- Anadolu'da kurulan ilk Türk devletidir.
- Haçlı ve Gürcülere karşı mücadele etmişlerdir.
- Kale cami, Tepsi minare, Erzurum üç kümbetler önemli eserleri arasında yer alır.
- Mama Hatun 1191-1200Saltuklu devletini yöneten kadın hükümdardır.
- Anadolu Selçuklu hükümdarlarından Rükneddin Süleyman Şah tarafından beyliğe son verilmiştir.

NOT: Emir Saltuk türbesi Anadolu'daki en eski anıt mezar olarak bilinir.

NOT: Yakutiye, Çifte Minareli medrese İlhanlılara aittir.

MENGÜCEKLER (1080-1228)

- ✓ Mengücek Gazi tarafından Erzincan, Kemah, Divriği çevresinde kurulmuştur.
- ✓ Rumlara ve Gürcüleri karşı mücadele etmişlerdir.
- ✓ I.Alaeddin Keykubat döneminde Selçuklu hakimiyetine girdiler.
- ✓ 1921-1939 Erzincan depremlerinde birçok eser yok olmuştur.
- ✓ Divriği ulu cami ve külliyesi en önemli eseridir. (Anadolu'nun en eski külliyesi)
- ✓ Fizik alimi Muvaffakidun Abdüllatif bu dönemde yaşamıştır.

NOT: Divriği ulu cami ve darüşşifası UNESCO tarafından dünya kültür miras listesine eklenmiştir.

DANİŞMENTLİLER (1080-1178)

- Danişment Ahmet Gazi tarafından Sivas merkezli kurulmuştur.
- Beylik zamanla egemenlik sahasını genişletmiş, Tokat, Çankırı, Kayseri, Malatya'ya hakim olmuştur.
- Anadolu Selçuklu devleti ile beraber Haçlılara karşı mücadele etmişlerdir.

Hamza EREN

- Birinci beylikler içinde sınırları en geniş olan en güçlü beyliktir.
- Danişment Ahmet Gazi kendi adına para bastırmıştır.
- Danişment kelime anlamı "Bilgili Adam"
- Tokat Yağbasan Medresesini inşa etmişlerdir. (Anadolu'da ilk medrese)
- II.Kılıçaslan varlıklarına son vermiştir.

ÇAKA BEYLİĞİ (1081-1093)

- ✓ İlk Türk denizcisi olarak kabul edilen Çaka Bey tarafından İzmir ve çevresinde kurulmuştur.
- ✓ Midilli, Sakız, Rodos adalarını ele geçirmiştir.
- ✓ Anadolu'da kurulan ilk denizci beyliktir.
- ✓ 40 parçalık güçlü bir donanma oluşturmuştur.
- ✓ Peçeneklerle beraber İstanbul'u kuşatmış ancak başarılı olamamıştır.
- ✓ 1081 Deniz Kuvvetlerinin kuruluş yılı kabul edilir.
- ✓ I.Kılıçaslan tarafından varlıklarına son verilmiştir.

ARTUKLULAR (1202-1409)

- Artuk Bey ve oğulları İl Gazi ve Sökmen Bey tarafından, Mardin, Batman, Hasankeyf, Diyarbakır civarında kurulmuştur.
- Hasankeyf, Mardin, Harput olmak üzere üç kola ayrılmışlardır.
- Birinci beylikler arasında en son yıkılan beyliktir (Mardin Artukluları 1409 Akkoyunlular tarafından)
- Malabadi köprüsü, Diyarbakır Artuklu sarayı, Mardin Necmeddin külliyesi, Mardin Hatuniye medresesi en önemli eserleridir.
- Sibernetiğin ilk kurucusu sayılan **El Cezeri** bu dönemde yaşamıştır.

ANADOLU'DA KURULAN DİĞER İL DÖNEM TÜRK BEYLİKLERİ:

- **İNANÇOĞULLARI**----- Denizli (Ladik)
- **SÖKMENLİLER**----------Van-Erciş
- **İNALOĞULLARI**---------Diyarbakır
- **TANRIVERMİŞOĞULLARI**----Efes Çevresi
- **ÇUBUKOĞULLARI**----Harput Çevresi
- **DİLMAÇOĞULLARI**-----Bitlis

ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK BEYLİKLERİNİN ÖZELLİKLERİ:

- ✓ Anadolu'nun fethedilmesi ve Türkleşmesinde etkili olmuşlardır.
- ✓ Bulundukları bölgelerde Haçlı, Bizans ve Gürcülere karşı mücadele etmişlerdir.
- ✓ Anadolu'yu bayındır hale getirmişlerdir.
- ✓ Kurucularının isimlerini almışlardır.
- ✓ İslamiyet'i Anadolu'ya yaymışlardır.
- ✓ Anadolu'da Türk nüfusunun artmasını sağlamışlardır.

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ (1077-1038)

- ➢ Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından İznik'te Kurulmuştur.
- ➢ Süleyman Şah devleti kurduktan sonra İstanbul boğazına kadar ilerlemiş ve taht kavgaları içinde olan Bizans ile 1081'de Dragon Çayı antlaşmasını imzalamıştır.

Hamza EREN

- Süleyman Şah Tarsus, Adana, Antalya ve Antakya'yı fethetmiş bu durum Suriye sultanı Tutuş'la mücadeleye sebep olmuştur. Mücadeleyi Süleyman Şah kaybetmiş ve ölmüştür. Mezarı Caber Kalesinde.

I.KILIÇASLAN DÖNEMİ (1092-1107)

- Bizans üzerine baskı kurmuştur.
- Bizans kışkırtması sebebiyle Çaka Beyliğine son vermiştir.
- I.Haçlı seferleri sonucunda başkent İznik'ten Konya'ya taşındı.
- Habur ırmağını geçerken hayatını kaybetmiştir.

I.MESUT DÖNEMİ (116-1155)

- ✓ II.Haçlı seferlerine karşı mücadele etmiştir.
- ✓ İlk imar şehirleşme faaliyetleri görülmüştür.
- ✓ Batı kaynaklarında ilk kez Anadolu için "Türkiye" ifadesi kullanılmıştır.
- ✓ İlk kez bakır para bastırılmıştır.

II.KILIÇASLAN (1155-1192)

- Danişmet Beyliğine son vermiştir.
- Bizans ile 1176'da Miryokefalon savaşı yaşanmıştır. (**Anadolu'nun Tapusu**)Ve Bizans savaşı kaybetmiştir böyle Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinlik kazanmıştır. (Yurt tutan savaş olarak da bilinir)
- Bu savaş III.Haçlı seferlerine sebep olmuştur.
- II.Kılıçaslan ülkeyi 11 oğlu arasında bölüştürmüştür.
- Ayrıca ilk altın para bu dönemde bastırılmıştır.
- Anadolu'daki ilk kervansaray olan Alay Han inşa edildi (Aksaray-Kayseri)

I.GIYASEDDİN KEYHÜSREV (1192-1211)

- ✓ İki kez tahta geçmiştir. İlk geçtiğinde kardeşi II.Rükneddin ile taht kavgasına tutuşmuş ve kaybetmiştir. 1204'te II.Rükneddin ölünce tekrar tahta geçmiştir.
- ✓ Samsun, Antalya gibi yerleri fethetmiştir.
- ✓ Antalya'da Hristiyanlar için "Mina" adı verilen mahalle kurmuştur.
- ✓ Venedik ve Kıbrıs krallığı ile ticari antlaşmalar imzaladı ve ticareti uluslararası bir statüye kavuşturdu.
- ✓ Bizans ile yapılan Alaşehir savaşında savaş alanını gezerken öldürülmüştür.
- ✓ İlk hastane olan Gevher Nesibe Darüşşifası bu dönemde inşa edildi.
- ✓ Anadolu'nun ilk medresesi olan **Koca Hasan Paşa** medresesi bu dönemde inşa edildi.

NOT: Ravendi "Selçuklu Tarihi" eserini I.Gıyaseddin Keyhüsrev'e sunmuştur.

I.İZZETTİN KEYKAVUS (1211-1220)

- I.Gıyaseddin Keyhüsrevin politikalarını takip etmiş Kastamonu ve Sinop'u fethetmiştir.
- Sinop fethi sebebi ile "Sultanülgalip" unvanını aldı.
- Sinop'ta ilk tersaneyi kurdu.

I.ALAEDDİN KEYKUBAT (1220-1237)

- ✓ Anadolu Selçuklu Devleti en parlak dönemini yaşamıştır.
- ✓ Mengüceklere ve Harput Artuklularına son verilmiştir.
- ✓ Alanya fethedilmiştir.

Hamza EREN

- ✓ İlk denizaşırı sefer düzenlenmiştir. Suğdak deniz seferi
- ✓ 1230'da Harzemşahlarla Yassı Çemen savaşı yapılmıştır. Harzemşahlar yenildi. Moğollarla komşu olundu
- ✓ Yabancı tüccarların malları ilk kez sigortalandı.

II.GIYASEDDİN KEYHÜSREV (1237-1246)

- Bu dönemde devletin dağılma süreci hızlanmıştır.
- 1240'ta Ekonomik ve otorite boşluğundan kaynaklanan Bab-ı İshak isyanı çıkmış devlet isyanı güçlükle bastırabilmiştir.
- 1243'te İlhanlılarla Kösedağ savaşı yaşanılmıştır.

Kösedağ Savaşının Sonuçları:

- ✓ Anadolu siyasi birliği bozulmuştur.
- ✓ İkinci Türk beylikleri kurulmuştur.
- ✓ Anadolu şehirleri yağmalanmıştır.
- ✓ Tarımsal üretim düşmüştür.
- ✓ Şehirlerin güvenliği kalmamıştır.
- ✓ Anadolu'da Moğol hakimiyeti başladı.
- ✓ Anadolu'da ticaret-Kültür faaliyetleri yavaşlamıştır.

NOT: Konya "En muhteşem Türk şehri" unvanını almıştır.

II.TÜRK BEYLİKLERİ:

Osmanoğulları: Söğüt (Bilecik) Domaniç (Kütahya) civarında kuruldu.

Karamanoğulları: Konya, Karaman civarında kuruldu. Anadolu'da resmi dili ilk kez Türkçe ilan etti. En güçlü beyliktir.

Germiyanoğulları: Kütahya, Denizli civarında kuruldu. Toprakları çeyiz yoluyla Osmanlıya katıldı.

Karesioğulları: Balıkesir, Çanakkale civarında kuruldu. Osmanlı egemenliğine giren ilk beyliktir.

Hamitoğulları: Isparta civarında kuruldu. Topraklarının bir bölümünü altın karşılığı Osmanlı'ya satmıştır.

Aydınoğulları: İzmir-Aydın civarında kuruldu. En güçlü denizci beyliktir.

Menteşeoğulları: Muğla-Fethiye civarında kuruldu.

Saruhanoğulları: Manisa ve çevresinde kuruldu

Dulkadiroğulları: Maraş ve civarında kuruldu. Osmanlıya katılan son beylik.

Ramazanoğulları: Adana ve çevresinde kuruldu.

Canikoğulları: Samsun ve çevresinde kuruldu.

Candaroğulları: Sinop, Kastamonu çevresinde kuruldu.

Hamza EREN

KARAKOYUNLULAR (1365-1469)

- Doğu Güneydoğu Kafkasya, Irak, İran bölgelerinde kurulmuştur.
- Bilinen ilk hükümdarı Bayram Hoca
- Akkoyunlular varlıklarına son vermiştir.
- Kara Yusuf döneminde Timur ile mücadele edilmiş Kara Yusuf Osmanlıya sığınmıştır.
- Ahlat, Erciş, Adilcevaz dolaylarında Koç, koyun, heykel ve mezar taşları Karakoyunlu devletine aittir.
- Ayrıca Tebriz Gök Medrese ve Muzafferiye medresesi Karakoyunlu devletine aittir.

AKKOYUNLULAR (1398-1501)

- ✓ Diyarbakır çevresinde kurulmuştur.
- ✓ Oğuzların Bayındır boyuna mensuplar.
- ✓ Devletin kurucusu Kara Yöllük Osman
- ✓ 1473'te Osmanlı ile Otukbeli savaşı yaşanılmış ve Akkoyunlu devleti yenilmiştir.
- ✓ Devlet Safeviler tarafından yıkılmıştır.
- ✓ Kur'an'ı Kerim ilk kez bu devirde Türkçeye çevrilmiştir.
- ✓ Uzun Hasan "Küçük Türk" olarak bilinir.

HAÇLI SEFERİNİN NEDENLERİ:

DİNİ NEDENLER:

- Hristiyanların Kudüs'üMüslümanlardan almak istemesi
- Kuluni tarikatı çalışmaları
- Hristiyanlığın yayılmak istenmesi
- Katolik kilisesinin çalışmaları

SİYASİ NEDENLER:

- ✓ Bizans'ın Türk ilerleyişini durdurmak istemesi
- ✓ Avrupalıların toprak elde etmek istemesi
- ✓ Derebeylerin güçlerini artırmak istemesi
- ✓ Kralların etkisini arttırmak istemesi

EKONOMİK NEDENLER:

- Doğunun zenginlikleri
- İpek, Baharat yollarının Müslümanların elinde olması
- Avrupa'nın açlık yoksulluk içinde olması

NOT: A.S.D, Saltuklular, Mengücekler, Eyyubiler, Memlükler, Danişmentler, Artuklular, B.S.D Haçlılara karşı mücadele etmiştir.

NOT: 4.Haçlı seferi amacından sapmıştır. Bizans'ı yıpratmış ancak İstanbul'da otorite boşluğu olduğunu görünce İstanbul'da Latin imparatorluğu kurmak istemişlerdir. Oysa amaçları Kudüs'ü almaktı.

HAÇLI SEFERLERİNİN SONUÇLARI:

DİNİ SONUÇLAR:

- Papa ve kiliseye olan güven azaldı
- Müslümanlar ve Hristiyanlar birbirini yakından tanıma fırsatı elde etti
- Haçlılar kutsal yerleri Müslümanlardan alamadı
- Katolik-Ortodoks arasındaki çatışma arttı
- Skolastik düşünce önemini yitirdi.

HamzaEREN

SİYASİ SONUÇLAR:

- ✓ Türklerin batıya ilerleyişi bir süre durdu
- ✓ Türklerin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı
- ✓ Bizans'a gerekli yardım yapılamadı.
- ✓ Feodalite önemini yitirdi.
- ✓ Haçlılarla yapılan mücadeleler İslam dünyasını Moğollara karşı güçsüz bıraktı

EKONOMİK-SOSYAL SONUÇLAR:

- Doğu-Batı arasındaki ticaret gelişmiştir.
- Akdeniz limanları önem kazanmıştır. (Venedik, Cenova, Marsilya)
- Avrupa'da ticaretle uğraşan burjuva sınıfı ortaya çıkmıştır.
- Avrupalıların sefer için bankerlerden borç para alması bankacılığın gelişmesini sağlamıştır.
- Avrupanın hayat standartları yükselmiştir.
- Anadolu, Suriye gibi yerler tahrip olmuş ticari hayat duraksamıştır.

NOT: Avrupalılar, Müslümanlardan Pusula, Barut, Kağıt ve Matbaa öğrenmişlerdir.

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİNDE KÜLTÜR-MEDENİYET:

- ➢ Devlet yönetimi, Türk-İslam devletleri ile benzerlik göstermiştir. Ancak A.S.D Merkezi otorite daha güçlü tutulmuştur.
- ➢ A.S.D Keyhüsrev, Keykavus, Keykubat gibi isimlerin varlığı Fars kültüründen etkilendiklerine kanıttır.
- ➢ A.S.D Divan-ı Pervane Arazi dağıtımından sorumlu başında pervaneci bulunur.
- ➢ A.S.D Büyük Selçuklu devletinden farklı olarak donanma bulunmuştur. Donanma komutanlarına Meliküssevahil adı verilmiştir.

AHİLİK TEŞKİLATI:

- Esnaf zanaatkârlar kuruluşudur.
- Ahiliğin kurucusu Ahi Evran kabul edilir. Letaifi Hikmet eseri bulunur.
- Ahilik kurallarına Fütüvetname adı da verilmiştir.
- Temelleri I.Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde Kayseri'de atılmıştır.
- Temel meslek debbağlık
- Manevi lideri Hacı Bektaşi Veli kabul edilir.
- Gayrimüslimler üye olmamıştır.
- Zaviye adı verilen yerlerde toplanmışlardır.
- Usta-Çırak ilişkisi geçerlidir.
- Üretici tüketiciyi korur.
- Üretimi ihtiyaca göre ayarlar
- Malların kalite kontrolünü yapar.
- İşyeri açma belgesi verir Gedik.
- Fiyat belirler narh
- Üyelere kredi verir
- Mesleki ahlaki eğitim verirler.

NOT: Devlet ile ahi teşkilatı arasında arabuluculuk yapan kişi KETHÜDA.

NOT: Esnaf birliklerinde disiplini sağlayan ceza kesen görevli YİĞİTBAŞI.

NOT: Esnaf ile şeyh arasında arabuluculuk yapan esnafı denetleyen görevli NAKİP.

Hamza EREN

MİMARİ ESERLER:

- Konya Aleaddin cami (ilk)
- Sivas Ulu Cami
- Niğde Aleaddin cami
- Karatay medresesi
- Sırçalı medrese
- İnce minareli medrese
- Koca Hasan Paşa Medresesi (ilk)
- Sivas Gök medrese
- Erzurum Çifte minareli medrese

NOT: Kayseri Hunand Hatun Küllyesi A.S.D ilk külliyesidir.

NOT: Divriği ulu cami ve külliyesi Mengüceklere ait Anadolu'un en eski külliyesidir.

NOT: Anadolu'nun en eski hastanesi Gevher Nesibe Darüşşifası

NOT: İlk kervansaray Alay Han

NOT: Anadolu'daki ilk medrese Tokat Yağbasan Medresesi Danişment Beyliği

NOT: Anadolu'daki ilk cami Antakya'daki Hacib-i Neccar Cami

NOT: Anadolu'da Türkler tarafından yapılan ilk cami Kars'ta bulunan Arpaçay Ebul Manu Cehr Camisidir.

BİLİM EDEBİYAT

MEVLANA	Mektubat-Fihi Mafih-Divan-ı Kebir
HACI BEKTAŞİ VELİ	Ahiliğin manevi lideri. Makalat eseri mevcut
YUNUS EMRE	Anadolu'da Türk şiirinin öncüsüdür. Divan ve Risaletün Nushiye eserleri var
ŞEYH AHMEDİ GÜLŞEHRİ	Mantıkul Teyr eseri var
ÂŞIK PAŞA	Garipname
HOCA DEHHANİ	İlk divan edebiyatçısı olarak bilinir. Selçuklu Şehnamesi var
GERMİYANLI AHMEDİ	İskendername, Cemşid u Hurşid eserleri var
MUHİDDİN ARABİ	"Şeyh-i Ekber" olarak bilinir.
RAVENDİ	Selçuklu Tarihi
HACI PAŞA	"Anadolu'nun İbn-i Sina" sı olarak bilinir.

NOT: Beydaba tarafından yazılan ve Kul Mesut tarafından tercümesi yapılan Aydınoğullarından Umur Bey' e sunulan eser KELİLE

Hamza EREN

OSMANLI KURULUŞ DÖNEMİ

XIII. YÜZYILIN SONLARINDA ANADOLU VE ÇEVRESİNİN JEOPOLİTİK DURUMU:

- Anadolu jeopolitik açıdan son derece önemli bir yere sahipti. Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan köprü vazifesi görüyordu.

ANADOLU VE ÇEVRESİ:

Türkiye Selçuklu Devleti: 1243'te Kösedağ savaşında Moğollara yenilerek dağılma sürecine girdiler.

İlhanlılar: İran'da Hülagu Han tarafından 1256 yılında kuruldu. Batiniliği ortadan kaldırmışlardır. Kösedağ savaşında Selçukluları yendiler. 1336'da yıkıldılar

Altın Orda Devleti: Batu Han tarafından Karadeniz'in kuzeyinde kuruldu. Tampon devlet görevi görmüştür. Timur imparatorluğu tarafından 1502'de yıkılmıştır.

Memlük Devleti: Aybek tarafından 1250'de Mısır'da kurulmuştur. Halifeliği korumuşlardır Moğollara ve Haçlılara karşı başarılı mücadeleler vermişlerdir. 1517'de yıkıldı.

Bizans İmparatorluğu: Taht kavgaları ve Haçlı seferleri nedeni ile merkezi otoritesi sarsılmıştır.

Trabzon Rum İmparatorluğu: Fatih Sultan Mehmet 1461'de son vermiştir.

BALKANLAR VE AVRUPA:

- Balkanlarda, Bizans imparatorluğu, Sırplar ve Bulgarlar arasında üstünlük mücadelesi mevcuttu. Ayrıca Balkanlarda, Sırp, Bulgar, Arnavut, Bosna, Eflak ve Boğdan krallıkları bulunuyordu.
- Avrupa'da İngiltere, Fransa, Ceneviz, Venedik Cumhuriyetleri, Macaristan, Lehistan, Moskova knezliği bulunuyordu. Ayrıca İngiltere ve Fransa arasında Yüzyıl savaşları mevcuttu

- 1299 Osman Gazi'nin uç beyi olarak atanması – Kuruluş
- 1453 İstanbul'un Fethi – Yükselme
- 1579 Sokullu Mehmet Paşa'nın Ölümü – Duraklama
- 1699 Karlofça Antlaşması – Gerileme
- 1792 Yaş Antlaşması – Dağılma

Hamza EREN

- Osmanlı Devleti Oğuzların Bozok kolunun Kayı boyuna mensuptur
- Anadolu'ya gelen Kayılar, önce Ahlat yöresine; sonradan I. Alaaddin Keykubat döneminde Ankara yakınlarına yerleştirilmişlerdir. Sonrasında da Bizans'ın üstündeki baskıyı artırmak adına Bizans sınırına - Söğüt (Bilecik), Domaniç (Kütahya) - yerleştirilmişlerdir.
- Bu dönemde, Kayıların başında Ertuğrul Bey bulunmaktaydı.
- Ertuğrul Gazi döneminde, devletin temelleri atılmış; onun ölümünden sonra yerine geçen Osman Gazi döneminde devlet bağımsızlığını kazanmıştır.

Osmanlı devleti;

- **Osman Gazi Döneminde**: Bağımsız oldu
- **Orhan Gazi Döneminde**: Devletleşme
- **I.Murat Döneminde**: Kurumsallaştı
- **Fatih Döneminde**: İmparatorluk
- **Yavuz Selim Döneminde**: Doğuda Hakimiyet

- **Kanuni Sultan Süleyman Döneminde**: Avrupa'da Hakimiyet
- **III.Murat Döneminde**: Doğuda en geniş sınırlara ulaştı
- **IV.Mehmet Döneminde:** Batıda en geniş sınırlara ulaştı

Osmanlı'nın Kısa Sürede Büyüme Sebepleri:

- Merkeziyetçi devlet anlayışı,
- Hükümdarın yetenekli oluşu,
- Bizans İmparatorluğu'nun iç karışıklıklar içinde olması,
- Anadolu'da güçlü bir devletin olmaması,
- Coğrafi konumu,
- İstimalet (hoşgörü,araçsal ilişki) politikası,
- Beyliklerle mücadele edilmemesi,
- Ahîlerin desteği,
- Cihâd – Gaza anlayışı,
- İskân politikası,
- Güçlü bir orduya sahip olunması,
- İngiltere ve Fransa arasındaki Yüzyıl Savaşları'nın (1337- 1453) Osmanlı'nın Balkanlar'da ilerleyişini kolaylaştırması.

Osmanlı'ya Destek Veren Gruplar:

- Ahîler
- Alperenler
- Gaziyân- ı Rum: Anadolu Gazileri
- Abdalân- ı Rum: Anadolu savaşçı Dervişleri
- Bâcıyân- ı Rum: Anadolu Kadınları
- Fâkıyân- ı Rum: Bilim Adamları

Osman Bey Dönemi (1281- 1326)

- Lakabı**, Fahrüddin**'dir
- 1291'de Karacahisar'ı aldı(Eskişehir) başkent yaptı; 1298'de Yarhisar – Bilecik- İnegöl, Osman Gazi tarafından fethedildi.
- Şeyh Edebâli'nin kızı Bala Hatun ile evlendi.
- Mezarı, **Gümüşlü Kümbet** olarak bilinir.
- 1302'de Bizans'la Koyunhisar (Bapheus) Savaşı yapıldı. (İlk Osmanlı - Bizans Savaşı)
- İlk defa vergi alındı. Bac vergisi ilk Osmanlı kanunu olarak bilinir.

Hamza EREN

(Bac Vergisi:*Gazneli, Selçuklu,İlhanlı,Akkoyunlu ve Osmanlı devletlerinde "pazardaki ürün vergisidir")*

- İlk kadı araması yapıldı. (Karacahisar'a atanan **Dursun Fakih**)
- İlk defa para bastırıldı. (Bakır- Mangır)
- İlk kale fethi yapıldı. (Kulacahisar, 1285)
- İlk kez Dirlikler dağıtıldı
- Uç beylikten devletleşmeye geçilmiştir.

Orhan Bey Dönemi (1326 – 1362)

- İbn- i Batuta: " **Türkmen hükümdarlarının en ulusu."** demiştir Orhan Gazi için.
- 1326' da Bursa fethedildi ve başkent yapıldı.
- 1329' da Bizans'la, Palekanon (Maltepe) Savaşı yapıldı. (İznik Kuşatması)
- 1331'de İznik, 1337'de İzmit fethedildi. Böylece Kocaeli Yarımadası'nın fethi büyük ölçüde tamamlandı.
- **1345'te Karesioğulları Beyliği'ne son verildi.**
  -Ece Yakup, Hacı İlbey, Evrenos gibi komutanlar Osmanlı himayesine girdi
  - Osmanlı'ya katılan ilk beyliktir,
  - Anadolu'da siyasi birlik için atılan ilk adımdır,
  - Osmanlı, bu gelişme sonucu 'deniz gücü' elde etti,
  - Osmanlı' nın Rumeli'ye geçişi kolaylaşmıştır.
- 1353'te Çimpe Kalesi alındı. (**Osmanlı' nın Rumeli'deki ilk toprağı) Orhan Gazi'ni oğlu Süleyman paşa (Gelibolu Fatihi) burayı askeri üs olarak kullanmıştır.**
- İlk medrese açıldı. (İznik Orhaniyesi)
- İlk vezir ataması yapıldı. (Alaadin Paşa)
- İlk müderris ataması yapıldı. (Dâvud-u Kayseri)
- İlk cami inşa ettirildi. (İznik Hacı Özbek Camii)
- İlk saray inşa ettirildi. (Bursa Sarayı)
- İlk kez gümüş para bastırıldı.
- İlk kez **"sultan"** unvanı kullanıldı.
- Karamürsel'de ilk tersane kuruldu.

- İlk düzenli ordu -yaya ve müsellemden oluşan - kuruldu. (**Bursa'nın fethinden sonra Çandarlı Kara Halil ve vezir Alaaddin Paşa teklifi ile**)
- İlk kez divan teşkilatı kuruldu.
- İlk kez iskan ve istimalet (Gönül alma politikası) politikası uygulandı.
- İlk imarethane, Bursa'da açıldı.
- İlk bedesten, Bursa'da açıldı.
- İhtiyâruddin, Seyfüddin unvanları Orhan Bey için kullanılmıştır.
- İlk kez Tımar sistemi uygulandı
- 1352'de ilk kez Cenevizlere kapitülasyonlar verildi

I.Murat (Hudavendigar) Dön. (1362 – 1389)

- Tarihçi Gibbons: **" Hükümdarlığı sırasında hristiyanlara, Papa'Lıktan daha iyi davranmıştır."** demiştir kendisi için.
- 1363' te Sazlıdere Savaşı yapıldı ve Edirne fethedilerek başkent yapıldı.
- 1364' te Haçlılarla Sırpsındığı Savaşı yapıldı. (Haçlılarla yapılan ilk savaş)
- 1371' de Sırp'larla Çirmen Savaşı yapıldı.
- 1389' da I.Kosova Savaşı yapıldı. İlk kez top kullanıldı. I. Murat, savaş alanında öldürülmüştür. (*Savaş alanında hayatını kaybeden ilk ve tek Osmanlı sultanıdır.)*

Hamza EREN

- Beylikler, Osmanlı'ya ilk defa bir savaşta destek göndermiştir.
- Germiyanoğulları'ndan çeyiz yoluyla; Hamitoğulları'ndan para karşılığı toprak alındı.
- Rumeli Beylerbeyliği kuruldu. Merkez Manastır olmak üzere. İlk atanan beylerbeyi de Lala Şahin Paşa'dır.
- Yeniçeri ocağı kurulmuştur.
- Veraset anlayışında ilk kez değişikliğe gidilmiştir.
  Ülke, hanedanın ortak malıdır
  Ülke, hükümdar ve oğullarınındır.
- İlk kez defterdarlık ve kazaskerlik makamları kuruldu.
- Pençik sistemi uygulanmıştır.
- İlk kez Acemioğlanlar Ocağı kurulmuştur.
- Hüdavendigar, gazi, hünkar unvanlarını kullanmıştır.
- İlk kazasker ve Veziriazam Çandarlı Kara Halil Paşa; ilk defterdar, Çelebi Bin Mehmet olarak atamıştır.
- Ceneviz ve Venediklere kapitülasyonlar verildi

I.Bayezit Dönemi (1389 – 1402)

- 1396'da Haçlılara karşı Niğbolu Savaşı' nı kazandı. Bu sebeple halifeden **"Sultan- ı İklim- i Rum"** unvanını aldı.
- Germiyanoğulları, Aydınoğulları, Candaroğulları, Menteşeoğulları, Saruhanoğulları devletlerini ele geçirmiş, böylece ilk kez Anadolu siyasi birliğini büyük ölçüde sağlamıştır.
- 1391' de ilk kez İstanbul kuşatılmıştır.
- 1402' de Timur Devleti'yle yapılan Ankara Savaşı, kaybedilmiştir.

Savaşın Nedenleri:

- *Türk – İslam liderliğini ele geçirmek,*
- *Timur' un Çin Seferi' ne çıkmadan önce arkasında güçlü bir ordu bırakmamak istemesi,*
- *Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf ile Bağdat Beyi Celayir Ahmet Bey'in Osmanlı'ya sığınması*
- *İncitici ve savaşa tahrik edici mektuplaşmalar*

Savaşın Sonuçları:

- *Aydınoğulları, Menteşeoğulları, Karamanoğulları, Saruhanoğulları, Hamitoğuuları yeniden kuruldu.(* ***Karesiye Beyliği ayrılmamıştır Osmanlıdan)***

NOT: *Saruhanoğullarına------ Çelebi Mehmet, Aydınoğulları-Hamitoğulları ve Menteşe Beyliğine II.Murat, Karamanoğullarına II.Beyazıt son vermiştir.*

- *Osmanlı Devleti, yenildi,*
- *Anadolu siyasi birliği bozuldu,*
- *Balkanlar'da fetihler durdu,*
- *Yıldırım (I. Bayezid) ve oğlu Mustafa, Timur'a esir düştüler.(****Osmanlıda esir düşen ilk ve tek padişah****)*
- *Osmanlı, 11 yıllık Fetret Devri' ne girmiştir.*

- Anadolu Beylerbeyliği kuruldu. (Kütahya merkez olmak üzere- Kara Timurtaş Paşa atandı)
- Güzelcehisar (Anadolu Hisarı) yapıldı.
- Gelibolu'da tersane kuruldu.
- Bursa Ulu Cami yapıldı
- İlk "surre" alayı gönderildi. (*Surre-i Humayun, Mekke ve Medine'ye armağanlar ve yardım götüren birliklerdir.)*
- İstanbul Kuşatmaları:
  -1391 – 1395- 1396 – 1400

Hamza EREN

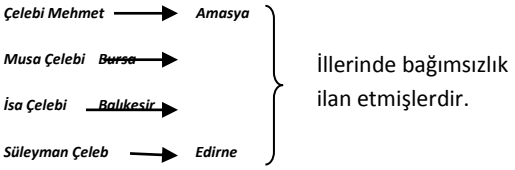
NOT: I.Murat döneminde Karamanoğulları ile yapılan "Frenk Yazısı Savaşı'ndan sonra "*Yıldırım*" unvanı, I.Bayezid'e verilmiştir.

NOT: İlk kez cülus bahşişi dağıtan padişahtır.

NOT: İlk kardeş katli bu dönemdedir. Beyazıt kardeşi Yakup' u öldürmüştür.

NOT: Şehzade iken cülus bahşişi dağıtan tek kişi Musa Çelebi'dir.

NOT: Fetret Devri'nde Yıldırım'ın oğullarından:

I.Mehmet (Çelebi) Dönemi (1413 – 1421):

- Ankara Savaşı'ndan sonra bozulan düzeni sağladı. Fetret Devri'ni bitirdiği için Osmanlı'nın ikinci kurucusu olarak bilinir.
- 1416' da Venedik'le ilk deniz savaşı olan Çalıbey Savaşı yapıldı.
- 1420' de ilk dini nitelikli isyan olan Şeyh Bedrettin İsyanı çıktı.
- Devşirme sistemi, ilk defa uygulandı. **Fakat kanunlaşması II. Murat dönemi gelişmesidir.**
- Saruhan Beyliğine son verildi
- Düzmece Mustafa Olayı, bu devirde yaşandı. Ankara Savaşı'ndan sonra Yıldırım'la esir düşen Mustafa Çelebi, Timur ölünce serbest kaldı ve Bizans'ın desteğiyle abisine isyan etti. İsyan kısa sürede bastırılmış olup Mustafa Çelebi de Bizans' a sığınmıştır.

II. Murat Dönemi (1421 – 1451):

- Padişah- ı Alem Penah (***Cihan halkının sığındığı ulu hükümdar)*** adıyla da bilinir.
- Amcası Mustafa Çelebi isyanını bastırmıştır.
- 1462' de İstanbul' u kuşattı ancak Mustafa Çelebi İsyanı hasebiyle kuşatma kaldırıldı.
- 1444' te Edirne- Segedin Antlaşması Macarlarla imzalandı.
  İlk Haçlı- Osmanlı barışı olarak bilinen bu antlaşmada:
  - Tuna nehri sınır olacak,
  - 10 yıl savaş yapılmayacak,
  - Eflak, Sırbistan Osmanlı' ya vergi verecek.
- Karamanoğulları'nı, itaat altına aldıktan sonra Edirne' den Bursa' ya geçmiş ve tahtı, küçük yaştaki oğlu II. Mehmet' e bırakmıştır.
- Bunu gören Haçlılar, antlaşmayı bozarak Karadeniz'in kuzeyindeki Varna' ya geldiler.
- Bu gelişmelerin yaşanması üzerine Fatih, babasını ordunun başına geçmesi için çağırdı II. Murat tekrar tahta geçti ve 1444' te Varna Savaşı yapıldı. Osmanlı, galip geldi.
- 1448' de Haçlılarla II. Kosova Savaşı yapıldı. Bu savaşın kazanılması, Osmanlı' nın Balkanlar'daki hakimiyetini kesinleştirdi. Türklerin son savunma, Haçlıların son saldırı savaşı oldu.
- Devşirme sistemi kanunlaştı.
- **"Hayır babası"** olarak bilinir. Mahlası Muradî' dir.(*Mahlas: Divan Edebiyatı'nda şairlerin kullandığı takma isim.)*
- Kendi isteğiyle tahttan çekilen ilk ve tek padişahtır.
- Şiirleri, günümüze varan ilk Osmanlı padişahıdır.

Hamza EREN

- II. Murat'ın tahtı II. Mehmet'e bıraktığı sırada (1446) Buçuk tepe İsyanı çıkmış olup yeniçeriler Edirne' de isyan etmişlerdir. II. Murat'ın, yeniçerilerin maaşlarına "buçuk" oranında zam yapmasıyla isyan sona ermiştir.
- Enderun Mektebi ilk kez kurulmuştur.

1302	Koyunhisar Savaşı. İlk Osmanlı-Bizans Savaşıdır. (Osman Bey)
1326	Bursa'nın fethi (Orhan Bey)
1329	Palekanon Savaşı (Orhan Bey)
1331	İznik'in Fethi (Orhan Bey)
1337	İzmit'in fethi (Orhan Bey)
1345	Karesiye Beyliğinin alınması. Osmanlıya katılan ilk beylik (Orhan Bey)
1353	Çimpe Kalesinin alınması. Balkanlarda alınan ilk toprak (Orhan Bey)
1363	Sazlıdere savaşı ile Edirne'nin alınması (I.Murat)
1364	Sırpsındığı savaşı. İlk Osmanlı Haçlı savaşıdır. (I.Murat)
1371	Çirmen Savaşı (I.Murat)
1389	I.Kosova savaşı (I.Murat)
1396	Niğbolu Savaşı (I.Bayezid)
1402	Ankara Savaşı (I.Bayezid)
1402-1413	Fetret Devri
1444	Varna Savaşı (II.Murat)
1448	II.Kosova Savaşı. Balkanlarda kesin Türk hakimeti sağlandı (II.Murat)

Hamza EREN

OSMANLI YÜKSELME DÖNEMİ – 1453-1579

Osmanlı devleti yükselme dönemi 1453 İstanbul'un fethi ile başlar 1579 Sokullu Mehmet paşanın ölümü ile son bulur.

DÖNEMİN PADİŞAHLAR:

II.Mehmet (Fatih) 1451-1481

II.Bayezid – 1481-1512

I.Selim (Yavuz Sultan Selim) 1512-1520

I.Süleyman (Kanuni sultan Süleyman) 1520-1566

II.Selim (Sarı Selim) 1566-1574

III.Murat 1574-1595

FATİH SULTAN MEHMET DÖNEMİ:

İstanbul'un Fethi:

Nedenleri:

- Bizans'ın Anadolu siyasi birliğini bozmaya çalışması, Beylikleri kışkırtması
- Bizans'ın Osmanlının Rumeli'ye geçmesinde engel teşkil etmesi
- İstanbul'un eski bir kültür din yerleşim yeri olması
- Hz. Muhammed'in Hadisi
- İstanbul'un Coğrafi konumu
- Anadolu – Rumeli arasındaki bağlantının kurulmak istenmesi
- Boğazların ele geçirilmek istenmesi
- Bizans'ınAvrupa'yıOsmanlı'ya karşı kışkırtması

FETİH İÇİN OSMANLININ YAPTIĞI HAZIRLIKLAR:

- Bizans'aKaradeniz'den gelebilecek yardımları önlemek amacıyla Rumeli Hisarı (Boğazkesen) yapıldı
- Bizans'a ait Silivri vize kaleleri alındı
- Güçlü bir donanma oluşturuldu
- Şahi adı verilen toplar döktürüldü
- Tekerlekli kuleler yapıldı
- Karamanoğulları ile antlaşma yapıldı
- Balkanların güvenliğinin sağlanması için Edirne'de güçlü bir ordu bulunduruldu.

BİZANSIN YAPTIĞI HAZIRLIKLAR:

- Sur ve kaleler onarıldı askerler yerleştirildi
- Haliç'in ağzı zincirlerle kapatıldı
- Grejuva (Rum ateşi) geliştirildi
- Avrupa devletlerinden yardım istendi
- Katolik ve Ortodokslar birleştirilmeye çalışıldı

53 Günlük kuşatmadan sonra 29 Mayıs İstanbul fethedilmiştir.**Fethi Mübin**: Açık, kesin, parlak zafer)

FETHİN DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN SONUÇLARI:

- Bizans imparatorluğu sona erdi
- Orta Çağ kapandı yeniçağ başladı
- Kalelerin topla yıkılabileceği anlaşıldı Avrupa'da derebeyliklerin yıkılmasında etkili oldu
- İtalya'ya giden bilginler Rönesans'ı başlattı
- Ortodokslar himaye altına alındı Avrupa'da din birliği önlendi.
- Ticaret yollarının Osmanlıya geçmesi coğrafi keşiflere sebep oldu

FETHİN TÜRK TARİHİ AÇISINDAN SONUÇLARI:

- Devlet imparatorluk özelliği kazanmıştır
- Osmanlı devleti yükselme dönemine girdi
- Anadolu-Rumeli arasında toprak bütünlüğü sağlandı
- Devletin başkenti İstanbul oldu
- İpek yolu denetimi için ilk adım atıldı
- Osmanlının Türk-İslam dünyasındaki saygınlığı arttı

Hamza EREN

- Türklerin Avrupa'ya ilerleyişi hız kazandı

NOT: Fatih 1561'de İstanbul'da Gregoryen Ermeni patrikhanesinin açılmasına izin vermiştir.

FATİH DÖNEMİ BALKAN FETİHLERİ:

- Sırbistan 1459
- Mora 1460
- Eflak 1462
- Bosna-Hersek 1463-65
- Boğdan 1476
- Arnavutluk 1479

NOT: Eflak-Boğdan **"Memleketeyn"** (iki Krallık) olarak bilinir.

FATİH DÖNEMİ ANADOLU'DA FERİHLER:

- İstanbul 1453
- Amasra 1459
- Sinop 1460
- Trabzon Rum İmparatorluğu 1461
- Konya-Karaman 1466
- 1473 Akkoyunlarla Otlukbeli savaşı

FATİH DÖNEMİ DENİZLERDEKİ FETİHLER:

- 1475'te Kırım alındı Karadeniz Türk gölü oldu İpek yolu Osmanlı denetimine geçti
- Ege Adaları alındı. (Limni-Eğriboz-Taşoz-İmroz-Midilli-Semadirek - İşkodra)

NOT: Fatih'in yaptığı fetihlerden dolayı **kendisine "Sultanü'l Bahreyn ve Hakanü'l Berreyn"** Ünvanı verildi. (Denizlerin ve karaların sultanı)

NOT: İstanbul'da ilk kez elçi bulundurma hakkını elde edenler Venedikler'dir. Bulundurdukları elçiye ise "**Balyos"** adı verilmiştir.

NOT: 1480'de Gedik Ahmet paşa komutasında İtalya seferine çıkılmış Otranto alınmış. Fatih'in ölüm haberi üzerine geri dönülmüştür.

FATİH DÖNEMİ DİĞER GELİŞMELER:

- Divana sadrazamlar başkanlık yapmıştır böylece Divan-ı hümayun danışma özelliği kazandı
- Kanunname-i Ali Osman yayınlandı Osmanlının ilk kanunnamesi olarak geçer. Bununla;
  - **Sancak sistemi**
  - **Kardeş katli**
  - **Cülus Bahşişi**
  - **Müsadere**

Yasal nitelik kazanmıştır.

- İlk altın para bastırıldı. Ekonominin güçlü hale geldiğinin kanıtı
- Sahn-ı seman medresesi açıldı. İstanbul'da açılan ilk medrese
- Topkapı sarayı yapıldı. Osmanlının en uzun yönetildiği saray
- Topkapı sarayının içinde çinili köşk yapıldı. Osmanlının ilk köşkü olarak bilinir
- Ayasofya kilisesi camiye çevrildi
- Ali Kuşçu İstanbul'a getirildi
- İtalyan ressam Bellini fatihin portresini yaptı. Ayrıca Sinan Bey ve Şiblizade Ahmed de yapmıştır. Portresini yapan ilk Osmanlı padişahı
- Enderun mektebi Topkapı sarayına taşındı
- Veraset anlayışında değişiklik yapmıştır. "Ülke sadece padişahındır."
- Fatih Avni-Çağ açan hükümdar- sezar-Ebul Feth, Kayser-i Rum (Roma İmparatorluğunun varisi) ünvanlarını kullanmıştır.
- İlk kez kadın hakları için belge yayınlandı **"Zevce-i Taalluk"**

Hamza EREN

- **İhsaniye** adıyla ilk kadın sığınma evleri açtı
- Akşemsedin- Molla Gürani- Molla Hüsrev Fatih'e hocalık yapmıştır.
- Fatih'in sekiz dil bildiği rivayet edilir.

NOT: Fatih'in karadan alamadığı tek yer "**BELGRAD**" Denizlerde ise alamadığı tek yer **"RODOS**" Bu yerleri kanuni sultan Süleyman almıştır.

II. BAYEZİD – 1481-1512 (Sofu – Veli)

- Fatih hayatını kaybettiğinde oğullarından Cem Konya'da Bayezid Amasya'da şehzade idi. İkisine de haber gönderilmiş Cem'e giden haberci yolda öldürülünce Bayezid İstanbul'a gelerek devşirme devlet adamlarının da desteğini alarak hükümdarlığını ilan etmiştir.
- Şehzade cem bu durumu kabul etmemiş Bursa'yı ele geçirip adına hutbe okutmuştur. Beyazıd'a kendisinin Anadolu Bayezidin ise Rumeli hükümdarı olmasını teklif etmiş ancak Beyazid kabul etmemiştir. Yapılan savaşta Cem yenilmiştir.
- Cem önce Memluklere daha sonra Rodos şövalyelerine sığınmıştır.

NOT: Cem Sultan olayı bir iç sorun iken dış sorun haline gelmiştir.

- 1485-1491 yılları arasında Memluklerle Hicaz su yolları meselesi, Cem sultanı himaye etmeleri sebebiyle Ağa Çayırı savaşları yapılmıştır.
- 1511'de Şah Kulu isyanı çıkmıştır.
- 1484'te Boğdan'ın kapısı sayılan ve Karadenizle bağlantısı olan Killi Akerman kaleleri alındı
- Karamanoğullarına kesin olarak son verildi.
- Kanunname-i İhtisap adıyla ilk standart kanunu çıkarıldı
- Küçük Kıyamet denilen İstanbul depremleri yaşanmıştır. (1509)
- İlk avarız vergisi alınmıştır. (İmdad-i Seferiye)
- Rönesans'ın büyük ressamı mühendisi heykeltıraşı**Leonardo da Vinci**II.Beyazide mektup yollamış Haliç'e bir köprü yapmak istemiştir.
- İspanyadaki Müslümanların yardım isteğine karşı II. Beyazid KEMAL **REİSİ** yollamıştır.
- Tarihçi Kemalpaşazade- İdris Bitlis sarayda çalışmalar yapmıştır

NOT: II.Beyazıd dönemi yükselme dönemi içinde bir duraklamanın yaşandığı dönemdir.

YAVUZ SULTAN SELİM – 1512- 1520

- **"Sekiz yıla seksen yıllık iş sığdıran padişah"** olarak bilinir. Osmanlı sınırlarını 2.375.000 Kilometre Kareden 6.557.000 Kilometre Kareye Çıkarmıştır.
- Babası II.Beyazid'in pasif politikalarını kabul etmemiş ve babasını tahttan indirerek tahtı ele geçirmiştir.

NOT: Babası tahtta iken babasını tahttan indiren tek Osmanlı padişahıdır

- 1514'te Safevilerle çaldıran savaşı yaptı. Anadolu'da safevi tehlikesi önlenmiş oldu
- 1515'te Dulkadiroğulları ile Turnadağ savaşı yapıldı ve Anadolu siyasi birliği kesin olarak sağlandı.
- 1516'da Memluklerle Mercidabık savaşı yapıldı Suriye Filistin ele geçirildi.
- 1517'de Memluklerle Ridaniye savaşı yapıldı Mısır alındı

Mısır Seferinin Sonuçları:

- Halifelik Osmanlı devletine geçti
- İlk Osmanlı halifesi Yavuz Sultan selim oldu
- Kutsal emanetler İstanbul'a getirildi

Hamza EREN

- Memluküler yıkıldı
- Osmanlı hazinesi doldu
- Baharat yolu Osmanlıya geçti
- Yavuz Sultan Selim'e **"Hadimül Harameyn"** (Mekke Medine'nin hizmetçisi) unvanı verildi

NOT: Yavuz Sultan Selim "**Benim altın ile doldurduğum hazineyi bundan sonra her kim doldurursa kendi mührü ile mühürlesin."** Sözünü söylemiştir.

- 1519'da Bozoklu celal isyanı çıkmıştır
- Muhiddini Arabinin Mezarını buldurup yaptırmıştır. (Şam)
- Piri Reis haritasını 1517'de Yavuz Sultan Selim'e sunuldu
- İdris-i Bitlis-i bu dönemde çalışmalar yapmıştır.

NOT: Yavuz Sultan Selim sürekli doğuya sefer düzenlemiştir. Genel olarak Batıyla ilgilenmemiştir.

I.SÜLEYMAN (KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN)

Çıkan iç isyanlar:

Canberdi Gazali İsyanı: Memlük devletini yeniden kurma amaçlı

Ahmet Paşa İsyanı: Sadrazam olma hakkını kendisinde görmüştür. Pargalı İbrahim paşaya verilince isyan etmiştir.

Kalender Çelebi İsyanı: En geniş çaplı isyandır. Dini nitelikli bir isyandır. Alevi kanaat önderidir düzenlemelerden memnun olmadığı için isyan etmiştir.

Baba Zünnün İsyanı: Alevidir. Arazisini tespit ve vergilendirme konusunda kendisine haksızlık edildiği gerekçesiyle ayaklandı.

NOT: Osmanlı devletinde en uzun süre tahtta kalan padişahtır. Muhibbi mahlasını kullandı.

- 1521'de Belgrat fethedildi. Avrupa seferlerinde üs olarakkullanıldı
- 1523'te Rodos fethedildi
- 1526'da Macaristan ile Mohaç meydan savaşı yapıldı. En kısa savaş olarak tarihe geçti
- 1529'da ilk kez Viyana kuşatıldı kış şartlarından dolayı alınamadı
- 1533'te Avusturya ile "İbrahim paşa" (İstanbul antlaşması) yapıldı. Avusturya arşidükü Osmanlı sadrazamına denk olacak.
- 1538'de Barbaros Hayrettin Paşa öncülüğünde Preveze deniz savaşı kazanıldı.

NOT: 28 Eylül günümüzde Donanma günü olarak kutlanır.

- 1541'de Macaristan tamamen alındı
- 1541'de Turgut Reis Trablusgarp'ı ele geçirdi
- 1553'te Cezayir Osmanlıya katıldı
- 1555'te İran ile Amasya antlaşması imzalandı. (İran ile ilk resmi antlaşma)
- 1560'ta Piyale paşa komutasında Cerbe deniz savaşı kazanıldı. Haçlılara karşı.
- 1565'te Malta seferi yapıldı ancak Turgut Reisin hayatını kaybetmesi sebebiyle kuşatma kaldırıldı.
- 1566'da Kanuni Son seferi olan Zigetvar seferini yapmış burada hayatını kaybetmiştir.

NOT: Kanuni döneminde Fransa elçisi Di La Forist ve Pargalı İbrahim Paşa arasında Kapitülasyonlar konusunda taslak hazırlanmış ancak Pargalı İbrahim'in ölümü ile sadece taslak olarak kalmıştır. Yani bu dönemde Fransızlara kapitülasyon verilmemiştir. **Fransa'ya kapitülasyonlar 1569'da II.Selim döneminde verilmiştir.**

Hamza EREN

1538-1553 Yılları Arasında Hin Deniz Seferleri Düzenlendi:

Katılanlar:

Piri Reis

Murat Reis

Seydi Ali Reis

Hadım Süleyman Paşa

Nedenleri:

- Portekizlerin Müslüman ticaretini engellemeleri
- Baharat yolunun güvenliğinin sağlanmak istenmesi
- Müslümanların Osmanlıdan yardım istemesi

Başarısızlık sebebi:

- Gereken önemin verilmemesi
- Gemilerin okyanuslara dayanıklı olmaması
- Hint denizinin iyi bilinmemesi

NOT: Kanuni'nin Hocası Kastamonulu Hayrettin. Şeyhülislam Ebu Suud Efendi. Tablosunu yapan İtalyan Ressam Titan'dır.

NOT: Kanuni döneminde Şehzade Bayezid'in isyan etmesi üzerine padişahın en büyük oğlu sancaklara gönderilmeye başlanmış ve diğer şehzadeler sarayda tutulmuştur.

SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ (1566-1579)

- Devşirme kökenli olan sadrazam Sokullu Mehmet Paşa I. Süleyman II.SelimIII.Murad'a Sadrazamlık yapmıştır.
- Özellikle II.Selim ve III.Murat dönemlerinde devlet işlerini kendisi yürüttüğünden dolayı bu dönem onun ismi ile anılır
- 1571'de Kıbrıs Lala Mustafa Paşa komutasında fethedildi

NOT: Doğu Akdeniz'de Osmanlı hakimiyeti sağlandı

- 1571'de Kıbrıs'ın alınmasından dolayı Haçlılarla İnebahtı deniz savaşı yapıldı ve Osmanlı devleti yenildi.

NOT: İlk büyük deniz yenilgisidir ve ilk kez Osmanlı donanması yakıldı.(1770 Çeşme-1827 Nevarin- 1853 Sinop)

NOT: İnebahtı yenilgisi üzerine Sokullu Mehmet paşa Veneik elçisine "Biz Kıbrısı almakla kolunuzu kestik siz donanmamızı yakarak uzayan sakallarımızı kestiniz."

NOT: Don Kişot yazarı Cervantes'in İnebahtı deniz savaşına katıldığı yaralandığı rivayet edilir.

- 1574'te Tunus alındı Kuzey Afrika fethi tamamlandı.
- 1578'de Portekizlerle yapılan Vadi-üs Seyl savaşı ile Fas Osmanlı topraklarına katıldı

SOKULLU MEHMET PAŞA PROJELERİ

Don Volga Projesi: (II.Selim)

- Kırımın güvenliğini sağlamak
- Rusya'nın Karadeniz'e inmesini önleme
- İran savaşlarında donanmadan faydalanma
- Türkistan halkları ile ilişki kurma

NOT: Ordunun başında sefere çıkmayan ilk padişah **II.Selim** olmuştur.

Hamza EREN

1453	İstanbul'un fethi (II.Mehmet)
1454	Sırbistan'ın alınması (II.Mehmet)
1459	Amasra'nın alınması (II.Mehmet)
1460	Mora'nın alınması (II.Mehmet)
1461	Sinop ve Trabzon'un alınması (II.Mehmet)
1462	Eflak'ın alınması (II.Mehmet)
1463	Bosna Hersek'in alınması (II.Mehmet)
1473	Otlukbeli savaşı (II.Mehmet)
1475	Kırım fethi – Karadeniz Türk gölü haline geldi (II.Mehmet)
1476	Boğdan'ın alınması (II.Mehmet)
1479	Arnavutluk'un alınması (II.Mehmet)
1480	İtalya seferi (II.Mehmet)
1481-1495	Cem Sultan olayı (II.Bayezid)
1492	İspanya'daki Yahudilerin İstanbul'a getirilmesi (II.Beyazid)
1511	Şahkulu isyanı (I.Selim)
1514	Çaldıran savaşı (I.Selim)
1515	Turnadağ savaşı (I.Selim)
1516	Mercidabık savaşı (I.Selim)
1517	Ridaniye savaşı (I.Selim)
1521	Belgrad'ın alınması (I.Süleyman)
1523	Rodos'un alınması (I.Süleyman
1526	Mohaç meydan savaşı (I.Süleyman)
1529	I.Viyana Kuşatması (I.Süleyman)
1533	İstanbul antlaşması (I.Süleyman)
1538	Preveze deniz savaşı (I.Süleyman)
1566	Zigetvar seferi (I.Süleyman)

OSMANLI DURAKLAMA DÖNEMİ (ARAYIŞ YILLARI)

- 1579 Sokullu Mehmet paşanın ölümü ile başlayıp 1699 Karlofça antlaşmasına kadar ki döneme verilen addır.
- En fazla padişah ve sadrazam değişikliğinin yaşandığı dönemdir yaklaşık 120 yıl süren bu dönemde 12 padişah 61 sadrazam değişmiştir.

DÖNEMİN PADİŞAHLAR:

III.Murat 1574-1595

III.Mehmet 1595-1603

I.Ahmet 1603-1617

I.Mustafa 1617-1618

II. (Genç) Osman 1618-1622

I.Mustafa 1622-1623

IV.Murat 1623-1640

Sultan İbrahim 1640-1648

IV.Mehmet 1648-1687

II.Süleyman 1687-1691

II.Ahmet 1691-1695

II.Mustafa 1695-1703

DURAKLAMANIN İÇ NEDENLERİ:

- Merkezi yönetimin bozulması
  - Kafes uygulaması, şehzadelerin küçük yaşta tahta geçmesi,saray kadınlarının müdahalesi, sık sık taht değişiklikleri
- Ordunun Bozulması
  - "Ocak devlet içindir" anlayışı yerine devlet ocak içindir anlayışının gelmesi, kanuna aykırı kapıkulu ocağına asker alınması, tımar sisteminin bozulması

Hamza EREN

- Ekonominin bozulması
- Coğrafi keşiflerle ticaret yollarının yön değiştirmesi, uzun süren savaşlar, kapitülasyonlar, vergilerin yükseltilmesi, tımar sisteminin bozulması ile üretimin azalması
- Sosyal yapının bozulması
- Tımar sisteminin bozulması ile isyanların çıkması güvenlik huzur asayişin kalmaması, köyden kente göç, işsizlik.
- Eğitim sisteminin bozulması
- Osmanlının Avrupa'ya ayak uyduramaması, bilimsel gelişmeleri takip etmemesi fen derslerine gereken önemin verilmemesi, beşik ulemalığı sistemi.

DURAKLAMANIN DIŞ NEDENLERİ:

- Devletin doğal sınırlarına ulaşması
- Coğrafi keşifler
- Rönesans, Reform
- Haçlı ittifakı
- Osmanlının güçlü devletlere komşu olması

DURAKLAMA DÖNEMİ SİYASİ OLAYLAR:

Osmanlı –Venedik

- 1645'te sultan İbrahim döneminde Girit kuşatılmış ancak alınamamıştır. IV.Mehmet döneminde 1669'da alındı. Osmanlının denizlerdeki son başarısı olarak kabul edilir. Girit Yunanistan'ın en büyük adası

NOT: "Girit Fatihi" olarak kabul edilen Köprülü Fazıl Ahmet Paşa.

Osmanlı-İran

- III.Murat döneminde **1590'da Ferhat paşa** antlaşması imzalandı Osmanlı **doğuda en geniş sınırlara ulaştı.**
- I.Ahmet döneminde 1612'de **Nasuh paşa** antlaşması imzalandı. **Doğuda yenildiği ve toprak kaybettiği ilk antlaşma.** Ferhat paşa ile alınan Tebriz, Karabağ,Gürcistan İran'a verildi tekrar
- II.Osman döneminde 1618 Serav antlaşması yapıldı
- IV. Murat döneminde **1639'da Kasr-ı Şirin ant imzalandı. Bugünkü Türk-İran sınırının çizilmesinde etkili oldu.**

Osmanlı-Lehistan

- 1621'de II.Osman döneminde **Hotin seferi** yapıldı
- 1672'de IV.Mehmet döneminde **Bucaş antlaşması** imzalandı ve **Batıda en geniş sınırlara ulaşıldı**. Batıda toprak kazanılan son antlaşması (Podolya alındı)

Osmanlı – Rus

- 1676-1681 Osmanlı Rus savaşları sonucunda 1681'de **Bahçesaray (Çehrin) antlaşması imzalanmıştır ilk Osmanlı-Rus resmi antlaşmasıydı**

Osmanlı-Avusturya

- 1596'da III.Mehmet döneminde Haçova meydan savaşı yapıldı. Eğri, Estergon, Kanije kaleleri alındı III.Mehmet**"Eğri Fatihi"** Tiryaki Hasan Paşa **"Kanije Fatihi"**unvanını aldı.
- 1606'da I.Ahmet döneminde **Zitvatoruk antlaşması** yapıldı. (Avusturya Kralı Osmanlı padişahına denk sayılacak. Böyle 1533'te imzalanan İstanbul antlaşması ile elde edilen protokol üstünlüğü yerini eşitliğe bıraktı.

Hamza EREN

- 1664'te **Vasvar antlaşması** imzalandı. Uyvar kalesi alındı
- 1683'te IV.Mehmet döneminde **II. Viyana kuşatması** yapıldı **Merzifonlu Kara Mustafa paşa** öncülüğünde ancak başarısız olundu.
- 1683-1699 **Venedik, Avusturya, Malta,Lehistan Rusya**,Papalık etkisiyle Osmanlıya karşı kutsal ittifak kurmuştur.
- 1699'da II.Mustafa döneminde **Karlofça antlaşması** yapıldı **Batıda geniş çapta ilk kez toprak kaybetti**..(Podolya-Ukrayna Lehistan'a verildi, Macaristan ve Erdel beyliği Avusturya'ya verildi, Mora ve dalmaçya kıyıları Venediklere verildi) **Ayrıca Osmanlı ilk kez yabancı devletlerin (İngiltere-Hollanda) arabuluculuğunu kabul etti**
- 1700'de II.Mustafa döneminde Rusya ile Karlofçanın devamı olan **İstanbul antlaşması** yapıldı. Azak kalesi Rusya'ya verildi, Rusya İstanbul'da elçi bulundurabilecek. Ruslar ilk kez karaya deniz ile inme fırsatı buldu.

DURAKLAMA DÖNEMİ İSYANLARI:

Merkez (İstanbul isyanları)

- Yeniçeriler tarafından çıkarılan isyanlardır
- Yeniçeriler devletin otorite boşluğundan faydalanmak istemişlerdir
- Maaşlarının zamanında ödenmemesi
- Ayarı düşük paraların verilmesi
- Rejime karşı değil kişilere karşı yapılmıştır
- Devlet adamlarının yeniçerileri kışkırtması sebep olmuştur
- Yeniçeriler cülusbahşişi almak için sık sık padişah değiştirmişler
- "devlet ocak içindir" anlayışı hakim olmuştur
- II.Osman'ı öldürmüşlerdir
- IV.Mehmet döneminde 36 devlet adamını öldürtmüşler (**Çınar olayı-Vakay-ı Vakvakiye)**

NOT: Sonuç olarak merkezi otorite bozulmuş Yeniçeriler siyasi gücün üstüne çıkmışlardır.

Celali (Anadolu) İsyanları

- 17.Yüzyılda Anadolu'da halk tarafından çıkarılan isyanlara verilen addır.
- Bu isim Yavuz döneminde Yozgat'ta çıkan Bozoklu Celal isyanından alır
- Devşirme kökenli devlet adamlarının halkla kaynaşmaması
- Tımar sisteminin bozulması ve beraberindeki ekonomik sıkıntılar
- Merkezi otoritenin bozulması
- Savaşların uzun sürmesi
- Vergilerin yükseltilmesi gibi sebeplerden çıkmıştır

NOT: Karayazıcı-Deli Hasan-Canbolatoğlu-Kalenderoğlu-Gürcü Nebi-Katırcıoğlu-Tavil Ahmet önemli celali isyanlarıdır

NOT: Sonuç olarak Anadolu'da devlet otoritesi zayıfladı, güvenlik asayiş zayıfladı, devletin geliri, halkın devlete olan güveni zayıfladı.

Eyalet İsyanları:

- Eyaletlerde yöneticilerin keyfi uygulamaları sonucu ortaya çıkmıştır. Eflak, Boğdan, Halep, Kırım, Bağdat, Yemen, Trablusgarp gibi eyaletlerde ortaya çıkmıştır.

NOT: 17. Yüzyıl Duraklama döneminde meydana gelen isyanlarda milliyetçilik etkisi yoktur.

NOT: Osmanlı Duraklama döneminde devletin kötü gidişatına son vermek ve sorunların temeline inmek adına Katip Çelebi, Koçi Bey, Ayni Ali Efendi devlet adamlarına Raporlarvermişlerdir.

Hamza EREN

DURAKLAMA DÖNEMİ ISLAHATLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ:

- Batı örnek alınmamıştır
- Süreklilik kazanmamıştır
- Devlet adamlarının ömürleri ile sınırlı kalmıştır
- Çıkarı zedelenen gruplar tepki göstermiştir
- Halk tarafından desteklenmemiştir
- Şiddete baskıya dayanır
- Sorunların temel nedenlerine inilmemiş
- Kalıcı çözümler üretilmemiştir
- Devlet politikası haline gelmemiştir
- Askeri ekonomik alanında yoğunluk kazanmıştır
- Islahatlarda temel amaç merkezi otoriteyi sağlamak olmuştur.

DURAKLAMA DÖNEMİ ISLAHATÇILARI:

- II. Osman
- I.Ahmet
- Tarhuncu Ahmet paşa
- IV.Murat
- Kuyucu Murat Paşa
- Köprülü Mehmet Paşa

II.OSMAN

- Şeyhülislamın yetkilerini kısıtlamıştır
- İlk kez saray dışı evlilik yapmıştır
- Yeniçeri ocağını ilk kez kaldırmak istemiştir
- Başkenti İstanbul'dan Anadolu'ya taşımak istemiştir
- Islahatlara girişen ilk Osmanlı padişahı
- Yeniçeriler tarafından öldürülen ilk Osmanlı padişahı (Hale-i Osmaniye)
- Farisi Mahlasını kullanmıştı

I.AHMET

- Veraset anlayışında değişiklik yaptı "Ekber Erşed" sistemini getirdi böylelikle veraset anlayışı kesin kurallara bağladı
- Sadrazamı kuyucu murat paşadır isyanları baskı ve şiddetle bastırmıştır
- Sara içinde "Şimşirlik" adı verilen kafes sistemi getirildi. Devlet yönetiminde tecrübesiz kişiler padişah olmuştur

NOT: I.Ahmet Sancağa çıkmadan tahta geçen ilk Osmanlı padişahıdır

NOT: Kafes usulüne göre tahta çıkan ilk padişah **I.MUSTAFA**

IV.MURAT

- Saray kadınları ve ağalarının etkinliğini kırmaya çalıştı
- İçki tütün yasağı getirmiştir
- Sakağa çıkma yasağı getirmiştir
- Kahvehaneleri kapatmıştır
- Sorunlara kalıcı çözümler üretmek adına Koçi Bey ve Kâtip Çelebiye raporlar hazırlatmıştır.
- Muradi mahlasını kullanmıştır
- Nefi bu dönemde yaşamıştır öldürülmüştür
- **"Bağdat Fatihi"** olarak bilinir
- Hazerfen Ahmet Çelebi, Lagari Hasan çelebi Nefi Evliya Çelebi bu dönemde yaşamıştır.
- İlk kez şeyhülislam öldürten padişahtır.(Ahizade Hüseyin Efendi)
- **"Saltanat Naibesi"** olarak ilk kez devleti yöneten IV.Murat'ın annesi Kösem Sultandır
- Cülus töreninde dağıtılacak para olmadığı için saraydaki değerli eşyaları eriten padişah olarak bilinir
- İlber Ortaylı "O devirde dünya üzerinde ona denk düşecek bir deha yok" ifadesini kullanmıştır
- "Osmanlının İskender'i" olarak bilinir
- Fenersiz dışarı çıkma yasağını getirmiştir

Hamza EREN

TARHUNCU AHMET PAŞA

- İlk kez denk bütçeyi hesaplamıştır
- Saray masraflarını kısma yoluna gitmiştir
- Devlete borcu olanlardan borcunu tahsil etmiştir
- IV.Mehmet dönemi sadrazamıdır
- Çıkarları zedelenen kişilerce "Şehzade Süleyman'ı padişah yapmak istiyor" algısı yaratılmış ve idam edilmiştir.

KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA

- İlk kez şartlar ileri sürerek sadrazamlığa gelen devlet adamıdır.
- IV.Mehmet sadrazamıdır
- İsyanları baskı şiddetle bastırmıştır

NOT: Köprülü Mehmet paşanın şartlar ileri sürmesi devlet otoritesinin zayıfladığına kanıttır.

NOT: Köprülü Mehmet paşanın şartlar ileri sürmesinin amacı rahat bir çalışma ortamı oluşturmak istemesidir.

NOT: Köprülüler ailesi (Köprülü Mehmet paşa, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, Köprülü Fazıl Mustafa paşa, Amcazade Hüseyin paşa) Duraklama dönemi içinde bir yükselme dönemi yaşatmışlardır.

DİPNOTLAR:

- Sancak sistemini başlatan padişah **ORHAN BEY**
- Sancak sistemi ile ilk kez tahta çıkan **I.MURAT**
- Sancak sistemini yasallaştıran **FATİH**
- Sancak çıkıp tahta çıkan son padişah **III.MEHMET**
- Sancak sistemini kaldıran padişah **III.MEHMET**
- Sancağa çıkmadan tahta geçen ilk padişah **I.AHMET**
- Kafes usulünü başlatan padişah **I.AHMET**
- İlk kez kardeşinden sonra tahta çıkan padişah **I.MUSTAFA**

OSMANLI GERİLEME DÖNEMİ (DEĞİŞİM-DİPLOMASİ)

- 1699 Karlofça antlaşması ile başlayıp 1792 Yaş antlaşmasına kadar geçen dönemdir

DÖNEMİN PADİŞAHLAR:

II.Mustafa- 16951-703

III.Ahmet- 1703-1730

I.Mahmut – 1730 – 1754

III.Osman – 1754-1757

III.Mustafa – 1757-1774

I.Abdülhamit – 1774 – 1789

III.Selim – 1789 – 1807

GERİLEME DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ:

- Osmanlı devletinin ilk kez büyük çapta toprak kaybettiği dönemdir
- Başlarda fetih politikası sürdürülmüş 1718 pasarofça antlaşmasından sonra mevcut topraklarını koruma politikası izlemiştir.
- Bu dönemde batı üstünlüğü kabul edilmiştir
- Batı tarzı ıslahatlar yapılmıştır

NOT: Bu dönemde Avrupa "Amaca ulaşmak için her yola başvurmuştur." Bu düşünceye **MAKYAVELİZM** adı verilir.

AVRUPANIN GENEL DURUMU:

- Avrupa'da Rönesans ve Reform sayesinde bilim teknik gelişmiştir.

FRANSA: 1756-1763 İngiltere ile yedi yıl savaşları yapmıştır ve sömürgelerini İngiltere'ye kaptırmıştır. Fransa bu yüzden Mısır'a saldırmıştır. Sömürge Yarışı mevcut.

Hamza EREN

AVUSTURYA: En fazla Rusya ile işbirliği yapmıştır. Avusturya Bu dönemde özellikle Ege adalarını almak ve Balkanlara hakim olma düşüncesi vardır.

RUSYA: Amacı Kırım'ı almak, sıcak denizlere inmek ve Orta Asya'ya hakim olma düşüncesi olmuştur.

DAKYA PROJESİ: Avusturya ve Rusya arasında Osmanlı topraklarını paylaştırma projesidir. Eflak ve Boğdan'da bir Dakya devleti kurma amacı vardır.

GREK PROJESİ: Rus prensi **Potemkin** tarafında ortaya atılan "Büyük Doğu Projesidir" İstanbul Türklerden alınacak Bizans yeniden canlandırılacak Rusya'ya bağlı olarak.

DÖNEMİN SİYASİ GELİŞMELERİ:

- Osmanlı devleti Bu dönemde Venedik, İran, Rusya,Avusturya ile savaşmıştır.

Osmanlı –İran

- 1724'te Fransa'nın arabuluculuk yapması ile **İstanbul antlaşması** yapıldı ve İran toprakları Osmanlı-Rusya arasında paylaşıldı **(İlk Osmanlı-Rus dostluk antlaşması)**
- 1732'de **Ahmet Paşa antlaşması** imzalandı. Kafkasya Osmanlıya verildi Azerbaycan İran'da kaldı Kasrı Şirin ant. Sınır kabul edildi.
- 146'da **Kerden antlaşması** imzalandı (İkinci Kasr-ı Şirin) 1775 kadar sürecek bir barış dönemi başlamıştır.

Osmanlı-Rusya-Avusturya:

- Rus ordusu Baltacı Mehmet paşa tarafından sıkıştırılmış ancak yeniçerilere güvenmediğinden dolayı **1711 Prut antlaşmasını** imzalayacaktır;
  - Azak kalesi Osmanlıya verilecek
  - Rusya İstanbul'da daimi elçi bulundurmayacak
  - Rusya Lehistan içişlerine karışmayacak.

NOT: Osmanlı devleti bu antlaşma ile kaybettiği yerleri geri alabileceğine inanmıştır, Umut olmuştur.

- 1718'de Osmanlı Avusturya ile **Pasarofça antlaşmasını** imzalamıştır. Bu antlaşma ile Batı üstünlüğünü kaybetmiş ve Lale devrine girmiştir.
- 1736-1739 Yılları arasında Osmanlı Avusturya ve Rusya ile savaşarak onları yendi ve Fransa'nın arabuluculuk yapması ile 1739 **Belgrad antlaşmasını imzalamıştır.**
  - Osmanlının 18.yy. imzaladığı son kazançlı antlaşmadır
  - Karadeniz'in Türk gölü olduğunu belirten son antlaşmadır
  - Rusya Karadeniz'de ticaret savaş gemisi bulundurmayacak
  - Azak kalesi yıkılarak Rusya'ya verildi
  - Fransa'ya verilen kapitülasyonlar sürekli hale geldi
  - Pasarofça antlaşması ile Avusturya'ya verilen Belgrad, Sırbistan,Eflak Osmanlıya Verildi

  NOT: Savaşın kazanılmasında I.Mahmut'un yaptığı askeri ıslahatlar etkili olmuştur.

- 1768-1774 yılları arasında Osmanlı Rusya arasında savaşlar yapıldı ve 1770'de Çeşme'de Osmanlı donanması Ruslar tarafından yıkıldı.

Hamza EREN

1774'te Rusya ile Küçük Kaynarca Antlaşması imzalandı. **Buna Göre;**

- Rusya gerekli gördüğü yerde Konsolosluk açabilecek
- Osmanlı Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek
- Kırım bağımsız olacak dini yönden Osmanlı halifesine bağlı olacak

NOT: İlk kez Halkı Türk-Müslüman olan bir yer elden çıktı. Osmanlı ilk kez savaş tazminatı ödedi, Karadeniz Türk Gölü olmaktan çıktı ve Halifeliği ilk kez siyasi bir güç olarak kullanmıştır, Rusya'ya kapitülasyonlar verilmiştir.

- 1779'da Rusya ile **Aynalıkavak Tenkihnamesi** ile Osmanlı Rus yanlısı Şahin Giray'ı tanıyacak
- 1791'de Avusturya ile **Ziştovi antlaşması** yapıldı (Fransız ihtilali etkili)
- 1792 Rusya ile yapılan **Yaş antlaşması** ile Osmanlı Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etti.
- 1798'de Fransa Napolyon öncülüğünde Mısır'a saldırdı buna karşın Osmanlı Rusya'dan yardım isteyerek ilk kez denge siyaseti izlemiştir. **Cezzar Ahmet Paşa** Napolyonu Akka (Lübnan)önlerinde durdurmuştur.

NOT: Burada Osmanlı devletinin başarı kazanmasında III.Selim dönemi ıslahatları etkili olmuştur.

- 1801 Fransa ile imzalanan **El Ariş antlaşması** ile Fransa Mısır'dan çekildi
- 1802'de Fransa ile yapılan Paris Antlaşması ile Mısır Osmanlıya bırakıldı

18.YÜZYIL ISLAHATLARI:

LALE DEVRİ (III.AHMET DÖNEMİ)

- İl kez Avrupa'da geçici elçilik açıldı. İlki **Viyana (1719 İbrahim Paşa) Paris (1720-21 Yirmisekiz Mehmet Çelebi** Seferetname eseri mevcut**) Moskova (1722-23 Nişli Mehmet Ağa)** gibi yerlerde de açılmıştır. İlk geçici elçi **İbrahim Paşa'**dır
- **İbrahim Mütteferika, Sait Efendi**'nin girişimi ile ilk özel matbaa kuruldu. İlk basılan eser Vani efendinin **Vankulu Lügatı'dır**. Matba Avrupa'dan getirilen ilk teknik yenilik olmuştur. Matbaa kurulmasına izin veren Şeyhülislam **Yenişehirli Abdullah Efendi'dir.**
- İlk itfaiye bölüğü kuruldu Tulumbacılar Ocağı
- Tercüme encümenliği kuruldu Doğu Batı eserleri tercüme edildi. Türkçeye çevrilen ilk batı eseri **Aristo'nun Fizik adlı eseridir**. Doğudan tercüme edilen ilk eser ise **Dede Efendi'nin Camüd Düvel** eseridir.
- Mimaride batı tarzı bir üslupkullanıldı bu tarzda yapılan **ilk sivil mimari eser Sadabad Kasrı**'dır (1722- Paris'teki Fontainebleau sarayından etkilenilerek yapıldı) yine batı tarzında 1728'de **III.Ahmet Çeşmesi** Yapıldı. Ayrıca Nuru Osmaniye Cami de Barok tarzında yapılmış ilk camidir.
- İlk defa sağlık alanında çiçek aşısı yapıldı. (Doğudan getirilmiştir)
- Yalova'da kâğıt fabrikası İstanbul'da çini Kumaş fabrikaları açıldı
- III.Ahmed'in mahlası **Necip'**tir
- Sadrazam **Nevşehirli Damat İbrahim paşa (**Osmanlı devletinde Avrupa'yı tanımanın Osmanlı dış politikası için önemli olduğuna inanan ve fiilen adımlar atan ilk sadrazamdır.)
- Nakkaş-Minyatürcü **Levni**
- Şair **Nedim**
- Şeyhülislam **Yenişehirli Abdullah Efendi**

Hamza EREN

NOT: Askeri alanda ıslahatlar yapılmamıştır

NOT: Patrona Halil isyanı ile Lale Devri sona ermiştir III.Ahmet tahttan indirilmiş yerine I.Mahmut geçmiştir.

NOT: Lale devri ismini ilk kez kullanan Yahya Kemal Beyatlı'dır.

NOT: Yanyalı Esad Efendi Lale Devrinde **"Muallimi Salis"**unvanı almıştır. Felsefe Mantık üzerinde çalışmış eserlerin tercümesini yapmıştır.

I.MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI

- İlk kez batı tarzı askeri ıslahat yapan padişahtır
- İlk kez askeri alanda Avrupa'dan uzman getirmiştir (**Comte De Bonevval**- Humbaracı Ahmet Paşa)
- Askeri personel yetiştirmek amacı ile Hendesehane'yi kurmuştur. İlk askeri teknik okul.
- Osmanlıda bölük-tabur-alay düzenlemesini yeniden düzenleyen padişah olmuştur.
- İlk Osmanlı madalyası bu dönemde hazırlanmıştır.
- 1736-39 yılları arasında Rusya ve Avusturya'ya karşı yapılan savaşlarda Osmanlı galip gelmiştir. Askeri yeniliklerin etkili olduğunu gösterir
- Fransa'ya verilen kapitülasyonlar sürekli hale gelmiştir.
- I.Mahmut **Sekbati** mahlasını kullanmıştır.

NOT: III.Osman en uzun kafes hayatı yaşayan padişah olmuştur 50 yıl. Ayrıca ilk Osmanlı denizfeneri olan Ahırkapı feneri yapılmıştır. Islahat yapılmamıştır. Sakin geçen bir dönem yani☺

III. MUSTAFA DÖNEMİ ISLAHATLARI

- İç borçlanma yoluna gitmiştir (Esham-ı Tahvilat)
- Macar asıllı Baron dö tott Sürat Topçuları ocağını kurmuştur
- Koca Ragıp Paşa, Cezayirli Hasan Paşa önemli devlet adamları arasında yer alır
- Donanma ıslah edildi

I.ABDÜLHAMİT DÖNEMİ ISLAHATLARI

- Subay yetiştirmek amacı ile İstihkâm Okulu açıldı
- Yeniçeri sayımı yapıldı
- Ulufe alım-satımı yasaklandı
- Yurtdışından gelen uzmanların Müslüman olma şartı kalktı
- Yurtdışından gelen uzmanların Osmanlı elbiselerini giyme zorunluluğu kalktı
- Halil Hamit Paşa dönemin önemli sadrazamıdır
- İlk denizcilik okulu olan Mühendishane-i Bahri Hümayun açıldı. Günümüzde İstanbul Teknik Üniversitesinin temelini oluşturmuştur
- Esham senetleri ilk kez uygulandı.

III.SELİM DÖNEMİ ISLAHATLARI

- Devlet düzenlemesinde ilk radikal programlı ıslahatlar yapan padişahtır.
- Bu dönemde yapılan ıslahatlara Nizam-ı Cedit adı verilmiştir
- Uzmanlara Lahiya adı verilen raporlar hazırlatmıştır.
- Islahatların yapılması adına meşveret Meclisi kurulmuştur.
- Nizam-ı Cedit ordusu için İrad-ı Cedit hazinesi oluşturulmuştur.

Hamza EREN

- İlk devlet matbaası olan Matbaa-i Amire kurulmuştur.
- Levent ve Selimiye kışlaları kuruldu
- Mühendishane-i Berri Hümayun kuruldu
- Yerli malı kullanımına teşvik edildi
- Sürekli elçilikler açıldı ilk sürekli elçilik Londra ilk sürekli elçi Yusuf Agâh Efendi
- Askeri okullarda Fransızca resmi dil oldu
- III.Selim Suzi Dilara makamının mucidi
- İlhami mahlası ile şiirler yazdı
- Kabakçı Mustafa isyanı ile tahttan indirilmiş yerine IV.Mustafa geçmiştir

GERİLEME DÖNEMİ ISLAHATLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- Batınının askeri teknik mimari üstünlüğü kabul edilmiştir
- Batılılaşma hareketlerinin başlandığı dönemdir
- Islahatlar devlet adamları tarafından yapılmış halktan gelen bir talep yok
- Genel olarak askeri alanda yapılmıştır
- Ulema-yeniçerier tepki göstermiştir
- Duraklama dönemine göre daha köklü ıslahatlar yapılmıştır

DİPNOTLAR:

EDİRNE OLAYI: II.Mustafa tahttan indirilmiş yerine III.Ahmet geçmiştir.

PATRONA HALİL İSYANI: III.Ahmet tahttan indirilmiş yerine I.Mahmut geçmiştir.

KABAKÇI MUSTAFA İSYANI: III.Selim tahttan indirilmiş yerine IV.Mustafa geçmiştir.

NOT: Avrupa ile Osmanlı ilim dünyası arasındaki açığı fark eden ilk Osmanlı alimi Avrupa'da **"Hacı Kalfa"** ismi ile anılan Katip Çelebi'dir

OSMANLI DAĞILMA DÖNEMİ (EN UZUN YÜZYIL)

- Osmanlı dağılma dönemi 1792 yaş antlaşması ile başlar 1922 saltanatın kaldırılması ile sona erer.
- Osmanlı devletinin bu dönemdeki temel politikası Avrupalı devletler arasındaki çıkar çatışmalarından faydalanarak ayakta kalmaktır.
- Çöküşü önlemek adına hemen hemen her alanda ıslahat yapılmıştır.
- Bu dönemde milliyetçilik isyanları hat safhaya ulaşmıştır

MİLLİYETÇİLİK İSYANLARI

SIRP İSYANI (1804)

- 1789 Fransız ihtilalinin etkisiyle milliyetçilik akımı yayılmış, Rusya'nın da kışkırtmaları sonucu Sırplar Kara Yogi önderliğinde isyan etmişlerdir. İsyan bastırılmış ancak 1806-1812 Osmanlı Rus Savaşı neticesinde Rusya ile imzalanan Bükreş antlaşması ile İmtiyaz elde etmişlerdir

  Bükreş Antlaşması-1812 – Rusya ile imzalandı- Sırplar İmtiyaz Elde etti
  Edirne Antlaşması – 1829 – Sırplar Özerklik elde etti
  Berlin Antlaşması – 1878 –Berlin antlaşması ile Sırplar Bağımsız olmuştur.

NOT: Osmanlıya karşı ilk isyan eden ulus Sırplardır. İlk isyanları III.Selim dönem.

YUNAN İSYANI (1820-1821)

- Sebepleri; Milliyetçilik isyanı, Rusların kışkırtmaları, Filiki Eterya cemiyetinin ve patrikhanenin çalışmaları etkili olmuştur.

Hamza EREN

- 1820'de Eflak'ta isyan çıkmış Osmanlı tarafından bastırılmıştır. Ancak 1821 Yanya valisi Tepedelenli Ali Paşa isyan edince Rumlar bundan faydalanarak tekrar isyan etmişlerdir.
- II.Mahmut Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşadan yardım istemiş M.Ali paşa Mora ve Girit valiliği karşılığında yardım etmiş ve isyanı bastırmıştır.

NOT: Osmanlı ilk kez bir valisinden yardım istemiş bu da merkezi otoritenin zayıfladığını gösterir

- İsyanın bastırılmasından hoşlanmayan İngiltere-Fransa-Rusya 1827'de Nevarin'de Osmanlı donanması yakılmıştır.

  NOT: 1827'de Osmanlı donanmasının yakılması Avrupalı devletlerin 1815 Viyana kongresinin kararlarına ters düştüklerine kanıttır.

- Osmanlı donanmasına karşılık Rusya'dan tazminat istemiş bunun üzerine 1828-1829 Rusya Osmanlıya savaş açmıştır ve 1829'da Edirne antlaşması imzalanmıştır.

NOT: Edirne Antlaşması ile Yunanistan bağımsız olmuş, Sırplar Özerklik elde etmişelerdir

NOT: Osmanlı Yunan İsyanı ile uğraştığı sırada Fransa Cezayir'i İşgal etmiştir. Osmanlının Kuzey Afrika'da ilk işgal edilen toprağı.

MISIR SORUNU (KAVALALI M.ALİ PAŞA İSYANI-1831-1833)

- Yunanistan'ın bağımsız olması üzerine Osmanlı Kavalalı'ya vaad edilen Mora'yı kaybetmiştir. Bunun üzerine Kavalalı Mora yerine Şam valiliğini istemiştir. İstekleri II. Mahmut tarafından reddedilince isyan etmiştir.
- Kavalalı M.Ali Paşa Osmanlı ordularını Suriye, Adana, Konya'da mağlup etmiş Kütahya'ya kadar ilerlemiştir.
- İstanbul tehlikeye girince II.Mahmut önce İngiltere-Fransa'dan yardım istemiş karşılık bulamayınca "Denize düşen yılana sarılır" mantığı ile Rusya'dan yardım istemiştir. Rus donanmasının İstanbul'a geldiğini gören İngiltere-Fransa araya girmiş ve 1833'te Osmanlı ile Kavalalı arasında Kütahya antlaşması imzalanmıştır. Buna Göre;
  - Kavalalı'ya Girit, Şam Valilikleri verildi
  - Oğlu İbrahim'e ise Cidde valiliği ile Adana muhasıllığı verilmiştir.

NOT: Kütahya antlaşması ile Osmanlı Kavalalı'nın hukuksal varlığını tanımıştır.

- Kavalalı'ya karşı kendini güvende hissetmeyen II.Mahmut Rusya ile 1833'te sekiz yıl sürecek Hünkar iskelesi antlaşmasını imzalamıştır.

NOT:Hünkar iskelesi antlaşması ile Boğazlar ilk kez uluslararası sorun haline geldi. Ve Osmanlının egemenlik haklarını boğazlar üzerinde tek başına kullandığı son antlaşmadır.

- Osmanlı devleti Rusya ile yapılan Hünkar iskelesi antlaşmasının tepkilerini azaltmak ve İngiltere'nin desteğini almak için 1838'de İngiltere ile Balta Limanı Ticaret antlaşmasını imzalamış. Bu antlaşma ile Osmanlı Avrupalı devletlerin açık pazarı haline geldi. Yarı sömürge durumuna düşmüştür ve Osmanlının dışa bağımlılığı artmıştır.

Hamza EREN

M.ALİ PAŞA TEKRAR İSYANLARDA (1839)

- II.Mahmut Adana-Cidde-Girit gibi büyük yerlerin verilmesinden rahatsızlık duyuyordu. Kavalalı'da aldığı yerlerle yetinmiyordu. Kavalalı 1839'da bağımsızlığını ilan ederek isyan etmiştir. Ve Osmanlı ordusunu Nizip Savaşında yenmiştir. Akdeniz'de bulunan Osmanlı donanması kaptanı-Deryası Ahmet paşa donanmayı Kavalalı'ya teslim etmiştir. (Firari Ahmet Paşa Olayı)
- Rusların müdahalesinden çekinen İngiltere Fransa gibi devletler sorunu Avrupa platformuna taşımıştır. 1840'ta Londra konferansı toplanmıştır İngiltere,Rusya,Avusturya,Osmanlı katılmıştır.

NOT: Fransa Kavalalı aleyhinde karar alınacağını düşündüğü için katılmamıştır.

Buna Göre;

- Mısır içişlerinde serbest olacak dışta Osmanlıya bağlı olacak
- Suriye-Adana-Cidde Osmanlıda kalacak
- Mısır Osmanlıya bağlı olacak yönetimi babadan oğula geçmek suretiyle Kavalalı sülalesi tarafından yönetilecek

NOT: Osmanlı Avrupalı devletlerin desteğini almak amacıyla 1839'da Tanzimat Fermanı'nı ilan etmiştir.

BOĞAZLAR SORUNU:

- 1833 Hünkar iskelesi antlaşmasının süresi dolunca İngiltere, Fransa araya girmiş ve 1841 Londra Boğazlar sözleşmesi imzalanmıştır. Buna Göre;
  - ➢ Boğazlar Osmanlı egemenliğinde kalacak
  - ➢ Savaş zamanlarında kapalı olacak ticaret gemilerine açık olacak

NOT: Boğazlar ilk kez uluslararası bir statüye kavuşmuştur. Ayrıca Rusya Hünkar İskelesi antlaşması ile elde ettiği ayrıcalıkları kaybetmiştir.

KIRIM SAVAŞI –OSMANLI –RUSYA -1853-1856

Nedenleri:

- Rusların sıcak denizlere inmek istemesi
- Rusların Hünkâr iskelesi antlaşmasına benzer bir antlaşma imzalamak istemeleri
- Kutsal yerler sorunu
- Rusların Osmanlı devletinin topraklarını paylaşma teklifinin İngiltere tarafından ret edilmesi.

  - ➢ İstekleri ret edilen Rusya Eflak ve Boğdan'ı işgal etmiştir.
  - ➢ Bunun üzerine İngiltere –Fransa donanmaları 1841 Londra boğazlar sözleşmesinin maddesini ihlal ederek İstanbul'a geldiler
  - ➢ Bunun üzerine Rusya 1853'te Sinop'ta Osmanlı donanmasını yakmıştır.
  - ➢ 1854'te İngiltere-Fransa Osmanlının yanında savaşa girdi. Rusya'nın Kırım'daki Sivastopol limanlarını bombaladı.
  - ➢ Bunun üzerine Rusya barış istemek zorunda kalmıştır.

Hamza EREN

1856 PARİS BARIŞ KONFERANSI:

- ✓ Osmanlı devleti bir Avrupa devleti sayılacak
- ✓ Osmanlı Avrupa Hukukundan faydalanacak
- ✓ Osmanlı toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altında olacak
- ✓ Osmanlı ve Rusya Karadeniz'de donanma bulundurmayacak (Osmanlı Galipken mağlup muamelesi görmüştür.)
- ✓ Boğazlarla ilgili 1841 Londra Boğazlar sözleşmesi maddesi geçerli olacak

NOT: Osmanlı ilk kez bu savaş sırasında dış borç almıştır

NOT: Paris antlaşması ile Rusya'nın Osmanlı üzerindeki emelleri bir süre ertelenmiştir.

NOT: Osmanlı devleti Avrupalı devletlerin desteğini almak amacıyla Paris Barış konferansı öncesi 1856 Islahat Fermanını ilan etmiştir.

NOT: Modern hemşireliğin temellerini atan **"Lambalı Kadın"** Florence Nightingale Kırım savaşında İstanbul'a gönüllü olarak gelmiştir.

1877-1878 OSMANLI-RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

Nedenleri:

- ➢ Osmanlı devletinin 1876 Tershane konferansı kararlarını kabul etmemesi (Sırbistan,Karadağ topraklarını genişletecek, Bosna-Hersek, Bulgaristan Özerk olacak)
- ➢ Rusya'nın Panslavist politikalar izlemesi
- ❖ Ruslar Doğudan Erzurum'a kadar batıdan Ayestefanos (Yeşilköy) kadar ilerleyince Osmanlı barış istemek durumunda kalmıştır.

NOT: İngiltere ilk kez bu savaşta Osmanlının toprak bütünlüğünü korumaktan vazgeçmiştir.

NOT: Bu savaşla ilk kez Balkanlardan Anadoluya göçler yaşanmıştır.

NOT: Nene Hatun Erzurum'da Aziziye Tabyasının savunulmasında mücadele etmiştir.

NOT: Doğuda Gazi Ahmet Muhtar Paşa Batıda **"Pelevne Kahramanı"** Osman Gazi Paşa mücadele etmiştir 1877-1878 Osmanlı Rus savaşında.

AYESTEFANOS ANTLAŞMASI(1878)

- ✓ Büyük Bulgaristan krallığı kurulacak
- ✓ Sırbistan,Karadağ,Romanya bağımsız olacak
- ✓ Kars, Ardahan,Batum, Doğu Beyazıt Rusya'ya verilecek
- ✓ Bosna –Hersek'e Özerklik verilecek
- ✓ Osmanlı devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek
- ✓ Ermeni ve Rumların bulunduğu yerlerde ıslahatlar yapılacak

NOT: Çıkarları zedelenen İngiltere bu antlaşmayı kabul etmemiş yürürlüğe girmemiştir bunun yerine 1878 Berlin antlaşması imzalanmıştır.

BERLİN ANTLAŞMASI (1878)

- ✓ Sırbistan – Karadağ- Romanya Bağımsız olacak
- ✓ Kars-Ardahan-Batum Rusya'ya verilecek Doğu Beyazıd Osmanlıda kalacak
- ✓ Bulgaristan'a özerklik verilecek
- ✓ Bulgar krallığı üç parçaya bölünecek
- ✓ Osmanlı Rusya'ya savaş tazminatı ödemiştir.
- ✓ Bosna Hersek geçici olarak Avusturya'ya bırakıldı.

NOT: Ermeni sorunu ilk kez gündeme geldi

NOT:Kıbrıs İngiltere'ye geçici üs olarak verilmiştir.

NOT: Şark meselesi tabiri ilk defa 1815 Viyana kongresinde **Rus Çarı Alexander** tarafından kullanılmıştır.

Hamza EREN

DAĞILMA DÖNEMİ ISLAHATLARI:

- Amaç Osmanlıyı dağılmaktan kurtarmak
- Avrupalı devletlerin azınlık haklarını bahane ederek Osmanlının içişlerine karışılmasına engel olmak
-

ISLAHATLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ:

- İlk kez hukuk ve idari alanda ıslahat yapıldı yoğun olarak
- İlk kez padişah yetkileri kısıtlandı
- İlk kez kanun üstünlüğü geldi
- İlk kez anayasa yapıldı
- İlk kez parlamento açıldı
- İlk kez halk yönetime ortak oldu
- İlk kez rejim değişti
- Islahatlar devlet politikası haline geldi
- Bazı ıslahatlarda Avrupa baskısı görülür.

II.MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI (1808-1839)

- ✓ Şiirlerinde Adli mahlasını kullanmıştır.
- ✓ Sadece düzenin aksayan yönlerini düzeltmeye çalışmamış işlevini yitirmiş kurumlar kaldırılarak yerlerine yenileri kurulmuştur.
- ✓ İlk köklü değişiklikler yapan padişahtır.
- ✓ "Ben tebaamdan Müslümanları camide, Hristiyanları Kilisede, Musevileri Havrada görmek isterim" sözüyle dini hoşgörüye vurgu yapmıştır.

SENED-İ İTTİFAK (1808)

- Sadrazam Alemdar Mustafa paşa aracılık etmiş II.Mahmut ve Ayanlar arasında imzalanmıştır.
- İlk kez padişah yetkileri kısıtlayan belgedir
- Demokratikleşme yolunda atılan ilk adımdır.
- Misak (Sözleşme) özelliği gösterir
- Magna Carta'ya benzetilir.
- Ayanların varlığı hukuki nitelik kazanmıştır.
- Merkezi yönetimin zayıfladığını kanıtlar niteliktedir.

YÖNETİM ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR:

- Divan kaldırılarak yerine **Nazırlıklar (Bakanlıklar)** kuruldu böylece Başbakanlık yani heyeti vükela kurulmuş oldu.
- **İlk kez kabine** sistemine geçildi
- Devlet memurluğu Hariciye Dâhiliye olmak üzere ikiye ayrıldı
- Eyaletler illere ayrıldı ve başlarına maaş alan valiler atandı
- Tımar sistemi kaldırılarak memurlara maaş bağlandı
- Memurların tayin ve terfi işlemleri kurallara bağlandı Rütbe ve nişan esas alındı
- Memurlara fes, pantolon, ceket giyme zorunluluğu getirildi.
- Köy mahalle muhtarlıkları kuruldu
- Müsadere büyük ölçüde kaldırıldı böylece özel mülkiyet gelişti
- Devlet dairelerine portresini astırmıştır. (Gavur padişah olarak anılmasına sebep olmuştur)
- Yurtdışına çıkışlarda pasaport uygulaması başlatmıştır
- İlk kez yurt içi gezisi düzenlemiştir (Gelibolu Tekirdağ Çanakkale)
- Adalet işlerini düzenlemek amacıyla Meclisi Valayı Ahkâmı Adliye kuruldu
- İdari işlemler için **Darı Şurayı Babı Ali** kuruldu
- **Takvimi Vakayı** ilk resmi gazete çıkarıldı
- Posta teşkilatı kuruldu

Hamza EREN

- Anadolu'dan İstanbul'a gelenler için Murur tezkeresi Uygulaması başlatmıştır.
- Mahmudiye Marşı milli marş olarak kabul edilmiştir.
- Ayanlık kurumu kaldırıldı
- **"Kanunsuz suç ve ceza olmaz"** ilkesi kabul edildi

ASKERİ ALANDAKİ YENİLİKLER:

- ✓ Nizam-ı cedit ordusu yerine Sekbanı cedit ordusu kuruldu
- ✓ Kaldırılan Sekban-ı Cedit ordusu yerine Eşkinci ocağı kuruldu
- ✓ 1826'da Yeniçeri ocağı kaldırıldı (Vakay-i Hayriye) yerine Asakiri Mansure-i Muhammediye ordusu kuruldu
- ✓ Saraskerlik (Başkomutanlık)makamı oluşturuldu
- ✓ Yeniçerilerin tabi olduğu Bektaşilik tarikatı kaldırıldı
- ✓ Tımar sisteminin kaldırılması ile bu boşluğu doldurmak adına Redif birlikler kuruldu
- ✓ Askeri amaçlı ilk nüfus sayımı yapıldı
- ✓ Askerlik işlerini düzenlemek amacıyla Dar-ı Şuray-ı Askeri kuruldu
- ✓ Mektebi Harbiye adıyla yüksek askeri okul açıldı
- ✓ Mızakay-ı Humayun adıyla askeri bando okulu kuruldu(Donizetti)
- ✓ Müşirilikler kuruldu (Merkezden uzak yerlerin güvenliğini sağlayan jandarma)
- ✓ Mektebi Tıbbiye açıldı. İlk Tıp Fakültesi olarak bilinir. Bugünkü İstanbul tıp fakültesi.

EKONOMİK ALANDAKİ ISLAHATLAR:

- Toplanacak vergi oranlarını belirlemek adına mülk sayımı yapıldı
- Yerli kumaş kullanmak zorunlu hale geldi
- Ordunun ihtiyacını karşılamak için Feshane, Çuha fabrikaları açıldı
- Yerli üreticiye gümrük kolaylığı sağlandı
- İstanbul esnafının işleri için İhtisap ağalığı kuruldu
- Redif birliklerinin masrafları için İane-i Cihadiye vergisi çıkarıldı
- Asakiri mansure ordusu için İhtisap Rüsumu vergisi çıkarıldı.

EĞİTİM-KÜLTÜR ALANINDAKİ ISLAHATLAR:

- ➢ İstanbul'dailköğretim zorunlu hale geldi
- ➢ Medreseler yanında Avrupai tarzda rüştiyeler açıldı
- ➢ İlk defa Avrupa'ya öğrenci gönderildi (Londra Paris, Viyana)
- ➢ Mektebi Ulumu Edebiye açıldı. (Yüksekokullara öğrenci yetiştirmek için)
- ➢ Memur yetiştirmek için Mekteb-i Maarifi Adliye açıldı
- ➢ Tercüme Odaları kuruldu
- ➢ Avrupai Müzik tarzı serbest bırakıldı
- ➢ II.Mahmut'un gezileri Sefaretname-i Hayr ve Ayatül Hayr eserlerinde kaleme alınmıştır.
- ➢ Efkaf-ı Hümayun Nezareti kurularak tüm vakıflar tek çatı altında toplandı.

TANZİMAT DÖNEMİ – (1839-1861)

Özellikleri:

- ✓ Osmanlıda eski-Yeni kurumlar işlevini bir arada yürütmüştür. (İkilik)
- ✓ Batıcılık – Osmanlıcılık fikir akımları etkili olmuştur.
- ✓ Islahatların çoğu yönetim hukuk alanında yapıldı
- ✓ **Abdülmecit- Abdülaziz- V.Murat** Tanzimat dönemi padişahları arasında yer alır.

Hamza EREN

ABDÜLMECİT DÖNEMİ (1839-1861)

Tanzimat Fermanı (1839)

İlan Sebepleri:

- Milliyetçi azınlık isyanlarını önleme
- Osmanlının dağılışını önleme
- Avrupalıların azınlık haklarını bahane ederek Osmanlının içişlerine karışılmasını önleme
- Rusların Balkanlarda nüfuzunu kırmak

MADDELER:

- ✓ Herkesin mal can namus güvenliği sağlanacaktır.
- ✓ Vergiler herkesin gelirine göre alınacak
- ✓ Askerlik vatan hizmeti haline gelecek
- ✓ Herkes kanun önünde eşit olacak
- ✓ Mahkemeler herkese açık olacak kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak
- ✓ İşkence angarya kalkacak
- ✓ Müsadere sistemine son verilecek
- ✓ Rüşvet ve iltimas sona erecek
- ✓ Fermana padişah dahil herkes uyacak
- ✓ Herke mal mülk edinebilecek

TANZİMAT FERMANI DİPNOTLAR

- ➢ İlan edilmesinde etkili olan devlet adamı Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa
- ➢ İlanında Avrupa Baskısı yoktur.
- ➢ Eşitlik üzerinde temellendirilmiştir.
- ➢ Osmanlıcılık yolunda atılan ilk adımdır.
- ➢ İlk kez kanun üstünlüğü gelmiştir.
- ➢ Padişahın yetkileri ilk kez kanunla kısıtlanmıştır.
- ➢ Etkili olan dış olay Mısır Meselesi.
- ➢ İlk anayasal belgedir.

ISLAHAT FERMANI (1856)

- Tanzimat fermanının tamamlayıcısıdır
- Ayrıcalıklar fermanı olarak da bilinir.
- Padişah Abdülmecit döneminde yayınlanmıştır
- Etkili olan dış olay Paris Barış Konferansı
- Etkili olan devlet adamı Ali Paşa
- İlanında Avrupa baskısı söz konusu

İlan sebepleri:

- ➢ Osmanlının parçalanmasını önleme
- ➢ Avrupalı devletlerinin Osmanlının içişlerine karışılmasını önleme
- ➢ Tanzimat Fermanından istenilen sonucun alınamaması

MADDELER:

- ✓ Gayrimüslimlere küçük düşürücü sözler söylenmeyecek
- ✓ Gayrimüslimler devlet memuru olabilecek
- ✓ Gayrimüslimler mülk sahibi olabilecek
- ✓ Gayrimüslimler il genel meclislerine üye olabilecek
- ✓ Cizye Haraç vergisi kaldırılacak
- ✓ Gayrimüslimler nakdi bedel ödeyerek askerlikten muaf olabilecek
- ✓ İltizamusulüne son verilecek
- ✓ Gayrimüslimler banka, hastane, okul açabilecek
- ✓ İşkence angarya kaldırılacak

NOT: Müslümanlar da Gayrimüslimler de memnun olmamıştır. Ve Osmanlıyı parçalanmaktan kurtaramamıştır.

Hamza EREN

ABDÜLMECİD DÖNEMİ DİĞER GELİŞMELER:

- Ticaret mahkemeleri kurulmuştur
- İltizam sistemi kaldırılmıştır.
- İlk belediye teşkilatı kurulmuştur.
- İl genel meclisleri kuruldu
- Edirne-Varna-Kırım arasında ilk telgraf hattı oluşturuldu
- Jandarma teşkilatı kuruldu
- Posta teşkilatı kuruldu
- Muhassıl adı verilen vergi görevlileri oluşturuldu
- Polis Nezareti kuruldu
- Şirketi Hayriye adıyla(İlk anonim şirket) ilk vapur işletmeciliği oluşturuldu
- Kaime adı verilen ilk kâğıt para
- 1847'de Osmanlının ilk bankası olan Bank-ı Dersaadet açıldı
- İngiliz sermayeli Bank-ı Osmani açıldı
- 1854'te Kırım savaşında İngiltere'den ilk dış borç alındı
- Rusumet Emaneti adıyla Gümrük teşkilatı kuruldu.
- Gedik usulüne son verildi
- Memur yetiştirmek amaçlı Mülkiye Mektebi açıldı.
- 1851'de Akademik çalışmalar için encümeni daniş kuruldu
- Anadolu'daki ilk demir yollu yapıldı İzmir-Turgutlu
- Darülmüallimin adıyla erkek öğretmen okulu açıldı
- Tercümanı Ahval adıyla ilk özel gazete çıkarıldı
- İlk kız rüştiyeler ve idadiler açıldı
- İlk Türk dergisi kabul edilen Vakay-ı Tıbbiye çıkarıldı.
- Ceride-i Havadis adıyla ilk yarı resmi gazete çıkarıldı
- İlk Türk müzesini kurmuştur.
- Batılı anlamda sarayda ilk müzik dersi gören padişahtır.

NOT:Kuleli Olayı: ya da Kuleli Vakası, Osmanlı İmparatorluğu'nda gerçekleşen, Türk siyasi tarihi içinde ilk kurulan siyasi parti niteliğindeki Fedailer Cemiyeti tarafından planlanan, 14 Eylül 1859 günü bir ihbar sonucu ortaya çıkartılan, amacı Abdülmecid'i devirip Abdülaziz'i yerine tahta geçirmek olan başarısız bir darbe girişimidir.

SULTAN ABDÜLAZİZ DÖNEMİ GELİŞMELERİ (1861-1876)

- Ahmet Cevdet Paşa tarafından Osmanlı devletinin ilk medeni kanunu kabul edilen Mecelle hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir.
- Nizamiye Mahkemeleri kurulmuştur.
- Yavuz Sultan Selim'den sonra Mısır'ı ziyaret eden ilk ve tek Osmanlı padişahıdır.
- İlk kez yurtdışı ziyareti yapan Osmanlı padişahıdır. (Paris, İngiltere, Belçika)

Amaç;

- Rusların planlarını Avrupalı devletlere anlatmak
- Avrupa'dan para yardımı almak
- Hürriyet ve medeniyetin Osmanlıda ilerlediğini göstermek
- Padişahın Avrupalı hükümdarların gözündeki saygıyı Osmanlı Hristiyanlarına göstermek.

- Osmanlı Donanması İngiltere'den sonra sayısal olarak dünyanın ikinci büyük donanması haline geldi.
- İlk defa metro ve tramvay Osmanlıya geldi.
- Çırağan ve Beylerbeyi sarayı yapılmıştır.
- Kanuname-i Ali ile basına ilk kez sansür uygulamıştır. (Hadika gazetesi ilk sansür)
- Şurayı devlet (Danıştay) Divan-ı Ahkamı adliye (Yargıtay) temelleri atıldı
- İlk posta pulu bastırıldı

Hamza EREN

- 1865'te kimsesiz çocuklar için Darüşşafaka açıldı
- Memleket, Emniyet sandıkları kuruldu
- Galatasaray sultanisi açıldı
- 1868'de Hilal-ı Ahmer 'in temeli sayılan ve hasta askerlere yardım amaçlı cemiyet kuruldu.
- 1864 Vilayet nizamnamesi ile Vilayet**(Vali**) Sancak(**Kaymakam**) Kaza(**Kaza Müdürü**) Köy (**Muhtar**) düzenlendi
- 1871 Vilayet nizamnamesi ile Vilayet (**Vali**) Liva(**Mutassarıf**) Kaza(**Kaymakam**) Nahiye(**Nahiye Müdürü**) Köy(**Muhtar**) kuruldu.
- 1870'te ilk mizah dergisi kabul edilen Diyojen çıkarılı
- 1871'de Ameleperver adıyla ilk sendika kuruldu
- Darülmüalimat adıyla Kız öğretmen okulu açıldı
- Mahkeme kararlarının yayınlanması için Ceride-i Mehakim açıldı
- Şeker Ahmet paşa tarafından ilk resim sergisi açıldı
- 1869'da Maarif Umumi Nizamnamesi ile tüm eğitim kurumlarında Tarih zorunlu ders oldu.
- **Terraki Muhaderat** adıyla ilk kadın dergisi yayınlandı
- M.Akif tarafından ilk resimli gazete çıkarıldı **Ayine-i vatan**
- Ali Suavi tarafından **Muhbir** gazetesi çıkarıldı. İnkılap fikirlerinin ilk yayınlandığı gazete.

NOT: Sultan Abdülaziz devlet adamlarınca görevden alınan ilk padişahtır.

II.ABDÜLHAMİT DÖNEMİ (1876-1909)

- ✓ Genç Osmanlılar (Jön Türkler) içte ve dışta yaptığı çalışmalar sonucu meşrutiyetin ilanına karar verilmiştir. Meşrutiyetin ilanına yanaşmayan Sultan Abdülaziz tahttan indirilmiş yerine V.Murat tahta geçmiştir. Ancak V.Murat akıl sağlığı yerinde olmadığı gerekçesi ile tahttan indirilmiş Meşrutiyeti ilan edeceğine dair söz veren II.Abdülhamit tahta geçmiştir.
- ✓ Sultan Abdülhamid sadrazamlığa Ahmet Mithat Paşayı sadrazamlığa getirmiş ve anayasa çalışmalarına başlanmıştır. Ve 1876'da Osmanlının ilk anayasası kabul edilen Kanun-i Esasi ilan edilmiştir.
- ✓ Meşrutiyetin ilanında etkili olan dış olay İstanbul, (Tershane,Haliç)Konferansıdır.

Meşrutiyetin ilanı ile;

- Osmanlıda ilk kez rejim değişti
- Halk kısıtlı da olsa ilk kez yönetime katıldı
- İlk kez parlamento açıldı
- Padişahın yetkileri ilk kez anayasa ile kısıtlandı
- İlk kez siyasi olarak seçme seçilme hakkı verildi.

MADDELER:

- ✓ Osmanlı devleti bir bütündür hiçbir sebeple ayrılık kabul edemez
- ✓ Osmanlı saltanatı ve hilafeti hanedanın en büyük oğluna aittir.
- ✓ Savaş ve barışa padişah karar verir
- ✓ Meclisin aldığı kararlarda son söz padişaha aittir.
- ✓ Devletin başkenti İstanbul, Resmi dil Türkçe Dini İslam'dır.
- ✓ Padişah kutsal ve dokunulmazdır.
- ✓ Çift meclis mevcut Mebusan Meclisi ve ayan meclisi
- ✓ Ayan meclisi üyelerini padişah seçer ve ömür boyu görevde kalırlar

Hamza EREN

- ✓ Mebusan meclisi üyeleri 4 yıl için seçilir
- ✓ Mebusan meclisi üyelerinin seçilme yaşı 30 seçme yaşı 25
- ✓ Ayan meclisi üyelerinin seçilme yaşı 40
- ✓ Meclisi Mebusan üyesi olmak için vergi verme şartı vardır
- ✓ Seçme seçilme hakkı sadece erkeklere verilmiştir.
- ✓ Hükümet padişaha karşı sorumludur
- ✓ Meclisi açma kapama yetkisi padişaha aittir
- ✓ Padişahın sürgün ve idam yetkisi vardır.

NOT: Mebusan meclisi ilk başkanı Ahmet Vefik Paşa Ayan meclisi ilk başkanı Server Paşa'dır.

NOT:II.Abdülhamit 93 Harbi (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı) gerekçesi ile mebusan meclisini kapatmış ve İstibdat dönemine geçilmiştir.

İSTİBDAD DÖNEMİ (1878-1908)

- ➢ Muharrem kararnamesi ile borçlar belirlenmiş ve Duyun-u Umumiye teşkilatı kuruldu (Başkanları dönüşümlü olarak İngiltere-Fransa)
- ➢ Ermeniler ilk kez Erzurum'da isyan etti ve Hamidiye alayları kuruldu
- ➢ 1877'de Hilal-i Ahmer kuruldu (Kızılay)
- ➢ 1880'de Hukuk Fakültesi olarak Mekteb-i Hukuku Şahane açıldı
- ➢ Devletin temel politikası İslamcılık
- ➢ Yıldız İstihbarat teşkilatı kuruldu.
- ➢ Reji idaresi kuruldu
- ➢ Şişli Etfal Hastanesi kuruldu
- ➢ İlkdeniz müzesi kuruldu aynı zamanda ilk askeri müze
- ➢ Yoksul, sakat ve kimsesizler için Darülaceze kuruldu
- ➢ 1888'de Ziraat Bankası kuruldu
- ➢ Almanlar Berlin-Bağdat demiryolu inşasına başlamıştır
- ➢ Basına sansür uygulanmıştır.
- ➢ Sanayi Nefise Mektebi ve İstanbul Arkeoloji müzesi (**Asarı Atika**)açılmıştır
- ➢ Yıldız İstihbarat teşkilatı (Jurnal – Hafiyelik) kuruldu
- ➢ İlk Tramvay Hattı oluşturulmuştur (Karaköy-Taksim)
- ➢ Devlet Yıldız Sarayından yönetilmiştir.
- ➢ Çok sayıda okul açtığı için **"Marifetperver"**unvanını almıştır.

NOT: Çırağan Baskını: 1878' II.Abdülhamit'i tahttan indirip yerine Çırağan Sarayında tutulan V.Murat'ı tahta geçirmek için yapılmış başarısız bir girişimdir.

NOT:II.Abdülhamit döneminde kendisine ve devlete karşı olan ittihat ve Terraki üyelerinin bir kısmı Fizan'a (Libya'ya) gönderilmiştir. Buna Şeref Sürgünleri olayı adı verilmiştir.

II.MEŞRUTİYET DÖNEMİ -1878-1918

- ✓ II.Meşrutiyetin ilan edilmesinde ittihat ve Terakki cemiyetidir.
- ✓ Etkili olan dış olay 1908'de İngiltere ve Rusyaarasında yapılan Reval görüşmeleridir.

İttihat ve Terakki:

- ✓ Temeli ittihad-i Osmaniye cemiyetine dayanır
- ✓ Cemiyet İtalya'daki Carbonari mason teşkilatı örnek alınmıştır.
- ✓ Askeri okullar üzerinde taraf kazanmıştır.
- ✓ Hem ülke içinde hem de ülke dışında teşkilatlanmışlardır.
- ✓ 1889'da İttihat ve Terakki adını almıştır.
- ✓ M.Kemal tarafından Şam'da kurulan Vatan ve Hürriyet cemiyeti ile birleşmiştir.
- ✓ 1918'de dağılmıştır

Hamza EREN

- ✓ İbrahim Temo, Anuş Ağa, Cevdet Osman önemli temsilcileridir.
- ✓ İmparatorluğun parçalanmasını önlemek istemişlerdir. Orduda modernleşme, milli bir kültür oluşturmak amaçları arasında yer alır
- ✓ Önemli yayınları arasında Meşveret, Mizan, Terakki, İçtihad yer alır.

NOT: İlk siyasi Parti **Ahrar Fırkası**'dır

II.Meşrutiyetin ilan sebebi:

- ✓ Dağılmayı önlemek
- ✓ Reval görüşmeleri
- ✓ Bir ordunun İstanbul'a baskı için geleceği haberleri

Gelişmeler:

- ✓ İttihatçılar silah zoru ile de olsa meşrutiyetin ilanı için Hürriyet Taburları kurulmuştur.
- ✓ İttihatçılar Selanik'te hükümet konağını basmışlardır.
- ✓ İsyan büyüyünce kardeş kanı dökülmesin diye II.Abdülhamit 24 Temmuz 1908'de Meşrutiyeti ilan etmiştir.

Sonuçları:

- İttihat ve Terakkiciler yönetimde güçlü hale geldi
- Osmanlıcılık, İslamcılık yerini Pantürkizm'e bıraktı
- Osmanlı devletinde ilk kez çok partili hayata geçildi

NOT: İyd-i Milliye 1909'dan itibaren II.Meşrutiyetin ilanından dolayı kutlanan tek milli bayramdır.

NOT:II.Meşrutiyet ilanı sırasında;

- Bulgaristan Bağımsız oldu

- Yunanistan Girit'i ilhak etti

- Avusturya-Macaristan Bosna-Hersek'i ilhak etti

31 MART İSYANI:

Nedenleri:

- İttihat ve Terakki cemiyetine güvenilmemesi
- Girit, Bosna Hersek'in elden çıması
- Volkan, Tanin, Serbesti gazetelerinin halkı İttihat Terakki'ye karşı kışkırtması
- Şeriata aykırı yapılan bazı işlerin muhafazakâr kesimin tepkisine yol açması
- Medrese öğrencilerinin askerden muaf olma durumuna son verilmesi
-

Gelişmeler:

- ✓ Osmanlı mebusan meclisi açıldıktan sonra İttihat ve Terakki cemiyetine karşı Ahrar fırkası kurulmuş ve muhalefet artmıştır.
- ✓ Bu gergin ortamda Serbesti gazetesinin başyazarı Hasan Fehmi'nin faili meçhul şekilde öldürülmesi protestoları artırmıştır.

NOT: İlk basın şehidi Hasan Fehmi'dir

- ✓ Taksimde Avcı Taburları Meşrutiyete karşı olduklarını ilan etmiş ve İttihat Terakkicilerin idam edilmesini talep etmişlerdir.
- ✓ İsyanın Selanik'te duyulması üzerine Komutanlığını Mahmut Şevket Paşanın, Kurmay Başkanlığının M. Kemal Paşa'nın yaptığı Hareket ordusu İstanbul'a gelmiş ve isyanı bastırmıştır.
- ✓ Meclis II.Abdülhamid'i tahttan indirerek yerine V.Mehmet Reşad'ı çıkarmıştır

NOT:II.Abdülhamid meclis kararıyla tahttan indirilen ilk padişahtır. İkinci padişah ise Mehmet Vahdettin'dir.

Hamza EREN

NOT: 31 Mart Vakası Askeri darbe özelliği mevcut ve İttihat ve Terakki ve rejim hedef almıştır.

NOT: 31 Mart isyanının bastırılması Ordunun yenilikleri koruduğuna kanıttır

NOT: 31 Mart olayı ile M. Kemal ilk kez tarih sahnesine çıkmıştır

ANAYASADA YAPILAN 1909 DEĞİŞİKLİKLERİ:

- ✓ Hükümet meclise karşı sorumludur
- ✓ Kanun teklifi için padişah izni kaldırıldı
- ✓ Padişahın yasaları veto hakkı kısıtlandı
- ✓ Padişahın sürgün yetkisi kaldırıldı
- ✓ Padişahın meclisi feshetme yetkisi kısıtlandı
- ✓ Hükümeti denetleme yetkisi meclise verildi
- ✓ Parti, dernek, cemiyet, gösteri yürüyüş hakları tanındı
- ✓ Uluslararası antlaşmaların onayı için meclis kararı şart oldu

II.MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE KURULAN PARTİLER:

- İttihat e Terraki Fırkası
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- Osmanlı Ahrar Fırkası
- Fedakaran-ı Millet Cemiyeti
- Osmanlı Demokrat Fırkası
- İttihadı Muhammediye Fırkası
- Osmanlı Sosyalist Fırkası
- Milli Meşrutiyet Fırkası
- Ahali Fırkası
- Mutedil Hürriyetperveran Fırkası

NOT: Türk tarihinde çok partili hayata II.Meşrutiyet döneminde geçilmiştir.

DAĞILMAYI ÖNLEME ÇABALARI:

Osmanlıcılık (İttihad-i Anasır)

- ➢ Osmanlı devleti sınırları içinde yaşayanların din, dil, ırk ayırımı gözetmeksizin herkesin kanun önünde eşit kabul edilmesidir. Amaç bir Osmanlı toplumu oluşturmaktır.
- ➢ Balkan savaşlarından sonra önemini kaybetmiştir.

Temsilcileri:

- Mustafa Reşit Paşa
- Mithat Paşa
- Halil Paşa
- Namık Kemal
- Şinasi
- Ali Suavi
- Ziya Paşa

İslamcılık:

- ➢ Bu fikir akımına göre toplumu oluşturan milletlerin en önemli özelliği dindir. Millet olmada din önemli bir yere sahiptir.
- ➢ I. Dünya savaşında önemini kaybetmiştir.

Temsilcileri:

- II. Abdülhamit
- M. Akif Ersoy
- Said Halim Paşa
- Cemaleddin Afgani
- Ahmet Hamdi Akseki

Hamza EREN

Turancılık (Pantürkzm)

- Amaç dünyadaki tüm Türkleri tek çatı altında toplamaktır
- I. Dünya savaşında Kafkas cephesinde önemini yitirmiştir.

Temsilcileri:

- Yusuf Akçura
- M. Emin Yurdakul
- Zeki Velidi Togan
- Ömer Seyfeddin
- Gaspıralı İsmail
- Ziya Gökalp
- Şemsettin Sami

Batıcılık (Garpçılık)

- Avrupa'daki gelişmeleri takip etmek ve onlardan istifade edilmeyi amaçlar
- Önceleri askeri alanda başlamış daha sonra diğer alanlarda da yaşanmıştır

Temsilcileri:

- Abdullah Cevdet
- Jön Türkler
- Tevfik Fikret
- İbrahim Temo
- Celal Nuri

Adem-i Merkeziyetçilik:

- Merkezi yönetim yetkilerinin azaltılıp yerel yönetimlerin güçlenmesini savunur. Böylece devlet yükünün azalacağını ve bölgesel kalkınmanın daha kolay ve hızlı olabileceğini savunmuştur.

OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYET:

YÖNETİM ÖZELLİKLERİ:

DEVLET: Osmanlı devleti bir uç beyliği iken zamanla bir imparatorluk haline gelmiştir.

- İslam hukuku

- Eski Türk gelenekleri

- Fethedilen yerlerin uygulamaları

Hükümranlık anlayışı içerisinde yer alır.

- Osmanlı devleti için farklı isimler kullanılmıştır.

  - Devleti Aliye – Yüce Devlet

  - Devleti Muazzam – Büyük Devlet

  - Devlet-i Ebed Müddet – Ebedi devlet

  - Memalik-i Mahruse – Korunmuş memleket

  - Saltanat-ı Adalet Divanı – Adaletli sultanlık

SANCAK: Padişah çocuklarına Şehzade, Efendi gibi isimler verilmiştir. Sancaktaki Şehzadelere ise Çelebi adı verilmiştir.

- Sancaklarda Lala adı verilen kişilerin gözetiminde devlet işlerinde tecrübe kazanılması amacıyla gönderilmişlerdir.

NOT: Osmanlıda genel olarak Rumeli'de sancak bulunmamıştır.

Hamza EREN

Önemli Sancak Şehirleri:

Amasya

Manisa

Bursa

Konya

İzmit

Trabzon

Kütahya

Balıkesir

Karaman

Bolu

Antalya

NOT: Anadolu dışındaki tek sancak **KEFE'**dir.

Sancak sistemini başlatan – **ORHAN BEY**

Sancaktan gelerek ilk tahta çıkan **– I.MURAT**

Sancak sistemini yasallaştıran – **II.MEHMET**

Sancak sistemini kaldıran – **III.MEHMET**

Sancağa Son çıkan **– III.MEHMET**

Sancağa çıkmadan tahta çıkan ilk padişah – **I.AHMET**

NOT: Şehzadegah, sarayda Şehzadelerin eğitim gördükleri yerdir. Şimşirlik odası ise kafes.

HÜKÜMDAR: Hükümdar diğer Türk devletlerinde olduğu gibi mutlak güç sahibi idi. Hükümdar olma hakkı sadece Osmanlı soyundan gelenlere verilmiştir.

- Hükümdarın yasama, yargı, yürütme yetkileri vardı, ancak Kanuna, Şeriata, Töreye uyma zorunluluğu vardı. Bu da padişah yetkilerinin sınırsız olmadığının bir göstergesi idi.
- Cülus törenleriyle tahta çıkmışlar ve kılıç kuşanmışlardır

Padişahın Görev ve Yetkileri:

- Halkı korumak adaletli olmak
- Kanunlara uygun olarak ülkeyi yönetmek
- Ülke topraklarını genişletmek
- Halkın ekonomik sosyal refahını yükseltmek
- Orduyu komuta etmek
- Divan-ı Hümayuna başkanlık etmek
- Bazı devlet memurlarının atamasını yapmak

Hükümdarlık Sembolleri:

Otağ

Saray

Tuğra

Para basmak

Hutbe okutmak

Hilat

Tıraz

Menşur

Kılıçalayı

Tuğ

Çetr

Cülus dağıtmak

Hamza EREN

Hükümdarlık Ünvanları:

Bey

Gazi

Sultan

Hüdaverdigar

Han

Padişah

Halife

Sultanülazam

Hünkar

Şahane

Emiril Müminin

NOT: Halife unvanı ilk kez resmi olarak Küçük Kaynarca antlaşmasında kullanılmıştır.

Padişahın yasama yetkisi:

Ferman

Berat

Adaletname

Amanname

Yasakname

Hattı Hümayun

Padişahın Yürütme Yetkisi:

Divan-ı Hümayun

Padişahın Yargı Yetkisi:

Müsadere

Kulluk sistemi

TAHT VERASET DÜZENLEMELERİ:

- Bu düzenlemelerin temel amacı taht kavgalarını önlemektir.

  - **Osman ve Orhan Bey** dönemlerinde ülke hanedanın ortak malıdır anlayışı mevcut
  - **I.Murat** döneminde ülke hükümdar ve çocuklarınındır anlayışı gelmiştir.
  - **II.Mehmet** döneminde ülke hükümdarındır anlayışı gelmiştir.
  - **I.Ahmet** döneminde ekber ve erşed sistemi gelmiştir.
  - **II.Mahmut** döneminde ilk kez padişah yetkiler kısıtlandı
  - **Abdülmecid** döneminde padişahın yetkileri ilk kez kanunla sınırlandı
  - **II.Abdülhamit** döneminde padişahın yetkileri ilk kez anayasa ile kısıtlandı.

MERKEZ TEŞKİLATI (Hükümdar – Saray-Divan-ı Hümayun)

- Osmanlı devletinde saray çok fonksiyonlu bir yapıya sahipti. Devletin yönetim merkezi, Padişahın özel hayatının geçtiği ve devlet işlerinin görüşüldüğü yer olmuştur.
- Devletin yürütme organı Babüssade denilen yerde toplanmıştır.
- Saray üç bölümden oluşmuştur
  Birun: Sarayın dış bölümüdür
  Enderun: Sayın iç bölümü
  Harem: Padişahın özel hayatının geçtiği yer

NOT: Bursa Bey sarayı Osmanlı devletinin bilinen ilk sarayıdır. (Orhan Bey dönemi)

Hamza EREN

DİVAN-I HÜMAYUN:

- ✓ Osmanlı devletinde devlet meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı yerdir.
- ✓ Fatih'ten itibaren divana sadrazamlar başkanlık etmiştir. (**Divan danışma kurulu özelliği kazanmıştır.)**
- ✓ Orhan Bey döneminde kurulup II.Mahmut döneminde kaldırılmıştır.
- ✓ Padişahın divan toplantılarını izlediği yere **Kasr-ı Adl** adı verilmiştir.
- ✓ Divanda alınan kararlara **Hüküm** adı verilmiştir.
- ✓ Alınan kararların kaydedildiği defterlere **Mühimme** adı verilmiştir.
- ✓ Divan kararlarının padişaha arz edildiği bölüme **Arz Odası** adı verilmiştir.

NOT: Divan kararlarının sadrazam tarafından özetlenmesine **TELHİS** denir.

DİVAN ÜYELERİ:

SADRAZAM (VEZİR-İ AZAM)

- Padişahın mutlak vekilidir
- Padişahın mührünü taşır
- Türkçe bilmek Müslüman olmak seçilme şartları arasında yer alır
- Sadrazam konağına **Paşa Kapısı** veya **Bab-ı Ali** adı verilmiştir.
- Padişahın katılmadığı seferlere **Serdar-ı Ekrem** ünvanı ile katılır.

NOT: İlk veziriazam Çandarlı Halil paşa'dır. İlk vezir ise Alaaddin Paşa'dır.

NİŞANCI

- Tevki, Tuğrai, Mühürdar olarak da bilinir.
- Ferman berat gibi belgelere padişahın tuğrasını çeker
- Tapu kadastro işlerinde sorumludur
- Fethedilen yerlerin toprak kayıtlarını tutar

NOT: ilk Nişancı Muhammed Asgarül Cezeri

DEFTERDAR:

- Osmanlı devletinde mali işlerden sorumlu tutulmuştur
- Devletin gelir ve giderini tespit eder
- Defterdar sayısı zamanla ikiye çıkarılmıştır.
- İlk defterdarlık makamı I.Murat döneminde oluşturulmuştur.

NOT: İlk defterdar Çelebi Bin Mehmet olarak bilinir.

KAZASKER:

- Divanda şeri hukuk işlerinden sorumludur
- İlk kazaskerlik makamı I.Murat döneminde oluşturuldu
- Türk ve Müslüman soyundan olma şartı vardır
- Kadı ve müdderislerin atamasını yapar
- Şeyhülislamın birinci dereceden yardımcısıdır

NOT: İlk kazasker Çandarlı Kara Halil Paşa'dır

REİSÜL KÜTTAP:

- 17.yy'dan itibaren önemi artmıştır.
- Devletin dışişlerinden sorumludur
- Padişaha gelen mektupları tercüme eder

Hamza EREN

KAPTAN-I DERYA:

- Osmanlıda donanma işlerinden sorumlu tutulmuştur.
- İstanbul'da olduğu zaman Divana katılır
- İlk divan üyesi Kaptan-ı derya Barbaros Hayrettin Paşa

YENİÇERİ AĞASI:

- Sarayın ve İstanbul'un genel güvenliğinden sorumludur
- Gerekli hallerde divana katılır
- Doğrudan padişaha bağlıdır

ŞEYHÜLİSLAM:

- Divanın sürekli üyesi değildir
- Verdiği kararlara Fetva adı verilir
- İlmiye sınıfının en üst kademesinde yer alır
- Padişah tarafından atanır
- İlk Şeyhülislam Molla Fenari, son şeyhülislam Mehmet Nuri Efendi

DİVAN KALEMLERİ:

Tahvil Kalemi: Yüksek derecedeki memurlarla ilgili Beratları yazar

Amedi Kalemi: Reisül Küttabın özel kalemidir. Padişah ve sadrazam arasındaki yazışmaları yürütür.

Rüus Kalemi: Hazineden gümrükten maaş alan memurların beratını yazar.

Beylikçi Kalemi: Divan kararlarını yazar. Ayrıca anlaşma ve Ferman bu kalemle yazılır.

DİĞER DİVANLAR:

Sefer Divanı: Sefer öncesi toplanan divandır

Ayak Divanı: Olağanüstü dönemlerde toplanan divandır.

Ulufe Divanı: Ulufelerin dağıtıldığı divandır

At Divanı: seferdeyken at üstünde yapılan divan

Galebe Divanı: Elçilerin kabul edildiği divandır

İkindi Divanı: Sadrazam konağında toplanır. Divanı hümayunda yarım kalan işler görüşülür

Çarşamba Divanı: Sadrazam konağında İstanbul ile ilgili meselelerin görüşüldüğü divan

Cuma Divanı: sadrazam konağında şeri örfi konular görüşülür "Huzur Murafaası" da denir

İSTANBUL İDARESİ:

SADRAZAM: Merkezin tamamından sorumludur. Sefere çıktığında Sadaret Kethüdası bu işlere bakar.

YENİÇERİ AĞASI: Şehrin güvenliğinden sorumlu

ŞEHREMİNİ: Belediye işlerinde sorumlu

MUHTESİP: Çarşı pazarları denetler

TAHT KADISI: İstanbul'un en yüksek mülki amiri

TAŞRA TEŞKİLATI:

- ✓ Başkent İstanbul'un dışında kalan tüm yerler taşra olarak kabul edilmiştir.
- ✓ Taşra teşkilatının temel yapısı Tımar sistemiydi
- ✓ Devletin tarım faaliyetleri, vergi düzeni, askeri yapısı, ekonomik yapısı bunun üzerinde inşa edilmiştir.
- ✓ Taşra teşkilatı Eyalet, Sancak, Kaza, Köy gibi birimlere ayrılmıştır.

Hamza EREN

BİRİM	EYALET	SANCAK	KAZA	KÖY
İDARE	Beylerbeyi	Sancakbeyi	Kadı	K.ket
ASAYİŞ	Subaşı	Subaşı	Subaşı	Yiğitb
ADALET	Kadı	Kadı	Kadı	K.Naibi

Taşra Görevliler:

Beylerbeyi: Taşradaki en yetkili görevlidir. Atamasını padişah yapar. Paşa sancağı denilen yerde oturur.

Kapan Emini: Pazara gelen ürünlerin tartılması ve adaletli bir şekilde dağıtımının yapılmasından sorumlu.

Beytülmal Emini: Kamu çıkarlarını korur

Muhtesip: Çarşı pazarları denetler

O Kazalardaki gayrimüslimlerin asayiş işlerinden sorumlu.

EYALETLER:

Salyaneli (Yıllıklı)Eyaletler:

- Tımar sistemi yerine iltizam sistemi uygulanır zira merkeze uzak bölgelerdir.
- Mısır, Habeş, Tunus, Cezayir, Trablusgarp, Bağdat, Yemen

Salyanesiz(Yıllıksız) Eyaletler:

- Tımar sisteminin uygulandığı eyaletlerdir.
- Rumeli, Budin, Bosna, Anadolu, Sivas, Musul, Erzurum, Karaman, Diyarbakır, Girit, Van, Trabzon, Şam, Kıbrıs

İmtiyazlı Eyaletler:

- İçişlerinde serbest dış işlerinde merkeze bağlı eyaletlerdir.
- Hicaz Kutsal olduğundan vergi vermez asker göndermezdi
- Kırım vergi vermez asker gönderirdi
- Eflak, Boğdan, Erdel gibi eyaletler hem asker gönderir hem de vergi verirdi.
- Eflak (Voyvoda), Erdel (Bey), Kırım (Han), Hicaz (Şerif)

TOPLUM YAPISI:

- Osmanlı toplumu yöneten ve yönetilen olmak üzere ikiye ayrılmıştı.

Beraya (Yöneten):İlmiye , Kalemiye, Seyfiye

Reaya (Yönetilen): Müslim, gayrimüslim halktan oluşur.

SEYFİYE SINIFI:

- Ehli Kılıç, Umera sınıfı da denilir
- İdari, Askeri alandaki görevliler
- Sadrazam, Vezir, Yeniçeriağası, Kaptan-ı deya, Beylerbeyi, Sancakbeyi

İLMİYE SINIFI:

- Ehl-i Şerri, Ulema sınıfı da denilir
- Din, Hukuk, Eğitim alanından sorumludurlar
- Şeyhülislam, Kazasker, Kadı, İmam, Kadı Naibi, Nikabülişraf, Müezzin

KALEMİYE SINIFI:

- Ehl-i Kalem olarak da bilinir
- Yazışma ve bürokrasiden sorumludurlar
- Nişancı, Defterdar, Reisülküttap, Vakanüvis, Divan Kâtipleri

Hamza EREN

DİPNOTLAR:

Gülbank: Yeniçeri Duası

Düzen Akçesi: Yeniçeri ocağına yeni geçenlere verilen para

Çıkma-Bedergah: Acemioğlanlar ocağından diğer birliklere geçme eylemi

Millet Sistemi: Temeli din olmuştur

Dikey Hareketlilik: Toplumda sınıflar arası geçiş, yükselme

Yatay Hareketlilik: Köyden kente ya da kentten köye göç hareketleri

ORDU YAPISI:

- ✓ Osmanlı devletinde ilk düzenli orduyu Orhan Bey kurmuştur.
- ✓ Asker kazanmada Pençik, Devşirme, Tımar gibi sistemler uygulanmıştır.
- ✓ Ordu yapısı eyalet, kapıkulu, deniz olmak üzere üç kısma ayrılmıştır

Kapıkulu Ordusu:

- ✓ Merkez ordusudur, Başkentte Kalırlar, sarayı korurlar
- ✓ İlk kez I. Murat döneminde oluşturuldu
- ✓ Yılda 4 kez ulufe adı verilen maaş alırlardı
- ✓ En önemli kolu Yeniçeri ocağı olmuştur.
- ✓ Süvariler ve Piyadeler olmak üzere ikiye ayrılmışlardır

Piyadeler:

Acemi Ocağı: Devşirmelerin ilk eğitildiği yer

Yeniçeri Ocağı:İstanbul'da bulunmuşlardır. Padişahı korurlar.

Topçu Ocağı: Topları döküp top mermisi yaparlar

Cebeci Ocağı: Ordunun silah onarımından sorumludurlar

Top Arabacıları: Top arabalarının yapım ve taşımasından sorumludurlar

Lağımcılar: Kale kuşatmalarında tünel kazarlar

Humbaracılar: El bombası, Havan topu yapar kullanır

Bostancılar: Saray ve köşkleri korur

Süvariler:

Sipahiler: savaşta padişahın çadırını korumuşlar

Silahtar: Padişahın silahlarını taşır korur

Ulufeciler: sağ- sol olarak ikiye ayrılır. Seferde saltanat sancaklarını korumuşlar

Garipler:sağ- sol olarak ikiye ayrılırlar seferde hazineyi korumakla görevliler.

NOT: Süvariler için **"Altı Bölük Halkı"** ifadesi kullanılmıştır.

EYALET ORDUSU:

Tımarlı Sipahiler: Kendilerine dirlik verilen kişilerin beslemek zorunda oldukları askerlerdir.

Akıncılar: Sınır boylarında görev yaparlar. Türk ailelerinden oluşur. Orduya öncülük etmişlerdir.

Azaplar: Bekâr erkeklerden oluşur

Hamza EREN

Deliler: Savaştaki cesaretlerinden dolayı bu adı almışlardır

Beşliler: Her beş haneden bir kişi alınarak oluşur

Gönüllüler: Gaziyan adı da verilir. Sınır boylarında kasabaları korur

Sakalar: Ordunun su içecek ihtiyacını karşılar

Martaloslar: Geçitlerde güvenliği sağlayan Hristiyan askerler

Derbentçiler: Yol, Köprü, Geçit muhafızları

Cerahorlar: Sınırdaki ordu ağırlıklarını nakleden inşaatlarda çalışan Hristiyan askerler

Voynuklar: Atların bakımından sorumlu hıristiyan çocuklar

Turnalar: Ordunun haberleşmesinden sorumlu

Farisanlar: sınırdaki kaleleri korurlar

DENİZ KUVVETLERİ:

- ✓ Osmanlının ilk donanması Karesiye beyliği hakimiyet altına alındıktan sonra sağlanmıştır.
- ✓ İlk tershane Karamürselde açılmıştır
- ✓ Yıldırım Beyazid döneminde Gelibolu da tersane açılmıştır
- ✓ Donanma komutanlarına Kaptan-ı Derya adı verilirdi askerlere ise Levent adı verilirdi
- ✓ Osmanlının ilk kaptanı deryası Karamürsel Alp'tır ancak divana üye ilk Osmanlı Kaptan-ı Deryası Barbaros Hayrettin Paşadır
- ✓ Oruç reis, Turgut reis, Murat reis, Seydi Ali reis, Piri reis, Piyale Paşa, Kılıç Ali reis önemli denizcileri arasında yer alır.
- ✓ Gemilere Kadırga, Çektiri, Kırlangıç, Kalyon, Firkate gibi isimler verilmiştir

NOT: İlk Hava Kuvvetleri Mahmut Şevket Paşa öncülüğünde II.Meşrutiyet döneminde kurulmuştur. İlk havacılık okulu Yeşilköy'de açılmıştır. İlk Osmanlı Türk pilotu Vecihi Hürkuş'tur.

HUKUK SİSTEMİ:

- ➢ Osmanlı devletinde hukuk sistemi şeri, örfi, cemaat hukuku olmak üzere üç guruba ayrılır.
- ➢ Gayrimüslimler kendi hukuk kurallarına göre yargılanmışlardır
- ➢ Divandaki adalet işlerinden Kazasker sorumludur
- ➢ Mahkeme kararlarını Şeriye Sicillerine kaydedilir
- ➢ Mahkemelerde çözülmeyen davalar Divan-ı Hümayun'da çözülmüştür
- ➢ Örfi hukuk padişahın kanun fermanlarına, geleneklere dayanırdı. Yönetim, askerlik, vergi gibi konular bu kapsamda idi.
- ➢ Şeri hukuk İslam kaynaklarına dayanır. Aile, borç, ticaret, miras bu hukuk kapsamındadır. Ayrıca kararların şeri hukuka uygun olup olmadığını şeyhülislam denetlerdi

MAHKEMELER:

Şeri Mahkemeler: Müslüman davlarına bakar

Cemaat Mahkemeleri: Gayrimüslimlerin kendi kurallarına göre yargılandığı mahkemeler

Konsolosluk Mahkemeleri:
Kapitülasyonlardan faydalanan yabancı devletlerin kendi vatandaşları arasında çıkan anlaşmazlıklara bakan mahkeme

Hamza EREN

Nizamiye Mahkemeleri: 1869'da kuruldu Müslim gayrimüslim arasındaki davalara bakar

Ticaret Mahkemeleri: Osmanlılar ile yabancı ülkelerin vatandaşları arasındaki ticari anlaşmazlıklara bakan mahkeme

NOT: Nizamiye ve Ticaret mahkemeleri Tanzimat döneminden sonra ortaya çıkmıştır.

TOPRAK SİSTEMİ:

- Osmanlı devletinde toprak sistemi Miri, Vakıf, Mülk toprak olmak üzere üç gruba ayrılır.

VAKIF TOPRAK: Geliri kamu yararı için ayrılan topraklardır.

MÜLK TOPRAK: Mülkiyeti kişiye ait olan alınıp satılabilen miras bırakılabilen topraklardır. Gayrimüslimlere ait topraklara **Haraciye,** Müslümanların elindeki topraklara **Öşriye** adı verilmiştir.

MİRİ TOPRAK: Devlete ait olan topraklardır, devredilemez satılamaz. Mülkiyeti devlete aittir. Tasarruf hakkı reayaya ait olan topraklardır.

Mir Toprak Bölümleri:

Mukataa: Geliri doğrudan devlet hazinesine aktarılan topraktır. İltizam sisteminin uygulandığı topraktır.

Paşmaklık: Geliri padişah eşleri ve kızlarına ayrılan toprak

Malikâne: Üstün hizmetlerine karşılık bazı devlet memurlarına verilen toprak

Yurtluk: Geliri sınır boylarında bulunan askerlere verilen topraktır.

Ocaklık: Geliri kale muhafızlarına ve tershane giderlerine ayrılan topraktır.

Mevat: Kimseye ait olmayan kamu yararına terk edilen ölü toprak

Metruk: Devlete ait olup kamu yararına bırakılan toprak

Arpalık: Üst düzey devlet memurlarının emeklilik döneminde aldıkları toprak

Dirlik: Miri toprakların en önemli bölümüdür. **Has, Zeamet, Tımar** olmak üzere üç kısma ayrılır

Has Toprak: Geliri 100.000 akçeden fazla olan topraklardır. Nişancı, Defterdar, Vezir, Beylerbeyi, Sancakbeyi gibi kişilere verilir

Zeamet: Geliri 20 – 100 bin arasında olan topraktır. Orta dereceli devlet memurlarına verilir Kadı, Subaşı gibi.

Tımar: Geliri 3000 ile 20.000 arsında olan topraktır. Devlet memurlarına maaş karşılığı verilir.

Tımar Sisteminin Faydalar:

- Hazineden para çıkmadan devletin asker ihtiyacı karşılanmıştır.
- Devlet memurların maaşı karşılanmıştır
- Vergilerin toplanması kolaylaşmıştır.
- Uygulandığı yerde devlet otoritesi artmıştır.
- Üretimde süreklilik sağlanmıştır.

NOT: Tımar sistemine II.Mahmut son vermiştir.

Hamza EREN

MALİ SİSTEM:

ŞERİ VERGİLER:

Ağnam: Küçükbaş hayvan vergisidir.

Öşür: Müslümanlardan alınan ürün vergisi (1/10- 1/5)

Haraç: Gayrimüslimlerden alınan ürün vergisi. (1/5- ½)

Cizye: Gayrimüslimlerin askere gitmeme karşılığı alınan vergi

ÖRFİ VERGİLER:

Çift bozan: Arazisini üç yıl boş bırakandan alınan vergidir. Amaç üretimde sürekliliği sağlamak

Avarız: Olağanüstü durumlarda toplanan vergi

İmdadı Seferiye: Sefer sırasında alınan vergi

İmdadı Hazariye: Barış zamanlarında ihtiyaç olması halinde alınan vergi

Arusane: Evlenen kızların ailelerinden alına vergi

Bennak: Evlilerden alınan vergi

Bac: Çarşı Pazar esnafından alınan vergi

Badı Hava: Kişinin özel mülkiyetine zarar verildiği zaman verilen vergi

Derbent Resmi: Tüccarların yol köprü gibi geçitlerden geçerken verdikleri vergi

İzni Sefine: Yabancı tüccarların boğazlardan geçerken alınan vergi.

İspenç: Gayrimüslimlerden alınan arazi vergisi

Çift Resmi: Müslümanlardan alınan arazi vergisi

Mücerred: Bekarlardan alınan vergi

Cerime: suçlulardan alınan vergi

İhtisap: Esnaftan alınan vergi

Çifthane: Bir çift öküz ile sürülebilen araziden alınan vergi

Ağıl: Sürü sahiplerinden alınan vergi

Osmanlı Ekonomisini Etkileyen Faktörler:

İaşecilik: Reayanın refahını sürekli kılmak için istenilen kalitede uygun fiyata yeterli malın piyasada bulunması

Gelenekçilik: Var olan değerleri korumaya çalışır

Fiskiyalizm: Hazineye ait gelirleri mümkün olduğunca yüksek düzeye çıkarmak ve bu düzeyin altına inmesini engellemeye çalışmak

NOT: Toprağın ömür boyu kiralanması sistemine malikane adı verilir.

NOT: Avrupa'da ortaya çıkan ve bir ülkenin zenginliğini elindeki madenlerle ölçülebileceği fikrine**Merkantilizm**denir.

BANKACILIK:

Bank-ı Dersaadet: Osmanlı devletinin ilk bankasıdır. 1847'de açıldı Kırım savaşından sonra battı.

Bank-ı Osmani: 1856'da İngilizlerce açıldı. Yabancı sermayeli ilk bankadır

Bank-ı Şahane-i Osmani: 1863'te açıldı İngiliz-Fransız işbirliği ile

Ziraat Bankası: 1888'de açıldı. Milli sermayeli ilk bankadır. Temeli emniyet ve memleket sandıkları oluşturur.

Hamza EREN

EĞİTİM SİSTEMİ:

- Osmanlı devletinde eğitim öğretimden sorumlu sınıf İlmiye sınıfı idi
- Eğitim Örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılırdı

ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARI:

Sıbyan Mektebi: Mahalle mektebi olarak da bilinir. İslam ile ilgili bilgiler verilir eğitin ilk basamağını oluşturur.

Medrese: Osmanlıda orta ve yüksek dereceli okullardı. Masrafları vakıflar tarafından karşılanırdı. En yaygın eğitim kurumlarıydı. Öğretmenlerine Müderris adı verilirdi. Kendi içinde Hariç, Dahil ve Sahn olmak üzere üç kısma ayrılırdı.

BÖLÜMLERİ:

Darül Kura: Kur'an-ı Kerim derslsei verilir

Darül Hadis: Hadis alanında dersler verilir

Darül Hendese: Matematik, astronomi dersleri verilir

Darül Tıp: Tıp alanında eğitim verilen bölüm

Kavramlar:

Softa: Orta düzeyde öğrenci

Danişmend: Yükseköğretim düzeyinde öğrenciler

İcazetname: Diploma

Muid: müderris yardımcısı

Mülazım: Atama bekleyen

NOT: Hariç (İlk)- Dahil (Orta) Sahn (Yüksek)

NOT: Softa – Danişmend –Muid ----Mülazım---Müdderis

NOT: Rüştiye (Ortaokul) İdadi, Sultani (Lise) Batı tarzı okullar da Örgün eğitim kurumları arasında yer alır.

NOT: İlk Ermeni Okulu Kumkapı Okulu. İlk ABD Okulu Robert Koleji, İlk Açılan yabancı okul Fransızlara ait ise Sen Benoit Okulu (Kanuni). En fazla yabancı okula sahip ülke ABD azınlık okulları ise Rumlardır.

YAYGIN EĞİTİM KURUMLARI:

- Lonca
- Cami
- Tekke
- Zaviler
- Kütüphaneler
- Kahvehaneler
- Darülmesnevi

PADİŞAH MAHLASLARI:

Fatih----------**Avni**

Kanuni----------**Muhibbi**

II.Murad---------**Muradi**

II.Beyazid----------**Adli, Sofi**

I.Ahmet----------**Bahti**

II.Osman----------**Farisi**

III.Ahmet----------**Necip**

III.Selim----------**İlhami**

II.Mahmut----------**Adli**

I.Mahmut**------ Sebkati**

Hamza EREN

BASIN – YAYIN

- İlk resmi gazete **Takvim-i Vakayı**II.Mahmut
- İlk özel gazete **Tercüman-ı Ahval** Şinasi Abdülaziz dönemi
- İlk Türk dergisi **Vakay-ı Tıbbıye** 1850
- İlk mizah dergisi 1872 **Diyojen**
- İlk kadın dergisi 1869 **Terraki Muhaderat**
- 1886'da kadrosu tamamen kadınlardan oluşan dergi **Şükufezar**

BİLİM DÜŞÜNCE HAYATI

Akşemseddin: Fatih'in hocasıdır. Mikroorganizmalardan söz eden ilk kişidir. **Maddetül Hayat** eseri var

Sabuncuoğlu Şerafettin: Tıp alanında çalışmalar yapmıştır. Türk plastik cerrahisinin babası olark kabul edilir. **Cerrahiyetül Haniye, Mücerebname, Cerrahname** eserleri vardır.

Ali Kuşçu: Fatih devrinde çalışmalar yapmıştır. NASA tarafından Ay'ın bir bölümüne ismi verilmiştir. **Resaletün Fethiye** en önemli eseridir.

Lagari Hasan Çelebi: Osmanlıda ilk kez roketle uçış denemesi yapan kişidir. (IV.Murat)

Hazarfen Ahmet Çelebi: Osmanlıda kanat takıp uçuş denemesi yapan ilk kişidir.(IV.Murat)

Takiyüddin Mehmet: Osmanlıda ilk rasathane açan kişidir (III.Murat)

Matrakçı Nasuh: Kanuni, I.Selim döneminde çalışmalar yaptı **Cemalül Küttap** en önemli eseri

Piri Reis: Kanuni devri denizcisi İlk dünya haritası çizen kişidir. **Kitab-ı Bahriye** eseri mevcut.

Seydi Ali Reis: Kanuni devri ünlü denizcisidir. **Miratül Memalik** en önemli eseridir

Katip Çelebi: Hacı Halife Hacı Kalfa ünvanlarıyla bilinir. **Fezleke, Keşfü Zünun, Cihannüma –Düsturül Amel** eserleriyle bilinir.

Kemalpaşazade: Kanuni döneminde yaşamıştır**. Tevarih-i Ali Osman** en önemli eseri

Molla Fenari: Osmanlı döneminde ilk Şeyhülislam. Son ise Mehmet Nuri Efendi

Şinasi: Batıyı örnek alan ilk şair, ilk oyun yazarı, ilk özel gazete çıkaran kişi

Naima: Osmanlının ilk resmi tarihçisidir. (1655-1716)

Abdurrahman Şeref: Osmanlı devletinin son Vakanüvis'i ilki ise Naima

OSMANLI DEVLETİNDE SANAT:

Hat: Güzel yazı yazma sanatıdır. Ustalarına Hattat adı verilir. Şeyh Hamdullah (Hattatların Kıblesi) olarak bilinir

Hamza EREN

Tezhip: Kitap süsleme sanatıdır. Ustalarına Müzehhip adı verilir

Minyatür: Işık gölge düzenlemesi olmayan çizilen perspektif kurallarının olmadığı sanat dalı. Ustalarına Nakkaş, Musavver adı verilmiştir.

Çini: Kil toprağın fırında pişirilmesi ile oluşur. İznik, Kütahya, İstanbul önemli merkezleri arasında yer alır.

Ciltçilik: İlk ciltçilik teşkilatı II.Beyazid döneminde oluşturulmuştur. Ustalarına Mücellet adı verilir.

Resim: Osmanlıda ilk kez resmini çizdiren Fatih'tir Bellini. Resim öğrenimi için ilk kez gönderilen kişi Sinan Bey İtalya'ya. İlk resim sergisini Şeker Ahmet Paşa açmıştır. İlk Arkeploji müzesini açan ve ilk resim okulunu açan ise Osman Hamdi Bey Sanay-i Nefise Mektebi

Heykel: Osmanlıda pek gelişmemiştir. İlk örnekleri Sanay-i Nefise Mektebi'nde görülür.

Tiyatro: Osmanlıda ilk tiyatroyu Güllü Agop açmıştır

OSMANLIDA SARAYLAR:

Bursa Sarayı: Osmanlıda ilk saraydır. Orhan Bey dönemine ait. Batı etkisi yok

Topkapı Sarayı: Fatih döneminde inşa edilmiştir. Devletin en uzun süre yönetildiği saraydır. Batı Etkisi yok

Dolmabahçe Sarayı: Abdülmecid devrine aittir. Batı etkisi vardır.

Yıldız Sarayı: III. Selim devrine aittir. II. Abdülhamit devrinde devletin yönetim merkezi olmuştur. Batı etkisi var

Çırağan Sarayı: Sultan Abdülaziz devrine aittir. Batı etkisi mevcuttur.

Beylerbeyi Sarayı: Abdülaziz devrine aittir. Batı etkisi vardır

İshak Paşa Sarayı: ilk alttan ısıtmalı saraydır. Batı etkisi vardır.

NOT: Mimar Sinan'ın;

İlk eseri------- **Şam Hüsreviye**

İstanbul'daki İlk eseri---------- **Haseki Hürrem Sultan Cami**

Çıraklık Eseri---**Şehzade Cami**

Kalfalık Eseri--- **Süleymaniye Cami**

Ustalık Eseri--- **Selimiye Cami**

Hamza EREN

TRAPLUSGARP SAVAŞI – 1911

- ✓ Savaş İtalya ile Osmanlı arasında yaşanmıştır.
- ✓ İngiltere'de meydana gelen sanayi devriminden sonra hammadde ihtiyacı olan Avrupalı devletler Osmanlı devletine ait Kuzey Afrika'daki topraklarını işgal etmiştir.
- ✓ Fransa, Tunus ve Cezayir'i İngiltere ise Mısır'ı işgal etmiştir.
- ✓ İtalya siyasi birliğini geç tamamladığından dolayı sömürge yarışına geç katılmıştır. Diğer yerler Avrupalı devletler tarafından işgal edildiğinden dolayı İtalya gözünü Trablusgarp'a dikmiştir
- ✓ Avrupalı devletlerde bu işgale göz yummuştur.

NOT: İtalya –Rusya arasında 1909'da Racconigi antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile Rusya İtalya'nın Trablusgarp'taki menfaatlerini, İtalya ise Rusya'nın boğazlardaki menfaatleri koruyacak.

Savaşın Nedenleri:

- ➢ İtalya'nın hammadde ve Pazar arayışı
- ➢ Osmanlının askeri gücünün zayıf olması
- ➢ Avrupalı devletlerin işgale göz yumması
- ➢ İngiltere'nin Mısır'ı işgalinden dolayı Osmanlı Trablusgarp arasında kara bağlantısının kesilmesi
- ➢ Osmanlıda güçlü bir donanmanın bulunmaması

- ✓ İtalya Osmanlıya gönderdiği bir uyarıyla Trablusgarp'ın kendilerine teslim edilmesini istemiş ancak Osmanlı ret etmesi üzerine İtalya Osmanlıya savaş açmıştır.
- ✓ **Osmanlı Ordu gönderememiş ancak gönüllü subaylar göndermiştir.**
  - M.Kemal Paşa (**Gazeteci Şerif Tanin gazetesi savaş muhabiri**)
  - Enver Paşa (**Kuyumcu Hamdi**)
  - Ali Çetinkaya
  - Fuat Bulca
  - Nuri Conker
  - Fethi Bey
  - Neşet Paşa
- ✓ M.Kemal **Derne-Tobruk**'ta Enver Paşa Bingazi'de Neşet Paşa Trablus'ta halkı örgütlemiştir.
- ✓ İtalya'ya karşı başarılı mücadeleler verilmiş. Ancak İtalya Osmanlıyı barışa zorlamak için Çanakkale'yi abluka altına almış On iki adayı işgal etmişlerdir.
- ✓ I.Balkan savaşının patlak vermesi üzerine Osmanlı barış istemek zorunda kalmıştır.
- ✓ 1912'de İsviçre'nin Uşi kasabasında antlaşma imzalanmıştır

UŞİ ANTLAŞMASI –18 Ekim 1912

- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılacak
- İtalya 12 adayıOsmanlıya verecek. Osmanlı devleti balkan savaşları bitinceye kadar İtalya'ya emanet edecek
- Osmanlı çıkarlarını korumak adına bölgeye bir sultan naibi ve şeri kanunları uygulamak için kadı görevlendirilecek
- Trablusgarp-Bingazi halkı dini yönden halifeye bağlı olacak
- Bölgenin Duyun-u Umumiye borçlarını İtalya üstlenecek

Hamza EREN

DİPNOTLAR:

- Osmanlı devleti Kuzey Afrika'daki son toprak parçası olan Trablusgarp'ı kaybetmiştir.
- M.Kemal'in emperyalizme karşı ilk savaşıdır.
- Dünya savaş tarihinde ilk kez uçak kullanılmıştır.
- Savaşın çıkmasında Milliyetçilik etkili değildir.

I.BALKAN SAVAŞI –8 Ekim 1912

Savaşın Nedenleri:

- ✓ Rusya'nın panslavist politikası
- ✓ Rusya'nın sıcak denizlere inme arzusu
- ✓ Fransız ihtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı
- ✓ Osmanlı devletini balkanlardan atma isteği
- ✓ İngiltere'nin Rusya'yı balkanlarda Osmanlı'ya karşı serbest bırakması (Reval Görüşmeleri-1908)
- ✓ Trablusgarp'ta savaşmakta olan Osmanlı devletinin zaafından faydalanmak istenmesi

Savaşa Katılan devletler:

- Bulgaristan
- Yunanistan X **Osmanlı**
- Sırbistan
- Karadağ

- Savaşı başlatan devlet Karadağ olmuştur
- Osmanlı devleti Balkan devletlerine karşı ağır bir yenilgi almıştır
- **"Hamidiye Kahramanı"**unvanına sahip **Rauf Orbay** Yunanlılara karşı bazı başarılar elde etmişse de savaşın seyrini değiştirememiştir.
- Arnavutluk Bağımsızlığını ilan etmiştir (Bağımsız olan son Balkan devleti)

NOT: Edirne savunmasında **Şükrü Paşa** ve **Kazım Karabekir** esir düşmüştür.

Savaşın Kaybedilme Sebepleri:

- Ordu siyaset çekişmesi
- Kiliseler sorununun çözülmesi
- Birçok askerin savaş öncesi terhis edilmesi
- Ordunun silah malzeme bakımından eksik olması
- Balkanların durumunun takip edilememesi

NOT: 23 Ocak 1913'te Bab-ı Ali baskını yaşanmıştır. Osmanlıda ilk hükümet darbesi olarak bilinir. Rejimle bir ilgisi yok, Padişah değişikliği olmamış. Hükümet değişmiştir. Kamil Paşa hükümeti yerine Mahmut Şevket Paşa hükümeti gelmiştir.

Londra Antlaşması (30 Mayıs 1913):

- Osmanlı ile dört balkan devleti arasında yapılmıştır.
- Osmanlı devleti Midye (Kırklareli) Enez (Edirne) hattının batısındaki tüm toprakları kaybetmiştir.
- Edirne Kırklareli Dedeağaç Osmanlıdan koptu
- Girit Selanik Güney Makedonya Yunanistan'a verildi. Orta Kuzey Makedonya Sırbistan'a veridi
- Gökçeada –Bozcaada dışındaki Midilli, Sakız, Serez gibi Ege adalarını kaybetmiştir

NOT: Londra antlaşması I.Balkan savaşını bitiren antlaşmadır.

Hamza EREN

I.Balkan Savaşında Kaybedilen yerler:

B- atı Trakya

A-rnavutluk

D-oğu Trakya

E-ge adaları

M-akedonya

S-elanik

NOT: Savaş sonucunda en karlı devlet Bulgaristan çıktı. Balkanlardan Anadolu'ya göçler yaşandı.

NOT: Adalarla ilgili 1914'te Londra'da toplanan konferans **Elçiler Konferansı**

II.BALKAN SAVAŞI -29 Haziran 1913

- ✓ Savaşın sebebi I.Balkan savaşında Bulgaristan'ın fazla toprak almasıdır.

Savaşa Katılan Devletler:

- Yunanistan
- Romanya
- Sırbistan >**Bulgaristan** < Osmanlı
- Karadağ

- ✓ Bulgaristan Birden çok cephede savaşmak zorunda kalmıştır bu yüzden barış istemek zorunda kalmıştır
- ✓ Bunu fırsat bilen Osmanlı devleti Enver Paşa öncülüğünde Edirne – Kırklareli'ni Bulgaristan'dan geri almıştır.

NOT: M.Kemal I.Balkan savaşına katılmamış, II.Balakan savaşında Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

NOT: Enver Paşa "**Edirne Fatihi**" olarak bilinir.

NOT: Balkan savaşlarından sonra Balkanlarda 600 yüzyıllık Osmanlı hakimiyeti sona erdi.

Savaş Sonucunda Yapılan Antlaşmalar:

Bükreş Antlaşması- 1913: Balkan devletleri kendi arasında yapmıştır. Osmanlı devleti katılmamıştır. Bulgaristan I.Balkan savaşında aldığı birçok yeri kaybetti. Serez, Drama, Selanik Yunanistan'a verildi. Güney Dobruca Romanya'ya verildi. Manastır, Üsküp Sırbistan'a verildi

İstanbul Antlaşması- 1913: Osmanlı devleti ile Bulgaristan arasında yapıldı. Meriç nehri iki ülke arasında sınır kabul edildi. Edirne-Kırklareli, Dimetoka Osmanlıya verildi. Bugün Türk-Bulgar sınırı yaklaşık olarak çizildi. Bulgaristan'daki Türklerin hakları güvence altına alındı

Atina Antlaşması – 1913: Osmanlı devleti ile Yunanistan arasında imzalandı. Yunanistan'daki Türklerin hakları güvence altına alındı. Yanya, Girit, Selanik Yunanistan'a verildi. Ege adalarını durumu büyük devletlerin vereceği karara bağlı kalındı

İstanbul Antlaşması- 1914: Osmanlı devleti ile Sırbistan arasında yapıldı. Sırbistan ile Osmanlı sınırı kalmadığı için yalnızca Türklerin hakları görüşüldü.

Hamza EREN

Balkan Savaşlarını Analizi:

- Günümüze kadar devam eden Batı Trakya Türkler sorunu ortaya çıkmıştır
- Bulgaristan Mağlubiyetini telafi etmek amacıyla I.Dünya savaşına girecektir
- Osmanlıda genel nüfus azalmıştır
- Anadolu'da nüfus yoğunluğu artmıştır.
- Osmanlı sınırları daralmıştır.
- Balkan savaşlarından sonra Osmanlıcılık fikir akımı önemini kaybetti Türkçülük fikir akımı önem kazanmıştır
- Savaşlar, göçler, ölümler nedeni ile kimsesiz çocuklar için **Darüleytam** kurulmuştur.
- Doğu Trakya olarak bilinen yer Edirne-Kırklareli-Dimetoka

I.DÜNYA SAVAŞI – 1914-1918

Genel Sebepleri:

- Sanayi devrimi
- Fransız ihtilali
- Bloklaşma
- Silahlanma

Özel Sebepleri:

- Almanya-Fransa arasındaki Alsace Lorene sorunu
- Japonya'nın uzak doğuda sömürgeler elde etmek istemesi
- Rusya- Avusturya-Macaristan arasında Balkanlardaki çekişme
- Rusların sıcak denizlere inme politikası ve Panslavizm politikası
- İtalya'nın Akdeniz'e egemen olma düşüncesi
- Almanya-İngiltere arasındaki siyasal ekonomik rekabet

NOT:I.Dünya savaşının en önemli sebebi **ekonomiktir.**

Savaşın Başlaması:

- Avusturya-Macaristan imparatorluğu veliahtı Ferdinand'ın Bosna Hersek (Saraybosna) ziyareti sırasında Sırplı **Gavrillo Princip** tarafından öldürülmesi ile savaş **Avusturya-Macaristan** ile **Sırbistan** arasında başlamıştır. Bunun üzerine Almanya Avusturya-Macaristan'nın yanında Rusya Sırbistan'ın yanında savaşa girmiştir.
- Savaş kısa sürede Avrupa'ya da yayılmıştır. Osmanlı kapitülasyonları tek taraflı kaldırdığını ilan etmiş ve Boğazlardan geçişi kapatmıştır.

İttifak Bloğu:İtilaf Bloğu

Almanya	İngiltere
Avusturya-Macar.	Fransa
İtalya	Çarlık Rusya
Bulgaristan	Japonya
Osmanlı	ABD

İtalya

SAVAŞ BAŞLADIĞINDA OSMANLI DEVLETİ;

- Osmanlı tarafsızlığını ilan etti
- Boğazları ulaşıma kapattı
- Ülke genelinde seferberlik ilan etti
- Kapitülasyonları kaldırdığını açıkladı

Savaşa Dair Dipnotlar:

- Savaşta taraf değiştiren devlet **İTALYA**
- Savaş süresini uzatan devlet **OSMANLI**
- Savaştan ilk çekilen devlet **JAPONYA**
- Savaşın ömrünü kısaltan **ABD**
- İttifak bloğunda en son giren **BULGARİSTAN**
- İtilaf Bloğunda en son giren **YUNANİSTAN**

Hamza EREN

- Savaştan en karlı çıkan **İNGİLTERE**Sanayi anlamında en karlı çıkan **ABD**

Osmanlı Devletinin Savaşa Girmesi:

- ✓ Osmanlı devleti ilk önce itilaf bloğunun yanında savaşa girmeye çalışmış ancak itilaf devletleri buna sıcak bakmamış Osmanlının tarafsız kalmasını istemişlerdir. Bu durum Osmanlı devletini Almanya'ya yakınlaştırmıştır. Ve Osmanlı devletinin Almanya'nın yanında savaşa girmesine sebep olmuştur

Osmanlı Neden Almanya'nın yanında girdi:

- Turancılık idealini gerçekleştirmek
- Kaybettiği toprakları geri alma düşüncesi
- Almanya'nın savaşı kazanacağı inancı
- Siyasi yalnızlıktan kurtulma düşüncesi.

Almanya'nın Osmanlıyı isteme nedenleri:

- Yeni cepheler sayesinde savaşı geniş alana yayma
- Osmanlının jeopolitik konumundan faydalanma
- Halifelik gücünden yararlanma
- Nüfus yapısından faydalanma

Osmanlının Savaşa Girişi:

- Alman –Osmanlı ittifakından haberdar olan İngiltere Osmanlı devletinin sipariş ettiği iki gemiyi Osmanlıya teslim etmekten vazgeçmiş bunun üzerine **Goben-Breslav** adlı iki Alman gemisi İstanbul'a Enver Paşa'nın izniyle gelmiştir. İngiltere bunu tarafsızlığın ihlali olarak değerlendirip Osmanlıya bildirmiş Osmanlı bu gemileri satın aldığını açıklamış ve gemilere **Yavuz-Midilli** isimlerini vermiştir. Bu gemiler Enver Paşa izniyle tatbikat yapılacağı bahanesiyle Karadeniz'e açıldı. Çarlık Rusya'nın Odessa-Sivastopol-Novorossiysk limanlarını topa tutmuştur.
- Sultan Reşat Cihad-ı Ekber ilan etmiştir.

NOT: Osmanlı devletinin I.Dünya savaşına girmesinde etkili olan devlet adamı **Enver Paşa**

OSMANLI DEVLETİNİN SAVAŞTIĞI CEPHELER:

TAARRUZ:

- Kafkasya
- Kanal

SAVUNMA:

- Çanakkale
- Irak-Musul
- Hicaz-Yemen
- Suriye-Filistin

MÜTTEFİKLERE YARDIM:

- Makedonya
- Galiçya
- Romanya

NOT: M.Kemal Sırasıyla **Ç**anakkale-**K**afkas-**S**uriye-Filistin cephelerinde savaşmıştır.

Hamza EREN

Kafkasya Cephesi:

- Osmanlı devletinin ilk açılan cephesidir.
- Çarlık Rusya ile Mücadele edilmiştir.

Açılma Sebepleri:

- ✓ Almanya'nın Bakü petrollerine ulaşmak istemesi
- ✓ Enver Paşanın Pantürkizm idealini gerçekleştirmek istemesi
- ✓ Berlin antlaşması ile kaybedilen Kars, Ardahan, Batum'u geri alma düşüncesi
- ✓ Hindistan'a geçip İngilizleri zor duruma düşürme düşüncesi

- Genel Kurmay Başkanı Enver Paşa emriyle Sarıkamış kış Taarruzu başlamıştır.
- Ancak Osmanlı devleti ağır kış şartları, salgın hastalıklar, teknik askeri yetersizlik, sebebiyle başarı sağlanamamıştır.
- Osmanlının başarısız olması üzerine Ruslar saldırıya geçmiş, Erzincan, Erzurum, Van, Bitlis, Muş, Trabzon gibi şehirleri ele geçirmişlerdir.
- Ruslar Ermenileri Türklere karşı kışkırtmış bunun üzerine Osmanlı Tehcir Kanunu ile Ermenileri Suriye-Filistin'e göndermiştir.
- Çanakkale savaşından sonra Kafkas cephesine atanana M.Kemal Paşa **Muş** ve **Bitlis**'i geri almıştır. 1916
- 1917'de Rusya'da Bolşevik ihtilalinin yaşanması üzerine Rusya işgal ettiği yerlerden çekilmiştir.
- Yeni Rus yönetimi Osmanlı ile önce Erzincan ateşkesini(1917) daha sonra **Brest Litowsk** antlaşmasını imzalamıştır(1918) ve I.Dünya savaşından resmen çekilmiştir.

NOT: Brest Litowsk antlaşması **ile Kafkas-Galiçya-Makedonya-Romanya** cepheleri kapanmıştır.

NOT: Osmanlı devletinin toprak kazandığı son antlaşma Brest Litowsk antlaşması olmuştur

NOT: Osmanlı devletinin kaybettiği halde toprak kazandığı tek cephe Kafkasya Cephesi olmuştur

NOT: Mustafa Kemal Muş ve Bitlis'i alması sebebiyle **"Altın Kılıç"** Madalyası verilmiştir.

NOT: Ermeni faaliyet ve politikalarının yayımlandığı gazete **ARARAT**

Çanakkale Cephesi: (Başkentin Kalesi)

- İngiltere ve Fransa'nın saldırıları sonucu açılmıştır.

Açılma Sebepleri:

- İngiltere-Fransa'nın boğazlar yoluyla Rusya'ya yardım ulaştırmak istemesi
- İstanbul'u alıp Osmanlıyı savaş dışı bırakmak
- Kararsız kalan Balkan devletlerinin Almanya'nın yanında savaşa girmesine engel olmak
- Boğazları alıp müttefikler arası bağlantıyı kesmek

- 18 Mart 1915'te boğazları ele geçirmek için başlayan İngiliz Fransız saldırıları karşısında Türk topçularının direnişi ile karşılanmıştır. Nusret Mayın gemisinin döşediği mayınlar, Seyyit Onbaşı sayesinde birçok gemi batırılmıştır.

Hamza EREN

- Bunun üzerine itilaf devletleri Gelibolu üzerinde kara harekâtına başlamışlardır.
- 19.Tümen Komutanı Yarbay M. Kemal Paşanın **Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu, Kireçtepe'**de yaptığı savaşlar sayesinde Gelibolu yarımadasının düşman eline geçmesini önlemiştir
- İtilaf devletleri 9 Ocak 1916'da Gelibolu'dan çekilmiş ve cephe kapanmıştır.

Savaşın Sonuçları:

- ✓ Rusya'ya yardım ulaşılmadı ve beklenilenden önce ihtilal patlak vermiştir.
- ✓ Bulgaristan İttifak bloğunda savaşa girmiştir (Dimetoka verildi)
- ✓ Yarım milyon insan hayatını kaybetti
- ✓ Savaşın süresi uzadı
- ✓ M.Kemal Albay rütbesi aldı
- ✓ İngiltere Fransa prestij kaybına uğradı
- ✓ M.Kemal ulusal boyutta bir üne kavuşmuştur
- ✓ Savaşın kazanılmasından sonra **"Hamd olsun İstanbul'u kurtardık"** demiştir.

Savaşa Dair:

- Kazanılan tek cephedir
- Kapanan ilk cephedir
- M. Kemal **"Anafartalar'a bir Darülfünun gömdük"** demiştir.
- "18 Mart Kahramanı" Cevat Çobanlı olmuştur
- Çanakkale savaşı "**Centilmenler Savaşı" "Aydınlar Savaşı"** olarak da bilinir
- Osmanlıda kültürel hayatın yavaşlamasında etkili olmuştur
- M. Kemal **"Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum"** sözünü söylemiştir.
- Çanakkale savaşında görevli Alman komutan Liman Van Sanders
- "**Tahta Çıkan Kapı"** olarak bilinen cephedir.
- Winston Çörçil'in **"Kaderin Adamı"** olarak nitelendirdiği kişi M.Kemal'dir.
- Mustafa Kemal Çanakkale'de kazandığı başarılardan dolayı **"Payıtaht Kurtaran"** ünvanı ile anılmıştır.

Irak Cephesi:

- Cephe İngilizlerin saldırılarıyla açılmıştır.

Açılma Nedenleri:

- Rusya'ya karadan yardım ulaştırmak
- Irak-İran petrollerini ele geçirmek
- Almanya'nın karadan Hindistan'a ulaşmasını engellemek

- Osmanlı devleti **Selaman-ı Pak** ve **Kutü'l Amare**'de İngilizleri yenilgiye uğratmıştır. Ancak Osmanlıya yardım ulaşamayınca Osmanlı burada yenilmiştir.
- Halil Paşa bu cephede önemli başarılara imza atmıştır bu yüzden **"Kütül Amare"** Kahramanı olarak bilinir.
- Halil Paşa İngiliz General Towshend ve birliklerini esir etmiştir.

NOT: **Süleyman Askeri Bey** mağlup olduğu için intihar etmiştir. Bu cephede bulunan ve hayatını kaybeden Alman komutan Goltz paşa

NOT: Osmanlı devletinin son askeri zaferi **Kutü'l Amare**'dir

Hamza EREN

Kanal (Süveyş) Cephesi:

- Almanların isteği üzerine Osmanlı tarafından açılmıştır.
- İngilizlerle mücadele edilmiştir.

Açılma Sebepleri:

- Almanya İngilizlerin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesmeyi amaçlaması
- Osmanlının 1882'de İngiltere'ye kaptırdığı Mısır'ı geri almak istemesi

- Cemal Paşa komutasında 1915'te başlayan harekât Almanlardan gerekli yardımın gelmemesi ve Arapların İngilizleri destekleyerek ayaklanmaları neticesinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır

Suriye-Filistin Cephesi:

- Kanal cephesinin devamı niteliğindedir. İngilizlerin saldırılarıyla açılmıştır.
- Sina yarımadası, Suriye topraklarını kaybetmiştir Osmanlı
- M. Kemal paşa Yıldırım Ordularını komuta etmiştir.
- Osmanlı devleti Bu cephede de yenilmiştir.
- M. Kemal Paşanın I.Dünya savaşında mücadele ettiği son cephedir.

Hicaz-Yemen Cephesi:

- İngilizler Hicaz-Yemen'deki halkı Osmanlıya karşı kışkırtarak zor durumda bırakmıştır.
- Osmanlı devleti kutsal yerleri korumak adına mücadele etmiştir.
- Osmanlı devleti bu cephede de başarısız olmuştur.

NOT: Medine Müdafii, Türk Kaplanı, Çöl Kahramanı ünvanını alan **Fahreddin Paşa**

NOT: Galiçya cephesi Avusturya-Macaristan'a, Makedonya-Romanya cepheleri ise Bulgaristan'a yardım amaçlı açılmıştır.

GİZLİ ANTLAŞMALAR:

Amaç: Savaş sonrası paylaşım kavgalarının önüne geçmektir.

Boğazlar (İstanbul) Antlaşması: İngiltere, Fransa, Rusya arasında imzalanmıştır. Boğazlar ve çevresi Rusya'ya bırakılmıştır. Amaç Rusya'nın taraf değiştirmesini önlemek. İngiltere-Fransa ilk defa Boğazlar konusunda Rusya'nın isteklerini kabul etmiştir.

Londra Antlaşması: İngiltere, Fransa İtalya arasında imzalanmıştır. On iki ada ve Antalya İtalya'ya bırakıldı. İtalya İtilaf bloğuna geçmiştir.

Skeys-Picot Antlaşması: İngiltere- Fransa – Rusya arasında imzalanmıştır. Irak İngiltere'ye bırakıldı. Adana, Antakya, Suriye, Lübnan Fransa'ya bırakıldı. Orta Doğu toprakları iki devlet arasında paylaşıldı.

Petrograd Protokolü: Rusya, İngiltere, Fransa arasında imzalandı. Rusya'nın İngiltere ve Fransa'nın orda doğudaki çıkarlarını kabul etmesine karşılık Doğu Karadeniz Erzurum, Van, Bitlis Rusya'ya verilmiştir.

Hamza EREN

Mc Mahon Antlaşması: İngiltere ve Şerif Hüseyin arasında imzalandı. Şerif Hüseyin'e bağımsız bir Arap devleti kurulma sözü verildi.

Saint Jean de Maurienne: İngiltere, Fransa, İtalya arasında imzalandı. İzmir, Aydın, Muğla İtalya'ya verildi.

DİPNOTLAR:

- Gizli antlaşmaları "**Sarı Kitap"** ile dünyaya duyuran **RUSYA.**
- Kurtuluş savaşı Sebebiyle Anadolu'da yürürlüğe girmedi
- Wilson ilkeleri gizli antlaşmaları hukuken geçersiz kılmıştır.
- Yunanistan gizli antlaşmalarda yer almamıştır
- İtilaf devletleri kendi aralarında imzalamıştır.
- Osmanlı toprakları paylaşılmıştır.

ABD'nin Savaşa Girmesi (1917)

- Savaş başladığı vakit ABD tarafsızlığını ilan etmiştir.
- Buna karşılık savaş başladıktan sonra ABD itilaf devletlerine silah yardımında bulunmuştur
- Bu durum karşısında Almanya ABD'ye ait ticaret gemilerini batırmıştır.
- Bunun yanında Almanya'nın Meksika'ya gönderdiği mektubun ABD eline geçmesi de ABD'nin savaşa girmesinde etkili olmuştur.
- ABD'nin savaşa girmesiyle savaş kısa sürede bitmiştir savaşı itilaf devletleri kazanmıştır. (Savaşın seyrini değiştiren devlettir)

WİLSON İLKELERİ – 8 OCAK 1918

- On dört nokta olarak da bilinir tarihte
- ABD Başkanı Wilson'un dünya barışını korumak için ortaya koyduğu görüşlerdir
- İtilaf devletleri ABD gibi güçlü bir devletin desteğini kaybetmemek için çıkarlarına ters düştüğü halde bu ilkeleri kabul etmişlerdir.

İLKELER:

- ✓ Barış görüşmeleri açık olmalı gizli antlaşmalara son verilmeli
- ✓ Yenen devletler yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak
- ✓ Aşırı silahlanma ve bloklaşma sona ermeli
- ✓ Sömürgeciliğe son verilmeli
- ✓ Her ulus kendi geleceğini kendisi tayin etmelidir
- ✓ Boğazlar dünya ticaretine açık olacak
- ✓ Türk hakimiyeti altında yaşayan diğer milletler de çoğunlukta bulundukları yerde geleceklerine kendileri karar vermelidir. (Self determinasyon)
- ✓ Almanya Alses Loren'i Fransa'ya vermelidir
- ✓ Bağımsız bir Polonya devleti kurulmalıdır
- ✓ İtalya sınırları uluslararası esaslara göre çizilmeli

NOT: Wilson ilkeleri Cemiyet-i Akvam'ın temelini oluşturmuştur.

NOT: Wilson ilkeleri **Manda ve Himaye** konusunun Türk kamuoyunda tartışılmasında etkili olmuştur.

NOT: İtilaf devletlerinin bu ilkelere uymaması üzerine ABD Monroe Doktrini ile bu ortamdan çekilmiştir.

NOT: Wilson ilkelerinde kapitülasyonlar ve Boğazlar komisyonu konusu yer almaz.

Hamza EREN

ATEŞKES ANTLAŞMALARI:

BULGARİSTAN---------- **S**elanik

OSMANLI ---------- **M**ondros

AVUSTR-MACAR -------- **V**illa Gusti

ALMANYA ---------- **R**ethondes

BARIŞ ANTLAŞMALARI:

O-SMANLI---------- **S**-evr

B-ULGARİSTAN------- **N**-öyyi

A-LMANYA-------- **V**-ersay

M-ACARİSTAN --------**T**-iryanon

A-VUSTURYA----------**S**-en Jermen

NOT: İmzalanan ilk ateşkes antlaşması **Selanik** ilk barış antlaşması ise **Versay**'dır.

NOT: Nöyyi-Versay-Tiryanon-Sen Jermen antlaşmalarının taslağı **Paris konferansında** düzenlendi. Sevr antlaşmasının taslağı ise **San Remo** konferansında düzenlenmiştir.

NOT:II.Dünya savaşına sebep olan antlaşma **Versay**

NOT: Sen Jermen Antlaşması ile **Macaristan-Yugoslavya**- **Çekoslovakya** bağımsız olmuştur.

I.DÜNYA SAVAŞININ SONUÇLARI:

- ✓ Avrupa dünyasının siyasi haritası değişti
- ✓ Savaştan en karlı çıkan devlet İngiltere oldu
- ✓ Çekoslovakya, Polonya, Letonya, Litvanya, Estonya, Macaristan, Yugoslavya gibi ülkeler kuruldu
- ✓ Rusya'da Komünizm, İtalya'da Fşizm, Almanya'da Nazizim gibi totaliter rejimler ortaya çıktı
- ✓ Dünya barışını korumak adına Milletler Cemiyeti kuruldu
- ✓ Sömürgecilik yerini manda ve himayeye bıraktı
- ✓ Tank, Kimyasalsilah, Denizaltı gibi savaş araçları ilk kez kullanıldı
- ✓ Sivil savunma örgütleri kuruldu
- ✓ Savaştan umduğunu bulamayan İtalya, Almanya II.Dünya savaşına sebep oldu

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 Ekim 1918)

İmzalanma Nedenleri:

- Wilson ilkelerine güvenilmesi
- Osmanlı devletinin savaşacak gücünün kalmaması
- Osmanlı devletinin müttefiksiz kalması
- Osmanlının İngiltere'nin hoşgörü söylemlerine güvenmesi (Türkleri Anadolu'dan yoksun bırakmak için savaşmıyoruz söylemi)
- Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi ile kara bağlantısının kesilmesi

- ➢ Anlaşma sultan Vahdettin döneminde, Ahmet İzzet Paşa hükümeti tarafından imzalanmıştır. Limni adasının Mondros limanında Agamemnon zırhlısında Bahriye nazırı Rauf Orbay ile İngiliz Calthorpe arasında imzalanmıştır.

Hamza EREN

MADDELERİ:

- ✓ Çanakkale İstanbul boğazları açılacak
- ✓ Ermeni ve itilaf devletleri esirleri bırakılacak
- ✓ Osmanlı ordusu terhis edilecek
- ✓ İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumda istediği yeri işgal edebilecek (7.Madde)
- ✓ Tershane, Toros tünelleri ve limanlar itilaf devletlerinin denetiminde olacak
- ✓ Hükümet haberleşmesi dışında telsiz telgraflara itilaf devletleri el koyacak
- ✓ Osmanlıdaki demiryolları itilafların denetiminde olacak
- ✓ Doğu Anadolu'da Vilayet-i Sitte'de (Bitlis-Elaziğ-Siva-Diyarbakır-Erzurum-Van) bir karışıklık çıkarsa itilaf devletleri buraları işgal edebilecek(24.Madde)
- ✓ Osmanlı sınırları içinde bulunan Alman-Avusturya-Macaristan diplomatları sınır dışı edilecek

Mondros'a Dair:

- Mondros'a dayanılarak ilk işgal edilen Osmanlı toprağı **Musul (İngiltere**)
- Anadolu'da ilk işgal edilen Osmanlı toprağı **Hatay/Dörtyol**
- Osmanlı devleti fiilen sona ermiştir
- Ahmet İzzet Paşa hükümeti istifa etmiş yerine Tevfik Paşa hükümeti gelmiştir.
- Önce İngilizlerin kontrolünde olan Antep, Maraş, Urfa Suriye itilafnamesi ile Fransızlara verildi
- Osmanlı bu antlaşma ile I.Dünya savaşından çekildi
- İtilaf devletlerini temsil eden İngiltere
- İlk tepki olarak direnme cemiyetleri kuruldu
- M.Kemal'in Mondros'a ilk tepkisi Anadolu'ya geçmek oldu
- İtilaf devletleri Mondros ateşkes antlaşmasına dayanarak Anadolu'yu işgal etti
- M.Kemal bu antlaşma için "**Osmanlı bu antlaşma ile kendini kayıtsız şartsız düşmana teslim etmeye razı olmuştur."** İfadesini kullanmıştır.

PARİS KONFERANSI (18 OCAK 1919)

- "Onlar Konseyi" olarak da bilinir(İngiltere-İtalya-Fransa-ABD-Japonya)

Toplanma Nedenleri:

- ✓ Yenilen devletlerin durumunu görüşme ve barış antlaşmalarının taslağını düzenleme, Osmanlı topraklarını bölüşme, Aralarındaki problemleri çözme
- Konferansa 32 devlet katılmıştır
- Milletler Cemiyeti kurulmuştur
- Sömürgecilik yerini manda himayeye bıraktı, savaş tazminatı, savaş onarımı adı altında gündeme geldi
- Doğuda bir Ermeni devletinin kurulma kararı alındı
- İzmir ve çevresi İtalya'dan alınıp Yunanistan'a verildi. (İlk görüş ayrılığı)
- Boğazlarda ortak yönetim kararı çıktı
- **King-Crane Raporu (Ermeni devleti ile ilgili)** gündeme geldi. Güneydoğu Anadolu Suriye topraklarında halkların konu edindiği rapordur.
- **Hrisantos Raporu (Rum devleti ile ilgili)** gündeme gelmiş Doğu Karadeniz'de bir Pontus Rum devletinin kurulması ile ilgili
- Gizli antlaşmaların uygulanma kararı alındı.
- Versay, Sen Jermen, Tiryanon, Nöyi gibi barış antlaşmalarının taslakları düzenlendi.

Hamza EREN

İZMİR'İN İŞGALİ (15 Mayıs 1919)

- İngiltere Paris konferansında İzmir ve çevresini Yunanistan'a vermişti.
- İşgalden hemen önce Reddi İlhak cemiyeti kuruldu
- İzmir'in işgal söylentileri üzerine 14 Mayıs gecesi İzmir halkı Maşatlık adı verilen Yahudi mezarlığında toplanacak ve tepki gösterecektir.
- 15 Mayıs 1919'da Rumlar İzmir'e çıkarma yapmışlardır.
- Yunanlılara ilk Kurşunu **Hukuk-u Beşer** gazetesinin başyazarı **Hasan Tahsin** sıkmıştır. (Osman Nevres)
- İzmir'in işgalini kınayan çeşitli protestolar Darülfünun, Fatih Sultan Ahmet gibi yerlerde yapılmıştır.
- İstanbul Mitinglerine, **Selim Sırrı Tercan, Halide Edip, Sait Bey, Nakiye Hanım M.Emin Yurdakul** gibi kişiler katılmıştır.
- İzmir'in işgalinde "Yaşasın Venizellos" demediği için öldürülen **Albay Süleyman Fethi Bey**
- İstanbul hükümeti bölgedeki katliamlar için bir komisyon kurulmasını talep etmiştir.
- Bunun üzerine ABD'li komutan Bristol öncülüğünde bir komisyon kuruldu

NOT: İzmir işgali halk arasında milli bilincin uyanmasında etkili olmuştur

Amiral Bristol Raporu:

- Bölgedeki olayların sorumlusu Rumlardır
- Bölgede Türkler çoğunluktadır
- Yunanlıların yaptığı işgal değil ilhaka yöneliktir.
- Bölgeden Yunanlılar çekilmeli itilaf güvenlik birlikleri gelmelidir

ÖNEMİ: İlk kez uluslararası bir belgede Türk milli mücadelesinin haklılığı ortaya konulmuştur. Yunanlıların Paris konferansında sahte rapor sunduğu ortaya çıkmıştır.

CEMİYETLER:

Yararlı Cemiyetlerin Özellikleri:

- İşgallere karşı ilk tepkidir.
- Basın-silahlı mücadele vardır
- Bağımsızlık fikri etkili olmuştur
- Bölgesel kurtuluşu amaçlamışlardır genel olarak
- Sivas Kongresinde **A.R.M.H.C** adı altında birleşmişlerdir

Trakya Paşaeli Cemiyeti: Mavri Mira cemiyetinin faaliyetlerine karşı kurulmuştur. Osmanlı parçalanırsa Trakya Cumhuriyeti adıyla yeni bir devlet kurma amacı vardır. **Lüleburgaz Edirne Kongrelerini** düzenlemişlerdir. **Yeni Edirne veAhali** gazetelerini çıkarmışlardır.

İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti: İzmir'in Yunanlılara verilmesini önlemek amacıyla kuruldu. İzmir'in işgal haberleri üzerine adı Redd-i İlhak olarak değişti.

Redd-i İlhak Cemiyeti: Balıkesir-Alaşehir Kongrelerini düzenledi.

Kilikyalılar Cemiyeti: Adana ve Çevresinde Ermeni ve Fransızlara karşı mücadele edildi. Pozantı Kongresini düzenlemiştir.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti: Trabzon çevresinde Pontus Rum devletinin kurulmasına engel olmak amaçlı kuruldu. Erzurum Kongresinin toplanmasında etkili olmuştur.

Hamza EREN

Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti: Doğuda Ermeni devletinin kurulmasına engel olmak amacıyla kuruldu. Erzurum Kongresinin toplanmasında etkili olmuş. **Le Pays, Hadisat, Albayrak** gazetelerini çıkarmıştır.

Milli Kongre Cemiyeti: Kuva-i Milliye tabirini ilk kez kullandı. Dr. Esat Işık Raporu bu cemiyete ait. Mücadele yöntemi olarak basın yayın tercih etmiştir. Bölgesel değil ulusal bağımsızlığı savunmuştur.

Anadolu Kadınları M. H Cemiyeti: M. Kemal'in desteğiyle Sivas'ta kuruldu Melek Hanım tarafından.

Gizli Karakol Cemiyeti: Zabitan adı verilen silahlı güçleri bulunur. İstanbul'dan Anadolu'ya silah cephane kaçırılmasında etkili oldu.

Mim Grubu: İstanbul2dan Anadolu'ya silah cephane sevkinde görev almıştır. İstihbarat işlerini yürütmüştür.

Kars İslam Şurası: ilk yararlı cemiyettir. Osmanlı dağılırsa Kafkaslarda devlet kurma amacı vardır.

ZARARLI CEMİYETLER:

Türklerin Kurduğu Zararlı Cemiyetler:

Wilson Prensipleri Cemiyeti: ABD Mandasını savunmuştur. Halide Edip- Ahmet Emin Yalman- Refik Halid savunmuştur.

Hürriyet İtilaf Fırkası: İngilizlerle beraber hareket etmişlerdir. **Alemdar, Peyam-ı Sabah** gazetelerini çıkarmışlardır.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti: İngiliz mandasını savunmuşlardır. **Vahdettin, Damat Ferit** savunmuştur. Alemdar gazetesini çıkarmışlardır

Sulh Selameti Osmaniye Cemiyeti: Padişaha bağlılığı savunmuşlardır.

İslam Teali Cemiyeti: Konya ve çevresinde yoğun faaliyet göstermişlerdir. Kurtuluşu hilafet ve saltanata bağlılıkta görmüşlerdir.

Kürt Teali Cemiyeti: Seyit Abdülkadir tarafından kuruldu. Doğuda bir kürt devleti kurulma amacı vardır.

AZINLIKLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER:

Rum Cemiyetleri:

Etnik-i Eterya: 1814'te Filiki Eterya adıyla kuruldu. Bizans'ı canlandırma amaçları vardır.

Mavr-i Mira Cemiyeti: **"Kara Gün"** Cemiyeti olarak bilinir. Büyük Yunanistan'ı kurma amaçları vardır. En geniş çaplı cemiyet.

Pontus Rum Cemiyeti: Amaç bir Pontus Rum devleti kurmaktır.

Kordos Cemiyeti: Rum göçmen komisyonu olarak da bilinir. Doğu Karadeniz'e göçmen adı altında silahlı Pontus çeteleri gönderilmiştir.

Ermenilerin Kurduğu Cemiyetler:Hınçak – Taşnak- Sütyun cemiyetleridir amaç Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmaktır. Magna Armina (Büyük Ermenistan) amacı için çalışmışlardır.

MİLLİ MÜCADELEDEKİ KADIN KAHRAMANLAR:

- Şerife Bacı ------ **Kastamonu**
- Gördesli Makbule**---- Akhisar**
- Kara Fatma------- **Erzurum**
- Halime Çavuş--- **Kastamonu**
- Emir Ayşe-------**Aydın**
- Teyyar Rahime---- **Adana**
- Halide Edip
- Kılavuz Hatice------ **Adana**

Hamza EREN

NOT: Nene Hatun Kadın kahramanlarımızdandır ancak milli mücadele döneminde değil 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında mücadele etmiştir.

Musevilerin Kurduğu Cemiyetler: Alyans-İsrailit- Makabi cemiyetleridir. Büyük İsrail devletini kurmuşlardır.

KUVA-İ MİLLİYE (Milis Güçler)

Kurulma Nedenleri:

- İstanbul hükümetinin işgallere karşı olması
- Osmanlı ordusunun terhis edilmesi
- Anadolu'nun işgale uğraması
- Halkın bağımsız yaşama arzusu
- İşgal devletlerinin halkın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi

Özellikleri:

- ✓ İlk silahlı mücadele örgütüdür.
- ✓ Halktan oluşan düzensiz birliklerdir
- ✓ Hareket noktaları milliyetçiliktir.
- ✓ Bölgesel hareket etmişlerdir
- ✓ Düşmanı oyalayarak düzenli orduya zaman kazandırmışlardır
- ✓ Birlik beraberliğin oluşmasına katkı sağlamışlar
- ✓ İhtiyaçlarını halktan temin etmişlerdir.
- ✓ TBMM'ye karşı çıkan bazı ayaklanmaları bastırmışlardır (Ahmet Anzavur, Çopanoğlu)

Kaldırılma Nedenleri:

- Halktan zorla para ve mal toplamaları
- Otoriteden yoksun hareket etmeleri
- Bazı şeflerin TBMM otoritesini kabul etmemesi (Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe)
- Düşman ilerleyişini tam durduramamaları
- Kendi yöntemlerine göre halkı yargılamaları

MİLLİ MÜCADELE HAZIRLIK DÖNEMİ:

- Mondros ateşkes antlaşmasından sonra Karadeniz bölgesinde Samsun ve çevresinde Rum çeteler çatışmalar çıkarmıştır.
- İtilaf devletlerinin Mondros'un yedinci maddesini uygulayacaklardı
- 7. Ordu Komutanı M. Kemal Paşa Adana'da Maraşel Liman Van Sanders'ten Yıldırım Orduları Grup Komutanlığını devralmıştır.
- İstanbul'a çağrılması üzerine İstanbul'a gelmiş. Limanda bulunan itilaf donanmalarını görünce Yaveri Cevat Abbas'a "**Geldikleri gibi giderler"** demiştir.

  M.KEMAL'İN İSTANBULDA YAPTIĞI ÇALIŞMALAR:
  - İstanbul'a geldikten sonra Fethi Okyar ile beraber **"Minber"** gazetesini çıkarmıştır.
  - Ali Fuat, Rauf Orbay gibi komutanlarla kurtuluş çareleri aramış
  - İtilaf devletleri temsilcileri ile görüşmüştür gerçek niyetlerini anlamak için
  - Sultan Vahdettin ve İstanbul hükümeti temsilcileri ile görüştü
  - Tevfik Paşa'nın güvenoyu almasına engel olmak istedi
- Samsun ve çevresindeki karışıklıkların önüne geçmek için Damat Ferit hükümeti M.Kemal Paşa'yı 9. Ordu müfettişi sıfatıyla Samsun'a göndermiştir. Yetkili olduğu iller: Merkez **Erzurum** bunun yanında Erzincan, Samsun, Trabzon, Kastamonu, Sivas, Van, Bitlis, Ankara, Diyarbakır.

Hamza EREN

Kendisine Verilen Resmi Görevler:

- ✓ İşgallere karşı oluşturulan ulusal güçleri dağıtmak
- ✓ Karışıklık çıkaranları cezalandırmak
- ✓ Halkın elindeki silah ve cephaneyi toplamak
- ✓ Görev bölgesinde iç güvenliği sağlamak

NOT: M. Kemal'in asıl niyeti ise Milli mücadeleyi başlatmaktır.

NOT: M. Kemal 16 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır ve 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basmıştır. **Bu tarih milli mücadelenin fiilen başladığı tarihtir.**

NOT: M. Kemal yanında bulunan Refet Bey'e "İhtilal yapmak yetmez önce Türk devletini kurmak gerek" demiştir.

Samsun Raporu (22 Mayıs 1919):

- Karadeniz'de karışıklık çıkaran Rumlardır
- Türkler yabancı mandayı kabul edemez
- İzmir'in işgalinde haksız olan Rumlardır.

NOT: Milli mücadelenin ilk yazılı belgesidir.

Havza Genelgesi: (29 Mayıs 1919)

- ➢ M. Kemal yayınladığı genelgeyle işgallerin protesto edilmesini istemiş ancak bu sırada azınlık halka kötü davranılmamasını istemiştir.

NOT: Milli Mücadelenin ilk genelgesidir.

NOT: Mondros'a karşı ilk açık tepkidir

NOT: M. Kemal ilk kez açık bir şekilde resmi görevlerinin dışına çıkmıştır.

NOT: M. Kemal ilk kez İstanbul hükümeti tarafından geri çağrıldı

Amasya Genegesi (Tamimi) – 22 Haziran 1919

- ➢ Amasya Genelgesini **M.Kemal- Rauf Orbay- Refet Bele- Ali Fuat** imzalamıştır. Telgraf yolu ile **de Cemal Paşa, Kazım Karabekir** onaylamıştır.

NOT: Ali Fuat, Amasya Genelgesi için "**Mukaddes ittifak"** ifadesini kullanmıştır

NOT: M. Kemal'in genelgeyi birçok kişiye imzalatmakla mücadeleyi halka mal etmeyi amaçlamıştır.

NOT: Amasya Genelgesini kaleme alan **Cevat Abbas**

MADDELER:

- ✓ Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir (**Gerekçe**)
- ✓ İstanbul hükümeti üzerine aldığı görevi yerine getirmemektedir (**Gerekçe**)
- ✓ Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracak (**Amaç-yöntem**)
- ✓ Milletin sesini duyurmak için her türlü etkiden uzak milli bir kurul kurulmalıdır (**Temsil Heyeti**)
- ✓ Anadolu'nun en güvenli yeri olan Sivas'ta bir kongre toplanmalı
- ✓ Ordular kesinlikle dağıtılmayacak
- ✓ Doğu illeri adına Erzurum'da toplanması kararlaştırılan kongreye katılacak delegeler Sivas'ta yapılacak kongreye de katılacak

ÖNEMİ:

- ➢ Kurtuluş savaşının amacı-yöntemi-gerekçesi ilk kez ortaya konulmuştur
- ➢ Milli mücadelenin programını belirten ilk resmi belge
- ➢ İlk kez milli egemenlikten söz edilmiş, rejimin değişeceği sinyali verilmiş
- ➢ Temsil heyeti kurulma kararı ilk kez alındı

Hamza EREN

- Yeni Türk devletinin kurulması yolunda ilk adımdır
- Bir ihtilal beyannamesidir
- Türk milletinin bağımsızlığı için halka yapılan bir davettir
- M. Kemal bu gelişmeden sonra askerlik mesleğinden istifa etmiştir
- İstanbul hükümetinin görevini yerine getirmediği ilk kez dile getirilmiştir.
- M. Kemal "**İstanbul artık Anadolu'ya hâkim değil Tabidir"** sözünü söylemiştir.

NOT: M. Kemal'in rütbesi 15 Haziran 1919'da III.Ordu müfettişliğine çekilmiştir. Yani M. Kemal Amasya Genelgesini 3.Ordu müfettişi rütbesiyle yayınlamıştır. Osmanlıdaki son resmi görevidir.

NOT: M. Kemal 3 Temmuzda Erzurum'a gelmiştir. 8-9 Temmuz gecesi Askerlik mesleğinden istifa etmiştir. Yani istifa ettiği yer **ERZURUM.**Hangi gelişmeden sonra istifa etti derse **AMASYA GENELGESİ.**

Erzurum Kongresi-İstiklal Meşalesi (23 Temmuz -7Ağusto)

1919)Toplanma Amacı:

- Doğuda bir Ermeni devletinin kurulmasına engel olmak
- Karadeniz'in doğusunda Rum devletinin kurulmasına engel olmak
- Doğudaki cemiyetleri tek çatı altında toplamak

Toplayanlar:

- Kazım Karabekir
- Trabzon Muhafazi Hukuk Cemiyeti
- Doğu Anadolu Müdaafai Hukuk Cemiyeti

Delege Gönderen İller:

- Bitlis
- Erzurum
- Sivas
- Trabzon
- Van

Delege Gönderemeyen İller:

- Diyarbakır
- Elazığ
- Mardin

NOT: Kongre Başkanlığını M. Kemal yapmıştır

NOT: Kongrede Cevat Dursunoğlu, Kazım Yurdalan istifa etmiş yerlerine M. Kemal ve Rauf Orbay gelmiştir.

KARARLAR:

- ✓ Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür parçalanamaz (**İlk kez milli sınırlardan söz edilmiştir**)
- ✓ Kuva-i Milliyeyi etkin milli iradeyihakim kılmak esastır. (**Bağımsızlık-Egemenlik**)
- ✓ Hristiyan halka ve diğer azınlıklara siyasi hakimiyetimizi sosyal dengemizi bozacak ayrıcalık verilemez
- ✓ Manda ve himaye kabul edilemez. (**İlk kez gündeme geldi**)
- ✓ İstanbul hükümeti vatanın bağımsızlığını korumazsa geçici bir hükümet kurulacak (**ilk kez geçici hükümet-Temsil Heyeti Kuruldu Başkanı M. Kemal**)
- ✓ Mebusan meclisi derhal açılmalı (**Milli egemenlik- Hükümeti denetleme**)
- ✓ Bağımsızlığa aykırı olmamak koşulu ile dış yardım alınabilir
- ✓ Ulusal güçler padişah ve hilafeti kurtaracak (**Birlik beraberlik**)

Hamza EREN

ÖNEMİ:

- Toplanış amacı bakımından bölgesel aldığı kararlar yönüyle ulusaldır
- M. Kemal "Tarih bu kongremizi ender bir eser olarak kaydedecektir" sözünü söylemiştir.
- M. Kemal'in sivil olarak yaptığı ilk çalışmadır
- Temsil Heyeti kurulmuştur.

Balıkesir –Alaşehir Kongreleri:

- Hacı Muhittin Bey toplamıştır
- Batı cephesinin oluşumuna katkı sağlamıştır.
- Gerekli hallerde Yunanlılara karşı itilafları tercih edeceklerini belirtmişlerdir.

NOT: "**Reşad-ı Sani**" "**Galip Hoca**" unvanları ile Nazilli kongrelerini toplayan **Celal Bayar**'dır.

Sivas Kongresi-Milli İradenin Sesi (4-11 Eylül 1919)

- Kongre yeri olarak Sivas'ın seçilmesinde işgal edilmemiş, ulaşım ağına sahip olması etkili olmuştur.
- Kongreye katılımın az olma sebepleri, Ankara Valisi Muhittin Paşa ile Elazığ Valisi Ali Galip engelleme çalışmalarının yanında Sivas'ın Fransızlarca işgal edileceği söylentisi etkili olmuştur.

Tartışılan Konular:

- Manda Himaye
- Başkanlık sorunu
- Yemin sorunu

NOT: Kongre Başkanlığını M. Kemal yapmıştır

KARALAR:

- ✓ Manda Himaye kabul edilemez (Son kez gündeme geldi)
- ✓ Anadolu'daki tüm cemiyetler A.R.M.H.C adı altında birleşti
- ✓ Temsil heyeti tüm yurdu temsil eder
- ✓ **İrad-i Milliye** gazetesi çıkarıldı. Milli mücadelenin sesi
- ✓ Batı cephesi komutanlığına Ali Fuat Cebesoy atandı

NOT: İradei Milliye gazetesi milli mücadelenin ilk yayın organıdır ve milli mücadelenin doğrudan sözcülüğünü yapan gazetedir. Ayrıca M. Kemal Ankara'ya geldikten sonra **"Hakimiyeti Milliye"** gazetesini çıkarmıştır. M. Kemal'in **"Benim Gazetem"** dediği gazetedir ve milli mücadelenin resmi yayın organıdır. 1934'te **"Ulus"** adını almıştır.

ÖNEMİ:

- Her açıdan ulusal olan ilk ve tek kongredir
- Kurtuluş savaşının parolası "**Ya istiklal ya ölüm olmuştur."**
- Kongre toplanmış ve başarısız olan Damat Ferit hükümeti istifa etmiş yerine Ali Rıza Paşa hükümeti kurulmuştur. (**Temsil heyetinin ilk siyasi başarısı**)
- Temsil heyeti ilk kez yürütme yetkisini kullanmıştır.
- Cepheler arasında kumanda birliği sağlanmıştır.
- Kongreden sonraSivas'ta M. Kemal General Harbord arasında görüşme olmuş "Manda Himaye" konusu tartışılmıştır.

Hamza EREN

Amasya Görüşmeleri 20-22 Ekim 1919)

- Sivas kongresinden sonra Damat Ferit hükümeti istifa etmiş yerine milli mücadeleye ılımlı bakan Ali Rıza Paşa hükümet gelmiş bu da Amasya görüşmelerinin yapılmasına zemin hazırlamıştır.
- Görüşmeler İstanbul hükümeti adına Salih Paşa ve Temsil Heyeti adına M. Kemal paşa, Bekir Sami, Rauf Orbay arasında imzalanmıştır.

Kararlar:

- Sivas kongresinde alınan kararları İstanbul hükümeti kabul edecek
- Azınlıklara ayrıcalık verilemez.
- Türk vatanının bağımsızlığı korunacak
- Manda himaye kabul edilmeyecek
- A.R.M.H.C İstanbul hükümeti tarafından tanınacak
- İtilaf devletleriyle yapılacak barış görüşmelerine Temsil Heyetinin uygun gördüğü kişiler katılacak
- Mebusan meclisi İstanbul dışında toplanmalıdır

- Salih Paşa alınan kararları İstanbul hükümetine kabul ettireceğine dair söz vermiş kabul ettiremezse istifa edeceğini dile getirmiştir. İstanbul hükümeti Mebusan Meclisinin açılması hariç diğer kararları kabul etmemiştir.
- Salih Paşa istifa etmemiştir

NOT: İstanbul hükümeti Temsil heyetini ilk kez hukuken tanımıştır.

NOT: Amasya görüşmelerinden önce görüşmelerin yapılmasını engellemek için Şeyh Recep İsyanı çıkmıştır.

NOT: Amasya görüşmeleri Temsil Heyetinin ikinci siyasi başarısıdır.

NOT: Amasya görüşmelerinden sonra Sivas Komutanlar toplantısı toplanmıştır.

Temsil Heyetinin Ankara'ya Gelişi-Milli Mücadelenin Kalbi (27 Aralık 1919)

- M. Kemal Amasya görüşmelerinden sonra Meclis çalışmalarını takip etmek ve İstanbul'a gidecek milletvekilleriyle görüşmek adına Ankara'ya geçmiştir.
- Ankara'nın merkez seçilme sebepleri arasında, İşgallere uğramamış olması, Anadolu'nun orta kesiminde bulunması, Batı cephesine yakın olması, Ulaşım ağına sahip olması, İstanbul'a yakın olması etkili olmuştur.

- **M. Kemal Paşa İstanbul'a gidecek vekillerden bazı taleplerde bulunmuştur:**
  - Müdafaa-i Hukuk grubu oluşturun
  - Misak-ı Milli kararları onaylatın
  - Beni Meclis başkanı seçin
  - Ali Rıza Paşa hükümetine güvenoyu vermeyin

SON OSMANLI MEBUSAN MECLİSİNİN AÇILMASI (12 Ocak 1920)

- Yapılan Seçimler sonucu M. Kemal Erzurum'dan milletvekili seçilmiştir.
- Ancak hakkında tutuklama kararı olduğundan dolayı İstanbul'a gitmemiştir.
- Müdafaa-i Hukuk grubu yerine Fellah-ı Vatan grubu kuruldu
- Misak-ı illi kararları alındı
- Meclis Başkanlığını en yaşlı üye sıfatıyla **Hacı İlyas** yaptı. Yapılan seçim sonucu **Reşat Hikmet** seçildi. O da hayatını kaybedince Meclis Başkanlığını **Celaleddin Arif** yaptı

Hamza EREN

MİSAK-I MİLLİ KARARLARI (Peyman-ı Milli) - 28 Ocak 1920)

- Milli bağımsızlık yemini olarak bilinir
- Ulusal egemenlikten söz edilmemiştir
- Son Osmanlı mebusan meclisinde alınan son kararlardır.
- Milli Mücadelenin siyasi programıdır

MADDELER:

- ✓ Siyasi, adli, mali olarak egemenliğimizi kısıtlayan hükümler kaldırılacaktır.

Yorum: İlk kez açık bir şekilde kapitülasyonlara karşı çıkılmıştır

- ✓ Azınlıklara verilecek olan haklar komşu memleketlerde bulunan Müslüman halkın hakları korunmak şartı ile verilecek

Yorum: Toplum içinde eşitlik savunulmuştur.

- ✓ İstanbul şehri ve Marmara'nın güvenliği her türlü tehlikeden korunmalı Çanakkale ve İstanbul boğazlarından güvenliği sağlanırsa ticarete açılacak
- ✓ Kars, Ardahan, Batum, Batı Trakya ve Arap memleketlerinde gerekirse halkoylamasına gidilecek
- ✓ Mondros ateşkesi imzalandığında işgal edilmemiş olan yerler milli sınır olarak kabul edilecek
- ✓ Misak-ı Milli ilkelerini itilaf devletleri kabul ederse Osmanlı milli sınırlar içinde kalan yerlerin borçlarını ödemeyi kabul edecek.

Değinilen Konular:

K- apitülasyon

A- zınlıklar

B- oğazlar- Borçlar

S- ınırlar

R- eferandum

NOT: Misak-ı Milli kararları Lozan antlaşmasının temelini teşkil eder.

NOT: 3 Mart 1920'de Ali Rıza Paşa hükümeti istifa etti yerine Salih Paşa hükümeti kuruldu.

İSTANBUL'UN İŞGAL EDİLMESİ (16 Mart 1920)

- Misak-ı Milli kararları alındıktan sonra itilaf devletlerinin aleyhine olduğundan dolayı işgal etmişlerdir.
- Ali Rıza Paşa hükümeti 3 Mart 1920'de istifa etmiş yerine Salih paşa hükümeti kurulmuştur.
- Mebusan meclisi kapatılmıştır.
- İşgal haberini M. Kemal'e bildiren telgrafçı **Manastırlı Hamdi** olmuştur. M. Kemal tarafından kendisine **"Martonaltı"** soyadı verilmiştir

Tepkilerin Artması Üzerine İngilizler Açıklama Yapmışlardır:

- İşgaller geçicidir
- İtilaf devletlerinin amacı Saltanat Hilafeti korumaktır
- Taşrada isyan veya katliamlar çıkarsa İstanbul Türklerden alınacak
- Herkes İstanbul hükümetinin vereceği karar uymalıdır

İşgalden Sonra Temsil Heyeti'nin Uygulamaları:

- İstanbul ile her türlü haberleşme kesildi
- İstanbul'daki tutuklamalara karşı Anadolu'daki itilaf subayları tutuklandı
- Geyve (Sakarya) Ulukışla (Niğde) demiryolları tahrip edildi. İşgalin Anadolu'ya yayılmasına engel olmak amacıyla
- Anadolu'dan İstanbul' vergi eşya gönderimi yasaklandı

NOT: İstanbul'un işgal edilmesinin olumlu yanı Ankara'da yeni bir meclisin açılmasıdır

Hamza EREN

YARARLI YAYINLAR

1- **İrade-i Milliye**: Sivas kongresinde çıkarılmıştır Milli mücadelenin doğrudan sözcülüğünü yapmıştır
2- **Hakimiyet-i Milliye**: milli mücadele döneminde TBMM'nin yarı resmi gazetesi olmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Ulus ismini almıştır
3- **Minber:**İstanbul da Fethi Okyar ve M.Kemal Atatürk tarafından çıkarılmıştır
4- **Açıksöz:** Kastamonu da çıkarılmıştır
5- **Hukuk-u Beşer**: Başyazarlığını Hasan Tahsin yapmıştır
6- **Albayrak:**Erzurum'da çıkarılmıştır. Doğu Anadolu Müdafa-i Hukuk cemiyetinin yayın organıdır
7- **Yenigün:** Yunus Nadi tarafından çıkarılmıştır Ankara'nın ilk günlük gazetesidir
8- **Anadolu ajansı**: Yunus Nadi, Halide Edip Adıvar'ın Katkılarıyla Atatürk'ün onayıyla çıkarılmıştır
9- **İkdam:** Ahmet Cevdet tarafından çıkarılmıştır. Türkçülük akımının güçlü savunucuları arasında yer alır
10- **Vakit:** Ahmet Emin Yalman tarafından çıkarılmıştır
11- **İleri**: Atatürk'ün isimsiz yazılarının yayınlandığı gazete
12- **Tasvir-i Efkar**: Şinasi tarafından çıkarılmıştır Atatürk'ün resmini basan ilk gazetedir
13- **Öğüt:** 1917 de Afyon Karahisar merkezli kurulmuş merkezi daha sonra Konya'ya taşınmıştır
14- **Küçük Mecmua**: 1922'de Diyarbakır'da Ziya Gökalp tarafından çıkarılmıştır
15- **Ceride-i Resmiye**: ilk Resmi gazetedir TBMM'nin yaptığı genelgeler yasalar yayınlanırdı

ZARARLI YAYINLAR

1- Peyam-ı Sabah
2- Aydede(Dergi)
3- Alemdar
4- İrşad
5- Ümit(Dergi)
6- Türkçe-İstanbul
7- Tan
8- Zafer
9- Şarkın sesi
10- Güleryüz

MİLLİ MÜCADELEYİ ANLATAN BAZI YAZAR-ESERLER:

1- **Kazım Karabekir**: istiklal Harbimiz
2- **Ali Fuat Cebesoy**: Milli Mücadele Hatıraları- Moskova Hatıraları
3- **Yakup Kadri Karaosmanoğlu**: Yaban-Sodom Gomore- Atatürk
4- **Halide Edip Adıvar**: Ateşten Gömlek-Vurun Kahpeye
5- **Refik Halit Karay**: Çetre- Babanız Atatürk
6- **Tarık Buğra**: Küçük Ağa
7- **Nazım Hikmet**: Kurtuluş savaşı Destanı
8- **Kemal Tahir:** Yorgun savaşçı- Esir şehrin insanları
9- **Şevket Süreyya Aydemir**: Tek Adam
10- **İsmet İnönü**: Hatıralarım- Genç subaylık yılları
11- **Falih Rıfkı Atay**: Zetindağı- Ateş ve Güneş
12- **Rauf Orbay**: Cehennem Değirmeni
13- **Nuyan Yiğit:** Atatürk'le 30 yıl
14- **İsmet Bozdağ:** Atatürk'ün Fikir Sofrası-Bilinmeyen Atatürk
15- **H.C. Armstrong**: Bozkurt
16- **Andrew Mango:** Atatürk Modern Türkiye'nin Kurucusu

Hamza EREN

I. TBMM'NİN AÇILMASI (23 Nisan 1920-11 Ağustos 1923)

- M. Kemal 19 Martta vali ve komutanlara birer genelge göndererek Osmanlı mebusan meclisinin artık bağımsızlığını tamamen kaybettiğini derhal yeni seçimlerin yapılması ve Ankara'da Olağanüstü bir meclisin açılması gerekliliğini dile getirmiştir.
- Yapılan seçimler neticesinde M. Kemal Ankara'dan milletvekili seçilmiştir.
- Meclisin geçici başkanlığını Sinop vekili Şerif Bey yapmıştır
- Daha sonra M. Kemal meclis başkanı seçilmiştir.

NOT: TBMM'nin açılması yeni Türk devletinin kuruluşuna işaret eden ilk gelişmedir.

24 NİSAN ÖNERGESİ:

- Hükümet kurmak zorunludur

Yorum: İstanbul hükümeti yok sayılmıştır. Meclisin ihtilalci olduğunu gösterir

- TBMM Yasama, yürütme, yargı güçlerini elinde bulundurur

Yorum: Güçler birliği ilkesi, hızlı karar alınmasını sağlama

- Geçici kaydıyla dahi olsa Osmanlı yönetimi etkisinde olan hükümet başkanı tanımak veya padişah vekili atamak doğru değil

Yorum: Özgür karar alma, meclisin sürekliliği

- TBMM üzerinde hiçbir güç yoktur.

Yorum: İstanbul hükümeti ve saltanat yok sayılmıştır. Meclis üstünlüğü ön planda

- Meclisin Başkanı hükümetin de başkanıdır.

Yorum: Meclis Hükümeti Sistemi

- Padişah ve hilafetin durumu itilaf baskısından kurtulduğu zaman TBMM'nin düzenleyeceği bir kanunla yeri belirlenecek

Yorum: Birlik beraberlik, Rejimin değişeceği sinyali

TBMM'nin Özellikleri:

- ✓ Kurucu (**Yeni bir devlet-anayasa ve ordu kurdu**)
- ✓ Demokratik (**seçimler**)
- ✓ Savaş (**Kurtuluş savaşını yönetti**)
- ✓ Milli (**azınlık yok**)
- ✓ Siyasi parti yok Gruplar var (**öncelik vatanın bağımsızlığı)**
- ✓ İhtilalci (**saltanatı yok saymıştır**)
- ✓ Olağanüstü (**güçler birliği**)

NOT: I.TBMM'nin yaptığı tek inkılap saltanatın kaldırılmasıdır.

NOT: I.TBMM'nin yürütme ve yargı yetkisini bünyesinde bulundurması olağanüstü meclis olduğunu gösterir

İCRA VEKİLLERİ HEYETİ(HÜKÜMET)

Meclis Başkanı: M. Kemal

Genelkurmay Başkanı: İsmet İnönü

Milli Savunma Bakanı: Fevzi Çakmak

Maarif Bakanı: Rıza Nur

Sağlık Bakanı: Adnan Adıvar

Dışişleri Bakanı: Bekir Sami

Adalet Bakanı: Celaleddin Arif

İçişleri Bakanı: Cami Baykut

NOT: Turizm Bakanlığı yok

Hamza EREN

TBMM İçindeki Gruplar:

Yeşil orducular: Sol eğilimli olup Çerkez Ethem tarafından desteklenmiştir

Halk Zümresi: Sovyet devriminin örnek alınması gerektiğini savunmuştur

Tesanüd: Eski İttihatçıların oluşturduğu bir gruptur.

İstiklal: M. Kemal'in çizgisini takip eden gruptur.

Islahat: Ülkenin genel refahını isteyen, çağdaşlaşmayı amaç edinen grup

Müdafaa-i Hukuk: M. Kemal'in başında olduğu grup

TBMM'nin Çıkardığı Kanunlar:

- Ağnam vergisi hakkında kanun (ilk kanundur- Mali alanda)
- İstiklal Marşı
- Başkomutanlık
- Teşkilatı Esasiye
- Düzenli Ordu
- Hıyaneti Vataniye
- İstiklal Mahkemeleri
- Firariler
- Nisab-ı Müzakere (İçtüzük)
- Men-i Müskirat
- Men-i İsfarat
- Gümrük vergilerinin yükseltilmesi

NOT: Takrir-i Sükûn ile Tekâlif-i Milliye I.TBMM tarafından çıkarılmamıştır.

I.TBMM'ye Karşı Çıkan İsyanların Sebepleri:

- İstanbul hükümetinin otoritesini korumak için halkı kışkırtması
- Şeyhülislam Durrizade Abdullah Efendinin fetvaları
- İtilaf devletlerinin boğazlarda tam egemenlik kurmak istemesi
- Kuva-i Milli şeflerinin düzenli orduya geçmek istememesi
- Bazı aşiret liderlerinin kendi yönetimini kurmak istemesi
- Azınlıkların otorite boşluğundan faydalanarak devlet kurmak istemesi
- Heyeti Nasihanın çalışmaları

Doğrudan İstanbul Hük. Tarafından Çıkarılan:

- Kuva-i İnzibatıye (Hilafet ordusu)
- Ahmet Anzavur (Kuva-i Muhammediye)

İst. Hük. İle İtilaf Devletlerinin Çıkardığı:

- Bolu- Düzce- Hendek- Adapazarı
- Çopanoğlu (Yozgat)
- Delibaş Mehmet (Konya)
- Bozkır (Konya)
- Koçgiri (Erzincan)
- Milli Aşireti (Urfa)
- Ali Batı (Mardin)
- Çopur Musa (Afyon)
- Cemile Çeto
- Şeyh Eşref (Bayburt)

Kuva-i Milliyecilerin Çıkardığı:

- Çerkez Ethem
- Demirci Mehmet Efe

Azınlıkların Çıkardığı:

- Rumlar
- Ermeniler

Hamza EREN

TBMM'nin İsyanlara Karşı Aldığı Önlemler:

- İstanbul hükümeti ile her türlü haberleşme ve ilişki kesildi.
- Şeyhülislamın fetvasına karşılık Ankara müftüsü Rıfat Efendi ve Anadolu'daki birçok müftünün imzası ile milli mücadeleyi destekleyen karşı fetva yayımlandı.
- Anadolu Ajansı" kurdurularak milli mücadele lehinde propaganda yapıldı.
- Hıyaneti vataniye kanunu (29 Nisan 1920)çıkarılarak TBMM'nin otoritesi artırıldı ve suçluları yargılamak için İstiklal Mahkemeleri kuruldu.
- Damat Ferit Paşa vatan haini sayılarak vatandaşlıktan çıkartıldı.
- Halkı bilinçlendirmek adına İrşad heyetleri kuruldu
- Seyyar jandarma birlikleri kuruldu

SEVR ANTLAŞMASI (10 Ağustos 1920)

- Mondros ateşkes antlaşmasından sonra itilaf devletleri Osmanlı devletiyle henüz barış antlaşması imzalamamıştı bunun temel sebebi Osmanlı devletini paylaşma konusunda anlaşmaya varamamış olmalarıdır
- Antlaşmanın taslağı İtalya'nın San Remo kentinde düzenlendi (18-26 Nisan 1920) bu konferansa İstanbul hükümeti adına Tevfik Paşa katıldı
- Saltanat şurası taslağı onayladıktan sonra Osmanlı heyeti Sevr'e gitmiştir (Fransa)

NOT: Saltanat Şurasında Sevr'e karşı çıkan **Topçu Ferik Rıza Paşa**'dır.

- Giden heyet arasında Damat Ferit, Rıza Tevfik, Reşat Halis, Hadi Paşa bulunuyordu.
- Antlaşmayı İmzalayanlar ise **Rıza Tevfik- Hadi Paşa –Reşat Halis**

MADDELER:

- Azınlık hakları korunmazsa İstanbul Türklerden alınacak
- Azınlıklar her yerde okul açabilecek
- Boğazların içinde Türklerin bulunmadığı bir komisyon tarafından yönetilecek
- Boğazlar savaş zamanlarında tüm devletlere açık olacak
- Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti Güneydoğuda bir Kürt devleti kurulacak
- Osmanlı devletinin Ordusu sınırlanacak, ağır silahları bulunmayacak
- Kapitülasyonlar tüm devletlere verilecek
- Doğu Trakya Batı Anadolu Yunanistan'a verilecek
- İzmir Türk toprağı sayılacak anacak Yunanlılar yönetecek

NOT: Hukuki bir geçerliliği yok Mebusan Meclisi Onaylamadığı için

NOT: Uygulanamamıştır Kurtuluş savaşı başarıya ulaştığı için

NOT: Osmanlı devletinin imzaladığı son antlaşmadır.

NOT: **Bilecik görüşmeleri**, 1920'de İstanbul hükümeti adına Ahmet İzzet Paşa, Salih Paşa, TBMM Adına, M. Kemal, İsmet İnönü arasında gerçekleşti. İstanbul hükümeti TBMM'yi ilk kez hukuken tanıdı

NOT:Chester Projesi, ABD'nin Samsun, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Ankara Güzergâhında demir yolu projesidir. Amaç yeraltı kaynaklarından faydalanma

Hamza EREN

DİPNOTLAR:

- TBMM'nin ilk Yurt dışı temsilciliğini açtığı ülke---**AZERBAYCAN** (Memduh Şevket Esendal)
- TBMM'nin ilk elçiliğini açtığı ülke --- **RUSYA** (Ali Fuat Cebesoy)
- TBMM'nin ilk elçiliğini açtığı Müslüman ülke --- **AFGANİSTAN** (Fahreddin Paşa)
- Türkiye'de ilk elçilik açan ülke **GÜRCİSTAN**. (Medivani)

MUHAREBELER DÖNEMİ:

Batı Cephesi: İngiltere'nin desteklediği Yunanlılara karşı savaşılmıştır. TBMM'nin kurduğu düzenli ordu, Kuva-i Milliye ve 15.Kolordu mücadele vermiştir.**Mudanya Antlaşması** ile kapandı

Doğu Cephesi: Ermeni ve Gürcülere karşı mücadele edilmiştir. TBMM'ye bağlı Kazım Karabekir komutasındaki 15.Kolordu mücadele etmiştir.**Gümrü antlaşması** ile kapandı

Güney Cephesi: Fransız ve Ermenilere karşı mücadele edilmiştir. Sadece Kuva-i Milliye mücadele etmiştir bu cephede.**1921 Ankara antlaşması** ile kapandı

DOĞU CEPHESİ: (ilk zafer müjdesi)

- 19.Yüzylıya kadar Ermeniler "Millet-i Sadıka" olarak anılırdı
- Ancak Avrupalı devletlerin müdahalesi ile zaman içinde Osmanlı'ya karşı isyan etmişlerdir.
- Paris Konferansında doğuda Ermeni devletinin kurulması gündeme gelmiştir.
- Sevr Antlaşmasında Doğuda Ermeni devletinin kurulması sözü verilmiştir.
- Bu gelişmelere bağlı olarak Ermeniler saldırıya geçmiş ve Iğdır, Gümrü Kars gibi illeri işgal etmişlerdir.
- Bunun üzerine Kazım Karabekir, karşı saldırıya geçmiş Sarıkamış, Kars ve Gümrü'yü ele geçirmiştir.
- Daha fazla dayanamayan Ermeniler Barış istemek durumunda kalmışlardır.

Gümrü Antlaşması (2-3 Aralık 1920)

• Doğu sınırı, Çıldır gölü ile Aras nehri hattına kadar uzanacaktır.
• Sarıkamış Kars Kağızman ve Iğdır Türk devletine verilecektir.
• Ermenistan Hükümeti Sevr antlaşmasını tanımayacak ve Misak-ı Milliyi kabul edecektir.
• Düşman ordusuna katılmış olan Ermenilerden Türklere karşı silah kullanmış olanlar 6 ay içinde Türkiye'ye dönebileceklerdir.
• Ermenistan Türkiye'ye karşı hiçbir düşmanca harekette bulunmayacaktır.

- Ermeniler Misak-ı Milliyi tanıyacaktır.

Önemi:

• TBMM'nin bağımsız bir devletle imzaladığı ilk antlaşmadır.
• Ermenistan TBMM'yi tanıyan ilk devlet olmuştur.
• TBMM'ye bağlı orduların kazandığı ilk askeri zafer siyasi bir zaferle tamamlanmıştır.
• Misak-ı Milli'nin bir kısmı gerçekleştirilmiştir.
• Kurtuluş Savaşının Doğu Cephesi kapanmıştır.
• Buradaki birlikler Batı cephesine sevk edilmiştir.
• Ermeni sorunu sona ermiştir.

Hamza EREN

- Kazım Karabekir TBMM adına imzalamıştır
- Türkiye adı ilk kez uluslararası bir belgede yer aldı
- Doğu sınırı ilk kez çizilmiş ancak Rusya'nın Ermenistan'ı işgal etmesiyle antlaşma geçersiz olmuştur.

Batum Antlaşması (23 Şubat 1921)

- ✓ Gürcistan Rusların savaştan çekilmesini fırsat bilerek Ardahan, Artvin, Batum'u işgal etmiştir.
- ✓ Posof harekâtı ile Gürcüler geri adım atmıştır
- ✓ Artvin, Ardahan, Batum Türkiye'ye verildi

NOT: 15.Kolordu komutanı-Şark Fatihi- Kars Fatihi – Ermenistan Fatihi Yetimler Babası olarak bilinen ve "İstiklal Harbimiz" eserini kaleme alan **KAZIM KARABEKİR.**

GÜNEY CEPHESİ:

- ➢ Fransız ve Ermenilerle mücadele edilmiştir.
- ➢ Kuva-i Milliye'nin ilk kez ortaya çıktığı cephedir.
- ➢ Milli Mücadelenin ilk kurşununun sıkıldığı cephedir (Mehmet Çavuş (Kara) -19 Aralık 1918
- ➢ Sadece Kuva-i Milliye mücadele etmiştir.
- ➢ En önemli direniş merkezleri Adana, Urfa, Maraş, Antep olmuştur.

ADANA: Tufan Bey(Yüzbaşı Osman) Hoca Mehmet Efendi, Topçu Kemal Bey, Ratıp Bey-***5 Ocak 1922'de bağımsızlığını elde etti***

MARAŞ: Sütçü İmam, Rıdvan Hoca, Salim Bey—***12 Şubat 1920'de Bağımsızlığını elde etti***

URFA: Yüzbaşı Ali Saip, Onikiler---***11 Nisan 1920'de Bağımsızlığını elde etti***

ANTEP: Şahin Bey, Kılıç Ali ---***25 Aralık 1921'de bağımsızlığını elde etti***

NOT: Maraş ve Urfa'nın bağımsızlığını elde etmesi I.TBMM Açılmadan önce olmuştur.

NOT: Maraş'ta düşmana ilk kurşunu atan **Sütçü İmam**

- ➢ Sakarya savaşından sonra imzalanan Ankara Antlaşması ile Güney cephesi kapanmıştır.

KURTULMA UNVANMADALYA

M-araş	**A**-ntep-21	**İ**-nebolu-24
U-rfa	**M**araş-73	**M**-araş-25
A-ntep	**U**-rfa-84	**A**-ntep-2008

Ş-Urfa-2016

Hamza EREN

BATI CEPHESİ:

- İngiltere'nin desteklediği Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.
- Kuva-i Milliye, TBMM'nin Kurduğu düzenli ordu ve Osmanlıdan Kalan 15.Kolordu mücadele etmiştir.
- En yoğun savaşların geçtiği cephedir.
- Batıda ilk dereniş Ayvalık'ta (Balıkesir) Ali Çetinkaya (29 Mayıs 1919)
- İlk kurşun savaşı Ödemiş (İzmir)

Gediz Taarruzu(24 Ekim 1920)

- Sivas Kongresinde Batı cephesi Kuva-i Milliye komutanlığına atanan Ali Fuat Cebesoy'un Yunanlılara karşı başlattığı Taarruz girişimidir.
- Kuva-i Milliye birlikleri başarısız olmuştur
- Ali Fuat Cebesoy Moskova elçiliğine atanmıştır yerine İsmet İnönü(Kuzey) ve Refet Bele (Güney) gelmiştir.
- Düzenli ordunun kurulmasında etkili olmuştur.

Düzenli Ordunun Kurulması (10 Kasım 1920)

Nedenleri:

- ✓ Gediz Taaruzundaki başarısızlık
- ✓ Kuva-i Milliyenin düşmana karşı yetersiz kalması
- ✓ Kuva-i Milliyenin disiplinden yoksun oluşu
- ✓ İhtiyaçlarını halktan zorla temin etmeleri
- ✓ Kendi usullerine göre yargılama yapmaları

I.İNÖNÜ SAVAŞI (6-10 Ocak 1921)

Nedenleri:

- ✓ Sevr'i Türklere kabul ettirmek
- ✓ Çerkez Ethem isyanından faydalanmak
- ✓ Eskişehir'i ele geçirmek
- ✓ TBMM'yi ortadan kaldırmak

- Yunanlılara karşı verilen ilk savunma savaşıdır
- TBMM tarafından kurulan düzenli ordunun ilk askeri başarısıdır
- İsmet İnönü Albaylıktan Generalliğe yükselmiştir
- Yunanlılar bu savaşa **"Taarruz-i Keşif"** adını vermiştir.
- Başarıdan dolayı halkın TBMM'ye olan güveni artmış ve düzenli orduya katılım artmıştır

Sonuçları:

T- eşkilat-ı Esasi

A-fgan Dostluk Antlaşması

L- ondra Konferansı

İ- stiklal Marşı

M- oskova Dostluk Antlaşması

Teşkilat-ı Esasi (20 Ocak 1920)

- Yeni Türk devletinin ilk anayasasıdır
- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir
- Yasama, Yürütme, Yargı yetkisi TBMM'ye aittir
- Seçme yaşı 18 seçilme yaşı 25
- Seçimler 2 yılda bir yapılır
- Siyasi partiler mevcut değildir
- TBMM Başkanı hükümetinde başkanıdır
- Yumuşak ve çerçeve anayasasıdır

NOT: Bu anayasa ile padişaha ait hukuki ve siyasi yetkileri TBMM üstlenmiştir.

Hamza EREN

Londra Konferansı(21 Şubat-12 Mart 1921)

- Amaç Sevr'i yumuşatıp Türklere kabul ettirmek ve Yunanlılara zaman kazandırmaktır
- İngiltere-Fransa-İtalya-TBMM-Osmanlı katıldı
- İtilaf devletleri hem TBMM'den bir yetkili hem de İstanbul hükümetini beraber çağırmıştır ikilik yaratmak adına
- M. Kemal ancak doğrudan çağırılırsalar gideceklerini açıklamış **İtalya**'nın araya girmesiyle TBMM Doğrudan çağrılmıştır
- TBMM Konferansa delege göndermekle Barış yanlısı olduğunu, Misak-ı Milliye'yi Duyurmayı, Hukuki olarak tanınmayı amaçlamıştır

- TBMM adına **Bekir Sami Bey**, İstanbul Hükümeti adına sadrazam **Tevfik Paşa** katılmıştır
- Söz sırası Tevfik Paşaya geldiğinde" **Ben sözü milletin gerçek temsilcisi olan TBMM'ye bırakıyorum**" demiştir.
- Konferans bir sonuca varmadan dağılmıştır

NOT: İtilaf devletleri TBMM'nin hukuki varlığını ilk kez tanımışlardır.

NOT: Bekir Sami Bey TBMM'nin onayı olmadan esir değişimi ekonomi konularında birtakım sözleşmeler imzaladığı için görevinden alınmış yerine Yusuf Kemal Tengirşek getirildi

Türk-Afgan Dostluk Antlaşması (1 Mart 1921)

- TBMM adına Yusuf Kemal Tengirşek – Rıza Nur- Ali Paşa imzalamıştır.
- TBMM Afganistan'ın bağımsızlığını tanıyacak Afganistan Misak-ı Milliye'yi tanıyacak
- TBMM Afganistan'a subay ve öğretmen gönderecek
- Ülkeler karşılıklı elçilikler açacak
- Taraflardan birine bir saldırı olursa diğeri yardım edecek

NOT: TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlet Afganistan olmuştur.

İstiklal Marşı (12 Mart 1921)

- Yarışmayı Maarif Vekaleti (MEB) düzenlemiştir
- İlk kez **Açıksöz** gazetesinde yayınlanmıştır, dergi ise **Sebilürreşad**
- Mecliste ilk okuyan **Hamdullah Suphi Tanrıöver**
- Türk ordusuna İthaf edilmiştir
- M. Akif Parasını **Darülmesai'**ye bağışladı
- 1924-30 yılları arasında İlk bestesini **Ali Rıfat Çağatay 1**930'dan sonra ise **Osman Zeki Öngör** bestesi kullanılmıştır
- İlk kez 1982 anayasasında yer almıştır
- M. Akif **Tacettin Dergahında** yazmıştır.
- TBMM'de Milli Marş olarak kabul edildi
- İstiklal Marşı I.İnönü savaşından sonra II.İnönü savaşından önce okunmuştur. Meclis dışında ilk okunduğu yer II.İnönü savaşı

Hamza EREN

Moskova Dostluk Antlaşması (16 Mart 1921)

- TBMM adına Yusuf Kemal Tengirşek, Rıza Nur, Ali Fuat imzalamıştır
- Başlangıç kısmında Dostluk Kardeşlik ibaresine yer veren ilk antlaşma olmuştur.

Maddeler:

- ✓ Birinin tanımadığı bir antlaşmayı diğer taraf da tanımayacak (**Sevr'in geçersizliği, Birlikte Hareket etme**)
- ✓ Türkiye terimi misak-ı milliyeyi kapsar
- ✓ Osmanlı ve Çarlık Rusya arasında imzalanan antlaşmalar geçersiz olacak (**Yönetim değişikliği**)
- ✓ İki devlet birbirinin bağımsızlığına saygı duyacak
- ✓ Tutsak olan savaş esirleri serbest bırakılacak
- ✓ Batum Gürcistan'a ait olacak(**İlk Taviz**)
- ✓ Boğazlarla ilgili hususlar Karadeniz'e kıyısı olan devletlerin yapacağı konferansta düzenlenecek
- ✓ Rusya kapitülasyonların kaldırıldığını kabul edecek

NOT: Osmanlıyı tanıyan ilk büyük devlet Rusya olmuştur

NOT: Doğu sınırı ilk kez resmen çizildi

NOT: Kapitülasyonları kaldıran ilk devlet **S.Rusya**

II.İNÖNÜ SAVAŞI(23 Mart-1Nisan 1921)

- Türklerin Yunanlılara karşı elde ettiği ikinci zaferdir
- TBMM'ye olan güven ve düzenli orduya katılım arttı
- İtalya işgal ettiği yerleri boşaltma kararı aldı
- Fransa TBMM'ye barış teklifinde bulunmuş ancak red edildi
- Fransızlar Zonguldak'tan çekilme kararı aldı
- Fevzi Çakmak Orgenerallik rütbesi aldı
- M.Kemal İsmet İnönü2ye gönderdiği telgrafta "**Siz orada yalnız düşmanı değil milletin makûs talihini de yendiniz"** demiştir
- **"İnkılap tarihinin bir sayfasının yazıldığı savaş"** olarak bilinir
- İngiltere Malta'daki 40 Türk esiri serbest bıraktı

Aslıhan-Dumlupınar Muharebesi(8-12 Nisan 1921)

- Refet Bele komutasındaki düzenli birliklerin yaptığı taarruz girişimidir
- Başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Taarruz gücüne ulaşılmadığına kanıttır
- Refet Bele görevden alınmış ve batı cephesi birleştirilmiştir

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞLARI(10-24-Temmuz 1921)

- Düzenli ordunun ilk ve tek yenilgisidir
- Merkez Eskişehir olmuştur
- M.Kemal Orduya zaman kazandırmak, kayıpların artmasını önlemek ve ırmağın doğal bir engel olmasını sağlamak adına ordunun Sakarya ırmağı doğusuna çekilme emri vermiştir
- TBMM'ye olan güven azalmıştır
- M.Kemal'e olan muhalefet artmıştır
- Meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme gelmiştir
- İtalya Anadoludan çekilme kararını askıya almıştır
- Fransızlar TBMM'ye sunduğu barış teklifinden vazgeçmiştir
- Kuva-i Milliyeye geri dönülme tartışmaları yaşanmıştır

Hamza EREN

- Kaybedilecek bir savaşın sorumluluğunu M.Kemal'e yüklemek adına kendisine Başkomutanlık yetkisi verilmiştir
- M.Kemal Bu yetkiye dayanarak Tekalifi Milliye emirlerini yayınlamıştır bunun içinde Ankara, Samsun, Yozgat, Konya, Kastamonu gibi yerlerde İstiklal mahkemeleri kurulmuştur.

NOT: Tekalifi Milliye emirleri Sakarya savaşı ve Büyük Taaruzun kazanılmasında etkili olmuştur.

NOT: Bu savaş sırasında Ankara'da Maarif Kongresinin toplanması Eğitime verilen önemi ortaya koymaktadır. (15-21 Temmuz 1921)

NOT: M. Kemal Kütahya –Eskişehir savaşlarından sonra askerlik mesleğine geri dönmüştür.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (23 Ağustos 13 Eylül 1921)

- M.Kemal'in Başkomutan olarak yönettiği ilk savaştır
- M. Kemal "**Hattı Müdafaa Yoktur Sathı Müdafaa vardır"** sözünü söylemiştir
- "**Melhame-i Kübra**" "**Subaylar Savaşı**" olarak da bilinir
- Yunanlılar savunmaya Türk güçleri Taarruza geçmiştir
- Düzenli ordunun son savunma savaşıdır
- M.Kemal'e **Mareşallik**rütbesi, **Gazilik**unvanı verildi
- İtalya Anadoluyu tamamen boşaltmıştır
- Kars, Ankara, Ukrayna dostluk antlaşması imzalanmıştır
- İngiltere ile esir mübadelesi antlaşması imzalandı

Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)

- Sovyet Rusya aracılığı ile Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan ile TBMM arasında imzalandı
- TBMM adına Kazım Karabekir imzalamıştır
- Nahcivan'a özerklik verildi
- Taraflar arasında sağlık, güvenlik, ticaret alanında işbirliği olacak
- İstanbul'un güvenliği sağlanacak boğazlar ticarete açılacak
- TBMM Batum'un Gürcistan'a verilmesini kabul edecek

NOT: Doğu sınırı kesin olarak çizilmiştir

Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)

- TBMM ile Fransa arasında imzalanmıştır
- TBMM adına Yusuf Kemal Tengirşek imzalamıştır
- Taraflar arasındaki savaş sona erecek
- Savaş esirleri karşılıklı serbest bırakılacak
- Hatay, İskenderun Fransız mandasında Suriye'ye bırakılacak
- Hatay'da özel bir yönetim kurulacak resmi dil Türkçe olacak
- Caber Kalesi Türk toprağı sayılacak

NOT: Güney Cephesi kapanmıştır. Fransa TBMM'nin hukuki olarak tanımıştır ilk itilaf devleti.

Hamza EREN

BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ (26 Ağustos 9 Eylül 1922)

- Yıl ve Taktik itibari ile farklı olan tek savaştır
- Düşmanı tamamen yurttan atmak için bir Taarruz girişimidir
- M.Kemal **"Ordular ilk hedefiniz Akdenizdir"** emrini vermiştir
- M. Kemal bu savaşa **"Rum Sındığı"** adını da vermiştir
- Uşak, Eskişehir, Bilecik Aydın, Manisa, Balıkesir kurtarılmıştır
- Fevzi Çakmak Mareşallik rütbesi almıştır

I-II.İnönü Savaşı----------**METRİSTEPE (Bilecik)**

Sakarya Savaşı ---------- **DUATEPE (Ankara)**

Büyük Taarruz ----------**KOCATEPE(Afyon)**

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 Ekim 1922)

- Anlaşma devletlerinin ateşkes önerisi üzerine imzalanmıştır
- İngiltere, Fransa, İtalya, TBMM görüşmüş ancak imzalayanlar arasında Yunanistan da bulunur
- TBMM adına İsmet İnönü katılmıştır (Görüşmeler Tevfik Bıyıklıoğlu da katılmıştır)

Maddeler:

- Doğu Trakya TBMM'ye bırakılacak ve Yunanlılar 15 gün içinde burayı boşaltacak
- Yunanlılar burayı boşalttıktan sonra 8000 kişilik TBMM kuvvetleri buraya yerleşecek
- İstanbul ve Boğazlar TBMM'ye bırakılacak kalıcı barış sağlanana dek TBMM Güçleri Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazlara giremeyecek
- Türk-Yunan arasındaki silahlı mücadele sona erecek

NOT: Doğu Trakya'nın geri alınması için Refet Bele görevlendirildi

NOT: Doğu Trakya, İstanbul, Boğazlar Savaş yapılmadan alındı

NOT: Osmanlı hukuken sona erdi

NOT: Kurtuluş savaşının askeri safhası sona erdi

NOT: İngiltere'de hükümet değişikliği oldu

NOT: Mondros'un geçersizliği onaylandı

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI: (Türkiye'nin Tapu senedi- 24 Temmuz 1924)

- Anlaşma devletleri Mudanya'dan sonra kalıcı barışın sağlanması için İsviçre'nin Lozan şehrinde bir konferans düzenlemişlerdir
- İtilaf devletleri ikilik yaratmak adına TBMM ile İstanbul hükümetini beraber çağırmış
- TBMM önlem olarak **1 Kasım 1922'de saltanatı** kaldırmıştır
- M.Kemal Konferansı yakından takip etmek, Yunan tahribatını dünya kamuoyuna göstermek için konferansın **İZMİR** 'de toplanmasını istemiş ancak kabul edilmemiştir
- Lozan'a **İsmet İnönü, Rıza Nur, Hasan Saka** gitmiştir
- M. Kemal **Kapitülasyon** ve **Ermeni yurdu** konusunda kesinlikle taviz verilmemesini istemiştir

ÖNEMİ:

- Sevr Antlaşmasını geçersiz kılmıştır
- Türkiye'nin Bağımsızlığını tescillemiştir

- **ABD** Gözlemci devlet olarak katılmıştır

Hamza EREN

- **Sovyet Rusya- Bulgaristan** Boğazlar için katılmıştır
- Konferansın ilk gününde İsmet İnönü**" Çok ıstırap çektik çok kan akıttık bütün medeni milletler gibi hürriyet istiklal istiyoruz"** demiştir.
- Antlaşma I.TBMM tarafından 24 Temmuz'da İmzalanmış, 23 Ağustos 1923'te II.TBMM tarafından onaylanmıştır

MADDELER:

SINIRLAR:

Yunan Sınırı: Doğrudan Lozan'da çizilen tek sınır

Suriye Sınırı: 20 Ekim 1921 Ankara Antlaşması esas alındı

Irak Sınırı: Lozan'da Çözülemeyen tek sınır oldu.

Doğu Sınırı: Kars antlaşması Esas alındı

BOĞAZLAR: Boğazlar başkanı Türk olan uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek başkanı **Vasıf Temel**

KAPİTÜLASYONLAR: Kapitülasyonlar kesin olarak kaldırıldı

AZINLIKLAR: Bütün azınlıklar Türk vatandaşı olarak kabul edildi

ADALAR: Bozcaada, Gökçeada Tavşan adaları Türkiye'ye verildi. Rodos 12 Ada İtalya'ya verildi, Kıbrıs ve Mısır'ın yönetimi İngiltere'ye bırakıldı

YABANCI OKULLAR: Tüm yabancı okullar Türk kanunlarına uyacak

SAVAŞ TAZMİNATI: Bosnaköy, Karağaç Türkiye'ye verildi

BORÇLAR: Türkiye Osmanlıdan kalan borçları Türk Lirası ve Fransız Frangı olarak ödemeyi kabul etti 1954'te bitmiştir

PATRİKHANE: İstanbul'dan çıkarılmaya çalışılmış Türk heyeti tarafından ancak kabul edilmemiştir. ekümenlik, dünyevi yetkilerine son verilmiştir.

NÜFUS MÜBADELESİ: Batı Trakya'daki (Dedeağaç, Gümülcine, Dimetoka)Türkler ile İstanbul, Gökçeada, Bozcaada'daki Rumlar hariç diğer Türk ve Rum ahalisi mübadeleye tabi tutulacak

Aleyhte Çözülen:

- Adalar
- Boğazlar
- Patrikhane
- Suriye Sınırı

Lehte Çözülen:

- Azınlıklar
- Ermeni Yurdu
- Kapitülasyon
- Yabancı okul
- Savaş Tazminatı
- Osmanlı borçları
- İstanbul'un Boşaltılması

Çözülmeyen:

- Musul

Tekrar Gündeme Gelen:

- Boğazlar
- Patrikhane
- Yabancı okul
- Borçlar
- Mübadele
- Suriye Sınırı
- Musul

Hamza EREN

NOT: M. Kemal Lozan için ***"Türk milleti aleyhinde asırlardan beridir hazırlanmış ve Sevr antlaşması ile tamamlandığı sanılan büyük bir suikastın çöküşüdür."*** İfadesini kullanmıştır.

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKA:

II.TBMM'nin Açılması: (11 Ağustos 1923)

- II.TBMM'nin açılmasında Lozan görüşmesi, meclisin yasal süresini doldurması ve Savaş sürecinde yıpranmış olması etkili olmuştur.
- 1 Ekim 1927'ye kadar görev yapmıştır
- İnkılapçı meclis özelliği taşımaktadır
- Lozan antlaşmasını onaylamıştır

Halk Fırkası'nın Kurulması (9 Eylül 1923)

- M. Kemal inkılapları bir kadro eliyle gerçekleştirmek adına kurmuştur
- Türkiye Cumhuriyetinin ilk siyasi partisidir
- Temeli A.R.M.H.C dayanır
- Parti 1924'te Cumhuriyet halk fırkası adını almıştır 1935'te parti adı almıştır
- İlk kongresi Sivas Kongresi olarak kabul edilir
- Nutuk eserini M. Kemal 1927'de partinin ikinci kurultayında okumuştur

NOT: Nutuk 1919-1927 yılları arasını kapsar M.Kemal'in bu eserde en çok yer ayırdığı kişi **Yahya Kaptan**'dır. **Gençliğe hitabe** ile son bulur. Nutuk eserinin telif hakları Türk Tayyare Cemiyetine verilmiştir(Türk Hava Kurumu)

- 1931'de üçüncü kurultayda altı ilke parti programına dahil olmuştur

Parti Programı:

- ✓ Egemenlik millete aittir
- ✓ Aşar vergisi kaldırılmalı
- ✓ Askerlik süresi kısaltılmalı
- ✓ Eğitim-Öğretim birliği sağlanmalı
- ✓ Özel teşebbüs teşvik edilmeli
- ✓ Ekonomide devletçilik

Hamza EREN

NOT: Ordunun siyasetten ayrılması demokratikleşme yolunda atılan bir adımdır 1923.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının Kurulması (17 Kasım 1924)

- Genel Başkanı Kazım Karabekir

Kurucuları:

- **K**azım Karabekir
- **A**li Fuat Cebesoy
- **R**efet Bele
- **A**dnan Adıvar
- **R**auf Orbay

- Türkiye Cumhuriyetinin ilk muhalefet partisidir
- Taşradaki ilk şubesini Urfa'da açmıştır
- Şeyh Said İsyanı etkisiyle Takrir-i Sükûn kanunu kapsamında kapatılmıştır.

Parti Programı:

- Dini düşünce ve inançlara saygılıdır
- Bireysel özgürlükler korunmalı
- Tek dereceli seçim sistemi
- Cumhurbaşkanı olan kişinin milletvekilliği sona ermeli
- Yerinden yönetim
- Ekonomide Liberalizm
- Devlet görevlilerinin siyasi partilerle ilişkisi sona ermeli
- Anayasa değişikliği için halka danışılmalıdır.

NASTURİ İSYANI (1924)

- Hakkari ve çevresinde Nasturiler bağımsızlık için çıkarmıştır
- İngiltere'nin kışkırtmaları etkili olmuştur
- Musul'un kaybedilmesinde etkili olmuştur Cafer Tayyar tarafından bastırılmıştır.

ŞEYH SAİT İSYANI (13 ŞUBAT 1925)

- Nakşibendi tarikatına mensup Şeyh Sait tarafından Diyarbakır'da çıkmıştır
- Laik devlet anlayışı ve rejime karşı yapılmış ilk isyandır
- İngiltere bu isyanı desteklemiştir
- İsyanı bastıramayan **Fethi Okyar hükümeti istifa etmiş yerine İsmet İnönü hükümeti kurulmuştur.**
- Bölgede sıkıyönetim, seferberlik ilan edilmiş
- Takrir-i Sükûn kanunu çıkarılmıştır
- Ankara ve Diyarbakır'da istiklal mahkemeleri kurulmuştur
- İsyan etkisiyle Musul kaybedildi
- Çok partili hayat ilk kez kesintiye uğradı

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ (15 HAZİRAN 1926)

- Cumhuriyet ve laik devlet düzenine karşı yapılmış olan bir girişimdir
- Plana göre M.Kemal İzmir'e geldiğinde gezi programı sırasında öldürülecekti
- Ziya Hurşit, Şükrü Bey, Çopur Hilmi, Laz İsmail, Giritli Şevki, Gürcü Yusuf suikastçiler arasında yer alıyordu
- Giritli Şevki'nin durumu İzmir valiliğine bildirmesi ile plan başarısız olmuştur
- Suikaste bulaşanlar istiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır
- M. Kemal **"Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacak ancak Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar olacak"**demiştir.

İstiklal Mahkemelerinin Kurulduğu Olaylar:

- TBMM'ye karşı çıkan isyanlarda
- Asker kaçaklarında
- Tekalifi Milliye emirlerini uygulamak
- Şeyh Sait İsyanı
- İzmir suikasti

Hamza EREN

SERBEST CUMHURİYET FIRKASI (12 Ağustos 1930)

Kurulma Nedenleri:

- Ulusal iradeyi meclise tam yansıtma
- Tek parti algısını değiştirmek
- Halk Fırkasını denetlemek
- Demokrasiye işlerlik kazandırmak
- Ekonomide farklı görüşler ortaya koymak
- 1929 Dünya ekonomik krizinin Türkiye'ye etkisini azaltmak

Özellikleri

- M. Kemal'in isteği üzerine Ali Fethi Okyar tarafından kurulmuştur
- Adnan Menderes, Makbule Hanım M. Emin Yurdakul bu partinin milletvekilleridir
- Kurulmasında 1929 Dünya ekonomik krizi etkili olmuştur.

Parti Programı:

- Tek dereceli seçim sistemi
- Kadınlara siyasi hakların verilmesi
- Ekonomide liberalizm
- Tek dereceli seçim sistemi
- Paranın kıymeti korumalıdır
- Vergiler halkın gelirine göre alınmalı
- Köylüye kredi verilmelidir

NOT: Rejim karşıtlarının parti içine sızmasından dolayı parti 17 Kasım 1930'da rejimi korumak adına partisini fesh etmiştir

NOT: Ahali Cumhuriyet Partisi, Amele Çiftçi Partisi de 1930'da kurulmuş ancak B.Kurulu kararıyla bunlarda kapatılmıştır.

MENEMEN OLAYI (23 ARALIK 1930)

- Rejime laik düzene karşı yapılmış bir isyandır
- Derviş Mehmet önderliğinde meydana gelmiştir
- Amaç laik düzeni yıkmak tekrar hilafeti geri getirmektir
- Asteğmen Kubilay (Mustafa Fehmi) öldürülmüştür
- İsyana karışanlar Divan-ı Harp'te yargılanmışlardır

BURSA OLAYI (1 ŞUBAT 1933)

- Konyalı İbrahim önderliğinde Bursa'da ezanın Türkçe okunmasına karşı çıkan bir isyandır
- M. Kemal "**Bu bir din olayı değil dil olayıdır"** demiştir

NOT: Türkiye'de ilk Türkçe ezan Fatih Caminde Hafız Rıfat tarafından okunmuştur.

NOT: Dersim olayları 1937'de Seyit Rıza önderliğinde çıkmıştır.

ATATÜRK İLKELERİ:

Cumhuriyetçilik:

- Milli egemenlik
- Rejim
- Seçme seçilme
- Siyasi partiler
- Kadınlara siyasi hakların verilmesi
- Meclis
- Çok partili hayat
- Demokrasi

Hamza EREN

Milliyetçilik:

- Ulusal bağımsızlık
- Milli benlik
- Birlik beraberlik
- Türklük
- Milli tarih
- Milli dil
- Milli bilinç

Halkçılık:

- Eşitlik
- Sosyal devlet
- Toluma hizmet
- Sosyal adalet
- Demokrasi
- Ayrıcalıkları reddetme

Laiklik:

- Akıl
- Din
- Din vicdan özgürlüğü
- Mezhep özgürlüğü
- Devletin bir dininin olmaması
- Dogmalara karşı
- Düşünce özgürlüğü
-

Devletçilik:

- Ekonomi
- Kalkınma
- Devlet bankaları
- Yatırım
- Kamu iktisadi teşebbüsleri
- Özel sektöre karşı olmama

İnkılapçılık:

- Çağdaşlaşma
- Medeniyet
- Modernleşme
- Köklü değişim
- Yenileşme
- Devrim
- Dinamik yapı
- Muasırlaşma
- İlerleme

ATATÜRK İNKILAPLARI:

Türk İnkılabının Özellikleri:

- ✓ Ulusal egemenliğe dayalı demokratik devlet düzeni kurmayı amaçlar
- ✓ Ulusal bağımsızlık her şeyin üstünde
- ✓ Belli bir ideolojiye bağlı ortaya çıkmamıştır
- ✓ Akıl bilim rehberliğinde yapılmıştır
- ✓ Evrensel nitelik taşır
- ✓ Hemen hemen her alanda yapılmıştır
- ✓ Birbirini tamamlar niteliktedir
- ✓ Ortam ve koşullar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR:

- Saltanatın Kaldırılması---1 Kasım 1922
- Ankara'nın Başkent İlan edilmesi---13 Ekim 1923
- Cumhuriyetin İlanı--- 29 Ekim 1923
- Halifeliğin Kaldırılması--- 3 Mart 1924
- Seçimler
- Çok Partili Hayata Geçiş denemeleri

Hamza EREN

Saltanatın Kaldırılması:

Nedeni: Ulusal egemenlik ile örtüşmemesi, Lozan konferansında ikilik yaratılmak istenmesi, iki başlı yönetime son vermek ve laik demokratik devlet yapısını güçlendirmek adına kaldırılmıştır.

- Saltanat kaldırıldığında halifeliğe dokunulmamış TBMM tarafından II. Abdülmecit halife seçilmiştir.

NOT: Saltanatın kaldırılmasını hızlandıran gelişme Lozan görüşmeleridir.

Sonuç:

- ✓ Yönetimde iki başlılığa son verildi
- ✓ Laik demokratik devlet yapısı güçlendi
- ✓ İmparatorluktan ulusal devlete geçişte önemli bir adım
- ✓ Sultan VI.Mehmet Vahdettin ülkeyi terk etmiştir
- ✓ Osmanlı devleti resmen sona ermiştir
- ✓ Rejim ve Devlet başkanlığı sorunu ortaya çıkmıştır

NOT: 1 Kasım Saltanatın kaldırılması ile Hakimiyeti Milliye Bayramı olarak kutlanmıştır.

NOT: Osmanlının son sultanı VI.Mehmet vahdettin, son halifesi II. Abdülmecit son sadrazamı ise Tevfik Paşa olmuştur.

Ankara'nın Başkent İlan edilmesi:

- İsmet İnönü tarafından verilen önerge sonucu kabul edilmiştir
- Temsil Heyetine merkezlik yapmış olması Ulaşım ve haberleşme imkânlarına sahip olması etkili olmuştur

Cumhuriyetin İlanı:

- TBMM'nin açılması, Saltanatın kaldırılması, 1921 Anayasasının kabul edilmesi Cumhuriyetin ilanına zemin hazırlamıştır
- Ulusal egemenliği güçlendirmek, rejim tartışmalarına son vermek, devlet başkanlığı sorununu çözmek, Meclis hükümeti sisteminin getirdiği olumsuzlukları gidermek adına ilan edilmiştir

Sonuç:

- Kabine sistemine geçildi
- Kabine sistemine göre ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, İlk Başbakan İsmet İnönü, İlk Meclis Başkanı Fethi Okyar olmuştur
- Rejim sorunu devlet başkanlığı sorunu sona erdi
- Ulusal egemenlik güç kazandı

NOT: 1921 Anayasasında yapılan ilk değişiklik Cumhuriyetin ilanı olmuştur.

Halifeliğin Kaldırılması:

Nedenleri:

- Laik bir devlet yapısının oluşturulmak istenmesi
- Halifeliğin egemenlik ve ulus devlet yapısı ile örtüşmemesi
- İngilizlerin halifeyi kışkırtması
- Yapılacak inkılapların önünün açılmak istenmesi
- İnkılaplar önünde engel teşkil etmesi
- İnkılap karşıtlarının halifelik etrafında toplanması
- Abdülmecid Efendinin devlet başkanı gibi hareket etmesi

Hamza EREN

Sonuç:

- ✓ İnkılapların önündeki en büyük engel kalktı
- ✓ Ulusal egemenlik laik devlet yapısı güçlendi
- ✓ Yönetimde iki başlılığın önüne geçildi
- ✓ Ümmet anlayışından millet anlayışına geçildi
- ✓ Yabancıların Türkiye'nin içişlerine karışması engellendi

3 Mart 124'te yaşanılan gelişmeler:

- ➢ Hanedan üyelerinin yurt dışına çıkarılması
- ➢ Şeriye Evkaf Vekâletinin kaldırılması(Yerine Diyanet işleri başkanlığı ve vakıflar genel müdürlüğü kuruldu)
- ➢ Şeyhülislamlık Makamının kaldırılması (Son şeyhülislam Mehmet Nuri Efendi)
- ➢ Tevhid-i Tedrisat Kanununun Kabulü
- ➢ Erkanı Harbiye'nin Kaldırılması (Yerine Genelkurmay Başkanlığı kuruldu)

HUKUK ALNINDA YAPILAN İNKILAPLAR:

- 1924 Anayasasının Kabulü
- 1924 Anayasa değişiklikleri
- Medeni Kanunun Kabulü- 1926
- Kadınlara siyasi Hakların verilmesi

1924 Anayasası (20 Nisan 1924)

- Çift anayasal döneme son vermiştir
- 1921 Anayasası, 1876 Kanun-i Esasiyi yürürlükte kaldırmıştır
- Çoğunlukçu bir anayasadır
- Karma hükümet modeli benimsenmiştir
- En uzun yürürlükte kalan anayasadır
- Türkiye Cumhuriyetinin ilk sert anayasasıdır
- 105 maddeden oluşan kazuistik bir anayasadır
- Çift dereceli seçim sistemi mevcut
- Seçme yaşı 18 seçilme 30
- Seçimler 4 yılda bir yapılır
- Cumhurbaşkanı TBMM tarafından 4 yıl için seçilir
- Yargı bağımsız mahkemelere ait
- Devletin dini İslam, Başkent Ankara, resmi dil Türkçedir

DEĞİŞİKLİKLER:

- ➢ **1928** "Devletin dini İslam'dır" ibaresi anayasadan çıkarıldı. Cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin yemin şekli değişti
- ➢ **1934** kadınlara milletvekili seçme seçilme hakkı tanındı
- ➢ **1934** seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarıldı
- ➢ **1937** Atatürk ilkeleri anayasaya eklendi
- ➢ **1945** Anayasa dili Türkçeleştirildi
- ➢ **1946** Tek dereceli seçim sistemi
- ➢ **1950** Gizli oy açık sayım ilkesi seçimde uygulandı

NOT: Aşağıdaki değişiklikler Anayasa değil Kanunla yapılmıştır

- ➢ **1930** Kadınlara Belediye seçimlerine katılma hakkı tanındı
- ➢ **1933** Kadınlara muhtarlık seçimlerine katılma hakkı tanındı

Medeni Kanun Kabulü (17 Şubat 1926)

- ➢ Osmanlı devletinde uygulanan medeni hukuk temeli İslam hukukuna dayanan Mecelle idi. Eşitliğe dayalı olmaması, laik çağdaş olmaması ve ihtiyaçlara cevap vermediğinden dolayı Medeni kanun kabul edilmiştir.
- ➢ Kanun İsviçre'den alınarak 4 Ekim 1926'da yürürlüğe girmiştir

Hamza EREN

- Dört bölümden oluşur

Ş- ahıs

E- şya

M- iras

A-ile

Getirdiği Yenilikler

- Hukuk birliği sağlamıştır
- Laik çağdaş bir hukuk sistemi oluşmuştur
- Resmi nikâh zorunluluğu getirilmiştir
- Evlilikte tek eşlilik
- Boşanma hakkı kadına da tanınmıştır
- Şahitlikte, mirasta kadın-erkek eşitliği
- Anneye çocuğunun velayetini alma hakkı verilmiştir
- Patrikhanenin mahkeme kurma yetksi sona erdi
- Reşit yaştaki kişilere din seçme özgürlüğü tanınmıştır

NOT: Medeni Kanun ile siyasi haklar verilmemiştir

NOT: Kadınlara kendi soyadlarını kullanma evlilikte edinilen mallarda ortaklık hakkı bu kanunla verilmemiştir

İTALYA ----- Ceza hukuku

İSVİÇRE----- Medeni, Ticaret, İcra iflas, Borçlar

ALMANYA- Ceza Muhakemeleri, Deniz Ticareti

FRANSA---- İdare hukuku

Kadınlara Siyasi Hakların Verilmesi:

- 1930 Belediye seçimlerine katılma hakkı (**Sadiye Hanım)**
- 1933 Muhtarlık seçimlerine katılma hakkı (**Gül Esin**)
- 1934 Milletvekilleri seçimlerine katılma hakkı

NOT: Kadınlar ilk kez 1935 milletvekili seçimlerine katılmışlardır. 17 Kadın milletvekili seçildi ara seçimle bu sayı 18 olmuştur.

B- elediye---------- **0**

M- uhtarlık---------- **3**

V- ekillik ---------- **4**

NOT: Aracımız **BMV** Plakası **034**

NOT: İlk kadın doktor **Safiye ALİ**

EĞİTİM- KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR:

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu- 3 Mart 1924
- Medreselerin Kapatılması- 11 Mart 1924
- Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun – 2 Mart 1926
- Yeni Türk Harflerin Kabulü- 1 Kasım 1928
- Millet Mekteplerinin Açılması- 24 Kasım 1928
- Türk Tarih Kurumunun Açılması- 15 Nisan 1931
- Halkevlerinin Açılması- 19 Şubat 1932
- Türk Dil Kurumunun Açılması- 12 Temmuz 1932
- Üniversite Reformu - 1933

Hamza EREN

Tevhid-i Tedrisat Kanunu:

- Dönemin Milli Eğitim Bakanı Vasıf Çınar'ın verdiği önerge sonucu kabul edilmiştir
- Amaç eğitim kültür birliği sağlamak laik çağdaş bir eğitim sistemine geçmek olmuştur
- Bu kanunla bütün okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır

Sonuç:

- ✓ Eğitim Öğretimde ikilik sona erdi
- ✓ Ulusal, laik, çağdaş eğitimin temelleri atıldı
- ✓ Dine dayalı eğitim sistemine son verilmiştir
- ✓ Yabancı okullar MEB'e bağlandı
- ✓ Şeriye ve Evkaf vekaleti bütçesine ayrılan eğitim payı Maarif Bakanlığına devredilmiştir

Medreselerin Kapatılması:

- Tevhidi tedrisat kanunu medreselerin kapatılmasına zemin hazırlamıştır.
- Medreselerin kapatılması üzerine din adamı yetiştirmek için İmam Hatip okulları ve Darülfünuna bağlı ilahiyat fakültesi açılmıştır
- Laik, Çağdaş milli bir eğitim süreci hızlanmıştır.

Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun:

- Tevhid-i Tedrisat kanunu ışığında eğitim işlerini düzenlemek, müfredatı yenileyip çağa uygun hale getirmek adına yapılmıştır
- ABD'li uzman **John Dewey** görüşlerinde faydalanılmıştır
- Bu kanun çerçevesinde Talim Terbiye Kurulu Açılmıştır
- İlköğretim zorunlu ve ücretsiz olması sağlanmıştır
- Yabancı okullarda Tarih, Coğrafya, Türkçe, Felsefe derslerine Türk öğretmenlerin girmesi sağlanmıştır
- Devlet izni olmadan okul açılması yasaklandı

Yeni Türk Harflerinin Kabulü:

Nedenleri:

- Okuma yazmayı ayrıcalık olmaktan çıkarmak
- Arapça öğreniminin zor olması
- Konuşma yazı dili arasındaki farklılığı gidermek
- Türk dilinin gelişimine hizmet etmek
- Ulusal bilinci geliştirmek

Sonuç:

- ✓ Okuryazar oranı artmıştır
- ✓ Basılan kitap sayısı artmıştır
- ✓ Batıdaki teknik gelişmeleri takip etmek kolaylaşmıştır
- ✓ Batı dillerindeki eserlerin tercümesi kolaylaşmıştır

NOT: Yeni harflerle basılan ilk gazete **MARDİN**

NOT: Latin harflerine geçen ilk Türk devleti **Azerbaycan**

NOT: Harf inkılabında ikilik yok

NOT: Yeni harflerin öğretilmesi için Osman Zeki Üngör tarafından **"Harf Marşı"** bestelenmiştir.

NOT: Latin harfleri ile yazılan ilk eser **Tevfik Fikret'**in Tarihi Kadim Doksan Beşe Doğru

Hamza EREN

Millet Mekteplerinin Açılması:

- Harf inkılabının tamamlayıcısıdır
- 14-45 yaş aralığındaki kişilere yeni harfleri öğretmek amacıyla açılmıştır
- M. Kemal Başöğretmen seçilmiştir
- Yayın organı **Halk Mecmuası**

Türk Tarih Kurumunun Açılması:

Nedenleri:

- Türk kökenlerini araştırmak
- Türklerin dünya ve İslam tarihine katkılarını ortaya koymak
- Milli bir tarih oluşturulmak istenmesi
- Türklerin sarı ırktan geldiği tezini çürütmek
- Anadolu Orta Asya Türk tarihini aydınlatmak

- İlk Başkanı **Tevfik Bıyıkoğlu** olmuştur
- İlk arkeolojik kazılar **Ahlatlıbel**'de yapıldı
- İlk Türk kadın tarihçi **Afet İnan** olmuştur
- Yayın organı **Belleten**

Halkevlerinin Açılması:

- Cumhuriyetin ilke inkılaplarını halka anlatmak için kurulmuştur
- Halkın kültürel yönden gelişimini sağlamak amaçlanmıştır
- Yayın organı **Ülkü**
- 1942'de Londra'da şubesi açılmıştır
- 1951'de kapatılmıştır

Türk Dil Kurumunun Açılması:

Nedenleri:

- Türk dilini yabancı kelimelerin boyunduruğundan kurtarmak
- Türkçenin zenginliğini ortaya koymak
- Türk dilinin kökenlerini araştırmak
- Türk diline yeni kelimeler kazandırmak
- Türk dilinin bilim dili haline gelmesini sağlamak

- 26 Eylül 1932'de Dolmabahçe Sarayında I.Dil Kurultayı toplanmıştır

NOT: 26 Eylül Dil Bayramı olarak kutlanır

- İlk başkanı Samih Rıfat Horozcu
- İlk genel sekreteri **Agop Martayan**'dır. Türkçenin gelişimine çok katkı sağladığından dolayı M. Kemal tarafından kendisine **"Dilaçar"** soyadı verilmiştir.

Üniversite Reformu:

- İsviçreli **Albert Malche** Türkiye'ye davet edilmiştir
- Darülfünun yerine İstanbul Üniversitesi açılmıştır (ilk üniversite)

EĞİTİM KÜLTÜR ALANINDAKİ DİĞER GELİŞMELER:

- 1921'de Anadolu Medeniyetler müzesi açıldı
- 1923'te Ankara Arkeoloji Müzesi Açıldı
- 1924'te Musik-i Muaallim Mektebi açıldı
- 1924'te Türkiye ilk kez olimpiyatlara katıldı **Paris**
- 1924'te Topkapı Sarayı müze haline getirildi
- 1925'te Ankara Hukuk Mektebi açıldı

Hamza EREN

- 1926'da Mevlana Müzesi açıldı
- 1927'de ilk devlet müzesi olan Etnografya müzesi açıldı
- 1926'da ilk Atatürk heykeli **Heinrich Krippel** tarafından Gülhane Parkında açılmıştır
- 1934'te Ayasofya müzeye çevrildi
- 1934'te Darülbedayi İstanbul Şehir Tiyatrolarına dönüştü
- 1936'da Ankara devlet Konservatuarı açıldı
- 1936'da Ankara Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi açıldı
- 1937'de Resim heykel müzesi açıldı

Alfred Kühne: Meslek okullarının nasıl oluşturulacağına dair rapor hazırlatmıştır

Einstein: M. Kemal'e yolladığı mektupta bilim insanlarına sahip çıkılmasını istemiştir

Paul Hindemith: Müzik okullarının durumu ile ilgili raporlar hazırlatmıştır

Cemal Reşit Rey: Onuncu Yıl Marşı'nın yapımcısıdır. İlk konservatuarı kurmuştur

Ahmet Aydın Saygun: İlk devlet sanatçısı unvanını alan kişidir. İlk Türk operasının bestecisidir

Zühti Mürüdoğlu: Türkiye'de ilk heykel bölümünü yönetendir

Türk Beşleri:

- Cemal Reşit Rey
- Ahmet Aydın Saygun
- Ulvi Cemal Erkin
- Hasan Ferit Alnar
- Necip Nazım Akses

TOPLUMSAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR:

- Kılık Kıyafet Şapka Kanunu- 25 Kasım 1925
- Tekke, Türbe ve Zaviyelerin Kapatılması- 30 Kasım 1925
- Miladi Takvimin Kabulü- 1 Ocak 1926
- Uluslararası Saat Sistemi- 1 Ocak 1926
- Uluslararası Rakamların Kabulü- 20 Mayıs 1928
- Uluslararası Ölçü Birimleri- 1 Nisan 1931
- Hafta Tatilinin Pazara Alınması- 27 Mayıs 1935
- Soyadı Kanunu Kabulü – 21 Haziran 1934

NOT: Takvim, Saat, Rakam, Ölçü, Hafta tatili Batıya uyum amaçlı yapılan inkılaplardır.

NOT: Hafta Tatilinin pazara alınması, ölçü tartı, saat, Miladi takvim kabulü Toplumsal alanda ikilikleri kaldırmaya yöneliktir.

Kılık Kıyafet ve Şapka Kanunu:

- Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde topluma çağdaş bir görünüm kazandırmak, kıyafet konusunda toplumda birlik sağlamak amacıyla yapılmıştır.
- Şapka kanunu ile sadece erkeklerin şapka giymesi zorunlu olarak kabul edilmiştir
- M. Kemal ilk olarak Kastamonu'da tanıtmıştır. **"Fikrimiz, zihniyetimiz tepeden tırnağa kadar medeni olacaktır"** sözünü söylemiştir.
- 1934'te çıkarılan bir yasa ile yetkili olmayanların sarık ya da dinsel kıyafetler giymesi yasaklanmıştır. **Diyanet işleri başkanı, Patrik ve Hahambaşı** bundan muaf tutulmuştur

Hamza EREN

Tekke Türbe ve Zaviyerin Kapatılması:

- M. Kemal "**Türkiye Cumhuriyeti Şeyhler, Dervişler, Müridler Memleketi olamaz"** sözünü söylemiştir.
- Amaç toplumda laikleşme, çağdaşlaşmayı sağlamaktır
- Şeyhlik, dervişlik, seyitlik, falcılık, büyücülük, muskacılık gibi eylem, unvan ve sıfatlar yasaklanmıştır.

Soyadı Kanunu Kabulü:

- Sosyal yaşamda, resmi işlerde karışıklığın önüne geçmek adına yapılmıştır
- Bu kanunla Osmanlıdan kalan nişan, rütbeleri taşımak yasaklandı. Ayrıca molla, hacı, hafız, ağa, efendi gibi unvanlar kaldırıldı
- Soyadları, ahlaka uygun, ayrıcalık belirtmemesi, Türkçe olması kararlaştırılmıştır
- M. Kemal' "Atatürk" soyadı verildi Saffet Arıkan önerisi ile

EKONOMİK ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR:

İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat 1923)

- Kongrenin temel amacı Türkiye'nin ekonomik kalkınmada izleyeceği planını belirlemek ve bağımsız bir ekonominin temellerini atmaktır.
- Kongre başkanı **Kazım Karabekir**
- İzmir'in seçilmesinde önemli bir ihracat limanına sahip olması, önemli bir ticaret merkezi olması ve kurtuluş savaşının noktalandığı yer olması etkili olmuştur.
- Kongreye Tüccar, çiftçi, sanayici, işçi kesimlerinden birçok insan katılmıştır
- Kongrede Misak-ı İktisadi kararları alınmıştır

Kararlar:

- Hammaddesi yurt içinde bulunan sanayi dalları kurulmalı
- Demiryolu yapımına önem verilmeli
- Küçük imalattan fabrikasyona geçilmeli
- Aşar vergisi kaldırılmalı
- Özel sektör desteklenmeli
- Yabancı tekelinden kaçınmalı
- Kabotaj hakkımız kullanılmalı
- Yerli sanayiciyi korumak için gümrük önlemleri alınmalı.

NOT: İzmir iktisat kongresinde ilk kez harf inkılabının yapılması gündeme gelmiş ancak kabul edilmemiştir. Kongrede **"Okuma Bayramı"** kabul edilmemiştir.

Tarım Alanında:

- 1925'te Aşar vergisi kaldırıldı
- 1925'te Tarımın modern yöntemlerle yapılması için Atatürk Orman Çiftliği kuruldu
- 1929'da Toprak Reformu kanunu çıkarıldı başarı sağlanamadı
- 1938'de Giresun'da fındık tarımı için Fiskobirlik kuruldu
- 1938'de Toprak Mahsulleri Ofisi kuruldu
- Tarım uzmanı yetiştirmek için 1933'te Yüksek Ziraat Enstitüsü kuruldu

Hamza EREN

Ticaret Alanında:

- 1924'te ilk özel banka olan **İş Bankası** kuruldu. Genel müdürü Celal Bayar
- 1930'da Türk parasını düzenleme koruma amacıyla **Merkez Bankası** kuruldu
- 1933'te Esnaf sanatkârlar için **Halk Bankası** kuruldu 1938'de faaliyete geçti
- 1933'te yerel yönetimlere yardım sağlamak amacıyla **İller Bankası** kuruldu
- 1937'de Deniz ticareti için **Denizbank** Kuruldu
- 1923'te Kapitülasyonlar kaldırıldı
- 1926'da Kabotaj Kanunu kabul edildi
- 1930'da Türk parasını koruma kanunu çıkarıldı
- Milli İktisat Tasarruf Cemiyeti kuruldu (İlk Başkanı **Kazım Özalp**)

Sanayi Alanında:

- 1925'te ilk kalkınma bankası örneği olan **Sanayi ve Maadin Bankası** kuruldu
- 1926'da inşaat sanayisini desteklemek ve konut kredisi sağlamak adına **Emlak Eytam** Bankası kuruldu
- 1933'te Sanayi ve Maadin Bankası yerine tekstil üretimine destek sağlamak amacıyla **Sümerbak** kuruldu
- 1935'te Maden işletimi için **Etibank** Kuruldu
- 1926'da ilk Şeker fabrikası açıldı **Alpullu (Kırklareli)**
- 1926'da ilk özel şeker fabrikası açıldı **Uşak Şeker Fabrikası**
- 1927'de Teşviki sanayi kanunu çıkarıldı
- 1933'te I. Beş yıllık Kalkınma planı hazırlanmıştır (Sovyet Rusya'dan yardım alındı)
- 1938'de II.Beş yıllık kalkınma planı hazırlanmış ancak II. Dünya savaşı sebebiyle uygulanamadı

Sağlık Alanında:

- 1920'de Hilal-i Ahmer (Yeşilay) kuruldu
- 1921'de Himaye-i Eftal- Çocuk esirgeme kurumu açıldı
- 1924'te Verem ile mücadele için Heybeliada Senatoryumu kuruldu
- 1928'de Hıfzısıhha Enstitüsü kuruldu.
- 1925'ten itibaren Numune hastaneleri açıldı

ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKA (1923-1939)

Temel ilkeler:

- Bağımsızlık
- Barışseverlik
- Gerçekçilik
- Güvenlik
- Akılcılık
- Batıcılık
- Mütekabiliyet (Dosta dost, düşmana düşman gibi davranma)

1923-1930 ATATÜRK DÖNEMİ DIŞ POLİTİKA:

- Bu dönemde genel olarak Lozan'dan kalan sorunlar halledilmeye çalışılmıştır.

FRANSA: Yabancı okul, Adana Mersin Demiryolları, Osmanlı Borçları, Bozkurt Lotus Olayı

İNGİLTERE: Irak sorunu

YUNANİSTAN: Nüfus mübadelesi, Patrikhane sorunu

NOT: 1923-1930 Yılları arasında Türkiye'nin sorun yaşamadığı ülke Rusya olmuştur.

Hamza EREN

Fransa İle Yaşanılan Sorunlar:

- Tevhid-i Tedrisat kanunu kapsamında okullar M.E. B bağlanmıştır. Yabancı devletler bu kanunun tekrar görüşülmesini istemiş ancak TBMM bunu bir iç sorun olarak kabul etmiş ve görüşmemiştir. Lozan'dan sonra Türk dış politikasında ilk başarıdır.
- Türkiye en fazla borcu Fransa'dan almıştır. Borçlar Hovver Maratoryumu ile ertelenmiş yeniden taksitlendirilmiştir. En son borcu 1954'te vermiş ve bitmiştir.
- Adana-Mersin demiryolları işletme hakkı Fransa'ya aitti. 1927'de yapılan bir antlaşma ile Türkiye satın almıştır. (Milliyetçilikle ilgilidir)
- Bozkurt Lotus olayı 2 Ağustos 1926'da meydana gelmiştir. Türk –Fransız gemilerinin çarpışması olayıdır. Konu milletler cemiyetine götürülmüş Türkiye haklı görülmüştür. Davada Türkiye'yi savunan dönemin adalet bakanı Mahmut Esat Bozkurt'tur.

NOT: Kabotaj kanunu 1 Temmuz 1926'da çıkarılmıştır. Bozkurt Lotus olayı etkili değil

İngiltere İle Yaşanılan Sorun:

Musul Sorunu:

- Lozan'da çözülemeyen tek sorun idi
- 1924'te toplanan **Haliç Konferansı** sonuçsuz kalmıştır. Hakkari vilayetinin Irak sınırları içinde olduğu ileri sürülmesi sebebiyle (Haliç Konferansında Türkiye'yi temsil eden **Fethi Okyar**)
- Sorun Lahey Adalet divanına götürülmüş
- Milletler Cemiyeti bölgeye bir komisyon göndermiştir. Komisyon Musul'un Irak sınırları içinde olduğunu savunmuştur (**Brüksel Hattı)**

1926 Ankara Antlaşması:

- Brüksel hattı sınır kabul edildi, Musul Irak'a ait, Hakkari Türkiye'ye ait
- Irak petrollerinin %10 geliri 25 yıl süreyle Türkiye'ye verilecek

NOT: Misak-ı Milliden verilen bir tavizdir. Atatürk döneminde kesinleşen son sınırdır.

Yunanistan İle Yaşanılan Sorunlar:

Etabli Sorunu:

- Yunanistan'ın İstanbul'da fazla Rum bırakmak istemesi üzerine çıkmıştır
- Konu Milletler Cemiyetine götürülmüş ancak bir sonuç çıkmamıştır
- 1926'ta Atina antlaşması ile sorunun bir kısmı çözüldü
- 1930 Ahali mübadelesi ile sorun çözüldü. İstanbul'daki Rumlar Batı Trakya'daki Türkler hariç diğerleri mübadeleye tabi tutuldu.

NOT: Bu sorunun çözülmesi ile Türk-Yunan ilişkileri 1954'te kadar devam edecek dostluk esasları çerçevesinde şekillenmiştir

Atatürk Dönemi Dışişleri Bakanları:

- Bekir Sami Bey- 1920- 1921
- Ahmet Muhtar Bey -1921- 1921
- Yusuf Kemal Tengirşek- 1921-1922
- İsmet İnönü- 1922-1924
- Şükrü Kaya Bey- 1924-1925
- Tevfik Rüştü Aras- 1925-1938

BARŞA KATKI AMAÇLI ÖRGÜTLENMELER:

Küçük Antant (1921): Fransa öncülüğünde kuruldu Alman tehdidine karşı. Türkiye yok. Yugoslavya, Yunanistan, Çekoslovakya, Belçika, Romanya, Polonya

Hamza EREN

Locarno Paktı (1925): İsviçre'nin Locarno kentinde imzalandı. Türkiye yok. Amaç barışçıl yollarla sorunların çözülmesidir. İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Polonya, Çekoslovakya var.

Briand-Kellog Paktı (1928): Fransa- ABD arasında imzalandı. "**Savaşın siyaset aracı olarak kullanılmasından vazgeçilmesi ve barışçıl politikaların esas alınması"** üzerinde duruldu. Türkiye üye

Litvinov Protokolü (1929): Sovyet Rusya öncülüğünde hazırlandı. Sorunların barışçıl yollarla çözülmesi gerekliliğini savunmuştur. Türkiye Onaylamıştır.

NOT: Türkiye barışa katkı sağlamak adına 1928 yılında Cenevre Silahsızlanma konferansına katılmıştır.

1930-1939 ARASI DÖNEM TÜRK DIŞ POLİTİKASI:

- Başlıca faaliyetleri Dünya barışına katkıda bulunma ve Almanya-İtalya'nın saldırgan tutumuna karşı tedbir almaya çalışmıştır.

Türkiye'nin Milletler Cemiyetine Üyeliği (1932):

- Milletler cemiyeti (Cemiyeti Akvam) I. Dünya savaşından sonra dünya barışının sağlanması için kurulmuştur.
- M. Kemal Türkiye2nin başvurusu değil Davet ederlerse katılabileceklerini söylemiştir
- İspanya teklifi Yunanistan'ın desteğiyle Türkiye üye olmuştur
- Türkiye'nin Milletler Cemiyetindeki ilk temsilcisi Cemal Hüsnü Teray

Balkan Antantı (1934)

- Almanya ve İtalya'nı saldırgan tutumuna karşı Batı sınırı güvenliğinin sağlanması için Atina'da imzalanmıştır.

Katılanlar:

- Türkiye
- Yunanistan
- Yugoslavya
- Romanya

- Bulgaristan ve Arnavutluk katılmamıştır. Bulgaristan komşularından talep etmesi, Arnavutluk ise İtalya baskısından dolayı katılmadı.

Möntrö Boğazlar Sözleşmesi (1936)

- Lozan antlaşmasında boğazlar uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecek hükmü vardı bu da Türkiye'nin egemenlik hakkını zedeliyordu.
- İtalya ve Almanya'nın saldırgan tutumları Türkiye'yi hareket geçirmiş
- 1935'te Türkiye boğazların güvenliğini sağlamak için Milletler Cemiyetine başvurmuştur ve Boğazlarda asker bulundurma hakkı elde etmiştir
- Boğazlar komisyonu kaldırılmıştır
- Boğazlar üzerindeki yetkiler tamamen Türkiye2ye verildi

Hamza EREN

- Türkiye boğazın her iki tarafını silahlandırabilecek
- Barış zamanlarında ticaret gemileri geçebilecek

Akdeniz Paktı (1936):

- İtalya'nın Akdeniz'de oluşturduğu tehdit karşısında ilk olarak İngiltere-Fransa arasında imzalandı. Daha sonra Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya katıldı.

Sadabad Paktı (1937):

- İtalya'nın 1935'te Habeşistan'a saldırması üzerine Akdeniz'de güvenliği sağlamak amacıyla Tahran'da imzalandı

Katılanlar:

- İran
- Irak
- Afganistan
- Türkiye

- Ortadoğudaki ilk dayanışma antlaşmasıdır
- Suriye katılmamıştır

Nyon Paktı (1937)

- Akdeniz'de güvenliği sağlamak amacıyla İngiltere, Bulgaristan, Mısır, Fransa, Yunanistan, Türkiye, Yugoslavya SSCB üye olmuştur
- M. Kemal "Topraklarımızda gözü olan İtalya'ya karşı güçlü devletlerin yanında yer almak menfaatimiz icabıdır" demiştir

Hatay (Sancak) Sorunu: (Misak-ı Millini son zaferi)

- Sakarya Savaşı sonucunda imzalanan Ankara antlaşması sonucu Hatay sınırlarımız dışında kalmıştır
- M. Kemal "Kırk asırlık Türk yurdu düşman eline esir bırakılamaz" sözünü söylemiştir.
- 1936'da Suriye bağımsızlığına kavuşmuş sorun tekrar gündeme gelmiştir.
- Sorun Milletler Cemiyetine taşınmış, Milletler Cemiyeti Sandler'i bölgede incelemelerde bulunması için görevlendirmiştir.
- Sandler Hatay ve Çevresinde Türklerin çoğunlukta olduğunu ifade etmiştir.
- 2 Eylül 1938'de Hatay bağımsız olmuştur.

- **İlk Cumhurbaşkanı**: Tayfun Sökmen
- **İlk Başbakan:** Abdurrahman Melek
- **İlk Meclis Başkanı:** Abdülgani Türkmen

- Hatay 29 Haziran 1939'da Anavatana katılmıştır. Şekillenen son sınır olmuştur
- M. Kemal 1937'de Hatay Meselesi ile ilgili **Asım Us** lakabıyla **Kurun** gazetesinde İsmet İnönü'yü eleştiren yazılar kaleme almıştır.

Vagon-lits Olayı (1933)

- Türkiye-Fransa arasında sorun olmuştur
- İstanbul'da faaliyet gösteren Fransız şirketi Vagon-Lits firmasında Türk işçilerin Türkçe konuşması üzerine çıkmıştır.
- İstanbul üniversitesi öğrencileri şirketi basmış ve bayraklar asmışlardır
- Milliyetçilikle ilgilidir

Hamza EREN

Razgard Olayı (1933)

- Türkiye- Bulgaristan arasında sorun olmuştur
- Bulgaristan'ın Razgard şehrinde Türk mezarlarının tahrip edilme olayıdır
- Türkler Tepki göstermiş Bulgar mezarlarına çiçekler bırakmışlardır

Milletler Cemiyetinde görüşülen Konular:

- **Irak Sorunu**: Türkiye Aleyhinde çözüldü
- **Mübadele Sorunu:** çözülemedi
- **Bozkurt-Lotus Olayı:** Türkiye lehine çözüldü
- **Boğazlar Sorunu**: Türkiye lehine çözüldü
- **Suriye Sınırı:** Türkiye lehine çözüldü

ATATÜRK DÖNEMİNDE TÜRKİYE'Yİ ZİYARET EDEN DEVLET ADAMLARI:

- Afgan Kralı ----------**Emanullah Han**
- Fransa Başbakanı---- **Herriot**
- Yunan Başbakanı----- **Venizellos**
- Yugoslavya Kralı------ **Alexandre**
- İran Şahı ----------**Rıza Pehlevi**
- İngiliz Kralı---------- **VIII. Edward**

DİPNOTLAR:

- M. Kemal'in "*Kendisine minnet Borcum var bana yeni bir ufuk açtı"* dediği kişi **Mehmet Tevfik Bilge**
- M. Kemal'in *"Türk ulusunun yüzyıllardır beklediği ses*" olarak nitelendirdiği kişi **Namık Kemal**
- M. Kemal'in *"Ben inkılap ruhunu ondan aldım*" dediği kişi **Tevfik Fikret**
- M. Kemal'in "*Türk milliyetçiliğinin müjdeleyicisi*" dediği "Milli Şair" **Mehmet Emin Yurdakul**
- M. Kemal'in *"Fikirlerimin Babası"* dediği Şair **Ziya Gökalp**
- M. Kemal askerlik hayatına Şam'da Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle başlamıştır. (5.ordunun emrinde staj amaçlı)
- M. Kemal Şam'da "**Vatan ve Hürriyet"** cemiyetini kurmuştur
- 1907'de Merkezi Manastır'da bulunan 3.ordu karargâhının Selanik Şubesine atandı
- M. Kemal **31 Mart Vakası'**nda tarih sahnesine çıkmıştır.
- M. Kemal 1910 yılında Picardie manevralarını izlemek için **Fransa**'ya gitmiştir.
- M. Kemal Bakan savaşları sonucunda (1913) **Sofya Ataşemiliterlik** görevine gelmiştir.
- M. Kemal'in katıldığı ilk savaş, sömürgeciliğe karşı ilk savaşı **Trablusgarp Savaşı**
- Tanındığı savaş **Çanakkale savaşı**

M. KEMAL'İN EĞİTİM GÖRDÜĞÜ OKULLAR:

- Mahalle mektebi
- Şemsi efendi okulu
- Selanik mülkiye rüştiyesi
- Selanik askeri rüştiyesi
- Manastır askeri idadisi
- İstanbul harp okulu
- İstanbul harp akademisi

M. KEMAL'İN KALEME ALDIĞI ESERLER:

- Cumali Ordugâhı
- Takımın Muharebe Eğitimi
- Nutuk
- Medeni Bilgiler
- Arıburnu Muharebe Raporu
- Karlsbad Hatıraları
- Zabıt ve Kumandan ile Hasbihal
- Geometri

Hamza EREN

M. KEMAL'LİN DÜŞÜNCE HAYATINI ETKİLEYEN AYDINLAR:

- Namık Kemal
- Mehmet Emin Yurdakul
- Ziya Gökalp
- Tevfik Fikret
- Montesguieu
- Jean Jocgues Rousseau
- Voltaire

MUSTAFA KEMAL'İ ETKİLEYEN ŞEHİRLER:

- Selanik
- Manastır
- İstanbul
- Şam
- Sofya

TARİH SÖZLÜK

A

Adaletname: Osmanlı padişahlarının tahta çıktıklarında yayımladıkları bir tür genelge.

Aforoz: Hristiyanlıkta kilise tarafından verilen cennetten kovma cezası.

Ahilik: Anadolu'da XIII. yüzyılda görülmeye başlayan, Selçuklu Devleti'nin Yıkılma Dönemi'ne girmesinden sonra sosyal düzeni sağlamada ve Osmanlı Devleti'nin kurulmasında büyük rolü olan bir tür meslek ve dayanışma örgütü.

Ahitname: Bir cemaate, hükümdara veya kişiye; ayrıcalık, veya yetki tanıyan, padişah tarafından yemin altında yazılı olarak verilmiş güvence belgesi.

Akçe: Gümüş Osmanlı parası.

Akika: Yeni doğan çocuk için Allah'a şükür amacıyla kesilen kurban.

Aleyhtar: Bir işe, davranışa veya düşünceye karşı çıkan.

Amanname: İslam devletlerinde düşmana güvenlik içinde olduğunu bildirmek üzere verilen belge.

Ambargo: Askerî, siyasi ve iktisadi nedenlerle belirli malların iç veya dış ticarette serbestçe alım, satım ve taşınmasını engellemek için alınan önlem.

Ampir: Fransa'da ortaya çıkıp sonra Avrupa'ya yayılmış olan yapı, mobilya, giyim vb.ne ait bir üslup.

anekdot: Kısa veya özlü anlatımı olan hikâye, fıkra.

Angarya: Tarihsel kökeni feodal sisteme dayanan ve köylülerin belli bir süre zorla ve karşılığı ödenmeden çalıştırılması suretiyle alınan bir tür ayni vergi

Antika: Eski çağlardan kalma eser.

Hamza EREN

antikite: Eski Yunan ve Roma sanatına verilen genel ad.
Arpalık: Osmanlılarda görevi sona eren ya da emekli olanlara
bağlanan ödenek.
Arşidük: Avusturya'da prenslere verilen unvan.
Arz: Yüksek bir makama anlatma, bildirme.
Asesbaşı: Yeniçeri Ocağındaki askerî görevinin yanı sıra, başkentin
düzenini korumakla da yükümlü olan yirmi sekizinci
ortanınçorbacıbaşısı.
Asimile: Benzeşmek, kendine uydurmak.
Avarız: Osmanlılarda önceleri olağanüstü durumlarda, sonraları
ise sürekli olarak halktan toplanan vergi.
Ayan: Osmanlılarda, XVIII. yüzyıldan bu yana illerin yönetiminde
yetki kazanmış yerli kişiler.
Aydınlanma Çağı: Batı'da 17 ve 18. yüzyıllarda gelişen, akılcı
düşünceyi eski, geleneksel, değişmez kabul edilen varsayımlardan
ve ön yargılardan özgürleştirmeyi amaçlayan düşünsel
gelişim dönemi.
Azap: Osmanlı Devleti'nde sancaklardaki gençlerden toplanıp
ordu ve donanmaya katılan asker.

B

Bab-ı Ali: Osmanlı Devleti'nde İstanbul'da sadaret (Başbakanlık),
Dâhiliye ve Hariciye nezaretleri (İçişleri ve Dışişleri bakanlıkları)
ile Şûrayıdevlet (Danıştay) dairelerinin bulunduğu yapı.
Babüssade: Topkapı Sarayı'nın üçüncü kapısı.
bac: Osmanlı Devleti'nde gümrükten geçirilen ticari mallar ile
pazara getirilen mallardan alınan vergi.
Balyos: Osmanlı Devleti'nde Venedik Cumhuriyeti'nin
İstanbul'daki elçisi.
Barok: MS 1600-1750 yılları arasındaki klasik sanatı izleyen
resim ve mimarlık üslubu.
Batıcılık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı karşısında geri kalmış
olduğunu vurgulayarak devletin devamlılığı için her tür
alanda Batı medeniyetinin örnek alınmasını, Avrupa devletleri
ile yakın ve iyi ilişkiler kurulmasını zorunlu gören siyasi
düşünce.
Bedesten: Kumaş, mücevher vb. değerli eşyaların alınıp satıldığı
kapalı tarihî çarşı.
Berat: Osmanlı İmparatorluğu'nda bir göreve atanan, aylık
bağlanan; san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan
padişah buyruğu.
Beytülmal: Devletin hazinesi.
Birun: Osmanlı sarayında Harem dairesinin ve Enderun'un dışında
kalan bölüm.
Bono: Belirli miktar paranın, belirli bir vade sonunda ödeneceğini
belirten yazılmış senet.
Burjuva: Soylu ile köylü ve işçi sınıfları arasında kalan orta
sınıf ve bu sınıfın üyesi.
Bürokrasi: Devlet kurumlarında çalışan üst düzey yöneticiler
topluluğu.
Bürokratik: Kamu yönetimi ile ilgili.

C-Ç

Cebelü: Osmanlı Devleti'nde, savaş sırasında tımar, zeamet
sahiplerinin dirlikleri oranına göre yanlarında götürmekle yükümlü
bulundukları atlı asker.
Celse: Bir meclis veya kurulun çözümlenmesi gereken sorunları
görüşüp tartışmak için yaptığı birleşimlerden her biri.

Hamza EREN

Cilt: Kitaba geçirilen ve deri, bez ya da kâğıtla kaplı bulunan
mukavva kapak, kap.
Cizvit: 1534 yılında İgnatiusLoyola tarafından kurulan Katolik
tarikat.
Cizye: İslam ülkelerinde Müslüman olmayanlardan alınan bir
çeşit vergi.
Cülus bahşişi: Osmanlı padişahlarının tahta çıktıkları zaman
askere, ulemaya ve memurlara dağıttıkları para.
Çar: Rus imparatorlarına verilen unvan.
Çıkma: Edirne, Galata ve İbrahimpaşa saraylarındaki acemi
oğlanların kapıkulu süvari bölüklerine ya da devlet hizmetlerine;
saray hizmetlerinde bulunan kimselerin de dış hizmete
atanmaları.
Çiftbozan: Osmanlı Devleti'nde toprağını mazaretsiz olarak
boş bırakan veya terk eden çiftçi.
Çiftbozan vergisi: Osmanlı tımar sisteminde, işlediği toprağı
mazaretsiz olarak boş bırakan veya izinsiz terk eden çiftçilerin
ödemek zorunda olduğu vergi.
Çini: Duvarları kaplayıp süslemek için kullanılan, bir yüzü sırlı
ve genellikle çiçek resimleriyle bezeli, pişmiş, balçık levha.

D

Danişment: Sahn Medreselerinde oda sahibi olabilen öğrenci.
Darphane: Geçmişte altın, gümüş ve bakır gibi madenlerden
para basan, günümüzde ise madenî paraları basan, kamu
denetimindeki kurum.
Darülaceze: Kimsesi olmayan, sakat ve yaşlı kişileri, kimsesiz
çocukları korumak için İstanbul'da kurulan yurt.
Darülfünun: Üniversite.

Darü'ş-şifa: Osmanlıda hastane, sağlık yurdu.
Demokrasi: Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi.
Derbent: Dağ geçitlerinde kurulan karakol ya da karakol binası.
Despot: Bir ülkeyi zora ve baskıya dayanarak yöneten kimse.
Devşirme: 1. Asker yetiştirilmek üzere Yeniçeri Ocağına alınacak
çocukları seçip toplama işi. 2. Yeniçeri Ocağına bu
yolla alınan çocuk.
Dirlik: Osmanlı Devleti'nde bir hizmete karşılık olmak üzere
bir kimseye devletçe verilen aylık veya bir yere bağlı gelir.
Divan: Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.
Divan-ı Hümayun: Osmanlı Devleti'nde önemli devlet işlerinin
görüşüldüğü ve karara bağlandığı yüksek makam.
Dogmatizm: Öne sürülen öğreti ve ilkeleri eleştirmeden doğru
olarak benimseyen ve benimsediği varsayımlardan katı bir
yöntemle önermeler türeten anlayış.

E

Eklektizm: Sanattaki farklı çağ ve üsluplardan seçilip devşirilen
ögelerin yeni bir tasarım ya da ürün oluşturmak için ele
alınması olgusu.
Ekliptik: Bir yıl boyunca Güneş'in gök küresi üzerinde çizdiği
çemberin sınırladığı daire.
Ekoloji: Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle
olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı,
çevre bilimi.

Hamza EREN

Emir-i alem: Osmanlı Devleti'nde bayrağı ve saltanat sancaklarını
taşımak ve muhafaza etmekle görevli kimse.
Enderun: 1. Saraylarda harem ve hazine dairelerinin bulunduğu
yer. 2.Devlet görevlilerini yetiştiren okul.
Endüljans: Katolik Kilisesi'nin günahlardan arınma için halka
sattığı afname.
Engizisyon: Orta Çağ'da, Katoliklerde katı din inançlarına
karşı gelenleri cezalandırmak için kurulan kilise mahkemeleri.
Enterdi: Papa'nın Hristiyan bir ülkeyi kralı ve halkıyla birlikte
dinden çıkarması.
Esham: Borç alınan bir paranın belirli zamanda ödeneceğini
gösteren senetler.
eşkinci: II. Mahmut zamanında Batılı yöntemlerle eğitilmek
üzere kurulan askerî örgüt.
Eşraf: Bir yerin zenginleri, sözü geçenler, ileri gelenler.
etnik: Kavimle ilgili.
Eyalet: Osmanlı Devleti'nde en büyük sivil veya askerî yönetim
bölgesi.

F

Fakih: Fıkıh bilgini.
Farmakoloji: İlaçların etkisini ve kullanılışını inceleyen bilim
dalı.
Ferman: Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli
hükümleri taşıyan yazılı buyruk.
Fetihname: Bir yerin alındığını müjdelemek için hükümdarların
yabancı devlet adamları, şehzadeler, valiler vb.ne yazdıkları
resmî mektup.
Fetret Devri: Osmanlı Hükümdarı Yıldırım Bayezit'in oğulları
arasındaki taht kavgaları nedeniyle 1402'den 1413'e kadar
süren kargaşa dönemi.
Fetva: İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına
göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından
verilebilen belge.
Fıkıh: İslam hukukunda din ve dünya işleri ile ilgili ana kaynaklardan
yararlanarak konulmuş olan kuralların bütünü.
Fırka: Ortak düşünce ve görüşteki kişilerin oluşturdukları siyasal
topluluk.
Fırkateyn: Üç direkli, bir tür yelkenli savaş gemisi.
Fizyokratizm: Orta Çağ Avrupa'sında merkantilizmden sonra
ortaya çıkan ve tarımı ön plana alarak ticaret, sanayi ve
diğer serbest mesleklerin gelişmesini tarım sektörünün gelişmesine
bağlayan ekonomi görüşü.
Fütüvvet: Anadolu'da 13. yüzyıldan bu yana görülen örgütlenmiş
zanaatçı ve esnaf birlikleri.

G

Ganimet: Savaşta düşmandan alınan mal, para, tutsak.
garantör: Güvence veren ve bunun gerçekleşmesini gözeten
ve denetleyen (kimse, kuruluş veya devlet), güvenceci.
Gaza: İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman
olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş.
Gazi: Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış
kimse.
Gedik: Esnafa, zanaatlarını uygulayabilmeleri için verilen izin
ya da ayrıcalık belgesi.

Hamza EREN

Gıyaben: Kendi yokken, ortada olmaksızın.
gravür: 1. Ağaç, taş veya metal bir levhanın oyularak işlenmesi
ve bunun bir yüzeye basılması tekniği. 2. Bu teknikle
yapılmış resim.
Gureba: Yabancılar, kimsesizler.
Güfte: Bir müzik yapıtının bestelenmiş sözleri.
Gürz: Silah olarak kullanılan ağır topuz.

H

Habbe: Tahıl tanesi
Hanedan: Hükümdar, devlet büyüğü vb. bir kişiye dayanan
soy, büyük aile.
Haraç: Osmanlı Devleti'nde Müslüman olmayanların devlete
ödemekle yükümlü oldukları vergi.
Harem: Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm.
Hassa: Osmanlı Devleti'nde padişahı korumakla görevli askerî
sınıf.
Hat: Yazıya anlamlı, ahenkli ve hünerli bir şekilde biçim verilmesi
sanatı.
Hatt-ı hümayun: Padişahın yazılı emri.
Havra: Yahudilerin ibadet etmek için toplandıkları yer.
Hidiv: Osmanlı Dönemi'nde bir süre Mısır valilerine verilen
san.
Hirfet: Kunduracılık, duvarcılık, demircilik, marangozluk, dokumacılık
vb. küçük el sanatları.
Hububat: Buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, pirinç vb. hasat
edilen ürünler ile tohumlarının genel adı.
Hutbe: Cuma ve bayram namazları başta olmak üzere bazı
ibadet ve törenlerin yerine getirilmesi esnasında topluluğa
karşı yapılan konuşma.
Hüküm: Padişah divanından padişah adına çıkan karar.
Hümanizm: Eski Yunan ve Roma kültürünü en yüksek kültür
örneği diye alan ve Orta Çağ'ın skolastik düşünüşüne karşı
14. yüzyılda doğan felsefe bilim ve sanat görüşü.

I - İ

Islah: Düzeltme, iyileştirme.
ıslahat: Genel olarak herhangi bir kuruluşta, devlet düzeninde
eskimiş ya da bozulmuş olan yanları düzeltmek.
İaşe: Yedirip içirme, besleme, bakma.
İcazet: Bir kimseye herhangi bir okulu veya öğrenim programını
başarıyla tamamladığını, bir derece veya unvanı kullanmaya
hak kazandığını; bir iş, sanat veya meslek dalında çalışabilme
yetkisi elde ettiğini belirtmek için bir öğretim kurumu
tarafından düzenlenip verilen resmî belge.
İkta: Bir kişinin mülkiyetinde olmayıp devlete ait olan toprakların
vergilerinin veya gelirlerinin asker veya sivil erkâna hizmet
ve maaşlarına karşılık verilmesi.İ
İlhak: Katma, bağlama, ekleme. Egemenliği altına alma.
ilmiye: Osmanlı Devleti'nde, bilim, hukuk ve din alanındaki görevliler
sınıfı.
İltimas: Haksız yere, yasa ve kurallara uymaksızın kayırma,
arka çıkma.
İltizam: Hazine malı bir gelir kaynağının belli bir ücret karşılığında
kişilere satılması yöntemi.
İmaret: Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş hayır kurumu.
İmece: Birçok kimsenin el birliğiyle bir kişinin veya topluluğun
işini yapması.
İmtiyaz: Başkalarına tanınmayan özel, kişisel hak veya şart, ayrıcalık

Hamza EREN

İnkılap: Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek
için yapılan köklü değişiklik.
İskân: Yurtlandırma.
İskonto: Fiyatta yapılan değer düşürümü.

K
Kadı: İslam fıkhına göre hukuki anlaşmazlıkları ve davaları karara
bağlamak için devletçe tayin edilen görevli, hâkim.
Kadırga: Hem yelken hem kürekle yol alan, özellikle Akdeniz'de
kullanılmış bir savaş gemisi.
Kaime: Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk kez 1839 yılında altın
karşılığı olarak çıkarılan kâğıt para.
Kalemiye: Osmanlı da devlet dairelerinde idari görevlerde bulunan
memurların oluşturduğu sınıf.
Kalvenizm: Tanrı ile kul arasına hiçbir otoritenin giremeyeceğini,
Hristiyanlığın eski sadeliğine dönmesini savunan
Kalven tarafından ileri sürülen Protestanlığın özel bir kolu.
Kamu: Bir ülkedeki halkın bütünü.
Kanunuesasi: Osmanlı Devleti'nde 1876'da yürürlüğe giren
anayasa.
Kapan: Pazara satılmak üzere gelen yiyecek maddelerinin tartıldığı
resmî büyük kantar ve bu kantarın bulunduğu yer.
Kapitalizm: Anamala dayanan ve kâr amacı güden üretim düzeni,
sermayecilik.
Kapitülasyon: Bir devletin, bir anlaşmaya bağlı olarak başka
devletlere tanıdığı iktisadi ve sosyal ayrıcalıklar.
Karaborsa: Piyasada olmayan bir malın gizlice yüksek fiyatla
alınıp satılması işi.
Karantina: Bulaşıcı bir hastalığın yayılmasını önlemek için
belli bir bölgenin veya yerin kontrol altında tutulup giriş çıkışların
engellenmesi biçiminde uygulanan sağlık önlemi, kırantane.
Katoliklik: Papayı baş olarak tanıyan Hristiyanlık mezhebi.
Kaza: Osmanlı Devleti'nde sancaktan sonra gelen idari birim.
Kelam: Başta Tanrı'nın varlığı, birliği, peygamberlik ve ahiret
olmak üzere İslamiyet'in ana ilkelerini konu edinen bilim.
Kethüda: Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda
çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kâhya.
Kılavuz: Herhangi bir alanda ve konuda bilgi veren, yol yöntem
gösteren.
Kıraathane: Müşterilerinin okumaları için gazete ve dergi bulunduran
geniş, temiz ve iyi döşenmiş kahvehane.
Knez: Ruslarda, devlet yöneticilerine verilen unvan.
Kolluk: Güvenliği sağlamakla görevli polis veya jandarma.
Komünizm: Bütün malların ortaklaşa kullanıldığı ve özel mülkiyetin
olmadığı toplum düzeni.
Kutsal İttifak: Osmanlı Devleti'nin II. Viyana Kuşatması'nda
başarısızlığa uğramasından cesaret alan bir grup Avrupa
ülkesinin Türkleri Avrupa'dan çıkarmak amacıyla kurduğu
birlik.
Külliye: Bir caminin çevresinde cami ile birlikte kurulmuş medrese,
imaret, sebil, kitaplık, hastane gibi çeşitli yapıların tümüne
verilen ad.

Hamza EREN

L

Layiha: Herhangi bir konuda bir görüş ve düşünceyi bildiren yazı.

Lejyon: Fransa'da genellikle yabancılardan kurulu, birkaç takımdan oluşan piyade birliği.

Levent: Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı.

Liberalizm: Devletin bireylerin medeni, iktisadi ve siyasi haklarının önünü açtığı ve serbest piyasayı öne çıkarttığı siyasi, felsefi akım.

Liyakat: Bir kimsenin, kendisine iş verilmeye uygunluk, yaraşırlık durumu.

Lobi: Bazı ortak çıkarları olan grupların temsilcilerinden oluşan topluluk.

Lonca: Belli bir iş kolunda usta, kalfa ve çırakları içine alan dernek.

M

Maarif: Öğretim ve eğitim sistemi.

Mahal: Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali.

Mahfil: Camilerde parmaklıkla ayrılmış yüksek yer.

Mahya: Ramazan gecelerinde, camilerde iki minare arasına gerilen ipler üzerine kandil veya elektrik ampulleriyle yazılan yazı veya yapılan resim.

Mahzen: Yapılarda yer altı deposu.

Maiyet: Üst görevlinin yanında bulunan kimseler, alt kademedekiler.

Malikâne: Osmanlı Devleti'nde yararlıkları görülen komutanlara, görevlilere, memurlara ve diğer emeği geçenlere, mülk gibi kullanmak üzere, kullanılma hakkı devredilen toprak veya çiftlikler.

Mancınık: Top yapımının bilinmediği çağlarda, kale kuşatmalarında, ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı.

Mavna: Gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan güvertesiz büyük tekne.

Mebusan Meclisi: Osmanlı Devleti'nde halkın seçtiği temsilcilerden oluşan, I. Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet Dönemleri'nde görev yapmış olan yasama organı.

Meddah: Taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçı.

Menşur: Padişah tarafından verilen vezirlik vb. bir unvanı gösteren bir ferman türü.

Menzil: Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan yer, konak.

Merkantilizm: Ülkenin refahını sahip olduğu altın, gümüş vb. değerli madenlere bağlayan, ülkedeki değerli maden yataklarının işletilmesine önem veren ve ihracatı artırıp ithalatı azaltmaya çalışan iktisat öğretisi.

Mesen: Sanat ve bilim adamlarını koruyan kimse.

Meşrutiyet: Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükûmet biçimi.

Meşveret: Bir konu hakkında birinin düşüncesini sorma, danışma.

Mevduat: Belli bir süre sonunda veya istenildiğinde çekilmek üzere bankalara faizle yatırılan para.

Mihrap: Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer.

Hamza EREN

Minber: Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.
Mirî: Devlet hazinesine ait olan.
Misyoner: Kendini herhangi bir düşünceyi, bir ülküyü yaymaya
adayan kimse.
Monarşi: Siyasi otoritenin genellikle miras yolu ile bir kişinin
üzerinde toplandığı devlet düzeni veya rejim.
muaf: Ayrı tutulmuş, ayrıcalık tanınmış.
Muhaceret: Yaşamakta olduğu ülkeden yabancı bir ülkeye
uzun veya kısa süreli yerleşmek için gitme.
Muhacir: Göç eden, göçmen.
Muharip: Savaşan, savaş durumunda bulunan.
muhassıl: Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan önceki dönemde
vergi tahsildarı.
Muhtesip: Esnaf ve zanaatçıların narhlara uyup uymadıklarını,
kullandıkları ölçü araçlarını denetlemek ve suçlu görülenleri
cezaya çarptırmakla yükümlü görevli.
Muhzır: İlgililerin mahkemede bulunmalarını sağlayan görevli.
Muid: Osmanlı medreselerinde müderrisin derslerini tekrarlayıp
izah eden müderris yardımcısı.
Mukataa: Osmanlı İmparatorluğu'da iltizam yöntemine göre
kiralanan kaynaklara verilen ad.
Mutasarrıf: Tanzimat'tan sonra, Osmanlı yönetim örgütünde
sancakların yöneticisine verilen ad.
Mutlakiyet: Hükümdarın bütün siyasal kudreti elinde bulundurduğu
yönetim biçimi.
Müderris: Medresede ders veren kişi.
mükellef: Bir şeyi yapma zorunluluğu olan.
mülk: Vakıf olmayıp doğrudan doğruya birinin malı olan yer
veya yapı.
Mültezim: ltizam yöntemine göre kendi nam ve hesabına vergi
toplama görev ve yetkisi verilen kişi.
Münasip: Uygun, yerinde.
Münazara: Bir konu üzerinde, belli kural ve yöntemlere uyularak
yapılan tartışma.
Müsadere: Osmanlı vezirleri ile devlet adamlarının ve tanınmış
zengin kişilerin ecelleriyle öldüklerinde veya herhangi
bir sebeple idam edildiklerinde, bazen de sağlıklarında mallarına
devlet tarafından el konulması.
Müsellem: Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde, barış zamanı
tarımla uğraşan, savaş zamanı sefere katılan; kapıkulu
ocaklarının kurulmasından sonra da bir süre geri görevlerde
eyalet askeri olarak kullanılan; buna karşılık kimi vergilerden
bağışık tutulan bir sınıf atlı asker.
Müstemleke: Sömürgeci bir devletin kendi ülkesinin sınırları
dışında egemenlik kurarak yönettiği, ekonomik veya siyasal
çıkarlar sağladığı ülke, sömürülen ülke.
Müteferrika: Padişah, vezir ve daha başka devlet büyüklerinin
yanında türlü hizmetlerde kullanılan kimselere verilen ad.
Mütevelli: Bir vakfın yönetimi kendisine verilmiş olan kimse.

N

Naip: Tahtta hükümdar olmadığı zaman veya hükümdarın çocukluğu
sırasında devleti yöneten kimse.
Narh: Tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç
maddeleri için resmî makamlarca belirlenen ve her yerde
geçerli olan fiyat.
Natürmort: Konusu, cansız varlıklar veya nesneler olan resim.
Nazır: Bakan, vekil.
Neoklasik: Neoklasisizm anlayışıyla ortaya konmuş eser.

Hamza EREN

Neoklasizm: Avrupa ve Amerika'da 18-19. yüzyıllarda Eski
Yunan üslup ve tezyinatını geniş ölçüde kullanan mimari.
Nezaret: Osmanlı Dönemi'nde bakanlık.
Nizam: Belli yöntem, ilke veya yasalara göre kurulmuş olan
durum, uyum.
O - Ö
Ocaklık: Osmanlı Devleti'nde kale muhafızlarına verilen ve geliri
tersane giderlerine ayrılan arazi.
genel olarak verilen ad.
Ortodoks: Ortadoksluk mezhebinden olan.
Ortodoksluk: Doğu Hristiyan kiliseleri tarafından sürdürülen,
Yunan ve Slavların çoğunun benimsediği mezhep.
Osmanlıcılık: Osmanlı İmparatorluğu içindeki bütün ulusları
ve unsurları Osmanlılık ruhu içinde birleştirmeyi amaçlayan
düşünce akımı.
Otorite: Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı
veya gücü.
Örf: Yasalarla belirlenmeyen, halkın kendiliğinden uyduğu gelenek.
Öşür: Osmanlı Devleti'nde toprak ürünlerinden onda bir oranında
alınan vergi.
Özerk: Ayrı bir yasaya bağlı olarak kendi kendini yönetme yetkisi
olan.
P
Panayır: Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde
kurulan, sergi özelliği de taşıyan yerel nitelikteki
pazar.
Panislamizm: Bütün Müslümanları aynı yönetim altında toplama
amacını güden politik akım ve hareket.
Panslavizm: Slav asıllı bütün halkları aynı yönetim altında
toplama amacı güden politik akım ve hareket.
Pantürkizm: Osmanlı Devleti'nin son yıllarında ortaya çıkan,
Osmanlılık ve İslamcılık akımları karşısında bütün Türklerin
tek vatanda ve tek bayrak altında birleştirilmesini amaçlayan
akım.
Parlamento: Başlıca görevi yasama, devlet bütçesini çıkarma,
hükûmeti denetleme olan ve üyeleri halkoyu ile belirli
bir süre için seçilen meclis veya meclisler, yasama kurulu.
Payitaht: Başkent.
perakende: Malların teker teker veya birkaç parça durumunda
azar azar satılmasına dayanan satış biçimi.
Piyade: Yaya olarak savaşan askerlerin oluşturduğu sınıf.
Portre: Bir kimsenin yağlı boya, sulu boya, karakalem vb. bir
yolla yapılmış resmi.
Propaganda: Bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak,
benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla
gerçekleştirilen çalışma.
Protestanlık: Papanın dinsel başkanlığını ve katolik kurallarını
tanımayan bir Hristiyan mezhebi.
R
Rasathane: Gök gözlemleri yapan, gök cisimlerini ve olaylarını
inceleyen yer, gözlemevi.
Reaya: Osmanlı uyruğu, dar anlamda vergi yükümlüsü olan sınıflar.
Redif: Son dönem Osmanlı ordusunda, askerlik görevini bitirdikten
sonra yedeğe ayrılan er.
Reform: Daha iyi duruma getirmek için yapılan değişiklik.

Hamza EREN

Rençber: Geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse.
Revaç: Bir ticaret malının satılır olması.
Revak: Üstü örtülü, önü açık yer.
Risale: Birkaç yapraktan veya nihayet bir iki formadan ibaret
küçük kitap.
Rokoko: XVIII. yüzyılın başında Fransa'da çok geçerli olan, kavisli
çizgileri bol, gösterişli bir bezeme üslubu.
Rönesans: XV. yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra
diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan,
klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve
sanat akımı.
S - Ş
Saltanat: Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen
olması.
Sancak: Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında
yer alan yönetim bölümü.
Sarraf: 1. Kuyumcu. 2. Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları
birbiriyle değiştirmek, tahvil alışverişi yapmak olan kimse.
Seçki: Şairlerin, yazarların, bestecilerin eserlerinden alınmış,
seçme parçalardan oluşan eser.
Segâh: Klasik Türk müziğinde si perdesi ve bu perdedeki
makam.
Sekban: Eyalet paşaları ve sancak beylerine bağlı olarak
görev yapan bir asker sınıfı.
Senyör: Orta Çağ'da Avrupa'da toprağı olan derebeyi.
Serpuş: Genellikle başı korumak için giyilen şapka.
seyfiye: Osmanlı Devleti'nde yönetim ve askerlik hizmetlerini
yerine getiren görevlilerin oluşturduğu sınıf.
Sinüs: Trigonometrik bir çember üzerine taşınmış bir yayın
ucunun ve bu yaya karşılık olan merkez açısının ordinatı.
Sipahi: Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıf atlı asker.
Skolastik: Aristoteles'in yapıtlarından alınıp Hristiyan kilisesi
anlayışına göre değiştirilmiş olan ve Orta Çağ boyunca
Batı üniversitelerinde okutulan biçimci ve gelenekçi felsefe.
Slogan: Bir düşünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde
ifade eden kısa, çarpıcı söz.
Sosyalizm: Toplumsal refahı devlet inisiyatifinin getireceğini
savunan, işçilerin yönetime katılmalarına ağırlık veren, hür
teşebbüsü devletin ve sendikaların baskısı altında tutmaya
çalışan, telkin ve propagandalarını eğitim, tarım ve vergi reformları
üzerinde yoğunlaştıran siyasi öğreti.
Sömürge: Bir devletin kendi ülkesinin sınırları dışında egemenlik
kurarak yönettiği ekonomik veya siyasal çıkarlar sağladığı
ülke, sömürülen ülke.
Sömürgecilik: Güçlü bir ülkenin kendisini daha güçlü kılmak
ve zenginleştirmek için daha zayıf ülkenin kaynaklarını kullanması.
Subaşı: Osmanlılarda şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin
başı.
Suhte: Medrese öğrencisi.
223
Suistimal: Görev, yetki vb.ni kötüye kullanma.
Şiilik: Hz. Muhammed'in ölümünden sonra, damadı Ali'nin ilk
halife ve imametin ancak onun soyundan gelenlere ait olduğunu
kabul edenlerin, Sünnilerden ayrılarak kurdukları mezhep, Şia

Hamza EREN

Şövalye: Orta Çağ Avrupası'nda özel eğitimle yetişmiş, belli
ülküler taşıyan, soylu, atlı savaşçı.
Şuur: İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği.
T
Taahhüt: Bir şey yapmayı üstüne alma, üstlenme.
Tabi: Bağımlı.
Tabya: Bir bölgeyi savunmak için yapılan ve silahlarla güçlendirilen
yapı.
Tahlil: Bir bilim veya sanat konusunu her yönüyle geniş biçimde
açıklayan eser veya yazılı araştırma.
Tahrir: Osmanlı Devleti'nde toprağın mülkiyet ve tasarruf hukukunun,
reayanın yükümlülüklerinin ve vergi cins ve miktarlarının
belli usul ve kaidelere göre tespit ve kaydedilmesi.
Tamim: Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek,
herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere
ilgililere gönderilen yazı.
Tanzimat: İdari işlerin düzeltilmesi için alınan önlemlerin ve uygulamaların
tamamı.
Tasvir: Tasarlama, bir şeyi sözle veya yazıyla anlatma, göz
önünde canlandırma, tasvir.
Tedarik: Araştırıp bulma, sağlama, elde etme.
Tefsir: Kur'an-ı Kerim ayetlerinin anlamlarını açıklamaya, hükümlerini
ve bu hükümlerin dayandığı gerekçeleri açığa çıkarmaya
ve ayetleri belirli bir yöntem çerçevesinde yorumlamaya
yarayan ilim dalı.
Tekel: Bir malın yapımının yalnızca bir kuruluşun elinde bulunduğu
durum.
tekfur: Bizans İmparatorluğu zamanında vali düzeyinde olan
yöneticilerle Anadolu ve Rumeli'deki Hristiyan beylerine verilen
ad.
Terfi: Derece, makam bakımından yükselme.
Tezhip: Yazma kitaplarda, sayfaların yaldız ve boya ile bezenmesi.
Tezkireci: Osmanlı Devleti'nde yüksek devlet görevlilerinin
özel kalem müdürü ve onların kişisel notlarını tutan kâtip.
Tımar: Osmanlı İmparatorluğu toprak düzeninde yıllık geliri
yirmi bin akçeye kadar olan topraklar.
Tuğ: Padişahların ve vezirlerin başlarına taktıkları başlıkların
ön tarafında bulunan tüy veya püskül biçimindeki süs.
Tuğra: Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel
bir biçimi olan sembolleşmiş işaret.
Tuzla: Kıyılarda, tava denilen havuzlara deniz veya göl suyu
akıtıldıktan sonra kurutularak tuz çıkarılan yer.
Tümevarım: Tek tek olgulardan genel önerilere geçmek üzere
izlenen düşünme ve inceleme yolu.
U - Ü
Uç: Türk devletlerinde genel olarak sınır ya da sınır boylarındaki
eyalet ve sancaklara verilen ad.
Ulema: Bilginler.
Ulufe: Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki
bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret.
Ültimatom: Bir devletin başka bir devlete verdiği ve hiçbir tartışma
veya karşı koymaya yer bırakmaksızın, tanıdığı sürede
isteklerinin yerine getirilmesini talep etmesi.

Hamza EREN

V

Vakanüvis: Osmanlı Devleti'nde olayları ve özellikle hükümdarların başından geçenleri kaydetmek ve böylece devletin resmî tarihini yazmakla görevlendirilen memur.

Vala: Yasal kontrol.

Vasiyetname: Bir kimsenin vasiyetini yazmış olduğu belge.

Veraset: Mirasta hak sahibi olma.

Vitray: Birbirine bağlı kurşun bölmelere yerleştirilmiş renkli cam parçalarından oluşan, saydam pencere süslemesi veya resim.

Voyvoda: Osmanlıların Eflâk ve Boğdan beylerine verdikleri unvan.

Y

Yaya: Osmanlı Devleti Dönemi'nde ocak hâlinde örgütlenmiş köylü milis askeri.

Yaylak: Yaylacıların hayvanlarıyla birlikte yaz mevsimini geçirdikleri yüksek otlaklara ve orada kurulan ilkel yerleşmelere verilen ad.

Yöre: Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.

Yörük: Hayvancılıkla geçinen, genellikle Toroslarda yaşayan göçebe Türk oymağı.

Yurtluk: Osmanlı Devleti'nde geliri sınır boylarında görev yapan komutanlara ve akıncı beylerine verilen arazi.

Z

Zafername: Türk-İslam devletlerinde hükümdarların galip geldiği bir savaşı, başka ülke hükümdarlarına duyurmak amacıyla gönderdiği mektup.

zahmet: Güçlük.

Zahire: Gerektiğinde kullanılmak için saklanan tahıl.

Zanaat: El emeği gerektiren ve büyük ölçüde öğrenimle birlikte beceri ve deneyime dayanarak gerçekleştirilen küçük ölçekli üretim.

Zerre: Çok küçük parçacık.

Ziyade: Çok, daha çok, daha fazla.

Zuhur: Görünme, meydana çıkma, baş gösterme.

Hamza EREN

TARİH KRONOLOJİ

1281 Erturul Gazi'nin ölümü ve Kayı boyunun başına Osman Gazi'nin geçmesi
1302 Koyunhisar Savaşı
1326 Bursa'nın Fethi
1329 Maltepe (Palekanon) Savaşı
1331 İznik'in Fethi
1337 İzmit'in Osmanlılar tarafından fethi
1345 Karesi Beyliği'nin Osmanlılara katılışı
1353Çimpe Kalesi'nin Osmanlılara bırakılması
1354 Süleyman Paşa'nın Gelibolu Yarımadası'nı ele geçirmesi
1362 I. Murat'ın Osmanlı tahtına geçmesi ve Edirne'yi fethi
1363 Edirne'nin Fethi
1364Sırpsındığı Savaşı
1371Çirmen Savaşı
1389 Birinci Kosova Savaşı
1396 Niğbolu Savaşı
1402 Ankara Savaşı
1444 Edirne-Segedin Antlaşması
1444 Varna Savaşı
1448 İkinci Kosova Savaşı
1451 II. Mehmet'in Osmanlı tahtına çıkışı
29 Mayıs 1453 İstanbul'un II. Mehmet tarafından fethi
1461 Fatih'in Trabzon İmparatorluğu'na son vermesi
1473 Otlukbeli Savaşı
1492 KristofKolomb'un Amerika'yı keşfi
1498 Vaskodö Gama'nın Ümit Burnu'nu geçerek Hindistan'a ulaşması
1514 Çaldıran Savaşı
1515 Turnadağ savaşı
1516 Mercidabık Savaşı
1517 Ridaniye Savaşı ve Memlukluların yıkılışı
1519 Macellan'ın dünyayı dolaşmak amacıyla yola çıkması
1521 Belgrad'ın Fethi
1522 Kanuni Sultan Süleyman'ın Rodos'u fethi
1526 Mohaç Savaşı
1532 Almanya Seferi
1533 Osmanlı Devleti ve Avusturya arasında İstanbul Antlaşması'nın imzalanması
1534 Barbaros Hayrettin Paşa'nın Kaptan-ı Deryalığa atanması
28 Eylül 1538 Preveze Deniz Savaşı
1551 Trablusgarp'ın Fethi
1555 Amasya Antlaşması
1560 Cerbe Deniz Savaşı
1566 Zigetvar Seferi ve Kanuni'nin ölümü
1590 Ferhat Paşa Antlaşması
1596 Haçova Savaşı
1606 Zitvatorok Antlaşması
1621 Hotin Antlaşması
1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması
1664 Vasvar Antlaşması
1669 Girit Adası'nın Osmanlılar tarafından fethi
1672 Bucaş Antlaşması
1681 Bahçesaray Antlaşması
1683 İkinci Viyana Kuşatması
1699 Karlofça Antlaşması
1700 İstanbul Antlaşması (Osmanlı Devleti ile Rusya arasında)
1711 Prut Savaşı ve Antlaşması
1718 Pasarofça Antlaşması ve Lale Devri'nin başlaması
1727 İlk Türk matbaasının kurulması
1739 Belgrad Antlaşmaları
1740 Kapitülasyonların sürekli hâle gelmesi
1769 James Watt'ın buharlı makineyi geliştirmesi
1770 Çeşme Limanı'nda Osmanlı donanmasının yakılması
1774 Küçük Kaynarca Antlaşması
1779 Aynalıkavak Tenkihnamesi
1783 Kırım'ın Ruslar tarafından işgali
1789 Fransız İhtilali'nin başlaması
1791 Ziştovi Antlaşması
1792 Yaş Antlaşması
1798 Fransızların Mısır'ı işgali
1802 Fransızların Mısır'dan çekilmesi
1804 Sırp İsyanı'nın başlaması
1812 Bükreş Antlaşması
1815 Viyana Kongresi

Hamza EREN

1821 Yunan İsyanı'nın başlaması
1826 II. Mahmut'un Yeniçeri Ocağını kaldırması
1827 Navarin Olayı
1829 Edirne Antlaşması
1833 Kütahya ve Hünkâr İskelesi Antlaşmaları
3 Kasım 1839 Tanzimat Fermanı'nın ilanı
1840 Londra Antlaşması
1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi
1853 Kırım Savaşı'nın başlaması ve Rusların Sinop Baskını
1854 Osmanlı Devleti'nin ilk dış borcunu alması
1856 Islahat Fermanı'nın ilanı
1856 Maarif-i Umumiye Nezaretinin kurulması
1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin yayımlanması
1869 Süveyş Kanalı'nın açılması
1870 Darü'l-Fünunun Kurulması
23 Aralık 1876 İlk Osmanlı anayasası olan Kanun-ı Esasi'nin
ilanı ve meşrutiyet yönetimine geçilmesi
1877 İlk Osmanlı Mebusan Meclisinin açılması
14 Şubat 1878 Osmanlı Mebusan Meclisinin kapatılması
13 Haziran 1878 Berlin Antlaşması'nın imzalanması
1881 Fransızların Tunus'u işgali
1881 Düyun-ı Umumiye İdaresinin kurulması
1882 İngilizlerin Mısır'ı işgali
1908 İkinci Meşrutiyet'in ilanı
5 Ekim 1908 Avusturya'nın Bosna-Hersek'i topraklarına katması
13 Nisan 1909 31 Mart Ayaklanması
4 Ekim 1911 İtalya'nın Trablusgarp'a asker çıkarması
8 Ekim 1912 Birinci Balkan Savaşı'nın başlaması
18 Ekim 1912Uşi Antlaşması'nın imzalanması
30 Mayıs 1913 Birinci Balkan Savaşı'na son veren Londra
Antlaşması'nın imzalanması
1914 Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması
29 Ekim 1914 Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi
18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Savaşı
8 Ocak 1918 Wilson İlkeleri'nin yayımlanması
30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması
18 Ocak 1919 Paris Barış Konferansı'nın toplanması
1919 Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkması
23 Nisan 1920 Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılması
24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması
1945 Birleşmiş Milletlerin kurulması
1881 Atatürk'ün doğumu
1886 Mustafa Kemal'in Şemsi Efendi Okulunda ilköğrenime başlaması
1892 Mustafa Kemal'in Selanik Mülkiye Rüştiyesine girmesi
1893 Mustafa Kemal'in Selanik Askerî Rüştiyesine girmesi
1895 Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisine başlaması
1899 Mustafa Kemal'in Harp Okuluna başlaması
1902 Mustafa Kemal'in Harp Akademisine girmesi
11 Ocak 1905 Mustafa Kemal'in Harp Akademisini Kurmay Yüzbaşı olarak bitirmesi
5 Şubat 1905 Mustafa Kemal'in Şam'da bulunan V. Ordu'ya bağlı 30. Süvari Alayı'na staj
yapmak üzere atanması
20 Haziran 1907 Mustafa Kemal'in V. Ordu Kurmay Başkanlığı'na atanması
13 Ekim 1907 Mustafa Kemal'in Makedonya'daki III. Ordu'ya atanması
23 Temmuz 1908 II. Meşrutiyet'in ilanı
5 Ekim 1908 Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi
13 Nisan 1909 31 Mart Olayı
28 Eylül 1911 Trablusgarp Savaşı
23 Nisan - 17 Mayıs 1912 İtalya'nın On İki Ada'yı işgal etmesi
8 Ekim 1912 I. Balkan Savaşı'nın başlaması
15 Ekim 1912 Uşi Antlaşması
23 Ocak 1913 Babıali baskını

Hamza EREN

30 Mayıs 1913 Londra Antlaşması
27 Ekim 1913 Mustafa Kemal'in Sofya Ataşemiliterliği'ne atanması
1 Mart 1914 Mustafa Kemal'in rütbesinin yarbaylığa yükseltilmesi
28 Haziran 1914 Avusturya - Macaristan Veliahdı Ferdinand'ın Saraybosna'da öldürülmesi
28 Haziran 1914 Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun Sırbistan'a savaş ilan etmesi
29 Ekim 1914 Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa girmesi
2 Şubat 1915 Mustafa Kemal'in Tekirdağ'daki 19. Tümen Komutanlığı'na atanması
18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Zaferi
1 Haziran 1915 Mustafa Kemal'in rütbesinin albaylığa yükseltilmesi
19 Mart 1916 Mustafa Kemal'in rütbesinin generalliğe yükseltilmesi
1 - 6 Mayıs 1916 Sykes - Picot Antlaşması
8 Ocak 1918 Wilson İlkeleri'nin yayınlanması
3 Mart 1918 Brest - Litowsk Antlaşması
30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalanması
3 Kasım 1918 İngilizlerin Musul'u işgali
11 Kasım 1918 Almanya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi
13 Kasım 1918 İtilaf Devletleri donanmasının İstanbul'a gelmesi, Mustafa Kemal'in İstanbul'a
gelmesi
21 Kasım 1918 Meclisimebusan'ın feshi
18 Ocak 1919 Paris Barış Konferansı'nın toplanması
30 Nisan 1919 Mustafa Kemal'in, Dokuzuncu Ordu Müfettişliği'ne atanması
15 Mayıs 1919 İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali
19 Mayıs 1919 Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkması
30 Mayıs 1919 Mustafa Kemal'in, İzmir'in işgalini kınamak amacıyla Havza'da miting düzenlemesi
22 Haziran 1919 Amasya Genelgesi
7 - 8 Temmuz 1919 Mustafa Kemal'in ordu müfettişliğinden ve askerlikten istifa etmesi
23 Temmuz 1919 Erzurum Kongresi'nin toplanması
4 Eylül 1919 Sivas Kongresi'nin toplanması
2 Ekim 1919 Ali Rıza Paşa Hükûmeti'nin kurulması
12 Ekim 1919 Amiral Bristol Raporu'nun yayımlanması
20 - 22 Ekim 1919 Amasya Görüşmeleri
27 Aralık 1919 Temsil Heyeti'nin Ankara'ya gelmesi
12 Ocak 1920 Son Osmanlı Mebuslar Meclisinin toplanması
28 Ocak 1920 Misakımillî'nin kabul edilmesi
16 Mart 1920 İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından resmen işgal edilmesi
23 Nisan 1920 TBMM'nin açılması
24 Nisan 1920 Mustafa Kemal'in TBMM Başkanlığı'na seçilmesi
29 Nisan 1920 Hıyanetivataniye Kanunu'nun çıkarılması
10 Ağustos 1920 Sevr Antlaşması
2 - 3 Aralık 1920 Gümrü Antlaşması
6 - 10 Ocak 1921 I. İnönü Savaşı
20 Ocak 1921 Yeni Türk Devleti'nin ilk Anayasası'nın kabulü
1 Mart 1921 Türk - Afgan Dostluk Antlaşması'nın imzalanması
12 Mart 1921 İstiklal Marşı'nın kabulü
16 Mart 1921 Moskova Antlaşması
26 Mart-1 Nisan 1921 II. İnönü Savaşı
10 - 24 Temmuz 1921 Eskişehir - Kütahya Savaşları
5 Temmuz 1921 İtalyanların Anadolu'dan askerlerini çekmeleri
5 Ağustos 1921 Mustafa Kemal'in TBMM tarafından üç aylık süre için başkomutanlık makamına
getirilmesi
8 Ağustos 1921 Tekâlifimilliye Emirlerinin yayımlanması
23 Ağustos 1921 Sakarya Meydan Savaşı'nın başlaması

Hamza EREN

19 Eylül 1921 Mustafa Kemal'e gazilik unvanı ve mareşal rütbesinin verilmesi
13 Ekim 1921 Kars Antlaşması
20 Ekim 1921 Fransa ile yapılan Ankara Antlaşması
26 Ağustos 1922 Büyük Taarruz'un başlaması
30 Ağustos 1922 Başkomutanlık Meydan Savaşı
9 Eylül 1922 Türk ordusunun İzmir'e girmesi
11 Ekim 1922 Mudanya Ateşkes Anlaşması
1 Kasım 1922 Saltanatın kaldırılması
20 Kasım 1922 Lozan Konferansı'nın toplanması
17 Şubat 1923 İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi'nin toplanması
24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması'nın imzalanması
23 Ağustos 1923 Lozan Antlaşması'nın TBMM tarafından onaylanması
13 Ekim 1923 Ankara'nın başkent olması
29 Ekim 1923 Cumhuriyetin ilanı ve Mustafa Kemal'in cumhurbaşkanı seçilmesi
3 Mart 1924 Halifeliğin kaldırılması
3 Mart 1924 Tevhiditedrisat Kanunu
20 Nisan 1924 Yeni Teşkilâtıesasiye Kanunu (Anayasa)'nun kabulü
17 Kasım 1924 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması
13 Şubat 1925 Şeyh Sait Ayaklanması
17 Şubat 1925 Aşar Vergisi'nin kaldırılması
4 Mart 1925 Takririsükûn Kanunu'nun yürürlüğe girmesi
5 Haziran 1925 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması
25 Kasım 1925 Şapka Kanunu'nun kabulü
30 Kasım 1925 Tekke ve zaviyelerin kapatılması
26 Aralık 1925 Miladi Takvim'in kabulü
17 Şubat 1926 Medeni Kanun'un kabulü
5 Haziran 1926 İngiltere ile Ankara Antlaşması'nın imzalanması
16 Haziran 1926 Mustafa Kemal'e suikast girişiminde bulunulması
1 Temmuz 1926 Kabotaj Kanunu'nun kabulü
3 Şubat 1927 Ankara'da Etnografya Müzesi'nin kurulması
28 Mayıs 1927 Teşvikisanayi Kanunu'nun kabulü
10 Nisan 1928 Anayasa'dan "Devletin dini İslam'dır." maddesinin çıkarılması
1 Kasım 1928 Yeni Türk Harfleri'nin kabulü
10 Ocak 1929 Millet Mektepleri'nin açılması
3 Nisan 1930 Kadınlara Belediye Seçimleri'ne katılma hakkının verilmesi
12 Ağustos 1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulması
17 Aralık 1930 Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması
23 Aralık 1930 Menemen Olayı
12 Nisan 1931 Türk Tarih Tetkik Cemiyeti (TTK)'nin kurulması
12 Temmuz 1932 Türk Dili Tetkik Cemiyeti (TDK)'nin kurulması
18 Temmuz 1932 Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üye olması
9 Şubat 1934 Balkan Antantı'nın imzalanması
21 Haziran 1934 Soyadı Kanunu'nun kabulü
24 Kasım 1934 TBMM'nin Mustafa Kemal'e "ATATÜRK" soyadını vermesi
29 Kasım 1934 Toplumda ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanması
5 Aralık 1934 Kadınlara milletvekili seçme ve seçilme hakkının verilmesi
20 Temmuz 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması
5 Şubat 1937 Atatürk ilkelerinin Anayasa'ya konması
8 Temmuz 1937 Sadabat Paktı'nın imzalanması
10 Kasım 1938 Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümü
11 Kasım 1938 İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesi
30 Haziran 1939 Hatay'ın Türkiye'ye katılması
1 Eylül 1939 II. Dünya Savaşı'ın başlaması
10 Kasım 1953 Atatürk'ün naaşının Anıtkabir'e nakledilmesi

Hamza EREN

1- **Orta Asyada dağınık halde yaşayan Türk topluluklarını ilk kez bir çatı altında toplayan Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Göktürkler
B- Uygurlar
C- Peçenekler
D- Asya Hun devleti
E- Türgişler

2- Orta Asya da araştırma yapan tarihçiler ve arkeologlar İslam öncesi Orta Asya Türk tarihiyle ilgili yaptıkları araştırmalarda aşağıdaki bulgulardan hangisi ile karşılaşması beklenemez?

A- Yazılı taşlar
B- Madeni paralar
C- Kurganlar
D- Medreseler
E- Mezar taşları

3- Ergenekon destanına göre Göktürk devletini kuran kabile hangi ad ile bilinmektedir?

A- Kayı
B- Kınık
C- Aşına
D- Avşar
E- Dodurga

4- Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdarlık ünvanları arasında yer almaz?

A- Kağan
B- İdikut
C- İlteber
D- Hakan
E- Sultan

5- Almanların Nibelungen Destanında Atilla hangi isimle anılmaktadır?

A- Afrasiyab
B- Etzel
C- Arpada
D- Koça
E- Bleda

6- Türk Ttarihinde sözlü hukuk kurallarını yazılı hale getiren Türk devleti aşağıdakilerin hangisidir?

A- Göktürk
B- Hunlar
C- Bulgarlar
D- Avarlar
E- Uygurlar

Hamza EREN

7- Kurultayın ilk Türk devletlerinde;

I -Yasama

II -Askeri

III – Siyasi

Alanların hangilerinde rol oynadığı savunulabilir?

A- I
B- II
C- I-II
D- I-III
E- I-II-III

8- İslam öncesi Türk devletleri aşağıdakilerden hangisini ihraç etmez?

A- At
B- Deri
C- Tahıl
D- Kilim
E- Hayvansal ürünler

9- Çine karşı ulusal kurtuluş savaşını başlatarak II.Göktürk devletini kuran bu yönüyle M.Kemal'e benzetilen Türk hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kutluk kağan
B- Atilla
C- Mete han
D- Bilge kağan
E- Teoman

10- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesi Türk devletlerinde Türk bürokrasinin bir unsuru değildir?

A- Bitikçi
B- Şam
C- Ayuki
D- Tudun
E- Hükümdar

11- Uygurların Türk kültürüne aşağıdakilerden hangisinde bir ilk yaşattığı söylenemez?

A- Kütüphane
B- Matbaa
C- Şehirleşme
D- Alfabe
E- Kağıt yapımı

12- Aşağıdaki devletlerden hangisi Hristyanlığı benimsememiştir?

A- Avarlar
B- Macarlar
C- Hazarlar
D- Peçenekler
E- Uzlar

Hamza EREN

13- Aşağıdaki kavramlardan hangisi İslam öncesi Türk devletlerinde ahiret inancının olduğuna kanıt olarak gösterilemez?

A- Kurgan
B- Uçmağ
C- Tigin
D- Balbal
E- Tamu

14- Aşağıdakilerden hangisi Türk devletinin unsurları arasında yer almaz?

A- Oksızlık
B- Kün
C- Töre
D- Kut
E- İl

15- Aşağıdaki sanat dallarından hangisi İslam öncesi Türk devletlerinde görülmez?

A- Minyatür
B- Hat
C- Çinicilik
D- Fresk
E- Kubbe

16- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesinde görülen dini bir terim değildir?

A- Kam
B- Umay
C- Şam
D- Tamu
E- Örgin

17- Aşağıdakilerden hangisinin kurultaya katılma hakkı bulunmaz?

A- Boy beyleri
B- Kam
C- Komutanlar
D- İleri gelenler
E- Hatun

18- Dünyada ilk Türkoloji enstitüsü kuran devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Avarlar
B- Uygurlar
C- Ruslar
D- Macarlar
E- Bulgarlar

Hamza EREN

19- Aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanlığı forsundaki 16 yıldızı simgeleyen Türk devletleri arasında yer almaz?

A- Karahanlı
B- Uygur
C- Babür
D- Türgiş
E- Göktürk

20- Aşağıdakilerden hangisi Türk adının anlamları arasında yer almaz?

A- Töreli
B- Miğfer
C- Türemiş
D- Olgun
E- Gönüllü

21- Kara kuvvetlerinin kuruluş tarihi aşağıdaki Türk hükümdarlarından hangisinin tahta çıkış tarihi esas alınarak belirlenmiştir?

A- Teoman
B- Mete han
C- Atilla
D- Bilge kağan
E- Kultigin

22- Aşağıdakilerden hangisi Orta Asya'dan yapılan Türk göçlerinin sebepleri arasında yer almaz?

A- Dış baskılar
B- Cihad hakimiyeti
C- Boylar arası mücadele
D- Salgın hayvan hastalıkları
E- Nüfüs artışı

23- Aşağıdakilerden hangisi Türklere ait bir destan değildir?

A- Göç
B- Türeyiş
C- Şu
D- Gılgamış
E- Ergenekon

24- İlk Türk devletlerinde aşağıdakilerden hangisi hükümdarlık sembolü değildir?

A- Kemer
B- Yay
C- Kotuz
D- Tıraz
E- Orgin

Hamza EREN

25- Törenin değişmez hükümleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

A- İl
B- Eşitlik
C- İyilik
D- İnsanlık
E- Adalet

26- Orta Asya Türk tarihine ait aşağıdaki gelişmelerden hangisi diğerlerinden daha önce gerçekleşmiştir?

A- Matbaanın kullanılması
B- Orhun alfabesinin kullanılması
C- Yerleşik hayata geçilmesi
D- Düzenli ordunun kurulması
E- Talas savaşının yapılması

27- Aşağıdaki devlet ve destan eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A- **İskitler**- Şu Destanı
B- **Göktürk**- Ergenekon
C- **Uygurlar**- Manas
D- **Asya Hunları** -Oğuz kağan
E- **Uygurlar-** Gö

28- Uygurların günümüze ulaşan aşağıdaki kalıntılardan hangisi Uygurların yerleşik hayata geçtiğinin kesin kanıtıdır?

A- Mezar taşları
B- At koşum takımları
C- Ahşap kaplar
D- Duvar resimleri
E- Taşınabilir eşyalar

29- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesinde hüküm süren Türk devletleri arasında yer almaz?

A- Avarlar
B- Macarlar
C- Uzlar
D- Saltuklular
E- Göktürkler

30- Aşağıdakilerden hangisi Türk sanat tarihine İslamiyetle birlikte girdiği savunulabilir?

A- Minyatür
B- Fresk
C- Dokumacılık
D- Demircilik
E- Tezhip

Hamza EREN

31- Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A- Türk ismini siyasi olarak ilk kez Göktürkler kullanmıştır
B- Türk adına ilk kez Çin kaynaklarında rastlanmıştır
C- Türk adı coğrafi isim olarak ilk kez Bizans kaynaklarında geçmektedir
D- Türk isminin birçok kaynakta geçmesi geniş alanlara yayıldıklarına kanıttır
E- Türkleri ilk kez tek çatı altında toplayan devlet Göktürklerdir

32- **Aşağıdakilerden hangisi Türklerin yerleşik hayata geçtiklerine kesin kanıt oluşturmaz**?

A- Tahıl ambarı
B- Duvar süsleme
C- Sulama kanalları
D- Halktan konut vergisinin alınması
E- Mimari eserler

33- Aşağıdakilerden hangisi Kavimler Göçü'nün sonuçları arasında yer almaz?

A- Skolastik düşünce Avrupa'ya egemen olmuştur
B- Avrupa'da feodalite ortaya çıkmıştır
C- Roma imparatorluğu ikiye ayrılmıştır
D- Orta çağ kapanmış ilk çağ açılmıştır
E- Bugünkü Avrupa milletlerinin temelleri atılmıştır

34- İskitlerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A- Bilinen ilk Türk topluluğudur
B- Şu –Alper Tunga önemli yazılı eserleridir
C- Bozkırın kuyumcuları olarak bilinirler
D- Atı evcileştiren ilk Türk topluluğudur
E- Pantolon kemer ,kemer tokasını dünyaya tanıtmışlar

35- İtalya-Venedik'teki san Marko Kütüphanesindeki "Codex Cumannicus" sözlük aşağıdakilerden hangisine aitir?

A- Macarlar
B- Sabirler
C- Kıpçaklar
D- Ak hunlar
E- Türgişler

36- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesi Türk devletlerinin yıkılmasında etkili olmamıştır?

A- İkili devlet teşkilatı
B- Boylar arasındaki siyasi mücadeleler
C- Kut anlayışının olumsuz etkisi
D- Dış güçlerin baskısı
E- Kurultayın varlığı

Hamza EREN

37- Aşağıdakilerden hangisi Uygurların yerleşik hayata geçmesiyle meydana gelen bir gelişme değildir?

A- Mimari eserlerin verilmeye başlanması
B- Ticaretin başlaması
C- Törenin yazılı hale getirilmesi
D- Ordu balık beşbalık turfan gibi ilk şehirlerin kurulması
E- Tapınakların yapılması

38- **İslam öncesi Türk devletleri ile ilgili Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur**?

A- İslamiyet öncesi Türk devletlerinin hepsi yerleşik hayata geçmiştir
B- Hükümdarlar genel olara sultan ünvanlarını kullanmıştır
C- Hukuk alanında şeri hukukun yanında örfi hukuk da etkili olmuştur
D- Din adamları genel olarak devlet yönetiminde etkili olmuşlardır
E- Askerlik özel bir meslek sayılmamış, ayrıca sınıf farklılığı yoktur

39- I- Siyasi
II- Adli
III- Askeri

İslam öncesi Türk devletlerinde hükümdar hangi yetkileri elinde bulundurmuştur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-II

40- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesinde Hatunun siyasi yetkilerinin var olduğuna kanıt oluşturmaz?

A- Kendine ait mührünün bulunması
B- Kendine ait bir sarayının bulunması
C- Elçileri kabul etmesi
D- Kurultaya katılması
E- Kağana vekillik etmesi

41- I- Oğuş(aile)
II- Urug(soy)
III- Boy
IV- Bodun (millet)
V- İl

İslam öncesi toplumsal yapıyı oluşturan yukardaki unsurların küçükten büyüğe sıralaması hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A- I-II-III-IV-V
B- V-IV-III-II-I
C- I-III-II-V-IV
D- IV-I-II-III-V
E- III-II-I-V-IV

42- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesinde idam cezasını gerektiren suçlar arasında yer almaz?

A- Devlete ihanet
B- Zina
C- Hırsızlık
D- Boşanma
E- Askerden kaçma

Hamza EREN

43- Orta Asya'da ilk kez din değiştiren devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Hazarlar
B- Bulgarlar
C- Uygurlar
D- Macarlar
E- Göktürkler

44- İslam öncesi Türk devletlerinde aşağıdakilerden hangisinde göçebe yaşamın etkisi yoktur?

A- Yazılı hayata geç geçilmesi
B- Askeri yapının güçlenmesi
C- Mimari alanda gelişimin sağlanması
D- Özel mülkiyetin gelişmemesi
E- Hapis cezalarının kısa süreli olması

45- İslam öncesi Türk devletlerinin ordu anlayışıyla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A- Orduda Çin örnek alınmıştır
B- Paralı askerlik görülmez
C- İlk teşkilatlanma Met Han döneminde olmuştur
D- Ordu millet anlayışı mevcuttur
E- Askerlik ayrıcalıklı bir meslek değildir

46- Aşağıdakilerden hangisi islamiyet öncesi Türk devletlerinin ortak özelliklerinden değildir?

A- Orduların güçlü olması
B- Taht kavgalarının yaşanması
C- Ülkenin hanedanın ortak malı sayılması
D- Kut anlayışının mevcut olması
E- Monarşik ve teokratik yönetimin geçerli olması

47- Aşağıdakilerden hangisi Avrupa'da kurulan ve burada İslamiyeti kabul eden ilk Türk devletidir?

A- Karahanlılar
B- Tolunoğulları
C- Karluklular
D- İtil bulgarları
E- Altınorda devleti

48- **İslamiyet öncesi Türk devletlerinde yazışmalardan sorumlu olan ve kurultayın katipleri olarak da bilinen görevli hangisidir**?

A- Tudun
B- Tamgacı
C- Ayuki
D- Bitikçi
E- Ulak

Hamza EREN

49- Aşağıdakilerden hangisi Göktürk Kitabelerinin özellikleri arasında gösterilemez?

A- Türk adının geçtiği ilk Türkçe metindir
B- Bir yüzü Türkçe Diğer Yüzü Arapçadır
C- Türk tarihinin ilk siyasetname örneğidir
D- 1893 te Danimarkalı Thomsen tarafından okunmuştur
E- Türklerin sosoyal ekonomik siyasi hayatları hakkında bilgi veriri

50- Aşağıdakilerden hangisi Türklerin ilk heykel örnekleri arasında yer alır?

A- Kurgan
B- Tamu
C- Uçmağ
D- Balbal
E- Tümülüs

51- Aşağıdakilerden hangisi İslam öncesi Türk devletlerinde sözlü edebiyat örnekleri arasında yer almaz?

A- Koşuk
B- Sav
C- Sagu
D- Destan
E- Kitabe

52- Aşağıdakilerden hangisi orta Asya Türk sanat dallarından değildir?

A- Debbağlık
B- Minyatür
C- Hat
D- Dokuma
E- Ahşap işlemeciliği

53- Türk tarihinde ilk kez Han, hakan , kağan ünvanları yerine "Çar" ünvanını kullanan devletttir?

A- Tuna Bulgarları
B- Avarlar
C- Macarlar
D- Uygurlar
E- Avrupa hun devleti

54- Türklerin Orta Asya'dan yaptıkları göçlerin sonuçları arasında hangisi gösterilemez?

A- Yeni vatanlar bulunmuştur
B- Göç eden topluluklar tamamen milli benliklerini kaybetmişler
C- Birçok Türk devleti kurulmuştur
D- Kültürel etkileşim yaşanmıştır
E- Gittikleri yerde yaşayanlara atı evcilleştirmeyi madenciliği öğretmişlerdir

Hamza EREN

55- Asya Hun devleti hükümdarı Mete Han, Çin'e üstünlük sağlamasına rağmen toprak talep etmemiştir. Bu durum Mete'nin hangisine önem verdiğinin kanıtıdır?

A- İdari yapı
B- Sosyal yapı
C- Etnik yapı
D- Ticari yapı
E- Siyasi yapı

56- İslam öncesi devlet meselelerinin görüşüldüğü kurultay ilk olarak hangi devlet döneminde oluşturulmuştur?

A- Uygurlar
B- Göktürkler
C- Asya Hunları
D- Avarlar
E- Avrupa Hunları

57- Aşağıdaki destanlardan hangisi Türklerin hem İslam öncesi hem de İslam sonrası yaşam tarzları hakkında bilgi verir?

A- Bozkurt
B- Türeyiş
C- Şu
D- Manas
E- Oğuz Kağan

58- *"Töre"* aşağıdakilerden hangisiyle daha çok ilgilidir?

A- Din
B- Bilim
C- Ticaret
D- Ordu
E- Hukuk

59- Türkçenin ve Türk kültürünü diğer devletlerden daha etkin bir biçimde kullanan Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Uygurlar
B- Göktürkler
C- Hunlar
D- Avarlar
E- Macarlar

60- Orta Asya Türkleri aşağıdakilerden hangisini diğerlerine oranla daha az bir gelişme göstermişlerdir?

A- Tarım
B- Ticaret
C- Dokumacılık
D- Madencilik
E- Hayvancılık

Hamza EREN

61- Hitit devlet yönetiminde önemli bir yere sahip olan Pankuş adı verilen meclis soylulardan oluşur ve hükümdarı denetlerdi.

İslam öncesi Türk devletlerinde oluşum şekli ve amaç itibariyle Pankuş'la benzerlik gösteren oluşum hangisidir?

A- Şamanlık
B- Tigin
C- Kurultay
D- Toygun
E- Tudun

62- Türk tarihinde batıya göç edip Avrupa'da devlet kurmayı başaran ilk Türk topluluğu aşağıdakilerden hangisidir?

A- Avarlar
B- Hunlar
C- Macarlar
D- Bulgarlar
E- Türgişler

63- Talas savaşında Arapların yanında yer alarak savaşın kaderini belirleyen ve İslamiyet'i benimseyen ilk Türk boyu aşağıdakilerden hangisidir?

A- Uygurlar
B- Karahanlılar
C- Peçenekler
D- Karluklar
E- Avarlar

64- Bizans'tan Çin'e kadar bir çok devletin yazılı kaynaklarında Türklerle ilgili bilgilerin bulunması Türklerin hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

A- Göktanrı inancını benimsemeleri
B- Matbaayı kullanmaları
C- Geniş bir çoğrafyaya yayılmaları
D- Düzenli askeri birliklerin kurulması
E- Boylar federasyonu şeklinde örgütlenmeleri

65- İslam öncesi Türk devletlerinde aşağıdakilerden hangisi hükümdarın görevleri arasında yer almaz?

A- Milleti refah ve barış içinde yaşatmak
B- Orduyu idare etmek
C- Töreyi uygulamak
D- Dini yaymak
E- Halkın ihtiyaçlarını karşılamak

66- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdar çocukları olan Tiginlerin oymaklara yönetici olarak gönderilirken aldıkları unvan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Şad
B- Urug
C- Toygun
D- Kut
E- İlteber

Hamza EREN

67- Türk adının anlamları arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A- Olgunluk çağı
B- Miğfer
C- Müttefik
D- Töreli
E- Güç-kuvvet

68- İslam öncesi Türk devletlerinde şifalı otlar kullanarak halkı tedavi eden kimselere ne ad verilirdi?

A- Bedizci
B- Otacı
C- Bahşi
D- Kam
E- Tudun

69- Aşağıdaki devletlerden hangisinde yazılı kaynaklara rastlanılmaz?

A- Göktürk
B- Uygur
C- Asya hun
D- Hazarlar
E- Türgişle

70- Vatan sevgisinden ilk kez söz eden İslam öncesi Türk hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Teoman
B- Atilla
C- Mete han
D- Kutluk kağan
E- Kürşad

Hamza EREN

TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

71- **Aşağıdakilerden hangisi Karahanlıların özellikleri arasında yer almaz**?

A- İkili yönetim anlayışı mevcuttur
B- Anadolu'da resmi Dili Türkçe ilan etmişlerdir
C- Uygur alfabesini kullanmışlardır
D- Kutadgu Bilig eseri bu dönemde verilmiştir
E- Orta Asya'da Müslümanlığı kabul eden ilk Türk İslam devletidir

72- Aşağıdaki devletlerin hangisi döneminde Kuran-ı Kerim ilk kez Türkçeye çevrilmiştir?

A- Karakoyunlular
B- Karahanlılar
C- Gazneliler
D- Akkoyunlular
E- Anaddolu Selçuklu devleti

73- Büyük Selçuklu devletinde sultan ünvanını ilk kez kullanan hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

A- Gazneli Mahmut
B- Tuğrul bey
C- Melikşah
D- Alpaslan
E- Çağrı bey

74- Selçuklularda ekonomi işleriyle ilgilenen divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Tuğra
B- Arz
C- İstifa
D- Pervane
E- Mezalim

75- El kanun fit tıp ve Kitabü Şifa adlı eser aşağıdakilerden hangisine aittir?

A- Frabi
B- Gazali
C- Biruni
D- Harezmi
E- İbni sin

Hamza EREN

76- Aşağıdaki beyliklerden hangisi Malazgirt savaşından sonra kurulan ilk beylikler arasında yer almaz?

A- Çaka Beyliği
B- Artukular
C- Saltuklular
D- Candaroğulları
E- Danişmentler

77- Anadolu'da ilk kez tücarlarla sözleşme yaparak zarara uğradıkları takdirde zararlarını karşılamayı garanti eden devlet hangisidir?

A- Karahanlılar
B- Anadolu Selçuklu devleti
C- Büyük Selçuklular
D- Gazneliler
E- Danişmentle

78- **Selçuklularda miri arazi sayılan ikta topraklarının dağıtımını düzenleyen görevliye verilen isim aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Müstevfi
B- İşraf
C- Pervaneci
D- Emiri candar
E- Hacip

79- Aşağıdaki svaşlardan hangisinde cihad anlayışı yoktur?

A- Kösedağ
B- Dandanakan
C- Katvan
D- Hıttin
E- Pasinler

80- Anadolu'da kurulan aşağıdaki darüşşifalardan hangisi aynı zamanda tıp okulu olma özelliğini taşımasıyla bu alanda bir ilk olmuştur?

A- Hunad hatun
B- Gevher Nesibe
C- Turan melek
D- Torumtay
E- Karata

81- I- Büyük Selçuklu Devleti
II-Samanoğulları
III- Karamanoğulları

Yukarıda verilenlerden hangilerinde resmi dil Türkçe idi?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

Hamza EREN

82- Mısır'ın bayındır hale gelmesinde etkili olan kanallar ve barajlar kurulmasını sağlayan mısıra altın çağını yaşatan ve Abbasiler tarafından yıkılan Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Akşitler
B- Karahanlılar
C- Eyyubiler
D- Memlükler
E- Tolunoğulları

83- Aşağıdakilerden hangisi vakıfları doğrudan ilgilendiren alanlar arasında yer almaz?

A- Ordu
B- Eğitim
C- Din
D- Toplumsal
E- Sağlık

84- Aşağıdakilerden hangisi Türk-İslam devletlerinde hukuk sistemiyle ilgili kavramlar Arassında yer almaz?

A- Kazasker
B- Emir-i dad
C- Kad'ül kutad
D- Şahidül hal
E- Asesbaşı

85- Aşağıdakilerden hangisi Türk İslam devletlerinde hükümdarlık sembolleri arasında yer almaz?

A- Hutbe
B- Tıraz
C- Para basmak
D- Ulufe
E- Nevbet

86- Büyük Selçuklu ordusunun oluşmasında;

I -Vakıf

II -İkta

III –Lonca

Hangileri etkili olmuştur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

87- Aşağıdaki Türk İslam devletlerinden hangisinde her emirin veya komutanın sultan olma hakkı vardı?

A- Krahanlılar
B- Selçuklular
C- Gazneliler
D- İhşidler
E- Memlüklüler

Hamza EREN

88- Türk İslam devletlerinde örfi yargı sistemini başında aşağıdakilerden hangisi bulunmaktaydı?

A- Sultan
B- Emir-i Dad
C- Kadı
D- Atabey
E- Melik

89- Aşağıdakilerden hangisi ahilik teşkilatının özellikleri arasında yerr almaz?

A- Belli bir lidere tabi olmaları
B- Her iş kolunun ayrı olarak örgütlenmesi
C- Sosyal yaşamda etkili olmaları
D- Bir üye seçerek aralarından divanda temsil edilirler
E- Gedik denilen ruhsat belgeleri vermeleri

90- Aşağıdakilerden hangisi külliyelerin kapsamında yer almaz?

A- Cami
B- Medrese
C- Saray
D- Bedesten
E- Şifahane

91- Türk-islam döneminin ilk edebi eseri aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kutadgu Bilig
B- Siyasetname
C- Divan-ı hikmet
D- Şahname
E- Atabetül hakayık

92- Aşağıdakilerden hangisi Türklerin İslamiyete geçişiyle elde edilen kazanımlar arasında yer almaz?

A- Divan örgütü
B- İkta sistemi
C- Vakıf kurumu
D- Şeri hukuk
E- İkili teşkilat

93- Aşağıdakilerden hangisi Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu devletinde şeri yargının başında bulunan kişidir?

A- Pervaneci
B- Emir-i dad
C- Sultan
D- Kadü-l kutad
E- Vezir

Hamza EREN

94- Türk-İslam devletlerinde saray ile divan arasında ilişkileri düzenleyen görevli aşağıdakilerden hangisidir?

A- Camedar
B- Hacibul Hüccap
C- Serhenk
D- Emir-i şikar
E- Çeşnigir

95- Türk-İslam devletlerinde aşağıdaki mimari yapılardan hangisi dini mimariye örnek gösterilemez?

A- Medrese
B- Cami
C- Kümbet
D- Bedesten
E- Türbe

96- Aşağıdaki Türk-İslam hükümdarlarından hangisine Abbasi halifesi tarafından *"Ebul Feth"* ünvanı verilmiştir?

A- Selçuk bey
B- Satuk buğra
C- Alpaslan
D- Çağrı bey
E- Gazneli Mahmut

97- Tokat,Sivas , kayseri çevresindeki kültür mirası aşağıdakilerden hangisine aittir?

A- Saltuklular
B- Artuklular
C- Danişmentler
D- Çaka beyliği
E- Karahanlılar

98- Türk-İslam bilim hayatının ve pozitif bilimlerin gelişmesinde önemli katkılar sağlayan ve *"Avarroes"* ünvanıyla tanınan ünlü düşünür aşağıdakilerden hangisidir?

A- Gazali
B- Farabi
C- İbn-i sina
D- Biruni
E- İbn-i Rüşt

99- Aşağıdaki kavram açıklama eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A- **Emiri şikar**------- Yiyecek işerine bakar
B- **Hace-i Buzurg**------ Gaznelilerde vezirlere verilen ad
C- **Emir-i Ahur**----- Atlardan sorumlu
D- **Camedar** ----- Hükümdar elbiselerinden sorumlu
E- **Vekili Has-** --- sarayla ilgili tüm işlere bakar

Hamza EREN

100 -**Aşağıdakilerden hangisi Anadolu Selçuklu devletinin ticareti geliştirmek için attığı adımlar arasında yer almaz?**

A- Tüccarların mallarının sigortalanması
B- Şehirlere valilerin atanması
C- Antalya Sinop gibi şehirlerin alınması
D- Kervansarayların yapılması
E- Yabancılara düşük gümrük vergisinin uygulanması

101- **Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

A- Anadolu Selçuklu devletinde ilk altın para II.Kılıçaslan döneminde bastırılmıştır
B- Anadolu'daki ilk kervansaray Alay Han'dır
C- Kitabül Menazir ünlü fizikçi İbnül Haysem'e aittir
D- Maddenin en küçük parçası olan atomda yoğun bir enerji olduğunu dile getiren Cebir Bin Hayyan'dır
E- Harzemşah devleti ismini kurucusundan alır

102- **Aşağıdakilerden hangisi denizcilikle uğraşmamıştır?**

A- Anadolu Selçuklu devleti
B- Büyük Selçuklu devleti
C- Saruhanoğulları
D- Aydınoğulları
E- Karesiyeoğuları

103- **Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da Resmi dili ilk Kez Türkçe ilan etmiştir?**

A- Karahanlılar
B- Memlüklüler
C- Gazneliler
D- Karamanoğulları
E- Eyyubiler

104- **Aşağıdaki ilim insanlarından hangisi Nizamiye Medreselerinde Başmüderislik görevinde bulunmuş ayrıca İhya'ül Ulumiddin eserini kaleme almıştır?**

A- İbni sina
B- Farabi
C- El cezeri
D- Gazali
E- Biruni

105- **Büyük Selçuklular döneminde 1046 da inşa edilerek hizmete açılan ilk medrese aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Semerkant medresesi
B- Nişabur medresei
C- Nizamiye medresesi
D- Beyhakiye medresesi
E- Yağbasan medresesi

106- "Devlet ve şeriat ayrı ayrı şeyler olup biri hükümdara diğeri kadı ve müftülere aittir"

Türk İslam devletlerinde yukardaki düşünceyi aşağıdaki gelişmelerden hangisi en iyi destekler?

A- Dandanakan savaşı
B- 1058 Bağdat seferi
C- Kösedağ savaşı
D- Karahanlıların kurulması
E- Hıttin savaşı

Hamza EREN

107- **Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig eserinde geçen "Babası bey ise oğul da bey doğar" ifadesi Türk İslam devletlerinde aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?**

A- Hukuk
B- Askeri
C- Ticaret
D- Veraset
E- Sosyal

108- **Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

A- **HUTBE:** Cuma ve bayram namazları esnasında hükümdarın adının unvan ve lakaplarının hatip tarafından zikredilerek kendisine dua edilmesidir
B- **TIRAZ:** Abbasi halifesinin hükümdara gönderdiği elbisedir
C- **HİLAT:** Halife tarafından Tırazla birlikte gönderilen hediyelik eşyalar
D- **EMİR-İ ARZ**: Askeri işlerden sorumlu görevlidir
E- **ALEMDAR:** Hükümdarın temizlik işlerinden sorumlu

109- **1100-1165 yılları arasında yaşayan çoğrafya alanında çalışmalar yapan ayrıca Batı Avrupa ülkelerinin haritalarını tarihte ilk kez aslına uygun çizen bilgin aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Harezmi
B- İdrisi
C- İbn-i Rüşd
D- İbn-i sina
E- Farabi

110- **İtil Bulgarı Hükümdarı Almış Han ibn-i Fadlanın seyahatnamesine göre Hangi Müslüman devletten din adamı ve askeri uzman istemiş ve bu sayede Müslümanlığı topluca kabul etmişlerdir?**

A- Eyyubiler
B- Emeviler
C- Abbasiler
D- Memlükler
E- Selçuklular

111- **Çince "Kaşi" yani ışıldayan inci anlamına gelen orta asya Türk şehri aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Buhara
B- Semerkant
C- Kaşgar
D- Nişabur
E- Rey

112- **Filolog, Etnograf ve ilk Türk haritacısı olarak kabul edilen 2008 yılı da UNESCO tarafından kendi yılı ilan edilen karahanlı dönemi bilgin aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Edip Ahmet Yükneki
B- Yusuf Has Hacip
C- Kaşgarlı Mahmut
D- Yunus emre
E- Itri

Hamza EREN

113- I -Yurt açan- **Malazgirt**

II -Yurt tutan – **Miryokefalon**

III Yurt Kurtaran -**Büyük Taaruz**

Türk tarihinde Anadolunun Türk yurdu olmasında dönüm noktası sayılan yukardaki savaşlardan hangileri kavram-savaş eşleştirmeleri doğru olarak verilmiştir?

A- I
B- II
C- III
D- I-III
E- I-II-III

114- **Karahanlı devleti aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle İslamiyet öncesi Türk devletlerinden ayrılmaktadır?**

A- Türkler tarafından kurulmuş olması
B- Doğu batı diye ikiye ayrılması
C- Türk kültürünü yansıtan yapıtların verilmesi
D- Asyada kurulmuş olmaları
E- İslamiyeti benimsemiş olmaları

115- **Aşağıdakilerden hangisi haçlı seferlerinin dini sonuçları arasında yer almaz?**

A-Papa ve kliseye olan güven azalmıştır

B- Skolastik düşünce önemini yitirmiştir

C- Kutsal yerler Müslümanların elinde kalmıştır

D- Feodalite zayıflamıştır

E – Katolik ve Ortodoks kilisesi arasındaki ayrılık artmıştır

116-**13.yy da "Eşine. İşine ve aşına dikkat et" prensibiyle anadolu kadınları tarafından kurulan teşkilat aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Pençik
B- İkta
C- Gaziyan-ı Rum
D- Bacıyan-ı Rum
E- Gulam

117- **Aşağıdakilerden hangisi Anadolu selçuklu devletinde bağımsızlığın sembolleri arasında yer almaz?**

A- Mühür
B- Nevbet
C- Otağ
D- Sancak
E- Kün

118- **Türkiye Selçuklularında İbn-i Bibi, Ravendi, ve Keremüddin Akasarayi hangi alanda verdikleri eserlerle ön plana çıkmışlardır?**

A- Askerlik
B- Astronomi
C- Müzik
D- Tarih
E- Edebiyat

Hamza EREN

119- **Türkiye tarihinde denizciliğin başlamasında öncü olan Türkiye Selçuklu devletinde donanma komutanlarına verilen isim aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Emir-i candar
B- Alemdar
C- Reisülbahr
D- Kadıleşker
E- Şarabdar

120- **Türk İslam devletlerinde azınlıklara verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Tebaa
B- Mevali
C- Mütevelli
D- Zımmi
E- Reaya

121- **Cengizhan döneminde moğolların hukuk ve askeri işlerini düzenlemek amacıyla uygurca yazılan ve kaynağını Türk töresinden alan Türk yasası oluşturulmuştur**.

Bu yasaya verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

A- Atalar kültü
B- Cengizname
C- Yasaname-i Büzürg
D- Babürname
E- Töre

122- **Büyük Selçuklu devlet teşkilatındaki Serhenk 'in görevi aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Yol ve geçitlerin bakımını yapma
B- Sarayın istihbarat işlerini yürütme
C- Çarşı pazarların denetimini yapma
D- Hükümdarın elbiselerinden sorumlu
E- Tören ve sultanın seyahatlerinde yol düzenini sağlama

123- **Aşağıdakilerden hangisi Anadolu Selçuklu devletine ait mimari eserler arasında yer almaz?**

A- İnce minareli medrese
B- Yağbasan medresesi
C- Sırçalı medrese
D- Karatay medresesi
E- Kayseri döner kümbet

124- **Türk İslam devletlerinde Has, ikta, vakıf aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgilidir?**

A- Ordu
B- Eğitim
C- Lonca
D- Toprak
E- Adalet

Hamza EREN

125- **Abbasi halifesi temsil ettiği siyasi otoriteyi 1055'te törenle aşağıdaki Türk hükümdarlardan hangisine devretmiştir?**

A- Alpaslan
B- Tuğrul bey
C- Gazneli mahmut
D- Melikşah
E- Alaaddin keykubat

126- **Türk İslam devletlerinde "Bimaristan, darüşşifa, maristan" terimleri aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgilidir?**

A- Askerlik
B- Hukuk
C- Yönetim
D- Sağlık
E- Ekonomi

127- **Türk hükümdarlarının alametleri arasında yer alan"Nevbet" aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Bayrak
B- Tıraz
C- Davul
D- Çadır
E- Para

128- **İlk Türk-İslam devletlerinde devletin iç ve dış yazışmalarından sorumlu olan divanın başında aşağıdakilerden hangisi bulunur?**

A- Müstevfi
B- Emir-i arz
C- Tuğrai
D- İşraf-ı memalik
E- Camedar

129- **İlk Türk islam devletlerinde mimaride aşağıdakilerden hangisi kullanılmaz?**

A- Vitray
B- Hat
C- Tezhip
D- Çini
E- Tuğla

130- **Aşağıdakilerden hangisi 1243'te Anadolu selçuklu devletinin Moğollarla yaptığı savaşın sonunda kurulan Türk beylikleri arasında yer alır?**

A- Artuklular
B- Saltuklular
C- Mengücekler
D- Danişmentler
E- Menteşeoğulları

Hamza EREN

131- **Halife tarafından Türk hükümdarlarına verilen ünvanlardan hangisi yanlıştır?**

A- Sultan- Gazneli mahmut
B- Ebul fath – Çağrı bey
C- Doğunun batının sultanı- Tuğrul bey
D- Sultan-ı İklim-i Rum- I.Beyazid
E- Meliklerin Meliki- Muhammed Toğaç

132- **Büyük selçuklu devletinin ordusunda aşağıdaki birimlerden hangisi bulunmaz?**

A- Donanma birlikleri
B- Gulam askerleri
C- Hassa askerleri
D- Türkmen askerleri
E- İkta askerler

133- **Aşağıdakilerden hangisine bakarak ilk Türk islam devletlerinde sosyal devlet anlayışın varlığından söz edilebilir?**

A- Kale
B- Cami
C- Türbe
D- İmaret
E- Bedesten

134- **Aşağıdakilerden hangisi Bir Türk-İslam devleti değildir?**

A- Tolunoğulları
B- Göktürkler
C- Karahanlılar
D- İtil Bulgarları
E- Eyyubiler

135- **Aşağıdakilerden hangisi Büyük Selçuklu devletinde saray görevlileri arasında yer almaz?**

A- Kapucubaşı
B- Silahtar
C- Sipahi
D- Candar
E- Hacip

136- **Aşağıdakilerden devletlerden hangisi ismini kurucusundan almamıştır**?

A- Artuklular
B- Saltuklular
C- Selçuklular
D- Osmanlılar
E- Gazneliler

Hamza EREN

137- **Türk-İslam edebiyatının ilk sözlü örneği aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Kutadgu bilig
B- Atabetül hakayık
C- Divanı hikmet
D- Satuk Buğra Destanı
E- Şahname

138- **Batinilerin zararlı çalışmaları aşağıdaki Türk-İslam devletlerinin hangisinin yıkılmasında etkili olmuştur?**

A- Anadolu selçuklu
B- Karahanlılar
C- Büyük selçuklu
D- Osmanlı
E- Gazneliler

139- **Aşağıdakilerden hangisi Türk-İslam devletlerinde toprak sistemiyle ilgili kavramlar arasında yer almaz?**

A- Vakıf
B- Ribat
C- İkta
D- Has
E- Mukaata

140- **1187 Hıttin savaşında Küdüs Latin kralını yenerek Küdüsü feth eden Türk-islam devleti aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Akkoyunlular
B- Eyyubiler
C- Memlükler
D- İhşitler
E- Gazneliler

141- **Büyük Selçuklu devletinin İslam mimarisine getirdikleri çadır şeklindeki türbelere ne ad verilir?**

A- Cami
B- Kurgan
C- Bedesten
D- Kümbet
E- Darülkura

142- **İslam halifesi tarafından "Beyaz Güneş" ünvanı verilen Ebubekir Mehmet tarafından Mısırda kurulan ve ilk kez Hicaza hakim olan Türk-islam devleti aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Tolunoğulları
B- Gazneliler
C- Eyyubiler
D- Memlükler
E- İhşidler

Hamza EREN

143- **Türkiye Selçuklularına ait Konya'daki Karatay Erzurumdaki çifte minareli ve Yakutiye adlı eserler aşağıdaki yapı Türlerinden hangisine girer?**

A- Darüşşifa
B- Kervansaray
C- İmarethane
D- Medrese
E- Cami

144- **Timurla birlikte "Şehirlerin Şahı" ünvanına ulaşan Türk-İslam şehri aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Semerkant
B- Buhara
C- Nişabur
D- Kaşgar
E- Gazne

145- **Aşağıdakilerden hangisi Türklerin İslam toplumuna katılmalarından sonra uyguladıkları arasında yer almaz?**

A- Vakıf sistemi
B- Kadılık teşkilatı
C- Veraset sistemi
D- İkta sistemi
E- Medrese eğitimi

146- **Türk-İslam devletlerinde kaleme alına aşağıdaki eserlerden hangisi Büyük Selçuklu hükümdarı Melikşah'a sunulmuştur?**

A- Şahname
B- Siyasetname
C- Tarihi yemin
D- Satuk buğra han destanı
E- Divan-ı Lügat-it Türk

147- **Karahanlılar döneminde Tabgaç Buğra Han tarafından açılan ilk medrese aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Yağbasan
B- Beyhakiye
C- Nişabur
D- Nizamiye
E- Semerkant

148- **Aşağıdakilerden hangisi 751 Talas savaşının sonuçları arasında yer almaz?**

A- Türk-Arap ilişkileri artmıştır
B- Türkler kitleler halinde müslümanlığı benimsemişlerdir
C- Orta asya çin egemenliğine girmekten kurtulmuştur
D- Kağıt çin dışında da yayılmıştır
E- Çinliler 747 de Türkistana sefer düzenlemişlerdir

Hamza EREN

149- **Aşağıdakilerden hangisi İlk Türk İslam devletlerinde ikta sisteminin faydaları arasında yer almaz?**

A- Hazineden para çıkmadan asker yetiştirilir
B- Askerler bölgenin güvenliğini sağlar
C- Üretimde süreklilik ve artış sağlanır
D- Dış ticarette canlanma görülür
E- Toprak ağalığı ve köleliği önler

150- **Aşağıakilerden hangisi İlk Türk-Müslüman devletlerde görülen sivil yapılar arasında yer almaz?**

A- Hamam
B- Köşk
C- Kervansaray
D- Kümbet
E- Bedesten

İSLAM ÖNCESİ- TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ CEVAP ANAHTARI

1- D
2- D
3- C
4- E
5- B
6- E
7- E
8- C
9- YOK
10- B
11- D
12- C
13- C
14- D
15- B
16- E
17- B
18- D
19- D
20- E
21- B
22- B
23- D
24- D
25- A
26- D
27- C
28- D
29- D
30- E
31- E
32- A
33- D
34- B
35- C
36- E
37- B
38- E
39- E
40- B
41- A
42- D
43- C
44- C
45- A
46- E
47- D
48- D
49- B
50- D
51- E
52- C
53- A
54- B
55- C
56- C
57- D
58- E

Hamza EREN

59- B
60- A
61- C
62- B
63- D
64- C
65- D
66- A
67- C
68- B
69- C
70- C
71- B
72- D
73- B
74- C
75- E
76- D
77- B
78- C
79- B
80- B
81- C
82- E
83- A
84- E
85- D
86- B
87- E
88- B
89- D
90- C
91- A
92- E
93- D
94- B
95- D
96- C
97- C
98- E
99- A

100- B

101- E

102 B

103- D

104- D

105- B

106- B

107 -D

108 -E

109- B

110- C

111- C

112 -C

113-E

114- E

115- D

116- D

117- E

118- D

119- C

120- D

121- C

122- A

123- B

124- D

125- B

126- D

127 -C

Hamza EREN

128- C

129- C

130- E

131- B

132- A

133- D

134- B

135 -C

136 -E

137- D

138- C

139- B

140- B

141- D

142- E

143- D

144- A

145- C

146- B

147- E

148- E

149- D

150- D

Hamza EREN

1. Almış Han döneminde islamiyeti kabul eden ve Şan Kızı destanına sahip İslamiyeti kabul eden ilk Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karluklar “
B- İskitler
C- Tuna Bulgarları
D- İtil Bulgarları
E- Kırgızlar

2. “ToproK Ana**”** Kutsal Şehir**”** “Türk memleketlerinin kalbi” **ifadeleri aşağıdakilerden hangisi için kullanılmıştır?**

A- Ordu Balık
B- Kaşgar
C- Ötüken
D- Karabalasagun
E- Semerkant

3. I. Göçlerde
II. Savaşlarda
III . Sanatta

Atın evcilleştirilmesi Türkler için yukarda verilen alanlardan hangilerinde <u>doğrudan</u> kolaylık sağlamıştır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

4. Orta Asya Kültürleri içinde en gelişmiş olanı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Tagar
B- Anav
C- Karasuk
D- Andronova
E- Afanesyova

5. Kavimler Göçü etkisiyle aşağıdakilerden hangisi Avrupa’da kurulan bir Türk devleti değildir?

A- Avarlar
B- Bulgarlar
C- Macarlar
D- Hunlar
E- Peçenekler

6. I. Barış
II. Devlet
III. Ticaret

İslam öncesi Türk devletlerinde “İL” Yukarda verilenlerden hangisi için kullanılmıştır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

Hamza EREN

7. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde hükümdarın görevleri arasında yer almaz?

A- Savaşları yönetmek
B- Kurultaya başkanlık etmek
C- Aç halkı doyurmak
D- Dini yaymak
E- Töre hükümlerini uygulamak

8. İlk Türk devletlerinde İkbal, Baht, Ruh Saadet anlamlarına gelen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A- Ülüş
B- Küç
C- Kut
D- Kün
E- Kam

9. Türk tarihinin ilk milli yazılı kaynakları aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karabalasagun yazıtı
B- Moyen Çur yazıtı
C- Bugut Yazıtları
D- Orhun Abideleri
E- Ergenekon Destanı

10. İlk Türk devletlerinde ilk düzenli orduyu Kuran Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Büyük Hun
B- Avrupa Hun
C- Kutluk devleti
D- Uygurlar
E- İskitler

11. Türk-İslam tarihini başlatan savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A- Malzagirt savaşı
B- Katvan savaşı
C- Pasinler savaşı
D- Talas savaşı
E- Miryokefalon savaşı

12. Karahanlılar aşağıdaki hangi hükümdar döneminde islamiyeti resmi din olarak kabul etmiş ve islama yaptığı hizmetlerden dolayı kendisine *"El Gazi"* "*El Mücahit*" ünvanı verilmiştir.?

A- Ebu Nas Ahmed
B- Yusuf Kadir Han
C- Satuk Buğra Han
D- Ahmet Arslan Han
E- Tamgaç Buğra Han

Hamza EREN

13. Karahanlılar'da ilk burslu eğtimi başlatan, kendisine Kutadgu Bilig eseri sunulan Karahanlı hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Ebu Nas Ahmed
B- Yusuf Kadir Han
C- Satuk Buğra Han
D- Ahmet Arslan Han
E- Tamgaç Buğra Han

14. Ölümünden sonra "Alemin Aslanı, Zamanın Yeganesi" "Hindistan Fatihi" **olarak anılan Türk-İslam hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Gazneli Mahmut
B- Tolunoğlu Ahmet
C- Sebük Tekin
D- Satuk Buğra Han
E- Selahaddin Eyyubi

15. "Işıldayan İnci" **"** Kaşi**" ünvanını alan Türk İslam şehri aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Semerkant
B- Kaşgar
C- Buhara
D- Merv
E- Nişabur

16. Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig eserinde "Hükümdarın Eli" **olarak söz ettiği devlet görevlisi aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Çaşnigir
B- Vezir
C- Serhenk
D- Camedar
E- Abdar

17. Gazneliler'de Sultanın yazışmalarından sorumlu olan divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Divan-ı Vekalet
B- Divan-ı Tuğra
C- Divan-ı Risalet
D- Divan-ı İşraf
E- Divan-ı Arz

18. Asarül Bakiye **eserinde Asyalı milletler hakkında bilgiler veren Türk- İslam bilgini aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Farabi
B- İbn-i Sina
C- Biruni
D- Gazali
E- Harezmi

Hamza EREN

19. Türk- İslam devletlerinde Örfi hukukun başında bulunan görevli aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kadil Kutad
B- Emir-i Dad
C- Kadı Leşker
D- Müstevfi
E- Tuğrai

20. Türkiye Tarihini başlatan "Yurt Açan" **savaş olarak da bilinen savaş aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Pasinler
B- Talas
C- Malazgirt
D- Miryokefalon
E- Dandanakan

21. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Tarihinin bir bölümü değildir?

A- I.Türk Beylikleri Dönemi
B- Türk-İslam Tarihi Dönemi
C- Anadolu Selçuklu Dönemi
D- II.Türk Beylikleri Dönemi
E- Osmanlı İmparatorluğu

22. Ebulkasım tarafından Erzurum çevresinde kurulan Anadoludaki ilk Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Artuklular
B- Mengücekler
C- Saltuklular
D- Çaka Beyliği
E- Danişmentler

23. Anadolu'da Kurulan ilk Türk devletleri içinde kendi adına para bastıran ilk Türk hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

A- Saltuk Bey
B- Çaka Bey
C- Artuk Bey
D- Danişmet Ahmet Gazi
E- Mengücek Gazi

24. Erzincan depreminde bir çok eseri yıkılan Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Artuklular
B- Saltuklular
C- Mengücekler
D- Danişmentler
E- Çaka Beyliği

Hamza EREN

25. Aşağıdakilerden hangisi Malazgirt savaşından sonra kurulan Türk beylikleri arasında yer almaz?

A- Artuklular
B- Saltuklular
C- Çaka Beyliği
D- Saruhanoğulları
E- Danişmentliler

26. Anadolu Selçuklu devletinde hangi hükümdar döneminde devletin merkezi İznik'ten Konya'ya taşınmıştır?

A- I.Kılıçaslan
B- I.Mesut
C- II.Kılıçaslan
D- I.Gıyaseddin Keyhüsrev
E- I.Alaaddin Keykubat

27. Anadolu Selçuklularına ait ilk hastane olan Gevher Nesibe Darüşşifası ile ilk medresesi olan Koca Hasan Paşa medresesi hangi sultan döneminde yapılmıştır?

A- I.Kılıçaslan
B- I.Mesut
C- II.Kılıçaslan
D- I.Gıyaseddin Keyhüsrev
E- I.Alaaddin Keykubat

28. "Mesnevi, Fihi Ma Fih, Divan-ı Kebir" **eserlerini kaleme alan ilim adamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Mevlana Celaledin-i Rumi
B- Yunus Emre
C- Hacı Bektaş-i Veli
D- Sultan Veled
E- Hoca Dehhani

29. İlk Divan edebiyatçısı olarak kabul edilen ve ilk kaside ve Gazel örneklerini veren ilim adamı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Mevlana Celaledin-i Rumi
B- Yunus Emre
C- Hacı Bektaş-i Veli
D- Sultan Veled
E- Hoca Dehhani

30. Ahi Evran tarafından kaleme alınan ve Ahilik teşkilatının kuruluş felsefesini anlatan eser aşağıdakilerden hangisidir?

A- Letaif-i Hikmet
B- Makalat
C- Kitabü'l Esfar
D- Garipname
E- Risaletün Nushiye

Hamza EREN

31. Mezarı "Gümüşlü Kümbet" **olarak bilinen ilk Kadı atamasını yapan İlk vergiyi toplatan ilk para bastıran ve kendi adına hutbe okutan "Fahriddün" lakabını da alan Osmanlı hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Osman Bey
B- Orhan bey
C- I.Murat
D- I.Beyazid
E- II.Murat

32. Aşağıdakilerden hangisi Orhan Gazi dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?

A- Bursa Başkent yapıldı
B- Karesiye Beyliği alındı
C- İlk düzenli ordu kuruldu
D- Anadolu Beylerbeyliği kuruldu
E- İlk Tershane Karamürsel'de açıldı

33. Aşağıdakilerden hangisi I.Murat döneminde yapılan bir savaş değildir?

A- 1364 Sırpsındığı Savaşı
B- 1373 II.Çirmen Savaşı
C- 1363 Sazlıdere Savaşı
D- 1389 I.Kosova Savaşı
E- 1396 Niğbolu Savaşı

34. Yeniçeri Ocağını, Rumeli Beylerbeyliğini kuran ve ilk kez Defterdar Kazasker ataması yapan "Hüdavendigar" ünvanını alan savaş alanın da öldürülen ilk ve tek Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Osman Bey
B- Orhan bey
C- I.Murat
D- I.Beyazid
E- II.Murat

35. İlk kez İstanbul'u kuşatan, bu kuşatma için Güzelcehisar'ı (Anadolu Hisarı) yapan Niğbolu zaferinden sonra kendisine "Sultanı İklimi Rum" ünvanı verilen Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Osman Bey
B- Orhan bey
C- I.Murat
D- I.Beyazid
E- II.Murat

36. Venedikler ile ilk deniz savaşının yapılması, Osmanlıdaki ilk ilk dini sosyla nitelikli isyan olan Şey Bedrettin isyanı hangi padişah döneminde meydana gelmiştir?

A- Osman Bey
B- Orhan bey
C- I.Murat
D- I.Beyazid
E- I.Mehmet

Hamza EREN

37. Kendi isteği ile tahttan çekilen ve şiirleri günümüze ulaşan ilk şair Sultan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Osman Bey
B- Orhan bey
C- I.Murat
D- I.Beyazid
E- II.Murat

38. Bizans ile Osmanlı devleti arasında meydana gelen ilk savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A- Çalı Bey
B- I.Kosova
C- Sazlıdere
D- Koyunhisar
E- Sırpsındığı

39. Osmanlı devletinin İlk Şeyhülislamı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Molla Fenari
B- Molla Gürani
C- Ebu Suud
D- Yenişehirli Abdullah Efendi
E- Mehmet Nuri Efendi

40. "Hayır Babası" "Sultan Alem Penah" **olarak anılan padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A-Osman Bey

B-Orhan bey

C-I.Murat

D-I.Beyazid

E-II.Murat

41.Aşağıdakilerden hangisi Fatih döneminde Anadolu'da siyasi birliğin sağlanması için mücadele edilen devletlerden biri değildir ?

A) Trabzon Rum İmp.
B) Akkoyunlular
C) Karamanoğulları
D) Candaroğulları
E) Danişmentoğulları

42.Aşağıdakilerden hangisi Fatih devri olaylarından değildir ?

A) Kırım'ın fethi
B) Rodos Adası fethi
C) Mora'nı fethi
D) Amasra'nın fethi
E) Sırbistan fethi

Hamza EREN

43. **Aşağıdakilerden hangi devlet Osmanlı ülkesinde devamlı elçi bulundurma hakkını diğerlerinden önce elde etmiştir ?**

A) Fransa

B) Ceneviz

C) Venedik

D) İngiltere

E) Sırbistan

44. **Karadeniz'in bir Türk gölü haline gelmesinde Fatih Sultan Mehmed'in 1475'te aşağıdaki yerlerden hangisini fethetmesi ile gerçekleşmiştir ?**

A) İstanbul

B) Amasra

C) Rodos

D) Kırım

E) Azak

45. osmanlıda "Sekiz yıla seksen yıllık iş sığdıran padişah" **olarak bilinen ilk kez halife ünvanını kullanan "Doğu Siyasetçisi" olan padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Fatih

B- Kanuni

C- II.Beyazid

D- I.Selim

E-II.Selim

46. **Aşağıda verilen hangi padişah döneminde yükselme dönemi içinde duraklama olarak nitelendirilmiştir?**

A- Fatih

B- Kanuni

C- II.Beyazid

D- I.Selim

E-II.Selim

47. **Aşağıdaki antlaşmaların hangisiyle; Osmanlı sadrazamı ile Avusturya kralı eşit sayılarak Avrupalılara Osmanlı siyasi üstünlüğü kabul ettirilmiştir?**

A) Amasya Antlaşması

B) İbrahim Paşa Antlaşması

C) Zitvatorok Antlaşması

D) Nasuh Paşa Antlaşması

E) Hotin Antlaşması

48. **Aşağıdakilerden hangisi Ankara Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?**

A) Osmanlı Devleti'nde Fetret devrinin başlaması

B) Balkanlarda Osmanlıya karşı etnik isyanların başlaması

C) İstanbul'un fethinin en az elli yıl gecikmesi

D) Anadolu'da Beylikler devrinin yeniden başlaması

E) Yıldırım Bayezid ve oğlu şehzade Mustafa'nın esir düşmesi

Hamza EREN

49. **Aşağıdaki beyliklerden hangisinin 1515 Turnadağ savaşı ile alınması sonucunda Anadolu siyasi birlik sağlanmıştır?**

A- Karamanoğulları

B- Germiyanoğulları

C- Dulkadiroğulları

D- Saruhanoğulları

E – Hamitoğulları

50. **Aşağıdaki padişahlardan hangisi Halife unvanını taşımaz?**

A) Fatih Sultan Mehmet

B) Yavuz Sultan Selim

C) Kanuni Sultan Süleyman

D) II. Selim

E) III. Murat

51. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Duraklama devrine girmesine ortam hazırlayan etkenlerden değildir ?**

A) Balkanlarda ulusçuluk hareketlerinin başlaması

B) Saray kadınları ve ağalarının yönetime karışması

C) Şehzadelerin kafes usulü ile yetiştirilmesi

D) Tımar sistemi ve Kapıkulu Ocağı'nın bozulması

E) Merkezi otoritenin zayıflaması

52. **Osmanlı Devleti'ni Avrupa'da en geniş sınıra ulaştıran '**Bucaş Antlaşması' 1672'de **aşağıdaki devletlerden hangisi ile imzalanmıştır ?**

A- İran

B- Lehisttan

C- Rusya

D- Avusturya

E – Venedik

53. **Osmanlı devletinde 17.yüzyılda ilk denk ve modern bütçeyi hazırlayan devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A)Koçi Bey

B)Tarhuncu Ahmet Paşa

C)Köprülü Mehmet Paşa

D)Amcazade Hüseyin Paşa

E)Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

54. **Aşağıdakilerden hangisi 17.yüzyıl ıslahatlarının özellikleri arasında gösterilemez?**

A)Yüzeyseldir

B)Baskı ve şiddete dayalıdır

C)Devlet politikasına dönüştürülememiştir

D)Avrupa'dan yararlanılmıştır

E)Kişilere bağlı kalmıştır

Hamza EREN

55. **Aşağıdakilerden hangisi Celali İsyanları ile ilgili değildir?**

A) Uzun süre devam etmesi

B) Otorite boşluğundan kaynaklanması

C) Yoğun olarak Anadolu'da görülmesi

D) Yeniçeriler tarafından çıkartılmış olması

E) Askeri güçler tarafından bastırılması

56. **Osmanlı Devleti hangi antlaşma ile doğuda en geniş sınırlara ulaşmıştır?**

A)Amasya Antlaşması
B)Ferhat Paşaantlaşması
C)Nasuh Paşa Antlaşması
D)Serav Antlaşması
E)Kasr-I Şirin Antlaşması

57. **Koçi Bey ve Katip Çelebi'ye raporlar hazırlatan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Osman

B- IV.Murat

C- I.Ahmet

D- III.Mehmet

E – II.Selim

58. "Ekber Erşed" **sistemini getiren Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Osman

B- IV.Murat

C- I.Ahmet

D- III.Mehmet

E – II.Mustafa

59. **Osmanlı devletinde ilk kez şartlar öne sürerek sadrazamlığa gelen devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Tarhuncu Ahmet Paşa

B- Fazıl Ahmet Paşa

C- Köprülü Mehmet Paşa

D- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

E – Fazıl Mustafa Paşa

60. **Aşağıdakilerden hangisi Duraklama dönemi padişahları arasında yer almaz?**

A- II.Osman

B- IV.Murat

C- I.Ahmet

D- III.Mehmet

E – III.Ahmet

Hamza EREN

61**. Aşağıdakilerden hangisi 18.yüzyıl ıslahatlarının genel özelliklerinden biri değildir?**

A)19.Yüzyıl ıslahatlarına zemin hazırlamıştır

B)Avrupa örnek alınmıştır

C)Tam olarak devlet politikası haline getirilememiştir

D)Avrupanın baskısı ile yapılmıştır

E)Daha çok askeri alanda yapılmıştır

62. **Osmanlı devleti aşağıda verilen hangi antlaşma ile il kez batı üstünlüğünü kabul etmiş ve Lale devrine girmiştir?**

A- Küçük Kaynarca

B- Yaş

C- Pasarofça

D- Prut

E – Zitvatoruk

63. **Osmanlı Devleti'nin Gerileme Dönemi'nde meydana gelen aşağıdaki olaylardan hangisinin, Kırım ile herhangi bir ilgisi yoktur?**

A) Aynalıkavak Sözleşmesi
B) Pasarofça Antlaşması
C) Yaş Antlaşması
D) Rusya'nın ilk kez bir Müslüman eyaleti işgal etmesi
E) Küçük Kaynarca Antlaşması

64. **Osmanlı devletinde ilk geçici elçilikler hangi padişah döneminde açılmıştır?**

A- III.Ahmet

B- I.Mahmut

C- III.Selim

D- III.Mustafa

E – I.Abdülhamit

65. **Osmanlı devletinin daha önce kaybettiği toprakları kazanma yolunda umut veren antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Küçük Kaynarca

B- Yaş

C- Pasarofça

D- Prut

E – Zitvatoruk

66. **Lale Devri Aşağıdaki isyanlardan hangisiyle son bulmuştur?**

A- Patrona Halil

B- Kabakçı Mustafa

C- Edirne Olayı

D- Çırağan Olayı

E – 31 Mart olayı

Hamza EREN

67. **İlk kez batı tarzı askeri ıslahat yapan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- III.Ahmet

B- I.Mahmut

C- III.Selim

D- III.Mustafa

E – I.Abdülhamit

68. **Yeniçeri sayımı yapan ulufe alım satımını yasaklayan ve yabancı uzmanların Müslüman olma şartını kaldıran padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- III.Ahmet

B- I.Mahmut

C- III.Selim

D- III.Mustafa

E – I.Abdülhamit

69. **Mühendishane-i Berri Hümayun, ilk kez devlet matbaası kuran İlk kez sürekli elçilikler oluşturan padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- III.Ahmet

B- I.Mahmut

C- III.Selim

D- III.Mustafa

E – I.Abdülhamit

70. **Osmanlı devleti aşağıda verilen hangi antlaşma ile dağılma dönemine girmiş ve Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etmiştir?**

A- Küçük Kaynarca

B- Yaş

C- Pasarofça

D- Prut

E – Zitvatoruk

71. **II. Mahmut Dönemi'nde yapılan aşağıdaki yeniliklerden hangisi, padişahın danışma meclisi niteliğindeki Divan Teşkilatının ortadan kalkması ile oluşmuştur?**

A) Ayanlıklar'ın kaldırılması
B) Büyük eyaletlerin illere bölünmesi
C) Nazırlıkların kurulması
D) Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması
E) Yenilikler için meclis ve komisyonlar oluşturulması

72. **Abdülmecit Dönemi'nde ilan edilen Tanzimat Fermanı'nın, tüm Osmanlı Halkı'na yönelik olmasının amaçları arasında, aşağıdakilerden hangisi ver almaz?**

A) Ülkede hukuk eşitliğini sağlamak
B) İmparatorluğun dağılmasını önlemek
C) "Milliyetçilik" akımını etkisiz hale getirmek
D) Avrupalı Devletlerin "azınlık hakları" bahanesini yok etmek
E) Halka temsil yetkisi vermek

Hamza EREN

73. **II.Mahmut döneminde devlet memuru yetiştirmek amacıyla açılan okul aşağıdakilerden hangisidir?**

A)Mekteb-i ulum-u edebiye

B)Mekteb-i tıbbiye

C)Mekteb-i harbiye

D)Mızıka-i Hümayun

E)Mekteb-i Maarif-i adliye

74. **Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat dönemi gelişmelerinden değildir?**

A)Duyun-u Umumiyenin kurulması

B)Kaime denilen banknot basılması

C)İlk Osmanlı Bankasının kurulması

D)Taşrada vergilerin toplanabilmesi için Muhassıllık meclislerinin oluşturulması

E)İlk kez Avrupa hukukundan yararlanılması

75. **Avrupa Devletleri özellikle XIX. yüzyılda, Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışabilmek için en önemli koz olarak, aşağıdakilerden hangisini kullanmışlardır?**

A) Kapitülasyonların işletilmesini
B) Boğazladın ticaret gemilerine açık bulundurulmasını
C) Azınlık haklarını
D) Kutsal yerler meselesini
E) Ortodoksların koruyuculuğunu

76. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nde Batılı anlamda yapılan yenilik hareketlerine yönelik bir oluşum sayılamaz?**

A) Islahat Fermanı
B) Sened-i ittifak
C) Tanzimat Fermanı
D) Lâle Devri Islahatları
E) Nizam-ı Cedit Dönemi

77. **Osmanlı devletinde ilk dış borç hangi padişah zamanında İngiltere'den alındı?**

A- II.Mahmut

B- Abdülmecit

C- Abdülaziz

D- I.Abdülhamit

E – II.Abdülhamit

78. **Sırbistan, Karadağ, Romanya aşağıda verilen hangi antlaşma ile bağımsız oldu?**

A- Edirne

B- Bükreş

C- Berlin

D- Atina

E – İstanbul

Hamza EREN

79. **1877-78 Osmanlı Rus savaşında başarılı mücadeleler veren ve** "Plevne Kahramanı" **olarak tarihe geçen komutan aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Gazi Muhtar Paşa

B- Gazi Osman Paşa

C- Nene Hatun

D- Enver Paşa

E - Mahmut Şevket Paşa

80. **Osmanlı devletinde Padişahın yetkileri ilk kez hangi gelişme ile anayasa ile kısıtlanmıştır?**

A- Sened-i İttifak

B- Tanzimat Fermanı

C- Islahat Fermanı

D- Kanun-i Esasi

E – II.Meşrutiyet

81. **Osmanlı Devletinde temel eğitim kurumu, aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Medrese

B) Külliye

C) Enderun

D) İltizam

E) Sancak

82. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Ocaklık arazi gelirleri, aşağıdaki alanlardan hangisine ayrılmıştır?**

A) Sosyal kurumlara

B) Kapıkulu askerlerine

C) Türkmen aşiretlerine

D) Kale ve tersanelere

E) Saray giderlerine

83. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti, ordusundaki Kapıkulu ocaklarından bir askerî birlik değildir?**

A) Ulufeci

B) Lâğımcı

C) Humbaracı

D) Cebelü

E) Silâhtar

84. **Osmanlı Devletinde devlet adamı yetiştiren Enderun mektebi aşağıdaki hangi padişah tarafından kurulmuştur?**

A) Fatih Sultan Mehmet

B) Kanuni Sultan Süleyman

C) Yavuz Sultan Selim

D) I. Murat

E) II. Murat

Hamza EREN

85. **Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?**

A) Kazasker – Büyük davalar

B) Defterdar – Mali işler

C) Nişancı – Arazi ve tımar işleri

D) Kaptan-ı Derya – Donanma işleri

E) Reisü'lküttap – Devletin içişleri

86. **Divan-ı Hümayun'un aldığı kararların yürürlüğe girmesi aşağıdakilerden hangisiyle gerçekleşmektedir?**

A) Kararların oy birliğiyle alınması

B) Sadrazam tarafından onaylanması

C) Padişah tarafından onaylanması

D) Yabancı elçilerin görüşlerinin alınması

E) Halkın görüşüne başvurulması

87. **Osmanlı Devleti'nde şehzadelerin devlet yönetiminde tecrübe kazanmalarını sağlamak amacıyla uygulanan yöntem aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Sancağa çıkma

B) Devşirme konumu

C) Pençik sistemi

D) Kadı tayini

E) Dirlik sistemi

88. **Osmanlı Devlet'inde toprağını boş bırakan köylüden alınan vergiye ne ad verilirdi?**

A) Çiftbozan

B) Öşür

C) Avarız

D) Haraç

E) Cizye

89. **Osmanlı Devleti'nde din, bilim ve sosyal kurumların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ayrılan topraklar aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Mülk

B) Has

C) Vakıf

D) Zeamet

E) Dirlik

90. **Osmanlı Devletinde padişahın mutlak vekili olan ve padişah olmadığı zamanlarda divan toplantılarına başkanlık yapan devlet görevlisi kimdir?**

A) Şeyhülislam

B) Kazasker

C) Nişancı

D) Veziriazam

E) Vezir

Hamza EREN

91. **Osmanlı Devleti'ni I. Dünya Savaşı'na sokan İttihat ve Terakki Fırkası'nda egemen olan fikir akımı aşağıdakilerden hangisi idi?**

A) Osmanlıcılık
B) Türkçülük
C) Lâiklik
D) Batıcılık
E) İslâmcılık

92. **Aşağıdakilerden hangisi İtilâf Devleti değildir?**

A) İngiltere
B) Bulgaristan
C) Rusya
D) Japonya
E) Yunanistan

93. **Aşağıdakilerden hangisi I. Dünya Savaşı'nda topraklarımızda savaştığımız cepheler arasında yer almaz?**

A) Suriye-Filistin Cephesi
B) Makedonya Cephesi
C) Irak Cephesi
D) Kafkas Cephesi
E) Kanal Cephesi

94. I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden biri de Balkanlardaki faaliyetlerdir."

Balkanlar hangi devletlerarasında bir çıkar sorunu halindedir?

A) Almanya - Avusturya - Macaristan

B) ABD-İngiltere

C) İngiltere - Sırbistan

D) Rusya - Avusturya - Macaristan

E) Sırbistan-Almanya

95. **Mondros Ateşkes Ateşkes Antlaşması ile başlayan işgâllere karşı aşağıdaki tepkilerden hangisi diğerlerinden önce ortaya çıkmıştır.**

A)Millî cemiyetler
B) Kuvva-i Milliye
C)Kongreler
D) Düzenli ordu
E)Genelgeler

96. **Aşağıdaki Millî cemiyetlerden hangisi Adana çevresinde Ermenilere karşı mücadele etmiştir?**

A) İngiliz Muhipleri Cemiyeti
B) Kilikyalılar Cemiyeti
C) Taşnaksityun Cemiyeti
D) Pontus Cemiyeti
E) Wilson Prensipleri Cemiyeti

Hamza EREN

97. **Mustafa Kemâl, ülke bütünlüğümüzün tehlikede olduğunu ilk kez aşağıdakilerden hangisiyle halka açıklamıştır?**

A)Havza Genelgesi
B)Amasya Genelgesi
C)Erzurum kongresi
D)Sivas Kongresi
E)Amasya Protokolü

98. **Kurtuluş Savaşı'nın yöntem ve gerekçesi ilk kez aşağıdakilerden hangisinde belirtilmiştir?**

A)Havza Genelgesi
B)Amasya Genelgesi
C) Erzurum Kongresi
D) Sivas Kongresi
E) Amasya Protokolü

99. **Manda ve himayecilik aşağıdakilerin hangisinde, bir daha gündeme gelmemek üzere son kez reddedilmiştir?**

A) Amasya Genelgesi
B) Sivas Kongresi
C) Amasya Protokolü
D) Havza Genelgesi
E) Balıkesir Kongresi

100. **Kurtuluş Savaşı'nın hazırlık döneminde aşağıdaki kongrelerin hangisinde Temsil heyeti kurulmuştur?**

A) Erzurum Kongresi
B) Sivas Kongresi
C) Balıkesir Kongresi
D) Nazilli Kongresi
E) Alaşehir Kongresi

Hamza EREN

CEVAP ANAHTARI:

1-D	31-A	26-A	56-B
2-C	32-D	27-D	57-B
3-D	33-E	28-A	58-C
4-A	34-C	29-E	59-C
5-E	35-D	30-A	60-E
6-D	36-E	61-D	92-B
7-D	37-E	62-C	93-B
8-C	38-D	63-B	94-D
9-D	39-A	64-A	95-A
10-A	40-E	65-D	96-B
11-A	41-E	66-A	97-B
12-C	42-B	67-B	98-B
13-E	43-C	68-E	99-B
14-A	44-D	69-C	100-A
15-B	45-D	70-B	
16-B	46-C	71-A	
17-C	47-B	72-E	
18-C	48-B	73-E	
19-B	49-C	74-A	
20-C	50-A	75-C	
21-B	51-A	76-B	
22-C	52-B	77-B	
23-D	53-B	78-C	
24-C	54-D	79-B	
25-D	55-D	80-D	
		81-A	
		82-D	

Hamza EREN

83-D

84-E

85-E

86-C

87-A

88-A

89-C

90-D

91-B

1. Türk adını "Olgunluk Çağı" **tanımlayan aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Ziya Gökalp
B- Doerfer
C- Kaşgarlı Mahmut
D- Wambery
E- Müller

2. Asya Hun hükümdarları içerisinde ilk Türk Milliyetçisi olarak kabul edilen aşağıdakilerden hangisidir?

A- Çi-çi Han
B- Mete Han
C- Teoman
D- Kiok Han
E- Hohan-Yeh

3. Türk tarihinin ilk veziri olarak kabul edilen aşağıdakilerden hangisidir?

A- Bumin Kağan
B- Kültigin
C- Tonyukuk
D- Teoman
E- Uldız

Hamza EREN

4. Orta Asya'da kurulan son Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karluklar
B- İskitler
C- Kırgızlar
D- Hazarlar
E- Türgişler

5. I. Bulgarlar
II.Avarlar
III. Peçenekler

Yukarda verilenlerden hangileri doğrudan ve ya dolaylı olarak İstanbul'u kuşatmış ancak başarılı olamamışlardır?

A- I
B- II
C- I-II
D- II-III
E- I-II-III

6. Kağıt ve matbayı kulanan ilk Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Göktürkler
B- Kırgızlar
C- Türgişler
D- Uygurlar
E- Avarlar

7. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde hükümdar ünvanları arasında yer almaz?

A- Han
B- Hakan
C- Şanyu
D- İdikut
E- Sultan

8. Eski Türk devletlerinde ölülerin eşyalarıyla beraber gömüldüğü mezarlara ne isim verilmiştir?

A- Balbal
B- Tümülüs
C- Kurgan
D- Tamu
E- Uçmağ

9. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde askerlik ile ilgili bir terim değildir?

A- Turan Taktiği
B- Tolga
C- Yelme
D- Kargu
E- Tilmaç

Hamza EREN

10. İlk Türk devletlerinde Küg, Ir**,** Kudüm, Çevgan **aşağıdaki alanlardan hangisi ile ilgilidir?**

A- Hukuk
B- Dil-Edebiyat
C- Müzik
D- Askerlik
E- Madencilik

11. Abbasi halifesi tarafından islam hükümdarı olarak tanınan ilk Türk Karahanlı hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Bilge Kül Kadir Han
B- Satuk Buğra Han
C- Yusuf Kadir Han
D- Ebu Nasr Ahmed
E- Tamgaç Buğra Han

12. Aşağıdakilerden hangisi Mısır'da kurulan ilk Türk-islam devletleri arasında yer almaz?

A- Tolunoğulları
B- İhşidler
C- Eyyubiler
D- Memlükler
E- Akkoyunlular

13. Bağdat Seferi sonrası kendisine "Doğunun ve Batının Sultanı" **ünvanı verilen Türk-İslam hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Alpaslan
B- Melikşah
C- Tuğrul Bey
D- Gazneli Mahmut
E- Alp Tigin

14. Anadolu Türk tarihi aşağıdaki savaşlardan hangisi ile başlar?

A- Talas
B- Dandanakan
C- Pasinler
D- Malazgirt
E- Milyokefalon

15. Aşağıdakilerden hangisi Büyük Selçuklu devletinin yıkılış sebepleri arasında yer almaz?

A- Oğuzların küstürülmesi
B- Taht Kavgaları
C- Atabeylerin zararlı faaliyetleri
D- Batınilik harekatı
E- Hıttin Savaşı

Hamza EREN

16. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk-İslam devletlerinde hükümdar sembolleri arasında yer almaz?

A- Hilat
B- Otağ
C- Tıraz
D- Nevbet
E- Kam

17. Büyük Selçuklu devletinde mali işlerden sorumlu olan divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Divanı Saltanat
B- Divanı İstifa
C- Divan- işraf
D- Divanı arz
E- Divanı inşa

18. Anadolu'da Kuran-ı Kerimi Türkçeye Çeviren devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karakoyunlu
B- Akkoyunlu
C- Karahanlı
D- Gazneliler
E- Büyük Selçuklu

19. Yıldızların Fihristi Cetvellerini çıkaran ve Zic eserini kaleme alan Türk-İslam bilgini aşağıdakilerden hangisidir?

A- Ali Kuşçu
B- Uluğ Bey
C- İbni Sina
D- İbnül Haysem
E- İbn-i Rüşt

20. Aşağıdakilerden hangisi askeri mimari kapsamında değildir?

A- Sur
B- Kale
C- Kule
D- Tershane
E- Arasta

21. I.Beylilkler arasında en son yıkılan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Saltuklular
B- Danişmentliler
C- Mengüceklıler
D- Artuklular
E- Çaka Beyliği

Hamza EREN

22. Anadolu Selçuklu devletinin ilk medresesi olan Koca Hasan Paşa Medresesi hangi ilimizdedir?

A- Kayseri
B- Sivas
C- Tokat
D- Amasya
E- Konya

23. Anadolu Selçuklu devleti I.İzzeddin Keykavus döneminde ilk tershanesini nerde kurmuştur?

A- Alanya
B- Sinop
C- Antalya
D- Kastamonu
E- Trabzon

24. Anadolu Selçuklu devleti en parlak dönemini hangi hükümdar zamanında yaşamıştır?

A- I.Mesud
B- I.Alaaddin Keykubat
C- I.Gıyaseddin Keyhüsrev
D- I.Kılıçaslan
E- II.Mesut

25. Anadolu Selçuklu devleti aşağıda verilen hangi savaş sonucunda yıkılış dönemine girmiştir?

A- Malzagirt
B- Yassıçemen
C- Kösedağ
D- Pasinler
E- Katvan

26. Anadolu Selçuklu devletinde toprakların dağıtımından sorumlu olan divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Divanı Saltanat
B- Divanı İstifa
C- Divan- işraf
D- Divanı arz
E- Divanı Pervane

27. Anadolu Selçuklu devletinde donanma komutanlarına verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

A- Meliküs Sevahil
B- Alemdar
C- Vekili Has
D- Serhenk
E- Kapucubaşı

Hamza EREN

28. Aşağıdakilerden hangisi Haçlılara karşı mücadele etmemiştir?

A- Anadolu Selçuklu devleti
B- Saltuklular
C- Danişmentliler
D- Artuklular
E- Akkoyunlular

29. Aşağıdakilerden hangisi Haçlı seferlerinin sonuçları arasında yer almaz?

A- Papaya güven azaldı
B- Kudüs Müslümanlarda kaldı
C- Selçuklular zayıfladı
D- Feodalite güçlendi
E- Akdeniz Limanları önem kazandı

30. **"**Selçuklu Tarihi" **eserini I. Gıyaseddin Keyhüsrev'e sunan Tarihçi aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Ravendi
B- Kerimüddin Aksaray
C- İbni Bibi
D- Ahmet Gülşehri
E- Hoca Dehhani

31. Osmanlılar Oğuzların hangi boyuna mensup?

A- Bozok
B- Kayı
C- Günhan
D- Üçok
E- Dağhan

32. "Fahrüddin" **lakabını kullanan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Osman Bey
B- Orhan Bey
C- I. Murat
D- II.Murat
E- I.Mehmet

33. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinin kurulması ve büyümesinde etkili olan sosyal gruplar arasında yer almaz?

A- Gaziyan-ı Rum
B- Bacıyan-ı Rum
C- Ahiyan-ı Rum
D- Abdalan-ı Rum
E- Safiyan-ı Rum

Hamza EREN

34. Osmanlı devletinde Orhan Bey döneminde atanan ilk Müderris aşağıdakilerden hangisidir?

A- Dursun Fakih
B- Davud-i Kayseri
C- Molla Fenari
D- Molla Gürani
E- Ebu Suud Efendi

35. Osmanlı devletinde *"Yaya ve Müsellem"* adıyla ilk düzenli orduyu kuran sultan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Osman Bey
B- Orhan Bey
C- I. Murat
D- II.Murat
E- I.Mehmet

36. Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'u kuşatan padişahlar veya Şehzadeler arasında yer almaz?

A- I.Bayezid
B- Musa Çelebi
C- II.Murat
D- Fatih
E- II.Beyazid

37. Osmanlı devletinde ilk kez hükümdar adının geçtiği hutbe hangi padişah döneminde okunmuştur?

A- Osman Bey
B- Orhan Bey
C- I. Murat
D- II.Murat
E- I.Mehmet

38. Aşağıda verilen savaşlardan hangisi sonucu Edirne alındı ve Başkent yapıldı?

A- Sazlıdere
B- Koyunhisar
C- Niğbolu
D- Sırpsındığı
E- II.Kosova

39. Aşağıdaki gelişmelerden hangisi Orhan Bey dönemine ait değildir?

A- İlk Bedesten
B- İlk kez Divan
C- İlk Saray
D- İlk Cami
E- İlk Para

Hamza EREN

40. Osmanlı devletinde Top ilk kez hangi savaşta kullanıldı?

A- Sazlıdere
B- Koyunhisar
C- Niğbolu
D- Sırpsındığı
E- I.Kosova

41. Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un fethedilme sebepleri arasında gösterilmez?

A- Bizans'ın Kışkırtmaları
B- İstanbul'un eski bir kültür yerleşim yeri olması
C- Bizans'ın Rumeli'de Osmanlı için engel teşkil etmesi
D- Anadolu ve Rumeli arasında toprak bütünlüğü sağlanmak istenmesi
E- Baharat yoluna hakim olma isteği

42. Otlukbeli savaşı 1473'te Akkoyunlular ile hangi padişah arasında olmuştur?

A- I.Murat
B- II.Murat
C- II.Mehmet
D- I.Selim
E- I.Süleyman

43. Aşağıdakilerden hangisi Fatih dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?

A- Topkapı Sarayının yapılması
B- Kanuname-i Ali Osmanın yayınlanması
C- İlk altın paranın bastırılması
D- Sahnı Seman Medreselerinin kurulması
E- Güzelce Hisarın yapılması

44. Cem Sultan olayı hangi padişah döneminde çıkmıştır?

A- II.Beyazid
B- II.Murat
C- II.Mehmet
D- I.Selim
E- I.Süleyman

45. Anadolu Türk Siyasi birliğini kesin olarak sağlayan padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Murat
B- II.Murat
C- II.Mehmet
D- I.Selim
E- I.Süleyman

Hamza EREN

46. Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman döneminde meydana gelen bir iç isyan değildir?

A- Canberdi Gazali
B- Ahmet Paşa
C- Kalender Çelebi
D- Baba Zünnun
E- Şeyh Bedrettin

47. **Günümüzde 27 Eylül'ün "**Donanma Günü" **olarak kutlanmasına kaynaklık eden savaş aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Çaka Beyliğinin kuruluşu
B- İnebahtı Deniz Savaşı
C- Preveze Deniz Savaşı
D- Cerbe Deniz Savaşı
E- Rodos'un Fethi

48. Ordunu Başında sefere Çıkmayan ilk Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- II.Beyazid
B- II.Murat
C- II.Mehmet
D- II.Selim
E- I.Süleyman

49. İtalyan Ressam Titan'ın portresini yaptığı Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- II.Beyazid
B- II.Murat
C- II.Mehmet
D- I.Selim
E- I.Süleyman

50. 1551'de Trablusgarp'ı alması sebebiyle "Trablusgarp Fatihi" **olarak bilinen ve Malta kuşatmasında hayatını kaybeden Türk denizci aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Barbaros Hayrettin Paşa
B- Seydi Ali Reis
C- Piri Reis
D- Turgut Reis
E- Murat Reis

51. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinin duraklamasının iç sebepleri arasında yer almaz?

A- Merkezi yönetimin bozulması
B- Ordunun bozulması
C- Maliyenin bozulması
D- Eğitimin bozulması
E- Doğal sınırlara ulaşılması

Hamza EREN

52. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Duraklama döneminde imzalanan bir antlaşma değildir?

A- Ferhat Paşa
B- Bucaş
C- Zitvatoruk
D- Nasuh Paşa
E- Prut

53. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletine karşı oluşturulan kutsal ittifak bloğu içinde yer almamıştır?

A- Avusturya
B- Malta
C- Lehistan
D- Rusya
E- Fransa

54. "Bağdat Fatihi" **olarak bilinen Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Murat
D- IV.Mehmet
E- I.Selim

55. IV.Murat döneminde yönetime karşı eleştirilerde bulunduğu için idam edilen ve "*Sihamı Kaza"* **eserini kaleme alan şair aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Baki
B- Nedim
C- Nefi
D- Fuzuli
E- Levni

56. Osmanlı devletinde sancağa çıkmadan tahta çıkan ilk padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Murat
D- IV.Mehmet
E- I.Selim

57. Aşağıdakilerden hangisi duraklama dönemi ıslahatçıları arasında yer almaz?

A- Tarhuncu Ahmet Paşa
B- Köprülü Mehmet Paşa
C- Halil Hamit Paşa
D- IV.Murat
E- II.Osman

Hamza EREN

58. İlk kez ıslahat girişiminde bulunan, saray dışı evlilik yapan ve yeniçeri ocağını kaldırıp yerine başka bir ordu kurmayı düşünen Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Murat
D- IV.Mehmet
E- I.Abdülhamit

59. Aşağıdakilerden hangisi Duraklama dönemi padişahları arasında yer almaz?

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Murat
D- IV.Mehmet
E- I.Abdülhamit

60. "Kanije Fatihi" **olarak bilinen aşağıdakilerden hangisidir?**

A- III.Mehmet
B- Cezzar Ahmet Paşa
C- Tiryaki Hasan Paşa
D- Nasuh Paşa
E- IV.Murat

61. Devlet Yapısında ilk radikal değişiklikler yapan gerileme dönemi padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- I.Abdülhamit
E- III.Selim

62. İbrahim Müteferrika öncülüğünde kurulan Matbada basılan ilk eser aşağıdakilerden hangisidir?

A- Mecelle
B- Cihannüma
C- Vankulu Lügatı
D- Siyasetname
E- Neşri Tarihi

63. Lale devrinin ünlü şairi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Nedim
B- Levni
C- Baki
D- Fuzuli
E- Nefi

Hamza EREN

64. Orduyu onluk, yüzlük bölümlere ayıran ve Batı tarzı ilk askeri yenilik yapan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- I.Abdülhamit
E- III.Selim

65. I.Mahmut döneminde Fransa'ya verilen kapitülasyonlar aşağıdaki hangi antlaşma ile sürekli hale gelmiştir?

A- Prut
B- Belgrad
C- Küçük Kaynarca
D- Ziştovi
E- Yaş

66. 51 yıllık kafes hayatıyla en uzun süre kafeste kalan genelde ıslahatların yapılmadığı sessiz bir dönem olarak nitelendirilebilecek padişah dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- III.Osman
E- III.Selim

67. Koca Ragıp Paşa, Cezayirli Hasan Paşa hangi padişah döneminde ıslahatlar yapmışlardır?

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- I.Abdülhamit
E- III.Selim

68. Osmanlı devleti hangi antlaşma ile ilk kez halifeliği siyasi güç olarak kullanmaya çalışmıştır?

A- Küçük Kaynarca
B- Prut
C- Belgrad
D- Yaş
E- Traplusgarp

69. Nizamı Cedit ordusunu kuran padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- I.Abdülhamit
E- III.Selim

Hamza EREN

70. Aşağıdaki antlaşmalardan hangisi ile ilk kez halkı Türk ve Müslüman olan bir yer kaybedilmiştir?

A- Küçük Kaynarca
B- Prut
C- Belgrad
D- Yaş
E- Traplusgarp

71. Türk tarihinde hukuk devleti anlayışı aşağıdakilerden hangisi ile ilk kez gelmiştir?

A- Senedi İttifak
B- Tanzimat Fermanı
C- Islahat Fermanı
D- I.Meşrutiyet
E- II.Meşrutiyet

72. Osmanlı devletinde azınlıklar ilk kez hangi gelişme ile yerel yönetimlere katılma hakkı elde etmiştir?

A- Senedi İttifak
B- Tanzimat Fermanı
C- Islahat Fermanı
D- I.Meşrutiyet
E- II.Meşrutiyet

73. Aşağıdakilerden hangisi dağılma dönemi padişahları arasında yer almaz?

A- II.Mahmut
B- Abdülmecit
C- Abdülaziz
D- V.Murat
E- III.Mustafa

74. Mısır Sorunu aşağıdaki antlaşmalardan hangisi ile bir iç sorun iken dış sorun haline gelmiştir?

A- Hünkar İskelesi antlaşması
B- Kütahya antlaşması
C- Balta Limanı Ticaret antlaşması
D- Bükreş antlaşması
E- Edirne antlaşması

75. Aşağıdakilerden hangisi II.Mahmut dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?

A- Müsadere usulünün kaldırılması
B- Yeniçeri ocağının kaldırılması
C- Muhtarlıkların kurulması
D- Nazırlıkların kurulması
E- Kaime adı verilen paranın bastırılması

Hamza EREN

76. Mecelle adı verilen Osmanlı devletinin ilk medeni kanununu aşağıdaki devlet adamlarından hangisi hazırlamıştır?

A- Naima
B- Alemdar Mustafa Paşa
C- Ahmet Cevdet Paşa
D- Mithat Paşa
E- Hüseyin Avni Paşa

77. Osmanlı ekonomisini yarı sömürge durumuna düşüren antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A- Hünkar İskelesi antlaşması
B- Kütahya antlaşması
C- Balta Limanı Ticaret antlaşması
D- Bükreş antlaşması
E- Edirne antlaşması

78. İlk kez yurt dışı gezilerine katılarak İngiltere, Belçika, Almanya, Avustura-Macaristan'a giden Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- II.Mahmut
B- Abdülmecit
C- Abdülaziz
D- V.Murat
E- III.Mustafa

79. Osmanlı devletinin 19.yüzyılda en fazla sorun yaşadığı devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Fransa
B- Avusturya-Macaristan
C- İran
D- İngiltere
E- Rusya

80. Yıldız istihbarat teşkilatını kuran Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A- II.Mahmut
B- Abdülmecit
C- Abdülaziz
D- II.Abdülhamit
E - III.Mustafa

81. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devleti için kullanılan bir isim değildir?

A- Devlet-i Aliye
B- Devlet-i Muazzama
C- Devlet-i Ebed Müddet
D- Saltanat-ı Adalet divanı
E- Derr-i Aliye

Hamza EREN

82. Aşağıdakilerden hangisi Osmlıya başkentlik yapmış olan şehirler arasında yer almaz?

A- İstanbul
B- İznik
C- Edirne
D- Bursa
E- Kocaeli

83. Aşağıdakilerden hangisi Divan-ı Hümayun'nun asil üyeleri arasında yer almaz?

A- Kazasker
B- Nişancı
C- Defterdar
D- Şeyhülislam
E- Veziriazam

84. Aşağıdakilerden hangisi Salyaneli eyaletler arasında yer almaz?

A- Cezayir
B- Habeş
C- Traplusgarp
D- Tunus
E- Bosna

85. Sancakların, Eyaletlerin ve Kazaların güvenliğinden sorumlu olan kişi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Beylerbeyi
B- Sancakbeyi
C- Subaşı
D- Kadı
E- Asesbaşı

86. Osmanlı devletinde Kitab-ı Cihannüma eserini ele alan kuruluş dönemine ait bilgiler veren Osmanlı tarihçisi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Katip Çelebi
B- Neşri
C- Ahmet Cevdet
D- Naima
E- Ali Kuşçu

87. Aşağıdakilerden hangisi Ehli Kılıç sınıfına mensup görevliler arasında yer almaz?

A- Sadrazam
B- Kaptan-ı Derya
C- Yeniçeri Ağası
D- Nişancı
E- Sancakbeyi

Hamza EREN

88. Aşağıdakilerden hangisi eyalet ordusunda bulunan kuvvetler arasında yer almaz?

A- Farisanlar
B- Voynuklar
C- Azaplar
D- Akıncılar
E- Bostancılar

89. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde görülen yaygın eğitim kurumları arasında yer almaz?

A- Camiler
B- Tekke ve Zaviyeler
C- Kahvehaneler
D- Kütüphaneler
E- Medrese

90. İlk Türk dergisi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Vakay-ı Tıbbıye
B- Diyojen
C- Şükufezar
D- Terraki Muhaderat
E- Tercüman-ı Ahval

91. Aşağıdakilerden hangisi I.Dünya savaşı sırasında imzalanan gizli bir antlaşma değildir?

A- Londra
B- İstanbul
C- Sykes Picot
D- Petrograd
E- Sen Jermen

92. Mondros ateşkes antlaşması aşağıdaki hükümetlerden hangisi döneminde imzalandı?

A- Salih Paşa
B- Rauf Orbay
C- Ali Rıza Paşa
D- Ahmet İzzet Paşa
E- Tevfik Paşa

93. Aşağıdakilerden hangisi Türkler tarafından kurulan bir zararlı cemiyet değildir?

A- İngiliz Muhipleri
B- Wilson Prensipleri
C- Teali İslam
D- Hürriyet İtilaf
E- Klikyalılar

Hamza EREN

94. Aşağıdakilerden hangisi M. Kemal'in katıldığı kongreler arasında yer almaz?

A- Sivas
B- Erzurum
C- Pozantı
D- Afyon
E- Lüleburgaz

95. Londra konferansında söz sırası kendisine geldiğinde "Ben sözü milletin gerçek temsilcisi olan TBMM'ye bırakıyorum" **diyerek sözü Bekir Sami'ye bırakan İstanbul Hükümeti devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Salih Paşa
B- Ahmet İzzet Paşa
C- Tevfik Paşa
D- Damat Ferit
E- Ali Rıza Paşa

96. Tekalif-i Milliye emirleri aşağıda verilen savaşlardan hangisi öncesinde çıkarılmıştır?

A- Kütahya-Eskişehir
B- I.İnönü
C- II.İnönü
D- Sakarya
E- Büyük Taarruz

97. Aşağıda verilen konulardan hangisi Lozan antlaşması ile çözülmemiştir?

A- Boğazlar
B- Musul
C- Hatay
D- Azınlıklar
E- Borçlar

98. Türk Tarih Kurumunun İlk başkanı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Samih Rıfat Horozcu
B- Afet İnan
C- Tevfik Bıyıklıoğlu
D- Vasıf Çınar
E- Agop Martayan

99. Aşağıdakilerden hangisi Eğitim Kültür alanında yapılan inkılaplar arasında yer almaz?

A- Tevhid-i Tedrisat
B- Medreselerin Kapatılması
C- Tekke ve Zaviyelerin kapatılması
D- Millet mekteplerinin açılması
E- Harf inkılabı

Hamza EREN

100 **Yeni Türk devletinin Genelkurmay Başkanı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- İsmet İnönü
B- Kazım Karabekir
C- Fevzi Çakmak
D- Rauf Orbay
E- Refet Bele

CEVAP ANAHTARI:

1-C	**31-B**
2-A	**32-A**
3-C	**33-E**
4-C	**34-B**
5-E	**35-B**
6-D	**36-E**
7-E	**37-A**
8-C	**38-A**
9-E	**39-E**
10-C	**40-E**
11-D	**41-E**
12-E	**42-C**
13-C	**43-E**
14-D	**44-A**
15-E	**45-D**
16-E	**46-E**
17-B	**47-C**
18-B	**48-D**
19-B	**49-E**
20-E	**50-D**
21-D	**51-E**
22-A	**52-E**

Hamza EREN

23-B
24-B
25-C
26-E
27-A
28-E
29-D
30-A
53-E
54-C
55-C
56-A
57-C
58-B
59-E
60-C
61-E
62-C
63-A
64-B
65-B
66-D
67-C
68-A
69-E
70-A
71-B
72-C
73-E
74-A
75-E
76-C
77-C
78-C
79-E
92-D
93-E
94-E
95-C
96-D
97-B
98-C
99-C
100-A
80-D
81-E
82-E
83-D
84-E
85-C
86-B
87-D
88-E
89-E
90-A
91-E

Hamza EREN

1. Türk adını coğrafi isim olarak ilk kez olarak hangi devlet kaynaklarında geçer?

A- Çin
B- Bizans
C- Göktürk
D- İran
E- Memlükler

2. **Madencilikte ileri gitmeleri sebebiyle** "Bozkırın Kuyumcuları" **olarak bilinen ilk Türk topluluğu aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Karluklar
B- İskitler
C- Hunlar
D- Avarlar
E- Uygurlar

3. "*Toprak milletindir onu kimse veremez"* **sözünü söyleyerek ilk kez vatan sevgisinden söz eden hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Teoman
B- Atilla
C- Mete Han
D- Uldız
E- Balamir

Hamza EREN

4. Milli isim ile devlet kuran ilk Türk hükümdarı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Teoman
B- Mete Han
C- Baga Tarkan
D- Bumin Kağan
E- Balamir

5. Aşağıdakilerden hangisi Uygurların yerleşik hayata geçmesinin sonuçları arasında yer almaz?

A- Şehirleşme hayatı başladı
B- Tapınaklar inşa edildi
C- Kalıcı mimari eserler verildi
D- Hukuk sitemi gelişti yazılı hale geldi
E- Fetih hareketleri hız kazandı

6. İlk Türk devletlerinde devletin bir unsuru olan *"Bağımsızlık"* aşağıdakilerden hangisi ile tanımlanmıştır?

A- Konilik
B- İnsanlık
C- Oksızlık
D- Uzluk
E- Tüzlük

7. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde kurultaya katılanlar arasında yer almaz?

A- Kağan
B- Hatun
C- Boy beyleri
D- Yabgu
E- Baksı

8. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde inanç ile ilgili bir kavram değildir?

A- Tamu
B- Uçmağ
C- Balbal
D- Kurgan
E- Yelme

9. Aşağıdakilerden hangisi Uygurlara ait olan yazılı veya yazısız eserler arasında yer almaz?

A- Türeyiş Destanı
B- Göç destanı
C- MoyenÇur yazıtları
D- Bugut yzıtları
E- Karabalasagun yazıtları

Hamza EREN

10. İlk Türk devletlerinde şölenlerde saz eşliğinde söylenen şiirlere ne ad verilmiştir?

A- Sav
B- Sagu
C- Koşuk
D- Destan
E- Toy

11. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A- İslamiyeti benimseyen ilk Türk boyu Karluklar
B- İslamiyeti benimseyen ilk Türk devleti İtil Bulgarları
C- Orta Asya'da islamiyeti benimseyen ilk Türk devleti Karahanlılar
D- Mısır'da İslamiyeti benimseyen il Türk devleti Tolunoğulları
E- İlk kez din değiştiren Türk devleti Hazarlar

12. Karluk, Yağma, Çiğil gibi Türk boylarının bir araya gelmesiyle oluşmuş Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Gazneliler
B- Tolunoğulları
C- Karahanlılar
D- Harzemşahlar
E- Büyük Selçuklu Devleti

13. 1187'de Hıttin savaşı ile Haçlılarla mücadele ederek Kudüs'ü ele geçiren ve daha sonra Memlükler tarafından yıkılan Türk-İslam devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karahanlılar
B- Gazneliler
C- Harzemşahlar
D- Eyyubiler
E- Akşitler

14. Büyük Selçuklu devleti ile Bizans arasında yapılan ve *"Yurt Tanıyan"* savaş olarak da bilinen aşağıdakilerden hangisidir?

A- Malazgirt
B- Pasinler
C- Talas
D- Miryokefalon
E- Kösedağ

15. Büyük Selçuklu devletine en parlak dönemini yaşatan hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

A- Alparslan
B- Tuğrul Bey
C- Çağrı Bey
D- Melikşah
E- Sencer

Hamza EREN

16. Türk-İslam devletlerinde mimaride aşağıdakilerden hangisi kullanılmamıştır?

A- Taş
B- Alçı
C- Tezhip
D- Hat
E- Çini

17. İlk Türk-İslam devletlerinde aşağıdakilerden hangisi Sivil mimariye örnek teşkil etmez?

A- Köşk
B- Saray
C- Han
D- Hamam
E- Medrese

18. El Medinetü'lFazıla (Erdemli Şehir) eserinde devlet başkanında olması gereken özellikleri anlatan Türk-İslam bilgini aşağıdakilerden hangisidir?

A- Biruni
B- İbn- Sina
C- Gazali
D- Farabi
E- Ömer Hayyam

19. Türk-İslam tarihinin ilk siyasetname özelliğini gösteren eser aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kutadgu Bilig
B- Divan-ı Lügat'it Türk
C- Divan-ı Hikmet
D- AtabetülHakayık
E- Orhun abideleri

20. İlk Türk-İslam devletlerinde aşağıdakilerden hangisi medreselerle ilgili bir kavram değildir?

A- Müderris
B- Muid
C- İcazetname
D- Mülazım
E- Candar

21. İlk Türk donanmasını kuran ve ilk Türk denizci Bey'i olarak tarihe geçen komutan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Barbaros Hayrettin
B- Piri Reis
C- Turgut Reis
D- Çaka Bey
E- Murat Reis

Hamza EREN

22. Anadoludaki ilk medrese olan Tokat Yağbasan Medresesi aşağıdakilerden hangisine aittir?

A- Saltuklular
B- Artuklular
C- Mengücekler
D- Danişmentler
E- Çaka Beyliği

23. Divriği Ulu Cami, Divriği Kalesi, Divriği Darüşşifası aşağıdakilerden hangisine aittir?

A- Saltuklular
B- Artuklular
C- Mengücekler
D- Danişmentler
E- Çaka Beyliği

24. Ticareti geliştirmek adına ilk kez sigortacılık uygulamasına giden ve ilk Anadolu Selçuklu donanmasını kuran hükümdar aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Alaaddin Keykubat
B- I.İzzettinKeykavuz
C- II.GıyaseddinKeyhüsrev
D- II.Kılıçaslan
E- I.Mesut

25. Aşağıdakilerden hangisi denizci olan bir Türk beyliği değildir?

A- Karesiye Beyliği
B- Aydınoğulları
C- Saruhanoğulları
D- Candaroğulları
E- Dulkadiroğulları

26. Anadolu Selçuklu devletinde Şeri Hukukun başında bulunan görevli aşağıdakilerden hangisidir?

A- KadilKutad
B- Emiri Dad
C- Kadı Leşker
D- Emiri Arz
E- Müstevfi

27. Anadolu Türklerinin ilk inşa ettiği mimari yapılar aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

A- Cami
B- Medrese
C- Kervansaray
D- Hamam
E- Köşk

Hamza EREN

28. Beydaba tarafından yazılan ve Kul Mesut tarafından tercümesi yapılan ve Aydınoğullarından Umur Bey'e sunulan eser aşağıdakilerden hangisidir?

A- Letaif-i Hikmet
B- Kelile ve Dimne
C- Mektubat
D- Cemşidü Hurşit
E- Garipname

29. Aşağıdakilerden hangisi Ahilik Teşkilatı ile ilgili bir terim değildir?

A- Narh kesmek
B- Gedik
C- Fütüvvetname
D- İcazet
E- Serhenk

30. Anadolu Selçuklu devletinde Vakıfları denetleyen divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Divanı İşraf
B- Divanı istifa
C- Divanı arz
D- Divanı inşa
E- Divanı Evkafı memalik

31. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinin kısa sürede büyümesinde etkili olan unsurlar arasında yer almaz?

A- Merkezi otoritenin güçlü tutulması
B- Anadoluda güçlü bir devletin bulunmaması
C- Bizans'ın iç karışıklıklar içinde olması
D- Devletin yetenekli kişiler tarafından yönetilmesi
E- Anaduluda mezhep kavgalarının olması

32. Aşağıdakilerden hangisi Osman gazi dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?

A- İlk paranın bastırılması
B- İlk Osmanlı Bizans savaşı
C- İlk kadı ataması
D- İlk verginin alınması
E- İlk sarayın yapılması

33. Aşağıda verilen hangi beyliğin alınması ile ilk kez Anadolu siyasi birliği sağlama çalışmaları başladığı söylenebilir?

A- Dulkadiroğulları
B- Karesiye Beyliği
C- Hamitoğulları
D- Germiyanoğulları
E- candaroğulları

Hamza EREN

34. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinin kuruluş döneminde elde ettiği bir başarı değildir?

A- Koyunhisar
B- Sazlıdere
C- Sırpsındığı
D- II.Kosova
E- Ploşnik

35. İbn-i Batuta'nın "Türkmen hükümdarlarının en ulusu" **şeklinde nitelendirdiği Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Osman Bey
B- Orhan Bey
C- I.Murat
D- II.Murat
E- II.Mehmet

36. **Aşağıdakilerden hangisi I.Bayezid dönemi gelişmeleri arasında yer almaz**?

A- İlk Anadolu Beylerbeyliğinin kurulması
B- Güzelcehisar'ın yapılması
C- Gelibolu Tershanesinin kurulması
D- Niğbolu savaşının yapılması
E- Mustafa Çelebi İsyanının çıkması

37. İlk yeniçeri isyanı olan Buçuktepe isyanı hangi hükümdar döneminde çıkmıştır?

A- Orhan Bey
B- I.Murat
C- II.Mehmet
D- II.Murat
E- I.Bayezid

38. Germiyanoğulları'ndan çeyiz Hamitoğulları'dan para karşılığı toprak alan padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- Orhan Bey
B- I.Murat
C- II.Mehmet
D- II.Murat
E- I.Bayezid

39. "*Beylikten devlete geçiş***" hangi padişah döneminde olmuştur?**

A- Orhan Bey
B- I.Murat
C- II.Mehmet
D- II.Murat
E- I.Bayezid

Hamza EREN

40. 1402 Ankara savaşından sonra Timur'un yanında götürdüğü Şehzade aşağıdakilerden hangisidir?

A- Mustafa
B- İsa
C- Musa
D- Mehmet
E- Süleyman

41. Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un fethine önlem olarak Bizans'ın yaptığı bir hazırlık değildir?

A- Grevjuva denilen savaş malzemesi geliştirildi
B- Surlar ve kaleler tamir edildi
C- Haliç'in ağzına zincir çekildi
D- Tekerlekli kuleler hazırlandı
E- Katolik ve Ortodokslar birleştirilmeye çalışıldı

42. Aşağıdakilerden hangisi Fatih dönemi teşkilatlanma faaliyetleri arasında yer almaz?

A- Kanuname-i Ali Osman yayınlandı
B- Topkapı Sarayı yapıldı
C- Enderun Mektebi Topkapı sarayına taşındı
D- Sahnı Seman Medreseleri açıldı
E- Divana Padişah başkanlık etmeye başladı

43. 1485-1491 Yılları arasında Ağa çayırı savaşları, Şah kulu isyanı hangi padişah döneminde meydana gelmiştir?

A- I.Selim
B- I.Bayezid
C- II.Mehmet
D- II.Beyazid
E- I.Süleyman

44. Kendisine "Hadimül Haremeyn-i Şerifeyn"**ünvanı verilen padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- I.Selim
B- I.Bayezid
C- II.Mehmet
D- II.Beyazid
E- I.Süleyman

45. Kanuni Sultan Süleyman döneminde 1555'te İran ile imzalanan ilk resmi antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A- İbrahim Paşa
B- Amasya
C- Çehrin
D- Ferhat Paşa
E- Bucaş

Hamza EREN

46. Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman döneminde çalışmalar yapan isimler arasında yer almaz?

A- Mimar Sinan
B- Matrakçı Nasuh
C- Baki
D- Fuzuli
E- Koçi Bey

47. Aşağıdakilerden hangisi Don-Volga Projesinin açılma amaçları arasında yer almaz?

A- Kırım'ın güvenliğini sağlama
B- Rusya'nın Karadeniz'e inmesini engelleme
C- Rusları Hazar kıyılarından çıkarmak
D- Türkistan halkları ile ilişkiler kurmak
E- Akdeniz ticaretini canlandırmak

48. I. I.Süleyman
II. II.Selim
III. III.Murat

Sokullu Mehmet Paşa yukarda verilen hangi padişahlar döneminde çalışmalar yapmıştır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

49. Osmanlı devletinin Mısır, Suriye, Hicaz Yemen, Filistin de hakimiyet kurması aşağıda verilen hangi padişah döneminde gerçekleşmiştir?

A- Yavuz Sultan Selim
B- Kanuni Sultan Süleyman
C- Fatih Sultan Mehmet
D- III.Murat
E- Yıldırım Bayezid

50. "Fütühat-ı Siyam" **adıyla bir tasavvuf eseri yazan padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Mehmet
B- I.Selim
C- I.Süleyman
D- II.Selim
E- III.Murat

51. Osmanlı devletinde en fazla padişah ve sadrazam değişikliği kaçıncı Yüzyılda gerçekleşmiştir?

A- XV
B- XVI
C- XVII
D- XVIII
E- XIX

Hamza EREN

52. XVII. Yüzyılda Sancak sistemine son verilmesi ile yerine geçen uygulama aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

A- Müsadere
B- Kafes
C- İltizam
D- Lala
E- Şimşirlik

53. Beşik Ulemalığı sistemi Osmanlıda aşağıdaki alanlardan hangisini doğrudan olumsuz etkilemiştir?

A- Ekonomi
B- Siyaset
C- Kültürel
D- Eğitim
E- Sosyal

54. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı duraklama dönemine ait bir gelişme değildir?

A- İç isyanların yaşanması
B- Gelir kaynaklarının azalması
C- Fetih hareketlerinin durması
D- Yeniçerilerin yönetim üzerinde etkili hale gelmesi
E- Padişah değişikliklerinin sıkça yaşanması

55. Çınar Olayı olarak bilinen ve 36 devlet adamının ölümü ile sonuçlanan olay hangi padişah döneminde yaşanmıştır?

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Mehmet
D- IV.Murat
E- III.Mehmet

56. Osmanlı devletinin 1681'de Rusya ile imzaladığı ilk resmi antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A- Bucaş
B- Ferhat Paşa
C- Kasr-ı Şirin
D- Bahçesaray
E- Zitvatoruk

57. Osmanlı Devleti aşağıda verilen antlaşmalardan hangisi ile ilk kez büyük çapta toprak kaybetmiştir?

A- Bucaş
B- Ferhat Paşa
C- Kasr-ı Şirin
D- Bahçesaray
E- Karlofça

Hamza EREN

58. Osmanlı devletinde şehzadelerin sancağa usulüne son veren padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Mehmet
D- IV.Murat
E- III.Mehmet

59. Osmanlı devleti duraklama döneminde aşağıda verilen hangi devletle yaptığı mücadele sonucunda 24 yıllık kuşatmadan sonra Köprülü Fazıl Ahmet Paşa öncülüğünde Girit'i fethetmiştir?

A- Venedik
B- Ceneviz
C- Rusya
D- Avusturya
E- Portekiz

60. Osmanlı devletinde ilk kez Şeyhülislamı idam ettiren (Ahizade Hüseyin Paşa) ve ilk kez gece sokağa çıkma yasağını getiren padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Ahmet
B- II.Osman
C- IV.Mehmet
D- IV.Murat
E- III.Mehmet

61. Osmanlı devletinde 1699 Karlofça antlaşması ile başlayıp 1792 yaş antlaşmasına kadar geçen dönem hangi isimle adlandırılmıştır?

A- Duraklama
B- Gerileme
C- Yükselme
D- Dağılma
E- Kuruluş

62. Osmanlı donanması ilk kez Ruslar tarafından 1770'te nerede yakılmıştır?

A- Preveze
B- İnebahtı
C- Nevarin
D- Çeşme
E- Sinop

63. 1739 Belgrat antlaşmasında hangi devletin arabuluculuk yapması neticesinde kendisine verilen kapitülasyonlar sürekli hale gelmiştir?

A- Rusya
B- İngiltere
C- Fransa
D- İran
E- Avusturya-Macaristan

Hamza EREN

64. Aşağıda verilen antlaşmalardan hangisinin imzalanmasında 1789 Fransız ihtilalinin başlaması etkili olmuştur?

A- Belgrad
B- Küçük Kaynarca
C- Prut
D- Ziştovi
E- Zitvatoruk

65. Aşağıdakilerden hangisi Lale devri ıslahatları arasında gösterilemez?

A- Yalova'da kağıt fabrikasının kurulması
B- Matba-i Amire'nin açılması
C- İtfaiye teşkilatının kurulmaı
D- Geçici elçiliklerin açılması
E- Çiçek aşısının uygulanması

66. Osmanlı devleti batıdaki gelişmeleri yakından takip etmek adına ilk geçici elçiliği aşağıdakilerden hangisinde açmıştır?

A- Londra
B- Moskova
C- Paris
D- Viyana
E- Berlin

67. Osmanlı devletinde batı tarzında açılan ilk teknik subay okulu aşağıdakilerden hangisidir?

A- İstihkam okulu
B- Mühendishane-i Berri Hümayun
C- Mühendishane-i Bahri Hümayun
D- Harbiye Mektebi
E- Hendesehane

68. Nizam-ı Cedit yenilikleri aşağıda verilen isyanlardan hangisi sonucu sona ermiştir?

A- Edirne olayı
B- Patrona Halil isyanı
C- Kabakçı Mustafa isyanı
D- Şeyh Bedrettin İsyanı
E- 31 Mart olayı

69. Osmanlı devletinde daimi elçilikler III.Selim döneminde Londra'da açılmıştır. İlk daimi elçi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet
B- Yusuf Agah Efendi
C- Köprülü Mehmet Paşa
D- Alemdar Mustafa Paşa
E- İbrahim Paşa

Hamza EREN

70. Aşağıdakilerden hangisi gerileme dönemi ıslahatçıları arasında yer almaz?

A- III.Ahmet
B- III.Mustafa
C- I.Mahmut
D- III.Selim
E- II.Abdülhamit

71. 1829 Edirne antlaşması ile bağımsız olan ulus aşağıdakilerden hangisidir?

A- Sırbisyan
B- Karadağ
C- Yunanistan
D- Bulgaristan
E- Arnavutluk

72. Osmanlı dağılma döneminde, Tanzimat Fermanı, Hünkar İskelesi antlaşması, Kütahya antlaşmalarının yapılması aşağıdaki olaylardan hangisi ile ilgilidir?

A- Kırım savaşı
B- I.Meşrutiyet
C- Mısır Olayı
D- Patrona Halil isyanı
E- Kabakçı Mustafa isyanı

73. Aşağıdaki antlaşmalardan hangisi 19.yüzyılda imzalanmamıştır?

A- Edirne antlaşması
B- Berlin Antlaşması
C- Paris antlaşması
D- Yaş antlaşması
E- El Ariş antlaşması

74. Aşağıda verilen gelişmelerden hangisi "En uzun dönem" olarak adlandırılan dönemde gerçekleşmemiştir?

A- Tanzimat fermanı
B- Islahat fermanı
C- I.Meşrutiyet
D- Duyunu Umumiye'nin Kurulması
E- İlk daimi elçiliklerin açılması

75. İlk kez Avrupa'ya öğrenci gönderen, İstanbul'da ilköğretimi zorunlu hale getiren ve ilk kez nüfus sayımı yapan padişah aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Mahmut
B- I.Abdülhamit
C- III.Selim
D- II.Mahmut
E- III.Mustafa

Hamza EREN

76. Aşağıda verilenlerden hangisi ile padişahın yetkileri sınırlandırılmamıştır?

A- Sened-i ittifak
B- Tanzimat Fermanı
C- Islahat fermanı
D- Kanun-i Esasiye
E- Halepe Fermanı

77. Osmanlı devletinde ilk kez hangi padişah döneminde kabine sistemine geçilmiştir?

A- I.Mahmut
B- I.Abdülhamit
C- III.Selim
D- II.Mahmut
E- III.Mustafa

78. Osmanlı devletinde 1831'de çıkarılan ilk resmi gazete aşağıdakilerden hangisidir?

A- Tercüman-ı Ahval
B- Takvimi Vakayı
C- Ceride-i Havadis
D- Tasvir-i Efkar
E- Ceride-i Resmiye

79. 1873'te ilk resim sergisi açan Ormanda oduncu, Talim yapan erler gibi eserleri olan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Osman Hamdi Bey
B- İbrahim Çallı
C- Şeker Ahmet Paşa
D- Osman Nuriye Bey
E- Hoca Ali Rıza

80. Aşağıdakilerden hangisi I.Meşrutiyetin ilan edilmesinde etkili olan jön Türkler arasında yer almaz?

A- Ziya Paşa
B- Şinasi
C- Namık Kemal
D- Ahmet Cevdet Paşa
E- Said Halim Paşa

81. Aşağıdakilerden hangisi padişahın yasama yetkileri arasında yer almaz?

A- Ferman
B- Berat
C- Adaletname
D- Hattı Hümayun
E- Müsadere

Hamza EREN

82. Aşağıdakilerden hangisi Divan-ı Hümayun ile ilgili bir kavram değildir?

A- Hüküm
B- Mühimme
C- Kasr-ı Adl
D- Arz odası
E- Tereke

83. Osmanlı devletinde elçilerin kabul edildiği divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Galebe Divanı
B- Ayak Divanı
C- Cuma Divanı
D- Çarşamba Divanı
E- Ulufe Divanı

84. Aşağıdakilerden hangisi imtiyazlı eyaletler arasında yer almaz?

A- Hicaz
B- Kırım
C- Eflak
D- Boğdan
E- Bosna

85. Aşağıdakilerden hangisi Kalemiye sınıfına mensup değildir?

A- Defterdar
B- Nişancı
C- ReisülKüttap
D- Vakanüvis
E- Kaptan-ı Derya

86. Aşağıdakilerden hangisi Kapıkulu Ordusu içinde yer almaz?

A- Acemi Ocağı
B- Lağımcı Ocağı
C- Cebeci Ocağı
D- Bostancılar
E- Sakalar

87. Geliri doğrudan devlet hazinesine aktarılan toprak çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Paşmaklık
B- Ocaklık
C- Yurtluk
D- Mukataa
E- Malikane

Hamza EREN

88. Osmanlı devletinde milli sermayeli ilk banka aşağıdakilerden hangisidir?

A- Bank-ı Dersaadet
B- Bank-ı Osmani
C- Bank-ı Şahane-i Osmani
D- Ziraat Bankası
E- İş Bankası

89. Batıyı örnek alan, ilk şair, ilk oyun yazarı ilk özel gazete yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Namık Kemal
B- Şinasi
C- Yusuf Agah Efendi
D- Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet
E- Ziya Paşa

90. Aşağıdakilerden hangisi Mimar Sinan'a ait bir eser değildir?

A- Hüsreviye Cami
B- Haseki Cami
C- Sultan Ahmet Cami
D- Süleymaniye Cami
E- Selimiye Cami

91. Aşağıdakilerden hangisi Trablusgarp Savaşına katılan gönüllü Subaylar arasında yer almaz?

A- M.Kelam Paşa
B- Enver Paşa
C- Neşet Paşa
D- Ali Çetinkaya
E- İsmet Paşa

92. Osmanlı devleti Balkan savaşlarında aşağıdaki devletlerden hangisine karşı savaşmamıştır?

A- Yunanistan
B- Bulgaristan
C- Sırbistan
D- Romanya
E- Karadağ

93. Osmanlı devletinin I.Dünya savaşında kazandığı tek cephe aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

A- Kafkasya
B- Çanakkale
C- Irak
D- Hicaz-Yemen
E- Suriye-Filistin

Hamza EREN

94. Aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresine delege gönderen iller arasında yer almaz?

A- Bitlis
B- Van
C- Erzurum
D- Mardin
E- Sivas

95. Aşağıdakilerden hangisi I.TBMM tarafından çıkarılan kanunlar arasında yer almaz?

A- Teşkilat-ı Esasiye
B- Takriri Sükun
C- İstikla Marşı
D- Firariler Kanunu
E- Nisabı Müzakere

96. I.TBMM'nin ilk siyasi başarısı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Londra antlaşması
B- Gümrü antlaşması
C- Batum antlaşması
D- 1921 Ankara antlaşması
E- Kars antlaşması

97. Ali Fuat Cebesoy aşağıda verilen hangi savaş sonucu görevden alınmış ve Moskova elçiliğine atanmıştır?

A- I.İnönü
B- II.İnönü
C- Kütahya-Eskişehir
D- Aslıhan-Dumlupınar
E- Gediz Taarruzu

98. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda yapılmamıştır?

A- TBMM'nin açılması
B- Saltanatın Kaldırılması
C- Cumhuriyetin ilanı
D- Kadınlara siyasi hakların verilmesi
E- Medeni Kanunun kabulü

99. M.Kemalin, "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacak ancak Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payıdar olacaktır." **Sözü aşağıda verilen olaylardan hangisi ile ilgilidir?**

A- Bursa olayı
B- Şeyh Said isyanı
C- Menemen Olayı
D- İzmir Suikasti
E- Nasturi isyanı

Hamza EREN

100.**Aşağıdaki inkılaplardan hangisinin yapılmasında ikilikleri ortadan kaldırma amacı yoktur?**

A- Medeni Kanunun kabulü
B- Tevhid-i tedrisat
C- Harf inkılabı
D- Miladi takvimin kabulü
E- Medreselerin kapatılması

CEVAP ANAHTARI:

1-B	**30-E**
2-B	**31-E**
3-C	**32-E**
4-D	**33-B**
5-E	**34-E**
6-C	**35-B**
7-E	**36-E**
8-E	**37-D**
9-D	**38-B**
10-C	**39-A**
11-E	**40-A**
12-C	**41-D**
13-D	**42-E**
14-B	**43-D**
15-D	**44-A**
16-C	**45-B**
17-E	**46-E**
18-D	**47-E**
19-A	**48-E**
20-E	**49-A**
21-D	**50-E**
22-D	**51-C**
23-C	**52-B**
24-A	**53-D**
25-E	**54-C**
26-B	**55-C**

Hamza EREN

27-A
28-B
29-E
55-C
56-D
57-E
58-E
59-A
60-D
61-B
62-D
63-C
64-D
65-B
66-D
67-E
68-C
69-B
70-E
71-C
72-C
73-D
74-E
75—D
76-E
77-D
78-B
79-C
80-E
81-E
82-E
83-A
84-E
85-E
86-E
87-D
88-D
89-B
90-C
91-E
92-D
93-B
94-D
95-B
96-B
97-E
98-E
99-D
100-C

Hamza EREN

1. Aşağıdakilerden hangisi Türklerin Orta Asya'dan göç etme sebepleri arasında yer almaz?

A- Bağımsız yaşama arzusu
B- Cihad hakimiyeti
C- Salgın hastalıklar
D- Otlak mera yetersizliği
E- Çin Moğol baskısı

2. Aşağıdakilerden hangisi Orta Asya kültür merkezleri arasında yer almaz?

A- Anav
B- Tagar
C- Afanesyova
D- Karasuk
E- Çatalhöyük

3. Göktürk devleti ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A- Türk adı ile kurulan ilk devlettir
B- Orta Asya'da en geniş sınırlara ulaşan Türk devletidir
C- Merkezi Otüken'dir
D- İlk milli alfabeyi oluşturmuşlardır
E- Hukuk kurallarını yazılı hale getiren Türk devletidir

Hamza EREN

4. Mani dinini benimseyerek savaşçılık özellikleri zayıflayan ve yerleşik hayata geçen ilk Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Göktürkler
B- Hazarlar
C- Türgişler
D- Uygurlar
E- Büyük Hun

5. 1071 Malazgirt savaşında Bizans ordusunda ücretli askerlik yapan ve Selçukluların safına geçerek savaşın kazanılmasında etkili olan Türk boyu aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karluklular
B- Peçenekler
C- Hazarlar
D- Bulgarlar
E- Türgişler

6. Hazarlarda devlet meselelerinin görüşüldüğü meclis aşağıdakilerden hangisidir?

A- Nazırlar Meclisi
B- İhtiyarlar Meclisi
C- Komenton Meclisi
D- Tınek Meclisi
E- Millet Meclisi

7. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde dini inanç ile ilgili bir kavram değildir?

A- Tamu
B- Balbal
C- Uçmağ
D- Kurgan
E- Tudun

8. Aşağıdakilerden hangisi ilk Türk devletlerinde Törenin değişmez hükümleri arasında yer almaz?

A- Adalet (Könilik)
B- Eşitlik (Tüzlük)
C- İnsanlık (Kişilik)
D- İyilik (Uzluk)
E- Kün (Halk)

9. Divan-ı Lügat'it Türk eserinde "Rum Diyarında oturan Türklerden bir bölük**" olarak tanımladığı Türk topluluğu aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Oğuzlar
B- Peçenekler
C- Karluklular
D- Macarlar
E- Kıpçaklar

Hamza EREN

10. Aşağıda verilen kavram anlam eşleşmelerinden hangisi yanlış olarak verilmiştir?

A- **Bitikçi** ------- Mühürdar
B- **Yalvaç** ------- Elçi
C- **Toygun** ----- Kurultay Üyeleri
D- **Tutuk** ------ Askeri vali
E- **Tayanç** ---- Tercüman

11. Aşağıdakilerden hangisi Talas savaşının sonuçları arasında yer almaz?

A- Anadolu Türk tarihi başladı
B- Türk-Müslüman ilişkileri gelişti
C- Orta Asya'da Çin etkisi kırılmıştır
D- Kağıt Matbaa Orta Asya'ya yayılmıştır
E- Türkler arasında İslamiyet hızla yayılmıştır

12. Karahanlı devletinin en parlak dönemi hangi hükümdar döneminde yaşanmıştır?

A- Bilge Kül Kadir Han
B- Satuk Buğra Han
C- Ebu Nasr Ahmed
D- Tamgaç Buğra Han
E- Yusuf Kadir Han

13. Gazneliler ile Büyük Selçuklular arasında yapılan hangi savaş sonucunda Gazneliler zayıflamış ve yıkılış sürecine girmiştir?

A- Pasinler
B- Talas
C- Malazgirt
D- Dandanakan
E- Miryokefalon

14. Türk-İslam mimarisinin Mısır'daki ilk örneklerini veren devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Akşitler
B- Memlükler
C- Tolunoğulları
D- Eyyubiler
E- Abbasiler

15. İslam'a inanan ilk Türk-Moğol devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kubilay Hanlığı
B- Çağatay Hanlığı
C- Altın Orda devleti
D- İlhanlı devleti
E- Babürler

Hamza EREN

16. Kendilerini Büyük Selçuklu devletinin mirasçısı olarak kabul eden Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Karamanoğulları
B- Harzemşahlar
C- Memlüklüler
D- Akkoyunlular
E- Karakoyunlular

17. Aşağıdakilerden hangisi ikta sisteminin faydaları arasında yer almaz?

A- Üretimde sürekliliğin sağlanması
B- Vergilerin düzenli olarak toplanması
C- Hazinenin maaş yükünün azalması
D- Halkın devlete olan güveninin artması
E- Kapıkulu ordusuna asker yetiştirilmesi

18. Divan-ı Mezalim ile ilgili aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

A- Başkanlığını sultan yapmıştır
B- Kadı kararlarına yapılan itirazlar görüşülmüştür
C- Yüce divan şeklinde düşünülebilir
D- İdareciler ve memurlar hakkında şikayetler incelenmiştir
E- Yazışma ve mali konularda en yetkili yerdir

19. Türk tasavvuf edebiyatının ilk eseri olarak aşağıdakilerden hangisi kabul edilmiştir?

A- Atabetü'l Hakayık
B- Divanı Hikmet
C- Kutadgu Bilig
D- Divan-ı Lügat'it Türk
E- Tarihi yemin

20. Aşağıdakilerden hangisi Karahanlılara ait bir mimari eser değildir?

A- Degaron Cami
B- Arap Ata Türbesi
C- Ribat-ı Melik
D- Ayşe Bibi Türbesi
E- Zafer Kuleleri

21. Egemenlik sahası içinde Kars, Oltu, Artvin, Pasinler gibi yerler bulunan Anadolu Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

A- Artuklular
B- Saltuklular
C- Mengücekler
D- Çaka Beyliği
E- Danişmentler

Hamza EREN

22. Aşağıdakilerden hangisi Artuklulara ait bir mimari eser değildir?

A- Malabadi Köprüsü
B- Mardin Hatuniye Medresesi
C- Mardin Şehidiye Medresesi
D- Diyarbakır Mesudiye Medresesi
E- Hasankeyf Zeynel Abidin Türbesi

23. Anadolu Selçuklu devletinde ilk bakır paranın bastırılması, ilk imar ve şehirleşme faaliyetleri hangi hükümdar döneminde meydana gelmiştir?

A- I.Kılıçaslan
B- I.Mesut
C- II.Kılıçaslan
D- I.İzzettin Keykavus
E- I.Alaaddin Keykubat

24. Aşağıda verilen hangi savaş sonucunda Anadolu siyasi birliği bozulmuş ve II.Türk beylikleri ortaya çıkmıştır?

A- Katvan
B- Pasinler
C- Dandanakan
D- Kösedağ
E- Ankara

25. Anadolu Selçuklu devletinde devletin her türlü yazışmalarından sorumlu olan divan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Divanı istifa
B- Divanı işraf
C- Divanı pervane
D- Divanı tuğra
E- Niyabeti saltanat

26. Anadolu Selçuklu devletinde askeri davaların başkanlığını aşağıdakilerden hangisi yapmıştır?

A- Emir-i Dda
B- Kadi'l Kudat
C- Kadı Leşker
D- Müstevfi
E- Emiri Arz

27. Ahilik teşkilatının manevi lideri kabul edilen ve "Makalat" **eserini kaleme alan düşünür aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Ahi Evran
B- Hacı Bektaşi Veli
C- Yunus Emre
D- Mevlana
E- Hoca Dehhani

Hamza EREN

28. Anadolu Selçuklu devletinin ilk denizaşırı seferi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Rodos Seferi
B- Midilli Seferi
C- Antalya Seferi
D- Suğdak Seferi
E- Sinop Seferi

29. "En Muhteşem Türk Şehri" **olarak ifade edilen şehir aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Buhara
B- Semerkant
C- Kaşgar
D- Konya
E- Sinop

30. Anadolu Selçuklu devletine ait ilk medrese aşağıdakilerden hangisidir?

A- Tokat Yağbasan
B- Semerkant
C- Koca Hasan Paşa
D- Gevher Nesibe
E- Nizamiye

31. **Aşağıdakilerden hangisi, Kuruluş Devri Osmanlı padişahlarının siyaseti olarak gösterilemez?**

A) Bizans'ın iç karışıklıklarından faydalanma
B) Akrabalık yolu ile beyliklerinden toprak alma
C) Anadolu Türk birliğini sağlamaya çalışma
D) Avrupalı devletlere karşı denge politikası izleme
E) Balkanlarda iskan siyaseti uygulama

32. Osmanlı Devleti'nin deniz gücünü artırması ve Rumeli'ye geçme imkanını elde etmesi aşağıdakiler-den hangisinin sonucunda meydana gelmiştir?

A) İlk düzenli ordunun kurulması

B) il adanın fethedilmesi

C) ilk verginin alınması

D) Anadolu Türk birliğinin sağlanması

E) Karesioğulları'nın Osmanlı Devleti'ne katılması

33. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde görülmemiştir?**

A) Anadolu Hisarı'nın yapılması
B) İlk defa Rumeli'ye geçilmesi
C) İstanbul'u kuşatma çalışmalarının başlaması
D) Anadolu siyasi birliğinin sağlanması
E) Osmanlı Devlet örgütünün askeri ve idari alanlarda teşkilatlanması

Hamza EREN

34. Tarihçi Gibbons'un "Padişahlığı boyunca Hıristiyanlara papalıktan daha iyi muamele etmiştir" **diye ifade ettiği Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Osman Bey
B- Orhan Bey
C- I.Murat
D- I.Beyazid
E- II.Murat

35. Osmanlı Beyliği'nin Anadolu'da ilk ele geçirdiği ve bağımsızlığını ilan ettiği yer aşağıdakilerden hangisidir?

A- Söğüt
B- Domaniç
C- Bursa
D- İznik
E- Karacahisar

36. Osmanlı devleti ile ilgili şağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A- **İlk müderris**----- Davudi Kayseri
B- **İlk Kadı**------- Dursun Fakih
C- **İlk Cami**-------- Hacı Özbek Cami
D- **İlk Kazasker**-------- Çandarlı Kara Halil Paşa
E- **İlk Vezir**------ Lala Şahin Paşa

37 .Fetret devrine son vererek Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu sayılan Osmanlı padişahı kimdir?

A) I. Murat
B) Orhan Bey
C) II. Murat
D) Yıldırım Bayezıt
E) I.Mehmet

38 . **Şiirleri günümüze ulaşan ilk Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A) I. Murat
B) Orhan Bey
C) II. Murat
D) Yıldırım Bayezıt
E) Çelebi Mehmet

39. **Osmanlı devletinin Balkanlarda varlığını kesinleştiren savaş aşağıdakilerden hangisidir?**

A- I.Kosova
B- Koyunhisar
C- Sırpsındığı
D- II.Kosova
E- Sazlıdere

Hamza E

40. **Osmanlı devletinin 1402'de dağılma tehlikesi geçirdiği savaş aşağıdakilerden hangisidir?**

A- I.Kosova
B- Koyunhisar
C- Sırpsındığı
D- II.Kosova
E- Ankara

41. **1461'de İstanbul'da Gregoryen Ermeni patrikhanesinin kurulmasına izin veren padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Mehmet
B- I.Selim
C- II.Beyazid
D- I.Süleyman
E- II.Selim

42. **Zevce-i Taalluk adı ile kadın haklarını savunan ilk belgeyi yayımlayan ve İhsaniye adı ile ilk sığınma evi açtıran padşah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Mehmet
B- I.Selim
C- II.Beyazid
D- I.Süleyman
E- II.Selim

43. **ilk standart kanununu düzenleyen Killi ve Akerman kalelerin alan, ilk avarız vergisini toplatan padişah aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Mehmet
B- I.Selim
C- II.Beyazid
D- I.Süleyman
E- II.Selim

44. **Aşağıdakilerden hangisi Yavuz Sultan Selim dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?**

A- Anadolu siyasi birliğinin kesin olarak sağlanması
B- Mercidabık ve Ridaniye savaşlarının yapılması
C- Halifeliğin Osmanlıya geçmesi
D- Çaldıran savaşının yapılması
E – Akkoyunlarla Otlukbeli savaşının yapılması

45. **Aşağıdakilerden hangisi Kanun Sultan Süleyman dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?**

A- Belgrat'ın alınması
B- Rodos'un alınması
C- Preveze Deniz Savaşı
D- Cezayir'in alınması
E- Mora'nın alınması

Hamza EREN

46. **Osmanlı donanması Haçlılar tarafından ilk kez nerde yakılmıştır?**

A- İnebahtı
B- Çeşme
C- Nevarin
D- Sinop
E- Preveze

47. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisi Yükselme dönemine ait değildir?**

A- İstanbul'un fethedilmesi
B- Halifeliğin Osmanlıya geçmesi
C- İlk altın paranın bastırılması
D- Cem sultan olayının yaşanması
E – İlk yeniçeri isyanının çıkması

48. **Haçlı Donanması ile Osmanlı Donanması arasında yapılan, Osmanlı Donanmasının yenilgisiyle sonuçlanan İnebahtı Deniz Savaşı'na aşağıdakilerden hangisi neden olmuştur?**

A) Rodos'un fethi
B) Belgrat'ın Fethi
C) Kıbrıs'ın Fethi
D) Trablusgarp'ın Fethi
E) Malta kuşatması

49. **Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde, Fatih'in Ortodoksları himaye etmesi, Kanuni'nin ise Fransa'ya kapitülasyon hakları tanıması ile ulaşılmak istenen ortak amaç aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Baharat yolunu kontrol altına almak
B) Avrupa birliğinin kurulmasını önlemek
C) Devşirme sisteminde başarı sağlamak
D) Rusya'nın güneye inmesini önlemek
E) İpek yolunu kontrol altına almak

50. **Osmanlıların fetih politikasının aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkisi en azdır?**

A) Siyasi sınırlar
B) Uluslararası ticaret
C) Ordunun savaş gücü
D) Egemenlik anlayışı
E) Hazine gelirleri

51. **1579 Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümü ile başlayıp 1699 Karlofça antlaşmasına kadar geçen dönem aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Kuruluş
B- Yükselme
C- Duraklama
D- Gerileme
E- Dağılma

Hamza EREN

52. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinin duraklama dış sebepleri arasında yer almaz?**

A- Devletin doğal sınırlara ulaşmaı
B- Coğrafi keşifler
C- Rönesans
D- Haçlı ittifakı
E- Merkezi otoritenin zayıflaması

53. **IV.Mehmet döneminde 24 yıllık kuşatmadan sonra 1669'da Girit'i alan ve** "Girit Fatihi" **olarak tarihe geçen komutan aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Tiryaki Hasan Paşa
B- Turgut Reis
C- Cezzar Ahmet Paşa
D- Köprülü Fazıl Ahmet paşa
E- Lala Mustafa Paşa

54. **Aşağıdakilerden hangisi Merkez (İstanbul) isyanlarının bir sebebi değildir?**

A- Yeniçeri Maaşlarının zamanında ödenmemesi
B- Devlet adamlarının yeniçerileri kışkırtması
C- Ayarı düşük paranın verilmesi
D- Tımar sisteminin bozulması
E- Yeniçerilerin elde ettiği ödünleri kaybetmek istememesi

55. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminde İran ile yaptığı antlaşmalardan değildir?**

A)Amasya Antlaşması
B)Ferhat Paşa antlaşması
C)Nasuh Paşa Antlaşması
D)Serav Antlaşması
E)Kasr-I Şirin Antlaşması

56. **Osmanlı Devleti'nde Eğri Kalesi'ni alarak** "Eğri Fatihi" **ünvanını verilen Osmanlı padişahı hangisidir?**

A) III. Murat
B) IV. Murat
C) III. Mehmet
D) IV. Mehmet
E) I. Ahmet

57. **Aşağıda verilen hangi antlaşma ile Osmanlı devletinin Avrupadaki siyasi üstünlüğü sona ermiştir?**

A- Bucaş
B- Ferhat Paşa
C- 1533 İstanbul
D- Zitvatoruk
E- Zıştovi

Hamza EREN

58. **XVII. Yüzyıldan itibaren Osmanlı devletinde ekonomik durumun bozulması ve merkezi otoritenin bozulmasına paralel olarak aşağıdakilerden hangisinde azalma olduğu savunulabilir?**

A- Padişah değişikliği
B- Ayanların gücü
C- Yeniçeri baskısı
D- Vergi miktarı
E- Sadrazam değişikliği

59. **Osmanlı devletinde birçok çalışma yaparak özellikle Duraklama döneminde Osmanlının zor zamanlarında devlet yönetiminde etkili olan bu yüzden** "Kurtarıcı Aile" **olarak da kabul edilen aile aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Çandarlı ailesi
B- Köprülüler ailesi
C- Tarhuncu Ailesi
D- Sokullu ailesi
E- Kuyucu Ailesi

60. **Aşağıdakilerden hangisi** "Arayış Yılları" **nda meydana gelen bir gelişme değildir?**

A- II.Osman'nın öldürülmesi
B- Çınar Olayı
C- İlk denk bütçenin hazırlanması
D- Girit'in alınması
E- İstihkam okulunun açılması

61. **Osmanlı devletinin ilk kez Batı üstünlüğünü kabul ettiği dönem aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Kuruluş
B- Yükselme
C- Duraklama
D- Gerileme- Lale Devri
E- Dağılma

62. – Azak kalesi osmanlıya verilecek
- Rusya İstanbul'da elçi bulundurmayacak
- Rusya Lehistan'ın içişlerine karışmayacak

Yukarda verilen hükümler hangi antlaşma kapsamındadır?

A- Prut
B- Küçük Kaynarca
C- Pasarofça
D- Belgrad
E- Ziştovi

63. **Aşağıdakilerden hangisi Lale Devri gelişmeleri arasında yer almaz?**

A- İlk geçici elçilikler
B- İlk özel matbaa
C- İlk teknik yenilik
D- İlk itfaiye bölüğü
E- İlk batı tarzı askeri okul

Hamza EREN

64. **Aşağıdakilerden hangisi Nizam-ı Cedit yenilikleri arasında yer almaz?**

A- Sekbanı Cedit ordusunun kurulması
B- İlk devlet matbaasının kurulması
C- İlk sürekli elçiliklerin açılması
D- Fransızcanın askeri okullarda resmi dil olması
E- İrad-ı Cedit hazinesinin kurulması

65. **Lale devrinin Reformcu sadrazamı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Tarhuncu Ahmet Paşa
B- Köprülü Mehmet Paşa
C- Nevşehirli İbrahim Paşa
D- Halil Hamit Paşa
E- Humbaracı Ahmet Paşa

66. **Suzi Dilara makamının mucidi olarak kabul edilen ve "İlhami" mahlasını kullanan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?**

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- III.Selim
E- I.Abdülhamit

67. **Aşağıdakilerden hangisi gerileme döneminde imzalanan bir antlaşma değildir?**

A- Pasarofça
B- Prut
C- Belgrad
D- Küçük Kaynarca
E- Hünkar İskelesi

68. **Rusya ilk kez hangi antlaşma ile kapitülasyonlardan faydalanma hakkı elde etmiştir?**

A- Pasarofça
B- Prut
C- Belgrad
D- Küçük Kaynarca
E- Hünkar İskelesi

69. **Osmanlı devleti gerileme döneminde Mühendishane-i Berri Hümayun, Mühendishane-i Bahri Hümayun, Sürat topçuları Ocağı, istihkam okulları açmıştır. Bu gelişmeler Osmanlı Devletinin hangi alanda batılılaşmaya öncelik verdiğini gösterir?**

A- Yönetim
B- Askeri
C- Ekonomik
D- Medrese Eğitimi
E- Hukuk

Hamza EREN

70. **Aşağıdakilerden hangisi gerileme dönemi padişahları arasında yer almaz?**

A- III.Ahmet
B- I.Mahmut
C- III.Mustafa
D- I.Abdülhamit
E- II.Mahmut

71. **Aşağıda verilen hangi padişah döneminde askerlik vatan hizmeti haline gelmiştir?**

A- II.Mahmut
B- III.Selim
C- Abdülmecit
D- Abdülaziz
E- II.Abdülhamit

72. **Aşağıdakilerden hangisi 1856 Paris antlaşmasının maddeleri arasında yer almaz?**

A- Osmanlı devleti bir Avrupa devleti sayılacak
B- Osmanlı devleti Avrupanın hukukundan faydalanacak
C- Osmanlı toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altında olacak
D- Osmanlı ve Rusya Karadeniz'de donanma bulundurmayacak
E- Kars Ardahan Batum Rusya'ya verilecek

73. **Aşağıdakilerden hangisi dağılma dönemi ıslahatlarının özellikleri arasında yer almaz?**

A- İlk kez padişah yetkileri kısıtlandı
B- Hukuk ve idari ve askeri alanlarda ıslahatlar yapıldı
C- İlk kez kanun üstünlüğü geldi
D- İlk kez rejim değişti
E- Osmanlıyı eski gücüne kavuşturdu

74. **Aşağıdakilerden hangisi II.Mahmut döneminde askeri alanda yapılan ıslahatlar arasında yer almaz?**

A- İlk kez kabine sistemine geçildi
B- Sekban-ı Cedit ordusu kuruldu
C- Saraskerlik makamı oluşturuldu
D- Yeniçeri ocağı kaldırıldı
E- Redif birlikleri oluşturuldu

75. **Aşağıdakilerden hangisi 1839 Tanzimat Fermanı maddeleri içinde yer almaz?**

A- Herkesin can, mal, namus güvenliği sağlanacak
B- Askerlik vatan hizmeti olacak
C- Müsadere sistemine son verilecek
D- Herkes kanun önünde eşit olacak
E- Gayrimüslimler il genel meclislerine üye olabilecek

Hamza EREN

76. **Aşağıdakilerden hangisi Abdülmecit dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?**

A- Kaime adı verilen ilk kağıt paranın çıkarılması
B- İlk Osmanlı Bankasının kurulması
C- Darülmuallimin adıyla ilk erkek öğretmen okulunun açılması
D- Memur yetiştirmek amacıyla Mülkiye mektebinin açılması
E- Galatasaray Sultanisinin açılması

77. **Aşağıdakilerden hangisi Abdülaziz dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?**

A- Mecelle kanununun hazırlanması
B- Osmanlı donanmasının dünyanın üçüncü büyük filosu haline gelmesi
C- İlk resim sergisinin açılması
D- Çırağan ve Beylerbeyi saraylarının yapılması
E- İlk dış borcun alınması

78. **Aşağıdakilerden hangisi II.Abdülhamit dönemi gelişmeleri arasında yer almaz?**

A- Ziraat Bankasının kurulması
B- Yıldız istihbarat teşkilatının kurulması
C- Yoksul ve kimsesizler için Darülacezenin açılması
D- Sanayi Nefise Mektebinin açılması
E- İlk Osmanlı bankasının açılması

79. **Aşağıdakilerden hangisi Osmanlıcılığı savunan fikir adamları arasında yer almaz?**

A- Mustafa Reşit Paşa
B- Mithat Paşa
C- Ziya Paşa
D- Ali Suavi
E- Abdullah Cevdet

80**. II.Meşrutiyetin ilanı sırasında bağımsız olan devlet aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Arnavutluk
B- Bulgaristan
C- Sırbistan
D- Karadağ
E- Romanya

81. **Ferman ve Berat gibi belgelere padişahın tuğrasını çeken Divan-ı Hümayun üyesi aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Sadrazam
B- Defterdar
C- Nişancı
D- Kazasker
E- Reisül Küttap

Hamza EREN

82. **Aşağıdakilerden hangisi İstanbul idaresinden sorumlu bir görevli değildir?**

A- Sadrazam
B- Yeniçeri Ağası
C- Şehremini
D- Taht Kadısı
E- Beylerbeyi

83. **Aşağıdakilerden hangisi ilmiye sınıfına mensup üyeler arasında yer almaz?**

A- Şeyhülislam
B- Kazasker
C- Kadı
D- Nişancı
E- Müezzin

84. **Aşağıdakilerden hangisi Miri Toprak bölümleri arasında yer almaz?**

A- Mukataa
B- Paşmaklık
C- Malikane
D- Yurtluk
E- Haraciye

85. **Aşağıda verilen saraylardan hangisinde batı etkisi görülmez?**

A- Dolmabahçe Sarayı
B- Yıldız Sarayı
C- Topkapı Sarayı
D- Beylerbeyi Sarayı
E – Çırağan Sarayı

86. **Osmanlı devletinde III.Murat döneminde ilk rasathaneyi açan aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Molla Fenari
B- Katip Çelebi
C- Lagari Hasan Çelebi
D- Hazarfen Ahmet Çelebi
E - Takiyüddin Mehmet

87. **Osmanlı devletinde olağanüstü dönemlerde toplanan vergi aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Çiftbozan
B- Avarız
C- Ağnam
D- İspenç
E - İhtisap

Hamza EREN

88. **Osmanlı devletinde eyalet ordusu içinde yer alan ve ordunun haberleşmesinden sorumlu askeri birlik aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Sakalar
B- Akıncılar
C- Azaplar
D- Turnalar
E – Farisanlar

89. **Osmanlı devletinde taşradaki en yetkili görevli aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Beyler beyi
B- Sancak beyi
C- Kadı
D- Muhtesip
E- Taht Kdısı

90. **Aşağıdakilerden hangisi imtiyazlı eyaletler içerisinde yer almaz?**

A- Kırım
B- Eflak
C- Hicaz
D- Boğdan
E- Habeş

91. **Aşağıdakilerden hangisi Balkan savaşları sonucunda kaybedilen yerler arasında yer almaz?**

A- Batı Trakya
B- Arnavutluk
C- Makedonya
D- Selanik
E- Doğu Trakya

92**. I.Dünya savaşı sırasında imzalanan gizli antlaşmaları dünya kamuoyuna duyuran devlet aşağıdakilerden hangisidir?**

A- İngiltere
B- Fransa
C- Osmanlı
D- Rusya
E- ABD

93. **"**Reşad-ı Sani" "Galip Hoca**" ünvanlarıyla Nazilli kongrelerini toplayan aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Kazım Karabekir
B- İsmet İnönü
C- Refet Bele
D- Ali Fuat Cebesoy
E- Celal Bayar

Hamza EREN

94. **Aşağıdakilerden hangisi I.TBMM içinde bulunan gruplar içinde yer almaz?**

A- Yeşil orducular
B- Halk Zümresi
C- Fellahı Vatan
D- İstiklal
E – Müdafaa-i Hukuk

95. **Aşağıda verilen hangi savaş sonucunda Güney Cephesi kapanmıştır?**

A- I.İnönü
B- II.İnönü
C- Kütahya-Eskişehir
D- Sakarya
E – Büyük Taarruz

96**. Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumunun açılması aşağıda verilen ilkelerden hangisiyle doğrudan ilgilidir?**

A- Halkçılık
B- Laiklik
C- Devletçilik
D- Cumhuriyetçilik
E- Milliyetçilik

97. **Aşağıdakilerden hangisi 1926 Medeni kanunun getirdiği yenilikler arasında yer almaz?**

A- Resmi nikah zorunluluğu
B- Boşanma hakkı kadınlara da tanındı
C- Tek eşle evlilik
D- Mahkemelerde şahitlikte ve mirasta kadın erkek eşitliği
E- Kadınlara seçme seçilme hakının verilmesi

98. **Yeni Türk harflerinin öğretilmesi amacıyla aşağıdakilerden hangisi tarafından** "Harf Marşı" **bestelenmiştir?**

A- Osman Zeki Üngör
B- Ali Rıfat Çağatay
C- Adnan Saygun
D- Cemal Reşit Rey
E- Ulvi Cemal Erkin

99. **Aşağıdakilerden hangisi toplumsal alanda yapılan inkılaplar arasında yer almaz?**

A- Şapka Kanunu
B- Tekke Türbelerin Kapatılması
C- Miladi Takvimin kabulü
D- Soyadı kanununun kabulü
E- Medreselerin kapatılması

Hamza EREN

100 – **1924 Anayasasının aşağıda verilen hangi yılında bir anayasa değişikliği yapılmamıştır?**

A- 1928
B- 1934
C- 1937
D- 1946
E- 1956

CEVAP ANAHTARI:

1- B
2- E
3- E
4- D
5- B
6- B
7- E
8- E
9- B
10- A
11- A
12- E
13- D
14- C
15- C
16- B
17- E
18- E
19- B
20- E
21- B
22- E
23- B
24- D
25- D
26- C
27- B
28- D
29- D
30- C
31- D
32- E
33- D
34- C
35- E
36- E
37- E
38- C
39- D
40- E
41- A
42- A
43- C
44- E
45- E
46- A
47- E
48- C
49- B
50- D
51- C
52- E
53- D
54- D
55- A
56- C
57- D
58- D
59- B
60- E
61- D
62- A
63- E
64- A
65- C
66- D
67- E
68- D
69- B
70- E
71- C
72- E
73- E
74- A
75- E
76- E
77- E
78- E
79- E
80- B
81- C
82- E
83- D

Hamza EREN

84- E
85- C
86- E
87- B
88- D
89- A
90- E
91- E
92- D
93- E
94- C
95- D
96- C
97- E
98- A
99- E
100-E

1. Türk tarihinde fiziki bir mekan olarak kütüphane kuran ilk devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Osmanlılar
B- Göktürkler
C- Hunlar
D- Büyük Selçuklular
E- Uygurlar

2. Eski dönemlerde ticarette anlaşmaların imzalanması aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A- Siyaset
B- Spor
C- Edebiyat
D- Hukuk
E- Sanat

3. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk devletlerinde sosyal hayatı düzenleyen yazılı olmayan hukuk kurallarına verilen isimdir?

A- Budun
B- Yabgu
C- Töre
D- Şad
E- Tigin

Hamza EREN

4. Türk devletlerinde Hazar Hakanlığı aşağıdaki dinlerden hangisini benimsemiştir?

A- Hıristyanlık
B- Musevilik
C- Budizm
D- Şamanizm
E- Natürizm

5. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ölen kişinin ardından yapılan törenlere verilen isimdir?

A- Şad
B- Yuğ
C- Tuğ
D- Toy
E- Yabgu

6. Türklerde resim sanatının temsilcisi ve öncüsü sayılan toplum aşağıdakilerden hangisidir?

A- Hunlar
B- Göktürkler
C- Avarlar
D- Türgişler
E- Uygurlar

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkler tarafından kullanılan alfabeler arasında yer almaz?

A- Göktürk
B- Uygur
C- Arap
D- Latin
E- Japon

8. Türk devletlerinde görülen ikili yönetim teşkilatı aşağıdaki devletlerden hangisi ile uygulanmaya başlanmıştır?

A- Göktürk
B- Uygur
C- Hun
D- Hazar
E- Tabgaç

9. İslamiyetten önceki Türk devletlerinde bilinen ilk devlet teşkilatını kimler kurmuştur?

A- Göktürkler
B- Karluklar
C- Uygurlar
D- Türgişler
E- Hunlar

Hamza EREN

10. Türk kelimesini kendi adında kullanan ilk devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Avar
B- Uygur
C- Göktürk
D- Hun
E- Karahanlı

11. Türklerin İslamiyet'e hizmetleri hangi dönemde önem kazanmıştır?

A- Dört Halife devri
B- Emeviler
C- Abbasiler
D- Gazneliler
E- Karahanlılar

12. Aşağıdakilerden hangisi Büyük Selçuklular dönemi eğitim kurumudur?

A- İdadi
B- Rüştiye
C- Medrese
D- Darülfünun
E- Enderun

13. Türk İslam devletlerinde güzel yazı yazma sanatına aşağıdaki isimlerden hangisi verilmiştir?

A- Tezhip
B- Ebru
C- Ciltçilik
D- Hat
E- Minyatür

14. İslam dünyasında önemli bir eğitim kurumu olan Nizamiye Medresesi aşağıdaki devletlerden hangisi kurmuştur?

A- Selçuklular
B- Abbasiler
C- Karahanlılar
D- Gazneliler
E- Samanoğulları

15. Aşağıdakilerden hangisi Türk-İslam devletlerinde dini mimari ile ilgili yapılardan biridir?

A- Han
B- Cami
C- Hamam
D- Köşk
E- Saray

Hamza EREN

16. İslam hukukuna göre herhangi bir kişinin mülklerinin veya gelirlerinin bir kısmının kamu yararı için süresiz olarak kullanılması sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

A- İltizam
B- Dirlik
C- Vakıf
D- Devşirme
E- Salyaneli

17. Aşağıdaki Türk devletlerinden hangisinde kervansaray mimarisi yoktur?

A- Karahanlılar
B- Gazneliler
C- Büyük Selçuklular
D- Anadolu Selçuklu
E- Uygurlar

18. Aşağıdakilerden hangisi Türk-İslam devletlerinde pazarlarda fiyatları, tartı ve ölçü aletlerini üretilen ve satılan malların kalitesini denetleyen görevlidir?

A- Ulak
B- Silahtar
C- İğdişbaşı
D- Muhtesip
E- Camedar

19. **Devlet yönetimini hanedanın erkek çocuklarına öğretmeyi amaçlayan atabeylik, aşağıdaki Türk devletlerinin hangisi zamanında ortaya çıkmıştır**?

A- Karahanlılar
B- Gazneliler
C- Büyük Selçuklular
D- Memluklar
E- Harzemşahlar

20. Karahanlılar döneminde Yusuf Has Hacip'in yazdığı Türk devlet anlayışını, kanun ve siyaset üzerine görüşler ile hükümdara öğütleri içeren eser aşağıdakilerden hangisidir?

A- DivanuLügati't Türk
B- Kutadgu Bilig
C- Divan-ı Hikmet
D- AtabetülHakayı
E- Siyasetname

21. Anadoluda kurulan ilk beyliklerden biri olan ve 1072-1202 yılları arasında Erzurum ve çevresinde hüküm süren ÜÇ kümbetler, ve Mama Hatun Türbesi gibi eserleri günümüze ulaşan beylik aşağıdakilerden hangisidir?

A- Danişmentliler
B- Saltuklular
C- Artuklular
D- Mengücekler
E- Sökmenliler

Hamza EREN

22. Batman'daki Malabadi Köprüsü ve Mardin'deki Hatuniye Medresesi aşağıdaki Türk devletlerinden hangisine aittir?

A- Artuklular
B- Mengücekliler
C- Danişmentliler
D- Saltuklular
E- Anadolu Selçuklu

23. Anadolu Selçuklu ve beylikler döneminde yaşamış Garipname adlı eseri ile Türklere hak yolunu ve tasavvufun inceliklerini göstermeyi amaçlamış ünlü düşünür şair aşağıdakilerden hangisidir?

A- Aşık Paşa
B- Yunus Emre
C- Hoca Dehhani
D- Şeyh Ahmed-i Gülşehri
E- Mevlana Celaleddin-i Rumi

24. Konya'da bulunan İnce Minareli Medrese, Karatay Medresesi ve Alaaddin Cami aşağıda verilen devletlerden hangisine aittir?

A- Osmanlı
B- Büyük Selçuklu
C- Anadou Selçuklu
D- Memlük
E- Anadolu Beylikleri

25. Anadolu Selçuklu devletinde belediye işlerine bakan görevli aşağıdakilerden hangisidir?

A- Emir-i Dad
B- Atabey
C- Müstevfi
D- Pervaneci
E- Muhtesip

26. Aşağıdakilerden hangisi ahi topluluğu olarak örgütlenmişlerdir?

A- Esnaf
B- Asker
C- Kadılar
D- Müderrisler
E- Melikler

27. Aşağıdaki beyliklerden hangisi denizcilikle uğraşmamıştır?

A- Aydınoğulları
B- Dulkadiroğulları
C- Karesiyeoğulları
D- Menteşeoğulları
E- Saruhanoğulları

Hamza EREN

28. 1243 yılında Moğollar ile Selçukluların yaptığı savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A- Katvan
B- Malazgirt
C- Miryokefalon
D- Kösedağ
E- Pasinler

29. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da kurulan Türk devletleri arasında yer almaz?

A- Saltuklular
B- Artuklular
C- Gazneliler
D- Mengücekliler
E- Danişmentliler

30. Aşağıdaki Türk devletlerinden hangisi donanmaya önem vermiş ve tersaneler kurmuşlardır?

A- Büyük Selçuklu
B- Anadolu Selçuklu
C- Harzemşahlar
D- Karahanlılar
E- Gazneliler

31. Aşağıdaki savaşlardan hangisinin Osmanlıların Balkanlara yerleşmesinde etkili olduğu savunulamaz?

A- Ankara
B- I.Kosova
C- II.Kosova
D- Varna
E- Niğbolu

32. Aşağıdaki beyliklerden hangisi Osmanlı devletine karşı diğer beyliklerden daha çok direnmiştir?

A- Candaroğulları
B- Karamanoğulları
C- Saruhanoğulları
D- Karesioğulları
E- Germiyanoğulları

33. Aşağıdaki saraylardan hangisi Osmanlı yükselme döneminde yapılmıştır?

A- Dolmabahçe
B- Çırağan
C- Yıldız
D- Beylerbeyi
E- Topkapı

Hamza EREN

34. Osmanlı devletinde XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Anadolu'dan değişik usullerle en fazla nüfus nakledilen bölge aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

A- Balkanlar
B- Azerbaycan
C- Kırım
D- İran
E- Mısır

35. Celali isyanlarının başlangıcını oluşturan Bozoklu Celal isyanı aşağıdaki padişahlardan hangisi zamanında çıkmıştır?

A- II.Osman
B- II.Mehmet
C- II.Mahmut
D- IV.Murat
E- I.Selim

36. Osmanlı ülkesinde bozulan düzeni kuvvete dayanarak tekrar kurmaya çalışan devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

A- III.Selim
B- Genç Osman
C- Abdülmecid
D- IV.Murat
E- II.Mahmut

37. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı imparatorluğunun egemenliğinin ve bağımsızlığının korunmasına yardımcı olmuştur?

A- Azınlık hakları
B- Kapitülasyonlar
C- Yabancı okullar
D- Ulusçuluk isyanları
E- Askeri yenilikler

38. Aşağıdakilerden hangisi Yavuz Sultan Selim dönemi gelişmesidir?

A- Veraset sisteminin değişmesi
B- Yeniçeri ocağının kaldırılması
C- İlk altın paranın bastırılması
D- Anadolu Hisarının yapılması
E- Mısır'ın Osmanlı topraklarına katılması

39. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlının Balkanlarda ilerlemesinin sonuçları arasında yer almaz?

A- Beylerbeyi sayısının ikiye çıkarılması
B- Teokratik yönetime geçilmesi
C- Sınırların genişlemesi
D- Haçlı zihniyetinin canlanması
E- Boğazların denetiminin osmanlıya geçmesi

Hamza EREN

40. Osmanlı devletinin Akdeniz'de üstünlüğünü kabul ettirmesinde aşağıdakilerden hangisinin katkısı en büyüktür?

A- Preveze deniz savaşı
B- Tunus fethi
C- Rodos fethi
D- Trablusgarp fethi
E- Cezayir fethi

41. Aşağıdaki padişah- gerçekleştirdiği yenilik eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A- III.selim- **Nizam-ı Cedit**
B- II.Mahmut- **Sened-i İttifak**
C- Abdülmecid- **Tanzimat Fermanı**
D- Abdülaziz- **Islahat Fermanı**
E- II.Abdülhamit- **Kanun-i Esasi**

42. Aşağıdaki Osmanlı hükümdarlarından hangisi panislamizmi savunarak Halifeliği siyasi bir araç ve güç olarak kullanmıştır?

A- II.Abdülhamit
B- I.Abdülhamit
C- III.Selim
D- IV.Mehmet
E- I.Süleyman

43. Türk siyasi tarihinde ittihat ve terraki partisi ile Ahrar partisi gibi partilerin kurulmasıyla çok partili sisteme geçiş ilk kez hangi dönemde olmuştur?

A- Tanzimat
B- II.Meşrutiyet
C- I.Meşrutiyet
D- İlk TBMM
E- Cumhuriyet

44. II.Meşrutiyetin ilanında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

A- Hürriyet ve itilaf partisi
B- İktisat partisi
C- Terrakiperver Cumhuriyet partisi
D- Ahrar partisi
E- İttihat ve Terraki

45. Osmanlı devletinde 19. Yüzyılda güzel sanat dallarında eğitim ve öğretim yapmak üzere açılan müdürlüğüne Osman Hamdi Bey'in getirildiği okul aşağıdakilerden hangisidir?

A- Darülmüallimin
B- Sanayi Nefise Mektebi
C- Galatasaray sultanisi
D- Darülfünun
E- Darülmüallimat

Hamza EREN

46. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Yusuf Akçura, Mehmed Emin Yurdakul gibi isimler aşağıdaki fikir akımlarından hangisinin temsilcileri arasında yer alır?

A- Osmanlıcılık
B- İslamcılık
C- Ademi Merkeziyetçilik
D- Türkçülük
E- Batıcılık

47. Aşağıdakilerden hangisi III.Ahmet dönemi gelişmeleri arasında yer alır?

A- Senedi ittifak
B- Türk matbaasının kurulması
C- Yeniçeri ocağının kurulması
D- Kanuni Esasi
E- Kanuname-i Ali Osman

48. Aşağıdakilerden hangisine büyük devletler itiraz ettikleri için Berlin antlaşması yapılmıştır?

A- Hünkar İskelesi
B- İstanbul antlaşması
C- Paris antlaşması
D- Ayestefanos antlaşması
E- Karlofça antlaşması

49. Aşağıdakilerden hangisi II.Mahmut döneminde kurulmuştur?

A- Nizam-ı Cedit
B- Devlet matbaası
C- Kağıt imalathanesi
D- İtfaiye bölüğü
E- Heyet-i Vükela

50. Aşağıdakilerden hangisi II.Mahmut döneminde gerçekleşmemiştir?

A- İlk Nüfus sayımı
B- Yeni bir ordunun kurulması
C- İlk resmi gazete
D- Anayasa çıkartılması
E- İlkokul eğitiminin zorunlu olması

51. Osmanlı devletinde yeni bir padişah tahta geçince birbirinin aynı iki mühür yaptırıldı. Biri padişahta olan bu mühürlerden öteki hangi görevliye verilirdi?

A- Rumeli Beylerbeyi
B- Nişancı
C- Kazasker
D- Sadrazam
E- Subaşı

Hamza EREN

52. Aşağıdakilerden hangisi yürütmede padişahı doğrudan temsil etmezdi?

A- Beylerbeyi
B- Voyvoda
C- Sadrazam
D- sancakbeyi
E- Lala

53. Osmanlı devletinde örfi hukukun uygulanmasından aşağıdakilerden hangisi yetkiliydi?

A- Padişah
B- Divan-ı Hümayun
C- Şeyhülislam
D- Nişancı
E- Özel bir meclis

54. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde bir yönetim birimidir?

A- Ocaklık
B- Has
C- Yurtluk
D- Sancak
E- Tımar

55. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde yönetici gruplar arasında yer almaz?

A- İlmiye
B- Kalemiye
C- Seyfiye
D- Padişah
E- Reaya

56. Osmanlı devletinde eğitim, Öğretim ve yargı görevlerini yürüten sınıf aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kalemiye
B- Seyfiye
C- İlmiye
D- Şuera
E- Ayan

57. Osmanlı devletinde gelir ve giderlerin denetimini yapan görevli aşağıdakilerden hangisidir?

A- Nişancı
B- Beylerbeyi
C- Sancakbeyi
D- Sadrazam
E- Defterdar

Hamza EREN

58. Aşağıdakilerden hangisi ilmiye sınıfına mensup üyeler arasında yer almaz?

A- Kazasker
B- Müderris
C- Şeyhülislam
D- Kadı
E- Yeniçeri ağası

59. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde toplanan bir vergi çeşididir?

A- Avarız
B- Yurtluk
C- Paşmaklık
D- Mukataa
E- Malikane

60. **"Kitabı Bahriye" adlı eseri ve yaptığı haritalarla ünlü denizci aşağıdakilerden hangisidir**?

A- Kılıç Ali Reis
B- Murat Reis
C- Seydi Ali Reis
D- Barbaros Hayrettin
E- Piri Reis

61. Osmanlı devletinde matbaanın kurulması aşağıdaki alanlardan hangisi ile doğrudan ilgilidir?

A- Askerlik
B- Ticaret
C- Tarım
D- Siyaset
E- Kültür

62. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı medreselerinde verilen dersler arasında yer almaz?

A- Hadis
B- Fıkıh
C- Astronomi
D- Matematik
E- Heykel

63. Türkiye'de müzeciliğin kurucusu aşağıdakilerden hangisidir?

A- Şeker Ahmet Paşa
B- Ahmet Cevdet Paşa
C- Mustafa Reşit Paşa
D- Halil Hamit Paşa
E- Osman Hamdi Bey

Hamza EREN

64. Osmanlı mimarlığında aşağıdaki yapılardan hangisinin diğerlerini de içeren örnekleri vardır?

A- Sebil
B- Cami
C- Kütüphane
D- Medrese
E- Külliye

65. Osmanlı devletinde en gelişmiş sanat dalı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Resim
B- Heykel
C- Müzik
D- Kakmacılık
E- Mimari

66. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde XX.yüzyılda girdiği savaşlar arasında yer almaz?

A- I.Balkan savaşı
B- Trablusgarp savaşı
C- I.Dünya savaşı
D- 93 Harbi
E- II.Balkan savaşı

67. Aşağıdaki antlaşmalardan hangisi ile On iki ada geçici olarak İtalyanlara bırakılmıştır?

A- Berlin
B- Uşi
C- Londra
D- Atina
E- İstanbul

68. Osmanlı devleti Makedonya'yı aşağıdaki savaşlardan hangisi sonucu kaybetmiştir?

A- I.Balkan savaşı
B- Trablusgarp savaşı
C- I.Dünya savaşı
D- 93 Harbi
E- Kurtuluş savaşı

69. Balkan Devletleri Balkan savaşlarında Osmanlı devletinden aldıkları toprakları kendi aralarında aşağıdaki antlaşmalardan hangisiyle paylaşmışlardır?

A- Londra
B- İstanbul
C- Bükreş
D- Atina
E- Uşi

Hamza EREN

70. Osmanlı devletinin I.Dünya savaşında Almanya'nın yanında savaşa girmesinde etkili olan devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Enver Paşa
B- Ahmet İzzet Paşa
C- Tevfik Paşa
D- Damat Ferit Paşa
E- Salih paşa

71. Aşağıdaki gelişmelerden hangisinden sonra 1 Kasım *"Hakimiyeti Milliye"* bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır?

A- Saltanatın kaldırılması
B- Halifeliğin kaldırılması
C- Medreselerin kapatılması
D- Medeni kanunun kabulü
E- Tekke ve zaviyelerin kapatılması

72. Mustafa Kemal'in Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar'da düşman güçlerine karşı büyük başarılar elde ettiği savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A- I.Balkan savaşı
B- Trablusgarp savaşı
C- Çanakkale savaşı
D- 93 Harbi
E- Sakarya savaşı

73. İngiltere ve Fransa arasında Osmanlı topraklarını paylaşmak için yapılan gizli antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A- Sen Jermen
B- Skeys- Picot
C- Versay
D- Brest-Litowsk
E- Mac Mahon

74. Anlaşma devletleri Anadolu'yu aşağıdakilerden hangisine dayanarak işgal etmişlerdir?

A- Londra antlaşması
B- Sevr antlaşması
C- Mondros antlaşması
D- Berlin antlaşması
E- Paris antlaşması

75. Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti öncülüğünde düzenlenen kongre aşağıdakilerden hangisidir?

A- Erzurum
B- Sivas
C- Edirne
D- Alaşehir
E- Balıkesir

Hamza EREN

76. Amaçlarından biri İngiltere himayesinde Osmanlı devletinin varlığını korumak olan cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Wilson prensipleri
B- İngiliz muhipleri
C- İslam Teali
D- Kürt Teali
E- Mavri Mira

77. Milli mücadeleye karşı faliyette bulunan aşağıdaki cemiyetlerden hangisi Rumlar tarafından kurulmuştur?

A- Etnik-i Eterya
B- Wilson ilkeleri
C- İngiliz muhipleri
D- Taşnak
E- Hınçak

78. Kurtuluş savaşının ilan edilişi olarak nitelendirilen belgenin yayınlandığı kent aşağıdakilerden hangisidir?

A- Ankara
B- Erzurum
C- Amasya
D- Sivas
E- İstanbul

79. Amasya Genelgesinde aşağıdakilerden hangisine değinlmemiştir?

A- Devletçilik
B- Bağımsızlık
C- Ulusal egemenlik
D- Milli birlik beraberlik
E- Milliyetçilik

80. M. Kemal aşağıdaki gelişmelerden hangisinden önce askerlik mesleğinden istifa etmiş ve *"Sine-i Millet"*e çekilmiştir?

A- Amasya genelgesi
B- Erzurum kongresi
C- Sivas kongresi
D- Havza genelgesi
E- Samsun Raporu

81. Milli cemiyetlerin birleştirilmesi kararı aşağıdakilerden hangisinde alınmıştır?

A- Amasya genelgesi
B- Amasya görüşmesi
C- Erzurum kongresi
D- Sivas kongresi
E- Alaşehir kongresi

Hamza EREN

82. 28 Ocak 1920'de alınan Misak-ı Milli kararları aşağıdaki kuruluşlardan hangisi tarafından alınmıştır?

A- I.TBMM
B- Sivas kongresi
C- Erzurum kongresi
D- Temsil heyeti
E- Meclis-i Mebusan

83. Türkiye'de "Saltanat" ve "Ulusal Devlet" taraftarları arasındaki tartışmaların en yoğun olduğu dönem hangi yılları kapsar?

A- 1908-1912
B- 1915-1918
C- 1920-1923
D- 1923-1925
E- 1925-1928

84. Yeni Türk devleti aşağıdakilerden hangisi ile kurulmuştur?

A- Halifeliğin kaldırılması
B- Ankara'nın başkent olması
C- Cumhuriyetin ilanı
D- Misak-ı Milli kararlarının alınması
E- Amasya Genelgesi ilanı

85. Birinci TBMM'nin kurulmasından sonra ilk düzenleme aşağıdaki alanlardan hangisinde olmuştur?

A- Askeri
B- Siyasi
C- Yargı
D- Mali
E- Kültürel

86. Metninde TBMM Hükümeti adı yer alan ilk antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A- Gümrü
B- Moskova
C- Lozan
D- Kars
E- Ankara

87. TBMM'yi ilk tanıyan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Sovyet Rusya
B- Ermenistan
C- İtalya
D- Afganistan
E- Fransa

Hamza EREN

88. Milli mücadele döneminde Ankara'da elçilik açan ilk devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Afganistan
B- Gürcistan
C- İtalya
D- Azerbaycan
E- Rusya

89. Lozan Barış görüşmelerinde TBMM temsilcisi İsmet Paşa aşağıdakilerden hangisinde anlaşma devletlerine kesinlikle ödün vermemiştir?

A- Musul
B- Dış borçlar
C- Boğazlar
D- Kapitülasyonlar
E- On iki ada

90. Lozan antlaşması gereğince aşağıdaki ülkelerden hangisiyle Nüfus mübadelesi yapılmıştır?

A- İngiltere
B- Fransa
C- Rusya
D- Yunanistan
E- İtalya

91. Türkiye tarihinde çok partili döneme geçiş denemeleri hangi tarihte başlamıştır?

A- 1921
B- 1923
C- 1924
D- 1945
E- 1950

92. Cumhuriyet döneminde ilk kez hangi yıl yapılan milletvekili seçimlerinde birden çok siyasi parti katılmıştır?

A- 1924
B- 1927
C- 1946
D- 1931
E- 1950

93. Serbest Cumhuriyet Partisi kim tarafından kurulmuştur?

A- Refet Bele
B- Fethi Okyar
C- Kazım Karabekir
D- Rauf Orbay
E- İsmet İnönü

Hamza EREN

94. Türkiye 1926 Ankara antlaşmasını Musul sorunun çözümü için aşağıdaki devletlerden hangisi ile imzalamıştır?

A- İngiltere
B- Fransa
C- Yunanistan
D- Sovyet Rusya
E- İtalya

95. Aşağıdaki sorunlardan hangisinin çözümünde Milletler Cemiyeti devreye girmemiştir?

A- Musul
B- Yabancı Okullar
C- Bozkurt-Lotus
D- Hatay
E- Etabli

96. Türkiye 1932'de Aşağıdakilerden hangisine üye olmuştur?

A- Birleşmiş Milletler
B- Balkan antantı
C- Sadabad paktı
D- Milletler Cemiyeti
E- Akdeniz paktı

97. Aşağıdaki devletlerden hangisi Balkan Antantına üye değildir?

A- Türkiye
B- Yunanistan
C- Yugoslavya
D- Romanya
E- Bulgaristan

98. Boğazlar Türk egemenliğine aşağıdakilerden hangisi ile girmiştir?

A- Sevr antlaşması
B- Montrö antlaşması
C- Londra konferansı
D- Ankara antlaşması
E- Moskova antlaşması

99. Mustafa Kemal'in Milli mücadeleyi anlattığı kitabın ismi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Nutuk
B- Yaban
C- Çankaya
D- Ateşten Gömlek
E- Türk'ün Ateşle İmtihanı

Hamza EREN

100. Atatürk döneminde 1925-1938 yılları arasında en uzun dışişleri Bakanlığı yapan aşağıdakilerden hangisidir?

A- Bekir Sami Bey
B- Yusuf Kemal Tengirşek
C- Tevfik Rüştü Aras
D- İsmet İnönü
E- Şükrü Saraçoğlu

CEVAP ANAHTARI:

1- E
2- D
3- C
4- B
5- B
6- E
7- E
8- C
9- E
10- C
11- C
12- C
13- D
14- A
15- B
16- C
17- E
18- D
19- C
20- B
21- B
22- A
23- A
24- C
25- E
26- A
27- B
28- D
29- C
30- B
31- A
32- B
33- E
34- A
35- E
36- D
37- E
38- E
39- B
40- A
41- D
42- A
43- B
44- E
45- B
46- D
47- B
48- D
49- E
50- D
51- D
52- E
53- A
54- D
55- E
56- C
57- E
58- E
59- A
60- E
61- E
62- E
63- E
64- E
65- E
66- D
67- B
68- A
69- A
70- A
71- A
72- C
73- B
74- C
75- A
76- B
77- A
78- C
79- A
80- B

Hamza EREN

81- D
82- E
83- C
84- C
85- D
86- A
87- B
88- B
89- D
90- D
91- C
92- C
93- B
94- A
95- B
96- D
97- E
98- B
99- A

100-C

1- I- **Asya Hun**---- Bilinen teşkilatlı ilk Türk devleti
II- **Avarlar**------- İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti
III- **Uygurlar**----- Yerleşik hayata geçen ilk Türk devleti
IV- **Hazarla**r------ Museviliği kabul eden ilk Türk devleti
V- **Karluklar**------ İslamiyeti kabul eden ilk Türk devleti
Yukarda verilen devlet-özellik eşleşmelerinden hangisi yanlış olarak verilmiştir?

A-I B-II C-III D-IV E-V

2- I-Kendilerine özgü alfabelerinin olması
II- Orta Asya'da kurulmaları
III- Matbaayı kullanmaları

Yukarıda verilenlerden hangileri Uygur ve Kök Türklerin ortak özellikleri arasında yer alır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

Hamza EREN

3- I- Kök Türk'ler
II- Uygurlar
III- Asya Hun
IV-Anadolu Selçuklu
V-Büyük Selçuklu

Yukarıda verilen devletlerden hangileri Orta Çağda varlığını sürdüren Türk devletleri arasında yer almaz?

A- I
B- II
C- III
D- IV
E- V

4- Aşağıdakilerden hangisi 1071 Malazgirt Savaşının sonuçları arasında yer almaz?

A- Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır
B- Türkiye Tarihi başlamıştır
C- Selçuklular üzerindeki Bizans tehdidi azalmıştır
D- Anadolu'da İkinci Türk beylikleri kurulmuştur
E- Anadolu'nun Türk yurdu olmasına ortam hazırlamıştır.

5- Osmanlı devletinde Şeyhülislamın divanın sürekli üyesi haline gelmesi ile aşağıdaki devlet adamlarından hangisinin etkinliğinin azaldığı söylenebilir?

A- Kazasker
B- Defterdar
C- Nişancı
D- Sadrazam
E- Reisülküttap

6- I-Preveze deniz savaşı
II- Kırım'ın alınması
III- Belgrad'ın alınması

Yukarda verilenlerden hangileri Osmanlı yükselme döneminde deniz gücünün arttığına kanıttır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

7- I- II.Beyazid'in sefere çıkmaması
II- Ganimetlerin azalması
III- Yeniçerilerin siyasete karışma isteği

Yukarıda verilenlerden hangileri II.Beyazid'in tahttan indirilmesinde Yeniçerilerin Yavuz Sultan Selim'i destekleme sebepleri arasında gösterilebilir?

A- I B-II C-III D-I-II E-I-II-III

Hamza EREN

8- Fatih Sultan Mehmed'in hocası olan "Ruhların Hekimi" olarak anılan ve "Maddetül Hayat" eserini kaleme alan Osmanlı bilgini aşağıdakilerden hangisidir?

A- Ali Kuşçu
B- Akşemseddin
C- Sabuncuoğlu Şerefeddin
D- Takiyüddin Rasıd
E- Lagari Hasan

9- I- Hunlar
II- Sabarlar
III- Oğuzlar

Anadolu'ya sefer yapan yukarda verilenlerin hangilerinde yurt edinme amacı mevcuttur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

10- Aşağıdaki savaşların hangisinde Haçlı ittifakına karşı Osmanlı kuvvetlerinin yanında diğer Anadolu beyliklerinin kuvvetleri de yer almıştır?

A- Koyunhisar
B- Maltepe
C- I.Kosova
D- Sazlıdere
E- Çirmen

11- Osmanlıların Bizans sınırında varlığını koruması ve geliştirmesinde,
I- İskan siyaseti
II- Fetih siyaseti
III -İstilamet siyaseti
Hangileri etkili olmuştur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

12- Osmanlı devletinin uzun ömürlü olmasında ;
I- Adalet
II- İstimalet
III- İltimas
Durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

13- Toplumu huzur ve barış içerisinde yönetmek isteyen Osmanlı devleti aşağıdakilerden hangisini sürekli bir devlet siyaseti haline <u>getirmemiştir?</u>

A- Adalet
B- Vicdan
C- İstimalet
D- İskan
E- Müsamaha

Hamza EREN

14- Bursa'nın fethinden sonra oluşturulan Türk gençlerinden meydana gelen ve savaş zamanlarında gündelik alan ilk düzenli askeri birlik aşağıdakilerden hangisidir?

A- Yeniçeriler
B- Alperenler
C- Azebler
D- Tımarlı Sipahiler
E- Yaya ve müsellemler

15- Osmanlı devleti daimi ordusunu oluştururken;
I- Pençik
II -Devşirme
III- İstimalet
Hangilerinden faydalanmıştır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

16- Osmanlı devletinin düzenli orduya geçmesinde;

I- Kuşatmaların uzun sürmesi
II- Savaşan grupların disiplinden yoksun oluşu
III- Bizans'ın askeri yapısının örnek alınması
Yukarda verilenlerden hangileri etkili olmuştur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

17- Osmanlı devletinde askeri ihtiyacını başlangıçta pençik sistemi ile karşılayan, padişahın merkezi otoritesini destekleyen ve Avrupa'nın ilk daimi ordusu olan askeri sınıf aşağıdakilerden hangisidir?

A- Tımarlı Sipahiler
B- Yeniçeriler
C- Azebler
D- Yaya ve Müsellem
E- Gaziyan-ı Rumlar

18- Anadolu'nun İslamlaşmasında etkili olan aşağıdaki mutasavvıflardan hangisi Anadolu'da yaşamamıştır?

A- Yunus Emre
B- Ahi Evran
C- Ahmet Yesevi
D- Hacı Bektaş-i Veli
E- Hacı Bayram-ı Veli

19- Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde görülen el sanatları arasında yer almaz?

A- Dokumacılık
B- Hat
C- Ahşap işçiliği
D- Çini
E- Heykel

Hamza EREN

20- *İngiltere Kraliçesi I.Elizabeth , XVI. Yüzyılda İspanyol tehlikesi karşısında "**Büyük Türk"** ile ittifak arayışında idi Osmanlıların 1538 Korfu seferi gerçekte italya'nın fethi için yapılmıştı*.

Buna göre I.Elizabeth'in ittifak arayışında olduğu *"Büyük Türk"* **aşağıdakilerden hangisidir?**

A- II.Mehmet
B- I.Selim
C- I.Süleyman
D- III.Murad
E- II.Bayzid

21- Aşağıdaki yargılardan hangisi Osmanlı sarayları için söylenemez?

A- Padişahın devleti yönettiği yerdir
B- İlk saray Bursa'da yapılmıştır
C- Bazı saraylarda batı etkisi görülür
D- I.Murat Edirne Saray'ını inşa etmiştir
E- Devlete en uzun yönetim merkezliği yapan saray Yıldız Saray'ıdır.

22- *Osmanlı devletinde merkezi otoritenin güçlendirilmesi ve yönetimde istikrarın sağlanması için bazı uygulamalara gidilmiştir.* **Buna göre;**

I- Şehzadelerin sancaklara gönderilmesi
II- "Devletin toprakları padişahındır" anlayışının getirilmesi
III - Müsadere sisteminin uygulanması

Hangileri bu uygulamalar arasında yer alır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

23- Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı devletinde fiyatların denetim altında tutmak amacıyla başvurulan uygulamadır?

A- Narh
B- Lonca
C- Kethüda
D- Vakıf
E- Gedik

24- Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletleri;

I- Çin
II- Bizans
III -Sasani

Yukardaki devletlerden hangileri ile ilişki kurmuştur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

25- Aşağıdakilerden hangisi Kurultay ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

A- Devlet yönetiminin temelini oluşturur
B- Boy beyleri katılır
C- Üyelerine Toygun adı verilir
D- Kam, Baksı gibi din adamları da katılır
E- Son söz hükümdara aittir

Hamza EREN

26- *Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinde toplumun sosyal yapısı birbirine sıkı sıkıya bağlı olan unsurlardan meydana gelmiştir.*
Aşağıdakilerden hangisi bu unsurlardan biri değildir?

A- Oğuş
B- Urug
C- Toy
D- Budun
E- Boy

27- **Büyük Selçuklu devletinin uyguladığı sistemli eğitim politikasıyla**;
I -İlmi faliyetlerle devletin geleceğine yön verme
II- Nitelikli kişiler yetiştirme
III- Zararlı fikirlerle mücadele etme
Durumlarından hangilerini amaçladığı söylenebilir?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

28- *II.Osman (Genç) Lehistan'daki Hotin Kalesi kuşatması sırasında disiplinsiz davranan yeniçeriler sebebi ile Yeniçeri Ocağını kaldırmaya karar vermiştir.*
II.Osman'ın bu davranışı aşağıdakilerden hangisini engellemeye yöneliktir?

A- Taht mücadelelerinin yaşanmasını
B- Egemenlik anlayışının değişmesini
C- Yeniçerilerin Türkler arasından seçilmesini
D- Yenilik hareketlerinin devlet politikası haline getirilmesini
E- Savaşların kaybedilmesini ve toprak kaybının yaşanmasını

29- I- Girit adasının alınması
II- Avusturya'dan Uyvar Kalesinin alınması
III- Sultan Ahmet Camisinin yapılması

Yukarda verilenlerden hangilerinin uluslar arası alanda Osmanlı devletinin itibarını artırdığı söylenebilir?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

30- *"Toplum Sözleşmesi" eserinde toplum düzeninin sözleşmelere dayandığını vurgulayarak devleti yüceltmiştir. onun tezlerine göre devlet, egemen güçtür. Egemenlik bölünmez düşüncesini savunmuştur. Bu nedenle kuvvetler ayrılığı ilkesini kabul etmemiştir."*
Yukarda verilen metne göre bu düşünceleri savunan düşünür aşağıdakilerden hangisidir?

A- Jean –jacques- Rousseau
B- Voltaire
C- Cervantes
D- John Locke
E- Kepler

Hamza EREN

31- Yunanistan'ın kuruluşu aşağıdaki hangi antlaşma ile sağlandı?

A- Bükreş antlaşması
B- Edirne antlaşması
C- Küçük Kaynarca antlaşması
D- Hünkar İskelesi antlaşması
E- Kütahya antlaşması

32- I.Balkan savaşı öncesinde Avrupalı devletlerce desteklenen Balkan devletleri 1912 tarihinde bir araya gelerek Osmanlı devletine savaş ilan ettiler. Bu devletlerin temel amacı Osmanlı devletini balkanlardan uzaklaştırmaktı.

Aşağıdaki devletlerden hangisi I.Balkan savaşında Osmanlıya karşı savaşan devletler arasında yer almaz?

A- Yunanistan
B- Bulgaristan
C- Arnavutluk
D- Karadağ
E- Sırbistan

33- Osmanlı devletinde *"Millet-i Sadıka"* **olarak adlandırılan azınlık grup aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Bulgar
B- Rum
C- Sırp
D- Ermeni
E- Karadağlı

34- I- Milli orduya geçişte önemli bir adım olmuştur
II- Asker ihtiyacı Müslüman gençlerden karşılanırdı
III- Batı tarzında oluşturulmuştur

Yukarda verilenlerden hangileri yeniçeri ocağı yerine kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun özellikleri arasında yer alır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

35- Osmanlı devletinde demir yolu ulaşımı ilk kez 1851'de hangi yerler arasındaki hattın yapılması ile başlanmıştır?

A- İzmir –Aydın
B- Kırım – Varna
C- Kahire – İskenderiye
D- İstanbul –Viyana
E- İstanbul – Bağdat

36- Osmanlı devletinde en fazla demir yolu yapımı hangi padişah döneminde olmuştur?

A- Abdülmecid
B- Abdülaziz
C- III.Selim
D- II.Abdülhamit
E- II.Mahmut

Hamza EREN

37- Osmanlı devleti özellikle XIX. Yüzyılda ulaşım politikaları sayesinde;

I- Siyasi
II- Askeri
III- Stratejik

Hangi alanlarda avantaj sağlamıştır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

38- Günümüzde varlığını devam ettiren ve kimsesiz çocuklar ile yaşlı ve bakıma muhtaç insanları barındırmak amacıyla inşa edilen Darülaceze hangi padişah döneminde açılmıştır ?

A- II.Abdülhamit
B- II.Mahmut
C- Abdülmecid
D- Abdülaziz
E- V.Murat

39- Aşağıdakilerden hangisi 1808'de sultan II.Mahmut ile Ayanlar arasında imzalanan Sened-i İttifak'ın maddeleri arasında yer almaz?

A- Ayanlar padişah emirlerini yerine getirecek
B- Padişah adil ve eşit vergi alacak
C- Ayanlar devletin eyaletlerden asker almasına karşı çıkmayacaktır
D- Yeniçeriler isyan ederse Ayanlar bastırmaya çalışacaktı
E- Ayanlar Padişah değişikliğinde söz sahibi olacaktır

40- Aşağıdakilerden hangisi 1839'da Abdülmecid döneminde ilan edilen Tanzimat Fermanı'nın maddeleri arasında yer almaz?

A- Kanun önünde herkes eşit sayılacak
B- Vergiler herkesin gelirine göre toplanacak
C- Mahkemeler herkese açık olarak yapılacak
D- Müsadere usulü kaldırılacak
E- Gayrimüslimler il genel meclislerine üye olabilecek

41- 1854 senesinde Kırım savaşı devam ederken Osmanlı Devleti aşağıdaki devletlerden hangisinden ilk dış borcu almıştır?

A- Fransa
B- Rusya
C- Avusturya
D- İngiltere
E- İspanya

42- Aşağıdakilerden hangisi M.Kemal'i etkileyen yazarlar arasında yer almaz?

A- Namık Kemal
B- Ziya Gökalp
C- M. Emin Yurdakul
D- Tevfik Fikret
E- Mehmet Akif Ersoy

Hamza EREN

43- M. Kemal ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A- Şam'da "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"i kurmuştur
B- Tarih sahnesine çıktığı ilk olay 31 Mart olayıdır
C- Emperyalizme karşı katıldığı ilk savaş Trablusgarp savaşıdır
D- Dünya çapında ün kazandığı savaş Çanakkale Savaşıdır
E- 1910'da Picardie'de askeri manevraları izlemek amacıyla Almanya'ya gitmiştir

44- XIX. Yüzyılda bazı tarihçiler aşağıda verilen hangi bölge için "*Barut Fıçısı*" ifadesini kullanmışlardır?

A- Balkanlar
B- Anadolu
C- Kafkasya
D- Kuzey Afrika
E- Avrupa

45- 30 Mayıs 1913'te Osmanlı Devleti ile dört balkan devleti arasında imzalanan ve I.Balkan savaşını sona erdiren antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A- Atina antlaşması
B- Londra antlaşması
C- Selanik antlaşması
D- Bükreş antlaşması
E- İstanbul antlaşması

46- I- Hareket ordusunun kurulması
II- İkinci meşrutiyetin ilanı
III- 31 Mart vakası

Yukarda verilen olayların oluş sırası hangi şıkta doğru olarak verilmiştir?

A- I-II-III
B- I-III-II
C- II-III-I
D- III-II-I
E- III-I-II

47- I- Selanik
II- İstanbul
III- Manastır

M. Kemal yukarda verilen şehirlerden hangilerinde askeri eğitim görmüştür?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

48- Aşağıdakilerden hangisi I.Dünya savaşı başladığında Osmanlı Devletinin yaptığı çalışmalar arasında yer almaz?

A- Tarafsızlığını ilan etmesi
B- Boğazları ulaşıma kapatması
C- Ülke genelinde seferberlik ilan etmesi
D- Kapitülasyonları kaldırdığını duyurması
E- Almanya ile saldırmazlık antlaşması imzalaması

Hamza EREN

49- Osmanlı devletinin son savaşı aşağıdakilerden hangisidir?

A- 93 Harbi
B- Trablusgarp Savaşı
C- Balkan Savaşları
D- I.Dünya Savaşı
E- Kurtuluş Savaşı

50- Aşağıdakilerden hangisi I. TBMM'nin isyanları bastırmak için aldığı tedbirler arasında yer almaz?

A- Hıyanet-i Vataniye kanunu çıkarılması
B- İstiklal mahkemelerinin kurulması
C- Damat Ferit'in vatan haini ilan edilmesi
D- İsyancılar üzerine Kuva-i Milliye birliklerinin gönderilmesi
E- Takriri Sükun kanunun çıkarılması

51- M. Kemal'in "Siyasal bağımsızlığımızı, adli, ekonomik ve mali hayatımızı yok etmeye ve sonucunda yaşama hakkımızı ortadan kaldırmaya yönelmiş……. Antlaşması bizce yoktur." Demiştir

Yukarda boş bırakılan yere hangi antlaşma yazılırsa doğru olur?

A- Londra
B- Sevr
C- Lozan
D- Mondros
E- Mudanya

52- Çukurova bölgesini Ermeni ve Fransızlara karşı korumak için kurulan yararlı cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?

A- Milli Kongre
B- Teali İslam
C- Kilikyalılar
D- Gizli karakol
E- Mim Grubu

53- I. Dünya savaşında Osmanlı Devleti İngilizlerin sömürgeleri ile olan bağlantısını kesmek için açtığı cephe aşağıdakilerden hangisidir?

A- Kafkas
B- Kanal
C- Irak
D- Hicaz-Yemen
E- Suriye-Filistin

54- I-Kafkas
II- Kanal
III-Irak

Yukarda verilen cephelerden hangileri Osmanlı devletinin I. Dünya savaşında açtığı taarruz cepheleri arasında yer alır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

Hamza EREN

55- Mustafa Kemal'in "*Anafartalar Kahramanı"* **ünvanını aldığı cephe aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Kafkas
B- Çanakkale
C- Suriye-Filistin
D- Irak
E- Hicaz-Yemen

56- **Misakı Milli kararları arasında yer alan "***Siyasi, mali ve adli gelişmemizi engelleyen her türlü sınırlamalar kaldırılacaktır."* **Maddesi ile aşağıdakilerden hangisine tepki gösterilmiştir**?

A- Ordunun terhis edilmesine
B- Azınlık okullarına
C- Damat Ferit Hükümetine
D- Kapitülasyonlara
E- Sevr Antlaşmasına

57- Mustafa Kemal'in 24 Nisan 1920'de meclise sunduğu önergede ***"Meclisin üstünde güç yoktur."*** *Hükmü yer almıştır.*

Bu hüküm aşağıdaki kavramlardan <u>en çok</u> hangisi ile ilişkilidir?

A- Milliyetçilik
B- Ulusal egemenlik
C- Devletçilik
D- Milli ekonomi
E- Tam bağımsızlık

58- Aşağıdakilerden hangisi itilaf devletlerinin Çanakkale cephesini açma amaçları arasında yer almaz?

A- Halifenin gücünden faydalanmak
B- Rusya'ya yardım ulaştırmak
C- Osmanlıyı savaş dışı bırakmak
D- Savaşı kısa sürede bitirmek
E- Boğazları ele geçirmek

59- Erzurum Kongresi ve Sivas Kongresi'nde Mebusan meclisinin açılması yönünde karar alınmıştır.

Bu kararlar milli mücadele yıllarında aşağıdakilerden hangisine önem verildiğine kanıttır?

A- Temsil Heyetine
B- İstanbul Hükümetine
C- Milli İradeye
D- İttifak devletlerine
E- Saltanat yanlılarına

60- "Doğu Anadolu'da altı ilde (Bitlis-Elazığ- Erzurum-Sivas-Diyarbakır-Van) Karışıklık çıkarsa itilaf devletleri buraları işgal edebilecek."

İtilaf Devletleri Mondros Ateşkes antlaşmasının bu maddesi ile aşağıdakilerden hangisini amaçlamıştır?

A- Bölgedeki Türk halkını göçe zorlamayı
B- Doğu Anadolu'nun kalkınmasını sağlamayı
C- Bölgede bir Ermeni devleti kurmayı
D- Rusya ile bozulan ilişkileri düzeltmeyi
E- Bölgede bir Rum devleti Kurmayı

Hamza EREN

61- Aşağıdakilerden hangisi işgalleri artırmaya yönelik çalışmalara destek vermemiştir?

A- Mavri Mira Cemiyeti
B- Pontus Rum Cemiyeti
C- Taşnak Cemiyeti
D- Kilikyalılar Cemiyeti
E- Hınçak Cemiyeti

62- Mustafa Kemal milli mücadele sürecinde katıldığı kongrelerde başkan seçilmiştir.

Mustafa Kemal'in başkan seçilmesinde etkili olan özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A- Liderliği
B- Rütbesi
C- Resmi görevi
D- İnsan sevgisi
E- İleri görüşlülüğü

63- Mustafa Kemal Paşa'nın *"Yaşarken adını tarihe altın harflerle yazdıran komutan"* **diye övgüyle söz ettiği tarihe "Medine Müdafi" olarak geçen büyük komutan aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Enver Paşa
B- Halil Kut Paşa
C- Fahrettin Paşa
D- Cemal Paşa
E- Rauf Paşa

64- Milli mücadelenin zaferle sonuçlandığını gösteren ilk diplomatik belge aşağıdakilerden hangisidir?

A- Gümrü antlaşması
B- Ankara antlaşması
C- Mudanya antlaşması
D- Lozan antlaşması
E- Kars antlaşması

65- Milli mücadele döneminde Türkiye'nin gelecekteki eğitim politikalarını belirlemek için toplanan kongre aşağıdakilerden hangisidir?

A- İktisat kongresi
B- Maarif Kongresi
C- Sivas kongresi
D- Erzurum kongresi
E- Pozantı kongresi

66- Lozan antlaşması aşağıdaki antlaşmalardan hangisini geçersiz kılmıştır?

A- Kars
B- Ankara
C- Moskova
D- Sevr
E- Londra

Hamza EREN

67- I-Eskişehir-Kütahya Savaşları
II-Sakarya Savaşı
III-Büyük Taarruz

Yukarıdaki muharebelerden hangisi ya da hangilerinde ordumuzun başında Mustafa Kemal Paşa vardır?

A- I
B- I-III
C- III
D- II-III
E- I-II-II

68- Aşağıda verilen antlaşmalardan hangisi ile Sovyet Rusya Misakı Milli'yi tanıdığını ilk kez beyan etmiştir?

A- Ankara
B- Kars
C- Moskova
D- Mudanya
E- Londra

69- Kafkas Cumhuriyetleri ile imzalanan aşağıdaki antlaşmalardan hangisi ile doğu sınırımız son şeklini almıştır?

A- Kars
B- Moskova
C- Ankara
D- Londra
E- Mudanya

70- Ermenistan ile imzalanan aşağıdaki antlaşmalardan hangisi TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşma ve ilk diplomatik zaferdir?

A- Kars
B- Moskova
C- Gümrü
D- Ankara
E- Londra

71- Türkiye'nin *"Tapu Senedi"* **olarak nitelendirilen antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Mudanya
B- Lozan
C- Sevr
D- Ankara
E- Moskova

72- Mustafa *Kemal'in "Birkaç yıllık değil; birkaç asırlık hesapların görüleceği yer."* **Olarak nitelendirdiği konferans aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Sevr
B- Lozan
C- Londra
D- Haliç
E- Mudanya

Hamza EREN

73- Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun açılması Atatürk ilkelerinden en çok hangisi ile ilişkilidir?

A- Halkçılık
B- Laiklik
C- İnkılapçılık
D- Milliyetçilik
E- Devletçilik

74- Aşağıdakilerden hangisi demokratikleşme ve milli iradeyi hakim kılmaya yönelik atılan adımlar arasında yer almaz?

A- TBMM'nin açılması
B- Saltanatın kaldırılması
C- Cumhuriyetin ilanı
D- Halifeliğin kaldırılması
E- Medreselerin kapatılması

75- I- Mustafa Kemal
II- Fethi Okyar
III- Kazım Karabekir

Yukarıda verilenlerden hangileri Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan siyasi partilerin kurucu genel başkanları arasında yer alır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

76- Atatürk'ün vefatından sonra kurulan ilk muhalefet partisi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Milli Kalkınma Partisi
B- Demokrat parti
C- Millet Partisi
D- Adalet Partisi
E- Terrakiperver Cumhuriyet Partisi

77- Türkiye Cumhuriyetinde ilk kez hangi yıl yapılan seçimlerde birden çok siyasi parti katılmıştır?

A- 1935
B- 1946
C- 1950
D- 1954
E- 1961

78- Aşağıdakilerden hangisi II. Dünya savaşının Türkiye'ye etkileri arasında yer almaz?

A- Narh uygulamasına geçilmesi
B- Varlık vergisi kanununun çıkarılması
C- Köy enstitülerinin açılması
D- Karne uygulamasına geçilmesi
E- Türk parasını koruma kanununun çıkarılması

Hamza EREN

79- I- Nüfus mübadelesi sorunu
II- Musul sorunu
III- Boğazlar sorunu

Yukarıda verilen sorunlardan hangisinin çözülmesi Balkan Antantı'nın imzalanmasında etkili olmuştur?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

80- Milletler Cemiyeti'nin aşağıdaki sorunlardan hangisinin çözümünde ortaya koyduğu tarafgil tutum Türkiye'nin Millet Cemiyeti'ne katılmasını geciktirmiştir?

A- Musul
B- Hatay
C- Boğazlar
D- Nüfus Mübadelesi
E- Yabancı Okullar

81- I-Mütekabiliyet
II- Akılcılık
III- Tam Bağımsızlık

Yukarıda verilenlerden hangileri Atatürk'ün dış politika ilkeleri arasında yer alır?

A- I
B- II
C- III
D- I-II
E- I-II-III

82- II. Dünya savaşında gerek müttefik gerekse de mihver devletlerin Türkiye'yi yanlarına çekmek için yoğun çaba harcamalarında Türkiye'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi etkili olmuştur?

A- Askeri gücü
B- Ekonomik gücü
C- Gelişen sanayisi
D- Jeopolitik konumu
E- Nüfus gücü

83- I- İzmir İktisat Kongresi
II- Aşar Vergisinin kaldırılması
III- Kabotaj Kanunu
IV- Teşviki Sanayi Kanunu
V- Medeni Kanun

Yukarda verilenlerden hangisi Atatürk döneminde ekonomik alanda yapılan çalışmalar arasında yer almaz?

A- I
B- II
C- III
D- IV
E- V

84- Bir devletin kendi ülkesinin sınırları dışında başka ulusları başka devletleri, toplulukları siyasal ve ekonomik açıdan egemenliği altına alarak yayılmasına ne ad verilir?

A- Emperyalizm
B- Sosyalizm
C- Sömürgecilik
D- Feodalizm
E- Makyavelizm

Hamza EREN

85- *"Hayat Sahası"* aşağıdaki devletlerden hangisi ile özdeşleşmiştir?

A- Almanya
B- İtalya
C- Japonya
D- İngiltere
E- Rusya

86- Aşağıdakilerden hangisi Milli Kalkınma Partisinin kurucularından olan Nuri Demirağ'ın yaptığı ilkler arasında yer almaz?

A- İlk Türk sigara kağıdını üretmesi
B- Seri üretim olarak ilk Türk uçağını yapması
C- İlk yerli paraşütü yapması
D- Ankara'nın doğusuna ilk demiryolunu yapması
E- İlk özel bankayı kurması

87- II.Dünya savaşından sonra Türkiye'nin fiilen katıldığı ilk savaş aşağıdakilerden hangisidir?

A- Vietnam savaşı
B- Kore savaşı
C- İran-Irak savaşı
D- Körfez savaşı
E- Arap-İsrail savaşları

88- Kıbrıs Barış Harekatı sonrasında Türkiye'ye silah ambargosu uygulayan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A- SSCB
B- İngiltere
C- ABD
D- Fransa
E- İtalya

89- Hindistan bağımsızlık harekatının siyasi lideri olan 1839-1948 yılları arasında yaşamış, Hindistan'da 2Ekim günü anısına milli tatil olarak kutlanan ülkesinin sosyal ve ekonomik ilerlemesi için çalışmalar yapmış devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

A- Muhammed Ali Cinnah
B- Muhammed Nadir
C- Jawaharial Nehru
D- Mahatma Gandi
E- Muhammet İkbal

90- Aşağıdakilerden hangisi Haziran 1945'te Dörtlü Takrir olarak bilinen önergeyi imzalayan ve sonraki süreçte Demokrat Parti'yi kuran devlet adamları arasında yer almaz?

A- Celal Bayar
B- Hasan Polatkan
C- Refik Koraltan
D- Adnan Menderes
E- Fuat Köprülü

Hamza EREN

91- Boğazların durumunun gözden geçirilmesi amacıyla 1936'da Montrö'de toplanan konferansa Lozan Boğazlar Sözleşmesini imzalayan devletlerden biri olmasına rağmen Akdeniz'deki yayılmacı emellerinden dolayı katılmayan devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A- İtalya
B- Yunanistan
C- Bulgaristan
D- İngiltere
E- Fransa

92- Sömürgeciliğe karşı halkların kendi kaderlerini belirleme haklarını benimseyen Asya ve Afrika'dan 24 ülkenin 1955 yılında Endonezya'da topladığı ve sonucunda uluslar arası ilişkilerde bağlantısızlık akımının ortaya çıktığı konferans aşağıdakilerden hangisidir?

A- Yalta Konferansı
B- Helsinki Konferansı
C- Bandung Konferansı
D- Belgrad Konferansı
E- San Francisco Konferansı

93- Vietnam savaşı en şiddetli dönemindeyken askere çağırılan ancak *"Vietkonglar (Kuzey Vietnamlılar) bana hiçbir kötülük yapmadılar ki onlarla savaşayım."* **Diyerek savaş karşıtı tutum sergileyen bu nedenle dünya şampiyonluğu elinden alınan, boks lisansı iptal edilen ve hapis cezasına çarpıtılan ünlü ABD'li boksör aşağıdakilerden hangisidir?**

A- Muhammed Ali Clay
B- Michael Gerard Tyson
C- Floyd Patterson
D- Oscar de la Hoya
E- Jack Johnson

94- Aşağıdakilerden hangisi ile ABD dış politikada Avrupa'nın kendi kıtasına karışmaması buna karşılık kendisinin de Avrupa sorunları ve diplomasisinden uzak durma esasları belirlenmiştir?

A- Truman Doktrini
B- Wilson ilkeleri
C- Balfour Deklerasyonu
D- Monreo Doktrini
E- Eisenhower Doktrini

95- Haziran 1941'de Almanya "*Barbarossa Harekatı"* **ile aşağıdaki ülkelerden hangisini işgal etmek istemiş ancak başarısız olmuştur?**

A- Yugoslavya
B- Rusya
C- İngiltere
D- Yunanistan
E- Polonya

Hamza EREN

96- Haziran 1944'te müttefik devletler Normandiya Çıkarmasını aşağıdaki ülkelerden hangisini Alman işgalinden kurtarmak için düzenlemişlerdir?

A- Polonya
B- Çekoslovakya
C- Fransa
D- Kanada
E- Çin

97- Aşağıdakilerden hangisi ABD tarafından hazırlanan, gerçekleştirilen girişimler arasında yer almaz?

A- Truman Doktrini
B- Marshall Planı
C- Eisenhower Doktrini
D- Monroe Doktrini
E- Comecon

98- Türkiye'de 12 Eylül 1980 tarihindeki askeri müdahale sonucunda aşağıdaki politikacılardan hangisine siyaset yasağı getirilmemiştir?

A- Süleyman Demirel
B- Bülent Ecevit
C- Alpaslan Türkeş
D- Necmettin Erbakan
E- Mesut Yılmaz

99- *"Keşmir Sorunu"* aşağıdaki devletlerden hangisi arasında savaşa sebep olmuştur?

A- Hindistan- Pakistan
B- Çin- Pakistan
C- Pakistan- Afganistan
D- Hindistan- Afganistan
E- Hindistan- Çin

100 – **ABD'nin II. Dünya savaşına girmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?**

A- Barbarrosa Harekatı
B- Normandiya çıkarması
C- Kartal Hücumu
D- Pearl Harbour Baskını
E- Berlin Buhranı

CEVAP ANAHTARI:

1- E
2- D
3- C
4- D
5- A
6- D
7- D
8- B
9- C
10- C
11- E
12- D
13- E
14- E
15- D
16- D
17- B
18- C
19- E

Hamza EREN

20- D
21- E
22- E
23- A
24- E
25- D
26- C
27- E
28- E
29- D
30- A
31- B
32- C
33- D
34- E
35- C
36- D
37- E
38- A
39- E
40- E
41- D
42- E
43- E
44- A
45- B
46- C
47- E
48- E
49- D
50- E
51- B
52- C
53- B
54- D
55- B
56- D
57- B
58- A
59- C
60- C
61- D
62- A
63- C
64- C
65- B
66-D
67-D
68-C
69-A
70-C
71-B
72-B
73-D
74-E
75-E
76-A
77-B
78-E
79-A
80-A
81-E
82-D
83-E
84-C
85-A
86-E
87-B
88-C
89-D
90-B
91-A
92-C
93-A
94-D
95-B
96-C
97-E
98-E
99-A
100-D

Hamza EREN

NOKTA ATIŞI BİLGİLER:

1- Türk adının ilk kez geçtiği devlet **ÇİN**
2- Türkiye adı ilk kez **BİZANS** kaynaklarında geçer
3- Türk adıyla kurulan ilk devlet **GÖKTÜRK**
4- Türk adının Çin kaynaklarındaki anlamı **MİĞFER**
5- Kaşgarlı Mahmut'a göre Türk adının anlamı **OLGUNLUK ÇAĞI**
6- "Türkün Kanadı" olan savaş aracı AT
7- Orta Asya'nın en eski kültür merkezi **ANAV**
8- Orta Asya'nın en gelişmiş kültür merkezi **TAGAR**
9- Tarihte bilinen ilk Türk Topluluğu **İSKİTLER-SAKALAR**
10- "Bozkırın Kuyumcuları" olarak bilinen **İSKİTLER**
11- Tarihte bilinen ilk teşkilatlı Türk devleti **ASYA HUN**
12- Asya Hun devletinin en parlak dönemi **METE HAN**
13- Türk tarihinin ilk düzenli ordusunu onluk sisteme göre kuran **METE HAN**
14- Vatan sevgisinden ilk kez söz eden Türk hükümdarı **METE HAN**
15- İlk Türk milliyetçisi **Çİ-Çİ HAN**
16- İlk serbest ticaret pazarı **ASYA HUN**-ÇİN arasında kurulmuştur
17- Avrupa'da kurulan ilk Türk devleti **AVRUPA HUN**
18- Anadolu'ya ilk Türk akınlarını düzenleyen devlet **AVRUPA HUN (ULDIZ)**
19- "İstersem güneşin battığı yere kadar her yeri zapt ederim" sözü **ULDIZ**
20- Avrupa Hun devletinin en parlak dönemi **ATİLLA**
21- Tanrının Kırbacı- Cesur Kavmin Efendisi- Etzel olarak nitelendirilen Türk hükümdarı **ATİLLA**
22- I.Göktürk devletinin en parlak dönemi **MUKAN KAĞAN**
23- Bizans'a ilk kez elçi gönderen hükümdar **İSTEMİ YABGU**
24-
25- II.Göktürk devletinin kurucusu **KUTLUK KAĞAN (İLTERİŞ)**
26- II.Göktürk devletinin en parlak dönemi **BİLGE KAĞAN**
27- İlk Türk bağımsızlık isyanı **KÜRŞAD AYAKLANMASI**
28- İlk Milli alfabe olan Orhun alfabesini oluşturan **II.GÖKTÜRK**
29- Yerleşik hayata geçen ilk Türk devleti **UYGURLAR**
30- Uygur devletinin en parlak dönemi **MOYEN ÇOR KAĞAN**
31- Uygurlar **BÖGÜ KAĞAN** döneminde Mani dinini benimsemişlerdir
32- İlk matbaa- ilk kütüphane- ilk minyatür- **UYGURLAR**
33- Moğolları en çok etkileyen Türk devleti **UYGURLAR**
34- İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti **AVARLAR**
35- Hem Asya hem de Avrupa'da devlet kuranlar **AVARLAR-HUNLAR**
36- İslamiyeti kabul eden ilk Türk devleti **İTİL BULGARLARI**
37- Museviliği kabul eden ilk ve tek Türk devleti **HAZARLAR**
38- İlk Türkoloji enstitüsünü kuran **MACARLAR**
39- "Rum diyarına yakın oturan Türklerden bir bölük" **PEÇENEKLER**
40- Codex Comanicus- **KIPÇAKLAR**
41- Kendi adına para bastıran ilk Türk hükümdarı **BAGA TARKAN**
42- İslamiyeti kabul eden ilk Türk topluluğu **KARLUKLAR**
43- Orta Asya'da kurulan son Türk devleti **KIRGIZLAR**
44- İlk Türk devletlerinde devlet meselelerinin görüşüldüğü yer **KURULTAY**

Hamza EREN

45- İslamiyet öncesi Türk devletlerinde yazısız hukuk kurallarına **TÖRE** adı verilir
46- Türk tarihinin ilk milli yazılı kaynağı **ORHUN ABİDELERİ**
47- Orhun abideleri **BİLGE KAĞAN- KÜLTİGİN- TONYUKUK** adına dikilmiştir.
48- İslamiyet öncesi Türk devletlerinin kullandığı ilk takvim **12 HAYVANLI TÜRK TAKVİMİ**
49- Manas Destanı **KIRGIZLAR'**a ait
50- İlk Türk devletlerinde ölü ardından yapılan cenaze törenlerine **YUĞ** adı verilir
51- Parayı ticarette değişim aracı olarak ilk kez kullanan devlet **GÖKTÜRK**
52- Göktürk devletini kuran kabile **AŞİNA**
53- Orta Asya'nın İslamlaşmasını önleyen Türk devleti **TÜRGİŞLER**
54- Kafkasların İslamlaşmasını önleyen Türk devleti **HAZARLAR**
55- İlk kez milletler arası yarışmalar düzenleyen Türk devleti **KIRGIZLAR**
56- Kurultaya katılanlara verilen isim **TOYGUN**
57- Savaş öncesi düşmanın durumunun öğrenilmesi için gönderilen keşif birliği **YELME**
58- Bizans ordusunda ücretli askerlik yapan Türk topluluğu **PEÇENEKLER**
59- Türkleri ilk kez tek çatı altında toplayan devlet **ASYA HUN**
60- Türk-İslam tarihini başlatan savaş **TALAS**
61- Orta Asya'da islamiyeti kabul eden ilk Türk devleti **KARAHANLI**
62- Gulam sistemi ilk kez- ilk kervansaray örnekleri- ilk burslu eğitim sistemi **KARAHANLI**
63- Sultan ünvanını ilk kez kullanan Türk hükümdar **GAZNELİ MAHMUT**
64- "Doğunun ve Batının Sultanı" **TUĞRUL BEY**
65- "Devlet Kuran Devlet Yıkan" savaş Gazneli-B.S.D arasında yapılan **DANDANAKAN**
66- "Yurt Açan" savaş **MALAZGİRT**
67- "Ebul Feth" ünvanı alan sultan **ALPASLAN**
68- "İslam ülkelerinin Sultanı" ünvanını alan **ALPASLAN**
69- Büyük Selçuklu devleti döneminde açılan eğitim kurumu **NİZAMİYE MEDRESELERİ**
70- Kendilerini Büyük Selçukluların varisi olarak gören **HARZEMŞAHLAR**
71- Otrar **Faciası HARZEMŞAHLAR-MOĞOLLAR**
72- Harzemşahlar, Anadolu Selçuklularla yapılan **YASSIÇEMEN** savaşı ile zayıflamışlardır.
73- Mısır'da kurulan ilk Türk devleti **TOLUNOĞULLARI**
74- Mısır'da Türk usulü yapılan ilk camii **TULUNİYE CAMİ**
75- Türk minare geleneğini başlatan ilk cami **TOLUNOĞLU AHMET CAMİ**
76- Hicaz bölgesine sahip olan ilk Türk devleti **AKŞİTLER**
77- "Şarkın en sevgili sultanı" "Kudüs Fatihi" "İslamın en saf Kahramanı" "Hadimül Harameyn" **SELAHADDİN EYYUBİ**
78- Tarihte Moğolları yenilgiye uğratan ilk ve tek Türk devleti **MEMLÜKLER**
79- Geleneksel Türk veraset sisteminin uygulanmadığı tek Türk devleti **MEMLÜKLER**
80- İslamiyeti kabul eden ilk Türk Moğol devleti **ALTIN ORDA DEVLETİ**
81- Rusların güneye inmesini engelleyen Türk Moğol devleti **ALTIN ORDA DEVLETİ**
82- Hülagu Han tarafından İran'da kurulan ve Abbasi devletine son veren Türk Moğol devleti **İLHANLILAR**

Hamza EREN

83- Türkleşmeyen ve islamiye kabul etmeyen tek Moğol devleti **KUBİLAY HANLIĞI**

84- "Yurt Tanıyan" savaş **PASİNLER**

85- Bizans ve Büyük Selçuklu devleti arasında yapılan ilk savaş **PASİNLER**

86- İslama yaptığı katkılardan dolayı "El Mücahit" "El Gazi" ünvanlarını alan **SATUK BUĞRA HAN**

87- Türk İslam devletlerinde Örfi hukukun başında bulunan **EMİRİ DAD**

88- Türk-İslam devletlerinde Şeri hukukun başında bulunan **KADİL KUTAD**

89- Türk İslam tarihinin ilk yazılı örneği, ilk siyasetname örneği **KUTADGU BİLİG**

90- ilk Türkçe ansiklopedik eser, ilk gramer kitabı olarak kabul edilen, ilk Türk dünya haritası bulunan eser **DİVAN-I LÜGATİ'T TÜRK**

91- "Piri Türkistan" olarak kabul edilen ve ilk Türk Mutassavıfı **AHMET YESEVİ**

92- "Siyasetname" eseri **NİZAMÜLMÜLK**

93- "Muhakemetül Lügateyn" eseri Timur döneminde yaşamış **ALİ ŞİR NEVAİ**

94- Batıda "Abunazar" olarak bilinen BM fikrini ilk kez ortaya atan ayrıca pozitif bilimleri ilk kez sınıflandıran İslam dünyasında ilk kez siyaset felsefesinden söz eden kişi **FARABİ**

95- "Şeyh el Reis" "Avicenna" "Tıbbın Hükümdarı" olarak nitelendirilen kişi **İBNİ SİNA**

96- Matematikte ilk kez sıfır rakamını kullanan HAREZMİ

97- Gazneli Mahmut'un "Sarayımın en değerli hazinesi" olarak nitelendirdiği ve Asarül Bakiye eserini kaleme alan **BİRUNİ**

98- Batıda "Averros" olarak bilinen düşünür **İBN-İ RÜŞT**

99- Türkiye tarihini başlatan savaş **MALAZGİRT SAVAŞI**

100- "Yurt Tutan " savaş **MİRYOKEFALON**

101- Erzurum ve çevresinde kurulan tepsi minare, üç kümbetler gibi eserler yapan **SALTUKLULAR**

102- Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliği **SALTUKLULAR**

103- Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası **MENGÜCEKLER**'e aittir.

104- Anadolu'da inşa edilen ilk medrese olan Tokat Yağbasan Medresesi **DANİŞMENTİLER'e** aittir

105- İlk Türk denizcisi olark kabul edilen kişi **ÇAKA BEYİ**

106- Anadolu Selçuklu devletine başkentlik yapmış şehirler **İZNİK-KONYA**

107- A.S.D ilk kez bakır paranın bastırılması **I.MESUT**

108- A.S.D en parlak dönemi **I.ALAADDİN KEYKUBAT**

109- A.S.D Yıkılış dönemine girmesine sebep olan savaş 1243 **KÖSEDAĞ SAVAŞI**

110- Kendilerini A.S.D varisi olarak kabul eden **KARAMANOĞULLARI**

111- Anadolu'da resmi dili Türkçe olarak ilk kez ilan eden **KARAMANOĞULLARI**

112- Kur'anı Kerimi ilk kez Türkçeye çeviren devlet **AKKOYUNLULAR**

113- "Küçük Türk" olarak nitelendirilen Türk hükümdar **UZUN HASAN**

114- Anadolu'daki ilk kervansaray **ALAY HAN**

115- A.S.D ait ilk medrese **KOCA HASAN PAŞA MEDRESESİ**

116- Sibernetiğin kurucusu olark kabul edilen **EL CEZERİ**

117- "Hindistan Fatihi" olarak kabul edilen **GAZNELİ MAHMUT**

118- Tevaifi Mülük devletleri **TOLUNOĞULLARI – AKŞİTLER**

119- Kudüs Müslümanlar tarafından **HITTİN SAVAŞI** ile alınmıştır

Hamza EREN

120- Anadolu'da siyasi birliği sağlayan ilk devlet **ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ**

121- Geliri hayır kurumlarına ayrılan toprak **VAKIF TOPRAK**

122- Halk ile hükümdar arasında aracı olan yüksek görevli **HACİP**

123- İlk Türk İslam medresesi **SEMERKANT MEDRESESİ**

124- Türk İslam devletlerinde ekonomiden sorumlu olan divan **DİVAN-I İSTİFA**

125- Anadolu'da inşa edilen en eski hastane GEVHER NESİBE DARÜŞŞİFASI

126- **"Niyabeti Saltanat"** ilk kez Anadolu Selçuklu devletinde görülmüştür.

127- İlk Osmanlı Bizans Savaşı **KOYUNHİSAR SAVAŞI** Osman Bey

128- Osman Gazi döneminde ilk kez toplanan **BAC** vergisi Osmanlının ilk kanunu kabul edilir

129- Osmanlı devletinde atanan ilk kadı **DURSUN FAKİH** (Osman Bey)

130- İbni Batuta'nın "Türkmen hükümdarlarının en ulusu" olarak nitelendiği hükümdar **ORHAN BEY**

131- Osmanlının ilk düzenli ordusu Orhan Bey döneminde oluşturulan **YAYA VE MÜSELLEM** ordusudur

132- Osmanlı devletinin Anadolu siyasi birliğini sağlamak için attığı ilk adım **KARESİYE BEYLİĞİ**'nin alınmasıdır

133- Osmanlının Balkanlarda aldığı ilk toprak **ÇİMPE KALESİ**

134- Gelibolu Fatihi **SÜLEYMAN PAŞA**

135- Osmanlı devletinde Divan-ı Hümayun ilk kez **ORHAN BEY** döneminde oluşturuldu

136- Haçlılarla yapılan ilk savaş **SIRPSINDIĞ**I (I.Murat)

137- Savaş alanında şehit düşen ilk ve tek Osmanlı padişahı **I.MURAT**

138- Topun ilk kullanıldığı savaş **I.KOSOVA (I.**Murat)

139- Yeniçeri Ocağının kurulması, Rumeli Beylerbeyliği, ilk Kazasker Defterdar ataması ve veraset anlayışında ilk değişiklik **I.MURAT**

140- "Sultan-ı İklimi Rum" ünvanını alan padişah **I.BAYEZİD**

141- Anadolu beylerbeyli **I.BAYEZİD** döneminde kurulmuştur.

142- Anadolu'da büyük ölçüde ilk kez siyasi birliği sağlayan padişah **I.BAYEZİD**

143- Osmanlı devletinin Fetret devrine girmesine sebep olan savaş **ANKARA SAVAŞI**

144- Fetret devrine son verdiği için Osmanlının ikinci kurucusu kabul edile **I.MEHMET**

145- Osmanlıda ilk dini sosyal nitelikli isyan **ŞEYH BEDREDDİN İSYANI (I.Mehmet)**

146- Devşirme sistemini ilk kez uygulayan **I.MEHMET**

147- "Hayır Babası" olarak nitelendirilen hükümdar **II.MURAT**

148- Osmanlıda ilk şair sulatan **II.MURAT**

149- Varna savaşı, II.Kosova savaşı **II.MURAT**

150- Balkanların kesin Türk yurdu olduğunu ortaya koyan savaş **II.KOSOVA** (II.Murat)

151- "Sultanül Bahreyn-Hakanül Berreyn" **FATİH SULTAN MEHMET**

152- Fatih Sultan Mehmet'in karada ve denizde alamadığı yerler **BELGRAD-RODOS**

153- Bir iç sorun iken dış sorun haline gelen ve II.Bayezid döneminin sönük geçmesine sebep olan olay **CEM SULTAN OLAYI**

154- Osmanlı devletinde ilk altın para **FATİH** döneminde bastırılmıştır

Hamza EREN

155- "Sekiz yıla seksen yıllık iş sığdıran hükümdar" olarak nitelendirilen **I.SELİM**

156- Anadolu siyasi birliğini kesin olarak sağlayan padişah **I.SELİM**

157- İlk Osmanlı halifesi **I.SELİM**

158- Osmanlı devletinde en uzun süre tahtta kalan padişah **I.SÜLEYMAN**

159- Osmanlı devletinde ordunun başında sefere çıkmayan ilk padişah **II.SELİM**

160- Osmanlı devletinde en çok padişah ve sadrazam değişikliğinin olduğu dönem **DURAKLAMA DÖNEMİ**

161- Osmanlı devletinin doğuda en geniş sınırlara ulaştığı antlaşma **FERHAT PAŞA**

162- Osmanlı devletinin batıda en geniş sınırlara ulaştığı antlaşma **BUCAŞ ANTLAŞMASI**

163- Osmanlıda Ekber Erşad sistemini getiren **I.AHMET**

164- Osmanlı devletinde sancak sistemini başlatan **ORHAN BEY** kaldıran **III.MEHMET**

165- Osmanlıda ilk kez yenilik yapmak istediği için yeniçeriler tarafından öldürülen padişah **II.OSMAN**

166- Osmanlı devletinde şartlar öne sürerek ilk kez sadrazamlığa gelen **KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA**

167- Osmanlıda ilk modern denk bütçe düzenlenmesi **TARHUNCU AHMET PAŞA**

168- "Bağdat Fatihi" **IV.MURAT**

169- II.Viyana Kuşatmasında başarısız olan ve idam edilen sadrazam **MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞ**

170- Osmanlı devletinin Batıda geniş çapta ilk kez toprak kaybettiği antlaşma **KARLOFÇA ANTLAŞMASI**

171- "Uyvar önünde Türk gibi güçlü Türk gibi kuvvetli" **KÖPRÜLÜ FAZIL AHMET PAŞA**

172- Avrupa "Amaca ulaşmak için her yola başvurmuştur." Bu düşünceye **MAKYAVELİZM** adı verilir

173- "Büyük Doğu Projesi" olarak da adlandırılan Rusya'nın Bizans'ı tekrar dirilteme amacı olduğu proje **GREK PROJESİ**

174- Avusturya ve Rusya arasında Osmanlı topraklarını paylaştırma projesi **DAKYA PROJESİ**

175- Bugünkü Türk-İran sınırının çizilmesinde etkili olan antlaşma **KASR-I ŞİRİN**

176- Osmanlı devletinin kaybettiği toprakları tekrar alma ümidini doğuran antlaşma **1711 PRUT ANTLAŞMASI**

177- Osmanlı devletinin Batının üstünlüğünü kabul ettiği ve Lale devrine girdiği antlaşma 1718 **PASAROFÇA ANTLAŞMASI**

178- Kırım **KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI** ile bağımsız olmuştur.

179- Napolyon'u Akka önlerinde durduran **CEZZAR AHMET PAŞA**

180- Osmanlı devletinin batı üstünlüğünü kabul ettiği ilk dönem **LALE DEVRİ**

181- İlk geçici elçilik **VİYANA-İBRAHİM PAŞA**

182- Barok tarzında yapılan ilk Osmanlı camisi **NURU OSMANİYE**

183- İlk özel matbaa İbrahim Müteferrika ve Said Efendinin girişimi ile **LALE DEVRİND**E açılmıştır. Basılan ilk eser **VANKULU LÜGATI**

184- Lale Devri'nin ünlü Nakkaş-Minyatürcüsü **LEVNİ**

Hamza EREN

185- Sadrazam **Nevşehirli Damat İbrahim paşa** Osmanlı devletinde Avrupa'yı tanımanın Osmanlı dış politikası için önemli olduğuna inanan ve fiilen adımlar atan ilk sadrazamdır.

186- Askeri alanda batı üstünlüğü ilk kez **I.MAHMUT** döneminde kabul edilmiştir.

187- Batı tarzı açılan ilk subay okulu **HENDESEHANE**

188- Osmanlı devletinde ilk iç borçlanma **III.MUSTAFA**

189- Mühendishane-i Bahri Hümayun **I.ABDÜLHAMİD** döneminde açıldı.

190- İlk kez yeniçeri sayımının yapılması, İstihkam Okulunun açılması **I.ABDÜLHAMİT**

191- İlk daimi içlilik **III.SELİM** döneminde **LONDRA**'da açıldı atanan **YUSUF AGAH EFENDİ**

192- İlk devlet matbaasının açılması, Muhendihane-i Berri Hümayunun açılması **III.SELİM**

193- Lale Devri'ni sona erdiren olay **PATRONA HALİL İSYANI**

194- III.Selim ıslahatlarının kesintiye uğramasına sebep olan olay **KABAKÇI MUSTAFA İSYANI**

195- Osmanlıya karşı ilk isyan eden millet SIRPLAR, İlk bağımsız olanlar **YUNAN**

196- Osmanlı devletinde ilk dış borç **İNGİLTERE**'den alındı. **ABDÜLMECİD** döneminde

197- Osmanlı devletinin ilk kez Avrupa hukukundan yararlandığı ve Avrupa devleti sayıldığı antlaşma 1856 **PARİS ANTLAŞMASI**

198- "Plevne Kahramanı" **GAZİ OSMAN PAŞA**

199- Yeniçeri Ocağını kaldıran padişah **II.MAHMUT**

200- Şark meselesi tabiri ilk defa 1815 Viyana kongresinde **Rus Çarı Alexander** tarafından kullanılmıştır

201- Osmanlı devletinde padişah yetkilerini ilk kez kısıtlayan belge **SENED-İ İTTİFAK**

202- Osmanlıda ilk kez kanun üstünlüğü **TANZİMAT FERMANI** ile gelmiştir

203- İlk resmi gazete **TAKVİMİ VAKAYI**

204- İlk kez yurtdışı gezilerine katılan padişah **SULTAN ABDÜLAZİZ**

205- Sultan **ABDÜLAZİZ** devlet adamlarınca görevden alınan ilk padişahtır.

206- Türk tarihinin ilk anayasası **KANUNU ESASİ**

207- Türk tarihinde ilk kez çok partili hayata geçiş **II.ABDÜLHAMİD**

208- I.Meşrutiyet II.Meşrutiyet **II.ABDÜLHAMİD DÖNEMİ**

209- M. Kemal'in "Düşman bizi öldürmek niyetinde değil; Düşmanın niyeti bizi diri diri öldürmektir." Dediği antlaşma **MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI**

210- Mustafa Kemal'in tarih sahnesine çıktığı ilk olay **31 MART OLAYI**

211- M. Kemal'in katıldığı ilk savaş **TRAPLUSGARP SAVAŞI**

212- M. Kemal'in ün kazandığı savaş **ÇANAKKALE SAVAŞI**

213- Kurtuluş savaşının ilan edilişi olarak nitelendirilen belge **AMASYA GENELGESİ**

214- "Vatanın parçalanamaz bir bütün olduğu " ilkesi ilk kez **ERZURUM KONGRESİ**

215- M. Kemal'in ilk görev yeri **ŞAM**

216- M. Kemal'in Şam'da kurduğu cemiyet **VATAN VE HÜRRİYET**

Hamza EREN

217- Sivas kongresinde alınan kararların uygulanma görevi **TEMSİL HEYETİ**'ne verilmiştir.

218- **ALİ GALİP OLAYI** Sivas Kongresini engellemek için çıkarılmıştır

219- İstanbul hükümeti Temsil Heyetininin hukuksal varlığını ilk kez **AMASYA GÖRÜŞMELERİ** ile tanımıştır

220- Misak-ı Milli kararlarını alan **MEBUSAN MECLİSİ**

221- Yeni Türk devleti TBMM'nin açılması ile kurulmuştur.

222- I.TBMM'nin açılmasından sonra ilk düzenleme **MALİ** alanda yapılmıştır.

223- Metninde TBMM Hükümeti adı geçen ilk antlaşma **GÜMRÜ ANTLAŞMASI**

224- Londra Konferansı **I.İNÖNÜ** SAVAŞINDAN sonra toplanmıştır.

225- Misak-ı Milliyi ilk kez tanıyan Avrupa devleti **S.RUSYA**

226- TBMM'yi tanıyan ilk devlet **ERMENİSTAN**

227- TBMM'yi tanıyan ilk itilaf devleti **FRANSA**

228- TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlet **AFGANİSTAN**

229- Temsil Heyetini ilk kez kurulması **ERZURUM KONGRESİ**

230- Manda ve Himaye ilk kez **ERZURUM KONGRESİNDE** gündeme geldi red edildi son kez **SİVAS KONGRESİ**

231- Temsilciler Kurulunun görevi **TBMM'NİN AÇILMASI** ile sona ermiştir

232- İzmir işgali sırasında Yunanlılara ilk kurşunu sıkan **HASAN TAHSİN**

233- Temsil Heyetinin ilk siyasi başarısı **DAMAT FERİT HÜKÜMETİNİN İSTİFA** etmesi

234- İstanbul Hükümeti TBMM'yi ilk kez **BİLECİK GÖRÜŞMELERİNDE** tanımıştır.

235- İstanbul'un işgal edilmesi **TBMM'NİN AÇILMASINI** hızlandırmıştır

236- Milli mücadele döneminde Ankara'da ilk kez elçilik açan **GÜRCİSTAN**

237- Batı Anadolu'da Türklerin haklılığını ilk kez ortaya koyan ilk uluslar arası belge **AMİRAL BRİSTOL RAPORU**

238- TBMM'nin itilaf devletlerince hukuksal olarak ilk defa tanınması **LONDRA KONFERANSI**

239- Kapitülasyonların kaldırılmasını ilk kez kabul eden devlet S.**RUSYA MOSKOVA ANTLAŞMASI** İLE

240- Kurtuluş savaşında ordunun Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmesi **KÜTAHYA ESKİŞEHİR AVAŞLARI**

241- M. Kemal Kütahya-Eskişehir savaşları sonucunda Askerlik mesleğine geri dönmüştür.

242- Tekalifi Milliye Emirleri **KÜTAHYA-ESKİŞEHİR** savaşından sonra **SAKARYA** savaşından önce yayımlanmıştır.

243- M. Kemal'e Başkomutanlık yetkisini veren TBMM

244- M. Kemal'e "Gazi" ünvanını kazandıran savaş **SAKARYA**

245- 1921 Ankara – Kars antlaşmaları **SAKARYA SAVAŞINDAN** sonra imzalanmıştır

246- Yunan ordusu **SAKARYA SAVAŞINDAN** sonra savunmaya geçti

247- Caber Kalesi **1921 ANKARA ANTLAŞMASI** ile Türk toprağı sayıldı

248- Yunanlıların Doğu Trakya'yı boşaltma hükmü **MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI**

249- "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz ileri" **BÜYÜK TAARRUZ**

Hamza EREN

250- "Hattı Müdafaa yoktur Sathı Müdafaa Vardır." Sözü **SAKARYA SAVAŞI**

251- Lozan antlaşması gereği **YUNANNİSTAN** ile nüfus mübadelesi yapılmıştır.

252- Lozan Antlaşmasında çözüme kavuşturulamayan konu **MUSUL**

253- Türkiye-Irak sınırı 1926 **ANKARA ANTLAŞMASI** ile çizildi

254- İtilaf devletleri **MONDROS ATEŞKES** antlaşmasına dayanarak Anadolu'yu işgal etmiştir.

255- Terrakiperver Cumhuriyet halk Fırkasının kapatılma sebebi **ŞEYH SAİD İSYANI**

256- Türkiye Cumhuriyetinde Rejime karşı çıkan ilk isyan **ŞEYH SAİD İSYANI**

257- Serbest Cumhuriyet Halk Fırkasını kuran **FETHİ OKYAR**

258- Türkiye Cumhuriyetinin ilk siyasi partisi **CUMHURİYET HALK PARTİSİ**

259- Türkiye Cumhuriyetinin ilk muhalefet partisi **TERRAKİPERVER CUMHURİYET HALK FIRKASI**

260- Musul 1926 **ANKARA ANTLAŞMASI** ile Irak'a bırakıldı

261- Takriri Sükun kanunu **ŞEYH SAİD İSYANI** etkisiyle çıkarıldı

262- Boğazlar Türk egemenliğine **MÖNTRÖ SÖZLEŞMESİ** ile girmiştir.

263- I.Dünya savaşında ilk savaş ilanı **AVUSTURYA MACARİSTAN-SIRBİST**AN arasında olmuştur.

264- Osmanlı devletinin I.Dünya savaşında zafer kazandığı tek cephe **ÇANAKKALE CEPHESİ**

265- Sivas'ta milli bir kongrenin toplanması gereği ilk kez **AMASYA GENELGESİ**

266- Osmanlıda ilk medeni kanun olarak kabul edilen **MECELLE**

267- **REFİK SAYDAM** görevi başında vefat eden tek Türkiye Cumhuriyeti Başbakanıdır.

268- 1929 Dünya Ekonomik Krizi "**KARA PERŞEMBE**" " **BÜYÜK DEPRESYON"** olarak nitelendirilmiştir.

269- Türkiye Cumhuriyetinde ilk kadın Cerrah Dr. **RAHİME BATU**

270- Olimpiyatlarda ilk defa 1924'te katılan Türkiye ilk altın madalyasını 1936 Berlin olimpiyatlarında Güreş alanında **YAŞAR ERKAN** kazanmıştır.

271- Kamuoyu kavramı ilk kez 1741'de "Halkın düşüncesi" anlamında **İNGİLİZLER** kullanmıştır.

272- "Eşkal Defterleri" Yeniçeriler – Devşirmeler için tutulur

273- Fransızların "bu adam Avrupa'da olsaydı ağırlığınca altın ederdi" dediği Büyük matematik mantık alimi **İSMAİL GELENBEVİ**

274- Osmanlı devletinin ilk Şeyhülislamı **MOLLA FENARİ.**

275- "Medine Müdafi" "Çöl Kaplanı" ünvanlarını alan **FAHREDDİN PAŞA**

276- Türkiye Cumhuriyetinin ilk kamu işletmeciliği kurumu **DEVLET DEMİR YOLLARI**

277- "Toprak Ana" "Kutsal Şehir" ifadeleri ÖTÜKEN için kullanılmıştır.

278- "Apa Tarkan" "Türklerin Bismarcı" vezir **TONYUKUK**

279- İlk Türk devletlerinde Ressamlara verilen isim **BEDİZCİ**

280- Töreyi yazılı hale getiren ilk Türk devleti **UYGURLAR**

281- İlk Türk devletlerinde hükümdar çocuklarına verilen isim **TİGİN**

282- Din değiştiren ilk Türk devleti **UYGURLAR**

283- "Türk hakanların şehri" **BALASAGUN**

Hamza EREN

284- Amazon adı verilen kadın askerler **İSKİTLER**

285- Ergenekon ve Bozkurt destanları **GÖKTÜRK**

286- Çinliler **ASYA HUN** devleti akınlarını durdurmak için Çin Seddini inşa etmişlerdir

287- Eski Türk devletlerinde ikili yönetim anlayışı **ASYA HUN** devleti ile uygulanmaya başlanmıştır.

288- Orhun yazıtları **GÖKTÜRK ALFABESİ** ile yazılmıştır.

289- Karahanlılar **SATUK BUĞRA** HAN döneminde ilk kez islamiyeti resmi din olarak kabul etmişlerdir.

290- Abbasi halifesi tarafından hükümdarlığı tanınan ilk Karahanlı hükümdarı **EBU NASR AHMED**

291- Türk İslam mimarisine ilk eserleri veren ayrıca ilk Türk İslam sentezi yapan devlet **KARAHANLILAR**

292- "Tarihi Yemin" eseri **UTBİ**

293- Arap kaynaklarında **"EL DEVLETÜL TÜRKİYE"** Olarak adlandırılan devlet **MEMLÜKLÜLER**

294- "Şehirlerin Şahı" "Zengin Şehir" ünvanları **SEMERKANT** için kullanılmıştır.

295- Büyük Selçuklu Devletinin yıkılma sürecine girmesine sebep olan savaş **KATVAN SAVAŞI**

296- Hıristiyanları haçlı seferlerinde Müslümanlara karşı savaşması için örgütleyen tarikat **KULUNİ**

297- Türk –İslam devletlerinde ikta sistemini ilk kez uygulayan devlet **BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ**

298- İlk büyük Türk hattatı **AMASYALI YAKUT**

299- Anadolu Selçuklu devletinde ilk altın parayı bastıran **II.KILIÇASLAN**

300- Anadolu'daki ilk gözlemevi-Rasathane **CACA BEY MEDRESESİ**

301- "Fahrüddin" lakabı ile bilinen Osmanlı padişahı **OSMAN GAZİ**

302- Osmanlı devleti savaşta topu ilk kez **I.KOSOVA SAVAŞINDA** kullanmıştır.

303- Osmanlı devletinde "Sultan" ünvanını kullanan ilk padişah **ORHAN BEY**

304- Osmanlı devletinde ilk yeniçeri isyanı olan **BUÇUKTEPE İSYANI II.MURAT** döneminde çıkmıştır.

305- Osmanlı devletinde Enderun mektebi ilk kez **II.MURAT**

306- "Avni" mahlası ile şiirler yazan Osmanlı padişahı **FATİH**

307- Sancak sistemi-müsadere-cülüs bahşişi- kardeş katlini yasallaştıran padişah **FATİH**

308- "Uzun bir süre tahtta kalsaydı ikinci bir fatih olurdu" denilen padişah **II.OSMAN**

309- **RİDANİYE SAVAŞI** ile halifelik Osmanlı devletine geçmiştir.

310- "Muhibbi" mahlası ile şiirler yazan padişah **I.SÜLEYMAN**

311- Karadeniz'in Türk gölü haline gelmesi **KIRIM**'ın alınması ile gerçekleşmiştir (FATİH)

312- Osmanlı-İran arasında yapılan ilk resmi antlaşma **1555 AMASYA ANLAŞMASI**

313- "Eğri Fatihi" **III. MEHMET**

314- Osmanlı devleti **III.MURAT** devrinde en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

315- Osmanlı devletinde ilk rasathaneyi açan **TAKİYUDDİN MEHMET**

316- Osmanlı devletinde ilk kağıt para **ABDÜLMECİD d**öneminde bastırılmıştır.

317- Devletin kötü gidişatı hakkında Koçi Bey'e raporlar hazırlatan padişah **IV.MURAT**

318- Batılıların "Blue Mosgue- Mavi Cami" olarak adlandırdığı cami **SULTAN AHMET CAMİ**

Hamza EREN

319- Osmanlı devletinin en uzun süre yönetildiği saray **TOPKAPI SARAYI**

320- "Duyunu Umumiye- Genel Borçlar İdaresi **II.ABDÜLHAMİD** döneminde kurulmuştur

321- Osmanlıda mebusan meclisi ilk kez **II.ABDÜLHAMİD** döneminde açılmıştır.

322- Osmanlı-Rusya arasında imzalanan ilk resmi antlaşma **BAHÇESARAY**

323- Osmanlı devleti 1792 **YAŞ ANTLAŞMASI** ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu kabul etmiştir.

324- Lale Devri'nin ünlü şairi **NEDİM**

325- Osmanlı devletinin Kuzey Afrika'da kaybettiği ilk toprak parçası **CEZAYİR** son toprak parçası **TRABLUSGARP**

326- Osmanlı için "Hasta Adam" tabirini ilk kez kullanan devlet **RUSYA**

327- Osmanlı devletinin ilk bankası **BANK-I OSMANİ**

328- Osmanlı devletinde ilk resim sergisi açan **ŞEKER AHMET PAŞA**

329- Osmanlı devletinde ilk Mizah dergisi **DİYOJEN**

330- Osmanlı devletinde Müzeciliğin kurucusu **OSMAN HAMDİ BEY**

331- Osmanlı devletinde ilk kadın dergisi **TERRAKİ MUHADDERAT**

332- "Hamidiye Kahramanı" **RAUF ORBAY**

333- I.Balkan savaşını bitiren antlaşma **1913 LONDRA ANTLAŞMASI**

334- Dünya savaş tarihinde savaş uçağı ilk kez **TRABLUSGARP SAVAŞINDA** kullanıldı

335- I.Balkan savaşında Osmanlıya ilk savaş ilan eden devlet **KARADAĞ**

336- I.Balkan savaşında en karlı çıkan en çok toprak kazanan devlet BULGARİSTAN

337- Osmanlı devletinden ayrılan son balkan devleti **ARNAVUTLUK**

338- "18 Mart Kahramanı" **CEVAT ÇOBANLI**

339- I.Dünya savaşı sırasında imzalanan gizli antlaşmaları Sarı Kitap ile dünyaya ilan eden devlet **S.RUSYA**

340- I.Dünya savaşından ilk ayrılan devlet **JAPONYA**

341- I.Dünya savaşı sırasında taraf değiştiren devlet **İTALYA**

342- I.Balkan savaşına katılmayıp II.Balkan savaşına katılan devlet **ROMANYA**

343- II.Meşrutiyetin ilan edilmesinde etkili olanlar **İTTİHAT VE TERRAKİCİLER**

344- Wilson ilkelerine göre yeniden kurulması planlanan devlet **POLONYA**

345- Mondros Ateşkes antlaşmasını Osmanlı devleti adına imzalayan **RAUF ORBAY**

346- Mondros ateşkes antlaşmasına göre ilk işgal edilen Osmanlı toprağı **MUSUL**

347- İşgallere karşı ilk tepki **CEMİYETLERİN KURULMASI**

348- Mustafa Kemal **Samsun'a IX. ORDU MÜFETTİŞİ** rütbesi ile gönderilmiştir.

349- M. Kemal **AMASYA GENELGESİ**'den sonra askerlik mesleğinden istifa etmiştir.

350- Doktor Esat Işık tarafından kurulan cemiyet **MİLLİ KONGRE**

351- ABD Mandaterliliğini savunan cemiyet **WİLSON PRENSİPLERİ**

352- M. Kemal ve Fethi Okyar'ın beraber çıkardığı gazete **MİNBER**

Hamza EREN

353- Son Osmanlı Mebusan meclisinde M. Kemal **ERZURUM**'dan milletvekili seçilmiştir. I.TBMM döneminde **ANKARA**

354- Milli mücadelenin doğrudan sözcülüğünü yapan ve Sivas Kongresinde çıkarılan gazete **İRADE-İ MİLLİYE**

355- İstiklal Marşı'nın yayımlandığı ilk gazete **AÇIKSÖZ**

356- Latin harfleri ile çıkarılan ilk gazete **MARDİN**

357- Milli sınırlardan ilk kez **ERZURUM KONGRESİ**'de söz edilmiştir.

358- "Galip Hoca" "Reşadı Sani" lakapları ile Nazilli Kongrelerini toplayan aynı zamanda İş Bankası'nın ilk müdürü olan **CELAL BAYAR**

359- Doğuda Türk nüfusunun Ermenilerden daha fazla olduğunu belirten rapor **GENERAL HARBORD**

360- I.TBMM'nin imzaladığı ilk antlaşma **GÜMRÜ**

361- İstiklal Marşı ilk kez **1982 ANAYASASINDA** yer almıştır.

362- Misakı Milli'den verilen ilk taviz **BATUM** (Moskova Ant)

363- TBMM Hükümeti ilk elçiliğini **MOSKOVA**'da açmıştır

364- M. Kemal "Siz orada yalnızca düşmanı değil milletin makus talihini de yendiniz" sözünü **II.İNÖNÜ SAVAŞINDAN** sonra söylemiştir.

365- M. Kemal'in "Rum Sındığı" adını verdiği savaş **BÜYÜK TAARUZ**

366- Rusya I.Dünya savaşından **BREST LİTOWSK** antlaşması ile çekilmiştir.

367- Lenin döneminde uygulanan yeni ekonomi politikası **NEP**

368- Rusya'da Ekim devriminde sosyalistlere karşı savaşan ordu **BEYAZ ORDU**

369- 1918'de Milli Hokand hükümetine Rusya'nın son vermesi ile Türklerin başlattığı hareket **BASMACI HAREKATI**

370- Japonya'da Meji Restorasyonunu başlatan **MUTSUHİTO**

371- Briand- Kellog paktı **FRANSA-ABD** öncülüğünde imzalandı

372- 1936'da "Modern Zamanlar" 1940'ta "Büyük Diktatör" filmlerini yapan **CHARLİE CAHAPLİN**

373- ABD milletler cemiyetine üye değildir

374- Nükleer protonu keşfeden fizikçi **CHADWİCK**

375- Çelik paktı 1939'da **ALMANYA-İTALYA** arasında imzalandı

376- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Güney Kıbrıs Rum yönetimini ayıran bölge **YEŞİL HAT**

377- Çin'in yarı sömürge haline gelmesine sebep olan savaş **AFYON SAVAŞLARI**

378- Milletler Cemiyetinden çıkarılan tek ülke **S.RUSYA**

379- ABD'nin II. Dünya savaşına girmesine yol açan gelişme **PEARL HARBOUR BASKINI**

380- Soğuk savaş döneminde "Barış içinde bir arada yaşama" politikasını ortaya atan devletler **BAĞLANTISIZLAR**

381- Bağlantısızlar hareketinin liderleri **TİTO-NEHRU-NASIR**

382- II. Dünya savaşından sonra Türkiye'nin fiilen katıldığı ilk savaş **KORE SAVAŞI**

383- 1950-1960 Yılları arasında Türkiye'ye en çok yabancı sermaye **ABD**'den gelmiştir

384- Ping-Pong diplomasisi **ABD-ÇİN**

Hamza EREN

385- 1950'li yıllarda Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması için Yorgo Grivas liderliğinde kurulan örgüt **EOKA**

386- Kıbrıs Barış Harekatı sonrasında Türkiye'ye ambargo uygulayan ülke **ABD**

387- II. Dünya savaşından sonra ABD'nin Sovyetler birliğine karşı uyguladığı dış politika stratejisine verilen isim **ÇEVRELEME POLİTİKASI**

388- Hindistan bağımsızlık mücadelesinin siyasi ruhani lideri **MAHATMA GANDİ**

389- Kırmızı telefon hattı **ABD-RUSYA**

390- Midway-leyte-mercan deniz savaşları **ABD-JAPONYA** arasında yaşanmıştır.

391- "Asya Asyalılarındır" "Doğunun ahlakı batının teknolojisi" söylemi **JAPONYA**

392- "Hayat Sahası" **ALMANYA**

393- "Bizim Deniz" **İTALYA**

394- II. Dünya savaşı sırasında Türkiye Cumhurbaşkanı **İSMET İNÖNÜ**

395- Soğuk savaşın ilk krizi **BERLİN BUHRANI**

396- Bağlantısızlar olarak ilinen üçüncü dünya ülkeleri 1955 **BANDUNG KONFERANSI** ile kuruldu

397- BM Teşkilatı **SAN FRANCİSCO KONFERANSI** neticesinde kuruldu

398- Almanya'nın SSCB'yi işgal için başlattığı harekat **BARBAROSSA**

399- Fransa'yı Alman işgalinden kurtaran harekat **NORMANDİYA ÇIKARMASI**

400- "Yatıştırma Politikası" **İNGİLTERE**

401- Fransa savunma hattı **MAGİNOT**

402- Almanların İngiltere karşı başlattığı hava harekatı **KARTAL HÜCUMU**

403- Dörtlü Takrir; **CELAL BAYAR-ADNAN NENDERES- FUAT KÖPRÜLÜ-REFŞK KORALTAN**

404- Keşmir sorunu **HİNDİSTAN-PAKİSTAN** arasında

405- "Kadife Devrimi" **ÇEKOSLOVAKYA**

406- Gönüllü olarak kendi nükleer silah deposunu kapatan ülke **KAZAKİSTAN**

407- Ay'a ilk ayak basan **NEİL ARMSTRONG-** Uzaya çıkan **YURİ GAGARİN**

408- Ermeni terör örgütünü adı **ASALA**

409- "Bilge Kral" "Bilge Lider" **ALİYA İZZETBEGOVİÇ**

410- Olası bir üçüncü dünya savaşını önlediği için 2004'te kendisine "Dünya Vatandaşı" ödülü verilen ve 2017'de hayatını kaybeden Rus komutan **STANİSLAV PETROV**

411- Vietnam savaşına katılmadığı için lisansı iptal edilen ve 2016'da hayatını kaybeden dünyaca ünlü boksör **MUHAMMED ALİ CLAY**

412- "Türk Tatar Tarihi" eserini kaleme alan **ZEKİ VELİDİ TOGAN**

413- "Üç Tarz Siyaset" eserini kaleme alan **YUSUF AKÇURA**

414- "Dilde, Fikirde İşte Birlik" **İSMAİL GASPIRALI**

415- 1950-1960 Yılları arasında Türkiye'de başbakan **ADNAN MENDERES** Cumhurbaşkanı **CELAL BAYAR**

416- SSCB Dağıldıktan sonra bağımsız olan ilk devlet **GÜRCİSTAN** ilk Türki Cumhuriyet ise **AZEBAYCAN**

417- Bosna savaşını bitiren antlaşma **DAYTON**

418- Dağlık- Karabağ sorunu **ERMENİSTAN-AZERBAYCAN** arasında

419- "Dünyanın bir numaralı fırtına bölgesi" **ORTA DOĞU**

Hamza EREN

420- Kore savaşında Türk tugayını yeneten komutan **TAHSİN YAZICI**

421- Türkiye'de 2007'de kopyalanan ilk koyun **OYALI**

422- "Fransa Tarihinin Yuvası" olarak nitelendirilen katedral **NOTRE DAME**

423- "Kalp Sihirbazı" olarak nitelendirilen **MEHMET ÖZ**

424- Köy Enstitülerin kurulmasında **İSMAİL HAKKI TONGUÇ- HASAN ALİ YÜCEL** etkili olmuştur

425- 1995'te hayatını kaybeden Batı Trakya Türkleri için mücadele eden **Dr. SADIK AHMET**

426- İlk Türk kadın ressam MİHRİ MÜŞFİK HANIM

427- II. Dünya savaşı sonrası ikiye ayrılan devletler **ALMANYA-KORE-VİETNAM**

428- Uzaya gönderilen ilk uydu **SPUTNİK-I**

429- ABD tarafından atom bombası atılan Japon şehirleri **HİROŞİMA-NAGAZAKİ**

430- 1988 Seul olimpiyatlarında halter alanında altın madalya kazanan sporcumuz **NAİM SÜLEYMANOĞLU**

431- Tarihte "Yüzdeler Antlaşması" olarak bilinen anlaşma **CHURCHİLL-STALİN** arasında yapıldı

432- Berlin Duvarı 1961'de örülmeye başlandı 1989'da yıkıldı

433- Avrupa Birliğinin temeli **AVRUPA KÖMÜR ÇELİK TOPLULUĞ**U

434- Uluslar arası alanda ödül alan ilk Türk filmi **SUSUZ YAZ**

435- "Konuşan Basın " ifadesi **RADYO**

436- II. Dünya savaşı sonrasında dünya dengelerini ele alan devletler **ABD-RUSYA**

437- SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi 1980 Moskova olimpiyatlarının 62 ülke tarafından boykot edilmesine sebep olmuştur

438- İlk bilgisayar **ENIAC**

439- Atatürk Döneminde şekillenen son sınır **IRAK**

440- II.Dünya savaşına sebep olan antlaşma **VERSAY**

441- Dünya barışını korumak amacıyla II.Dünya savaşından sonra kurulan **BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLATI**

442- II. Dünya savaşında önemli mihver devletler, **ALMANYA-JAPONYA-İTALYA**

443- II. Dünya savaşı Almanya'nın Polonya'yı işgali ile başladı

444- Doğu (Rusya) Bloku, **VARŞOVA PAKTI- COMECON-COMİNFORM-MOLOTOF PLANI**

445- Dünya Siyonizmin kurucusu olarak kabul edilen **TEODORL HERLZ**

446- Cumhuriyetin ilk demir yollarını yapan kişi olarak bilinen ve Milli Kalkınma Partisinin de kurucusu olan **NURİ DEMİRAĞ**

447- Kıbrıs'ın Yunanistan'a katma düşüncesi **ENOSİS**

448- 1969'da ilk kez düzenlenen Altın Koza Film festivalinde en iyi film ödülünü alan **KUYU**

449- Türkiye'de gönüllü ilk dış göç az sayıda işçinin **FEDERAL ALMANYA'** ya gitmesi ile başlamıştır.

450- Türkiye'de 1950-1960 yılları arasında iktidarda olan siyasi parti **DEMOKRAT PARTİ**

451- II.Dünya savaşında Türkiye **ALMANYA-JAPONYA**' ya savaş ilan etmiştir.

Hamza EREN

Hamza EREN